

Фредерік Пол

БРАММА

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

ЛАУРЕАТ ПРЕМІЙ HUGO, LOCUS, NEBULA

Frederik Pohl

GATEWAY

A Novel

Фредерік Пол

БРАМА

Роман

УДК 821.111(73)
П49

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Pohl F. Gateway : A Novel / Frederik Pohl. — New York :
A Del Rey Book, 1977. — 314 p.

Переклад з англійської *Юрія Єфремова*

Дизайнер обкладинки *Іван Дубровський*

ISBN 978-617-12-3931-9 (PDF)

© Frederik Pohl, 1976, 1977
© Hemigo Ltd, видання українською
мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейно-
го Дозвілля», переклад та художнє
оформлення, 2017

Брама відкривала шлях до всіх скарбів Усесвіту... і до всіх його несусвітних жахів. Коли пропектор Роб Броудгед досяг Брами на космічному кораблі гічі, він вирішив, що знає, який рейс принесе йому щастя. Три рейси по тому Робінетт Броудгед став відомим і казково багатим. Але йому випало стикнутися з подорожжю... всередину самого себе, що стала ще небезпечнішою і страшнішою, аніж та жахлива мандрівка крізь міжзоряний простір, у яку він уклепався!

Розділ 1

Мене звати Робінетт Броудгед. Та попри це я чоловік. Мій електронний аналітик (я зву його Зігфрід фон Психіатр, хоча то не його ім'я. Він робот, тому в нього немає імені) кепкує:

— Робе, чому тебе хвилює, коли люди думають, що ти дівчина?

— Мені байдуже.

— Тому чого ти про це постійно згадуєш?

Мене дратує, коли Зігфрід згадує мої спомини. Я дивлюся на стелю з підвісними конструкціями та піньятами, а відтак переводжу погляд у вікно. Насправді це не вікно, а рухома голограма прибою на Каена-Поїнт; Зігфріда запрограмовано на різноманітні речі. За хвилику я відповідаю:

— Не моя вина, що так мене назвали. Моє ім'я вимовляється «Р-О-Б-І-Н-Е-Т», але всі говорять його неправильно.

— Ти чудово знаєш, що ім'я можна змінити.

— Якщо зроблю це, — кажу я, впевнений у своїй правоті, — ти твердитимеш, що в мене нав'язлива ідея стосовно виправдання свого роздвоєння особистості.

— Я тобі пораджу лише, — відповідає Зігфрід із притаманним йому незграбним механічним гумором, — не вживати спеціальних термінів зі сфери психоаналітики. Було б краще, якби ти лише говорив про те, що відчуваєш.

— Я почуваюся щасливим, — у тисячний раз запевняю Зігфріда. — В мене немає жодних проблем. Чому б мені не бути щасливим?

Знову ця гра в слова. Мені це не подобається. Мені здається, з програмою Зігфріда щось не гаразд. Він говорить:

— Скажи, Роббі: чому ти почуваєшся нещасним? — Я мовчу. Машина наполягає: — Мені здається, тебе щось турбує.

— Дурниці, Зігфріде, — відповідаю я з легкою відразою, — ти постійно це кажеш. Нічого мене не турбує.

— Немає нічого поганого у вираженні своїх почуттів, — підлещується Зігфрід.

Я знову дивлюсь у вікно. Я серджуся, бо відчуваю, як тремтить моє тіло, незрозуміло чому.

— Зігфріде, ти зануда. Тобі колись казали про це?

Він щось говорить, але я не слухаю. Я думаю, навіщо я згавав свій час, прийшовши сюди. Хто-хто, а я маю всі підстави на те, щоб почуватися щасливим. Я багатий і маю гарний вигляд, не занадто старий і в мене є Повна Медицина, тому протягом наступних п'ятдесяти років я не буду старішати. Я живу в Нью-Йорку під Великою Бульбашкою. Тут мешкають лише забезпечені люди та зірки. Я володію літньою резиденцією з видом на Море Таппан та греблю Пелісейдс. Усі дівчата божеволіють від моїх трьох браслетів, які я отримав за польоти. На Землі живе не так багато проспекторів, навіть у Нью-Йорку. Всі жадають почути від мене про мій політ навколо Туманності Оріона чи Малої Магелланової хмари (звичайно, я жодного разу там не був. Я відвідав лиш одну цікаву місцину, але не хочу розповідати про неї).

— Якщо ти справді щасливий, — говорить Зігфрід, зачекавши належну кількість мілісекунд на мою відповідь, — чому тобі потрібна моя допомога?

Ненавиджу, коли він порушує ті самі питання, які собі ставлю я. Мовчки соваюся на пінопластовому килимку, прагнучи вмотитися зручніше. Я усвідомлюю, що на мене чекає довгий і нестерпний сеанс. Якби я знав, чому потребую допомоги, вона мені не була би потрібна.

— Зігфріде, ти зануда. Тобі колись казали про це?

— Робе, ти сьогодні не вельми говіркий, — відповідає Зігфрід крізь маленький динамік спереду килимка. Іноді він користується дуже реалістичним манекеном, який сидить у кріслі, стукає олівцем і час від часу глузливо посміхається. Проте я йому сказав, що це мене нервує.

— Чому ти просто не поділишся зі мною своїми думками?

— Бо я зараз ні про що не думаю.

— Розслабся і скажи перше, що спаде тобі на думку, Робе.

— Я намагаюся згадати, — кажу я і замовкаю.

481	IRRAY (0) = IRRAY (P)	13,320
	, С, Мені здається, тебе щось турбує	13,325
482	XTERNALS; 66AA3 IF; 5B	13,330
	GOTO **723	13,335
	XTERNALS @ 01R IF @ 7	13,340
	GOTO **7Z4	13,345
	, S, Дурниці, Зігфріде, ти постійно	13,350
	це кажеш.	13,355
	XTERNALS x999997AA! IF c8	13,360
	GOTO **7Z4 IF? GOTO	13,365
	**7Z10	13,370
	, S, Нічого мене	13,375
	не турбує.	13,380
483	IRRAY.МАЯЧНЯ.ЗАВЖДИ.	13,385
	.ЩОСЬ ТУРБУЄ/НІ.	13,390
484	, С, Чому ти мені не хочеш	13,395
	про це розповісти?	13,400
485	IRRAY (P) = IRRAY (Q) ЗАСПО-	13,405
	КІЙЛИВИЙ ТОН	13,410
	, С, Немає нічого поганого	13,415
	у вираженні	13,420
	своїх почуттів.	13,425
487	IRRAY (Q) = IRRAY (R) GOTO	13,430
	**1 GOTO **2 GOTO	13,435
	**3	13,440
489	, S, Зігфріде, ти зануда.	13,445
	Тобі колись	13,450
	казали про це?	13,455
	XTERNALS c!! IF! GOTO	13,460
	**7Z10 IF **7Z10! GOTO	13,465
	**1 GOTO **2 GOTO **3	13,470
	IRRAY.БІЛЬ	13,475

— Згадати що саме, Робе?

— Брамү?

— Звучить як питання, а не як твердження.

— Можливо. Нічого не вдієш. Це саме те, що я згадую — Браму.

У мене досить підстав згадувати Браму. Там я одержав гроші, браслети й інші речі. Згадую день, коли я покинув Браму. Це трапилося 31-го дня на 22-й орбіті. Якщо поррахувати, то вийде, що я залишив Браму десь шістнадцять років та кілька місяців тому. Через тридцять хвилин після лікарні я не міг дочекатися платні, сісти на зореліт і здиміти звідти.

— Роббі, вголос, будь ласка, — чемно попросив Зігфрід.

— Я думаю про Шикітея Бакіна, — відповів я.

— Так, ти згадував про нього, пам'ятаю. Ну й що там було?

Я не відповів. Старий Шикітей Бакін, який втратив обидві ноги, був моїм сусідом, але я не хотів обговорювати це із Зігфрідом. Я соваюся на круглому килимку і думаю про Шикі, мало не плачучи.

— Ти засмучений, Робе?

Я й далі мовчу. Шикі був одним із небагатьох, із ким я попросився у Брамі. Кумедно. Між нами було мало спільного: я проспектор, а Шикі — сміттяр. Він працював за їжу, оскільки виконував допоміжні функції. Навіть у Брамі комусь треба було прибирати сміття. Але рано чи пізно він стане занадто старим і хворим для цього. Якщо йому пощастить, його просто випхнуть до космосу і він там помре. Якщо ж ні — його відправлять назад на планету. Там на нього теж чекає смерть, але триваліша: йому доведеться кілька тижнів жити безпорадним калікою.

А втім, він був моїм сусідом. Щоранку він вставав і ретельно пилював кожен дюйм у своїй кімнатці. Зрозуміло, що там було брудно, оскільки навколо Брами постійно літало сміття, незважаючи на спроби позбутися його. Сумлінно усе прибравши, навіть навколо коріння маленьких кущів, які він вирощував і підрізав, Шикі збирав уламки, кришечки від пляшок, клапти паперу (іноді все, що він до цього назбирав пилюмоком) і знов енергійно розкидав по кімнаті. Сміх та й годі! Я не розумів, у чому сенс, а Клара... Клара твердила, що розуміє.

— Робе, про що ти шойно думав? — запитує Зігфрід.

Я скручуюсь у ковтюшок на килимку і починаю бурмотіти.

— Не зрозумів тебе, Роббі.

Я мовчу й міркую над тим, що сталося з Шики. Гадаю, він помер. Мені стає сумно від думки, що Шики помер так далеко від Нагойї. Як би мені хотілося заплакати! Та я знову не можу. Я звиваюсь і смикаюся, б'юся об килимок. Стримувальні паски починають скрипіти. Усе марно: біль і сором не минають. Мені приємно від того, що я чимдуж намагаюся висловити свої почуття, але слід визнати: у мене не виходить. Тому клята бесіда триває.

— Робе, ти дуже довго відповідаєш. Щось приховуєш? — запитує Зігфрід.

Я награно відказую:

— Що за питання? Коли так, то звідки я це можу знати?

Замовкаю й починаю аналізувати всі шпаринки свого розуму, намагаючись розкрити Зігфрідові усі таємниці. Та дарма. Я обережно промовляю:

— Як на мене, це не зовсім так. Я не відчуваю жодних обмежень. Скоріше навпаки: надто багато хочу розповісти, аж не знаю, із чого почати.

— Не важить, із чого починати, Робе. Скажи перше, що спаде на думку.

Як на мене, це дурня. Хіба можна виокремити першу-ліпшу думку, якщо вони всі там змішалися? Батько? Мати? Сильвія? Клара? Бідолаха Шики, який намагається згрупуватися в польоті, не маючи ніг і ментеляючи руками, мов сільська ластівка, що ловить жуків? Те, як він вимітає запліснявіле сміття з Брами?

Я шукаю болючі місця. Вони були такими й раніше. Але які саме? Мої відчуття, коли я у сім років дефілював у Скелястому парку перед іншими дітлахами, щоб звернути на себе увагу? Тоді, коли ми випали з реального простору і зрозуміли, що ми в пастці, а під нами з нізвідки з'явилася примарна зірка, осміхаючись, як Чеширський кіт? У мене тисячі таких спогадів, і всі болючі. Точніше, вони можуть боліти. У реєстрі моєї

пам'яті вони усі БОЛЮЧІ. Я знаю, де їх шукати і які відчуття бувають, коли вони спливають на поверхню. Без цього вони не болять.

— Робе, я чекаю, — говорить Зігфрід.

— Я думаю, — відповідаю я.

Під час моєї брехні я згадую, що запізнююся на урок гри на гітарі. Це щось мені нагадує. Я дивлюся на свою руку, перевіряю, чи не треба стригти нігті. Шкода, що мої мозолі недостатньо закруглі й великі.

Я ще не дуже добре граю на гітарі, але більшість моїх слухачів невибагливі, і це мене тішить. Єдине, що треба постійно практикуватись і все вчити. Як же ж там робити перехід з ремажор на до-мажор септакорд?

— Робе, — каже Зігфрід, — Маємо не дуже продуктивний сеанс. Залишилося десять-п'ятнадцять хвилин. Чому ти просто не скажеш, що в тебе на думці?

Я відкидаю першу гадку і висловлюю другу:

— Перше, що зайшло мені в голову, — це як моя мама плакала, коли тато загинув.

— Я так не думаю. Дай мені вгадати. Перша думка була про Клару?

Я відчуваю клубок у горлі й мені забиває подих. Я раптом побачив Клару такою, якою вона була шістнадцять років тому і ні на годину старше...

— Взагалі, Зігфріде, я б хотів поговорити про матір. — Я не стримуюсь і примирливо гигаю задля ввічливості.

Зігфрід ніколи не зітхає покірно, але з його мовчання все зрозуміло.

— Бачиш, — я веду далі, обережно окреслюючи всі важливі деталі, — мама хотіла вийти заміж після смерті батька. Не одразу. Я не хочу сказати, ніби вона була рада, що він помер або що, — вона його кохала. Одначе я тільки зараз уторопав, що вона була здоровою молодою жінкою — дуже молодою. Зажди... Їй було десь тридцять три роки. Якби не я, вона одружилася б, тому маю почуття провини. Я не дав їй цього зробити, а підійшов і сказав: «Ма, тобі не треба іншого чоловіка.

Я буду чоловіком у сім'ї й подбаю про тебе». Звичайно, я не міг додержати свого слова. Мені було лише п'ять років.

— А мені здається, тобі було дев'ять, Роббі.

— Невже? Дай подумати. Так, Зігфріде, здається, ти маєш рацію...

Я намагаюся проковтнути великий клубок у горлі, давлюся й кашляю.

— Роббе, кажи, що там, Роббе! — наполягає Зігфрід.

— Що тобі казати? Дідько б тебе узяв, Зігфріде!

— Говори, Роббе.

— Що говорити? Чорт забирай, Зігфріде! Ти мене з розуму зведеш! Це лайно взагалі не допомагає!

— Роббе, будь ласка, скажи, що тебе турбує.

— Стули свою дурну бляшанку!

Увесь біль, який я досі ховав глибоко у собі, вирвався, і я не міг це терпіти чи припинити.

— Роббе, раджу тобі спробувати...

Я борсаюся в пасках, вибиваю шматки пінопласту з килимка, горлаючи:

— Закрийся! Я не хочу цього чути! Я не витримую, як ти не розумієш? Не могу, не витримую!

Зігфрід терпляче чекає, поки я припиню ридати. Це трапляється раптово. Я його випереджаю:

— Чорт забирай, Зігфріде, це все ні до чого. Припинімо. Гадаю, інші дужче потребують твоїх послуг.

— Що ж до цього, Роббе, — говорить машина, — я досить компетентний, щоб допомогти людині впродовж визначеного часу.

Я мовчки витираю сльози паперовими серветками, які робот залишив біля килимка.

— Але в тебе ще є нереалізований потенціал, — веде далі Зігфрід. — Утім, продовжувати наші сеанси чи ні — вирішувати тобі.

— У кімнаті відпочинку є що випити? — запитую я.

— Якщо я правильно тебе зрозумів, то ні. Однак мені говорили, що нагорі є непоганий бар.

— Що я тут досі роблю? — питаю я.

П'ятнадцять хвилин перегодом, записавшись на сеанс наступної неділі, я випив чашку чаю в кімнаті відпочинку. Я намагаюся розчути, чи не кричить його наступний пацієнт, але нічого не чутно.

Я вмиваюся, поправляю шарф, пригладжую маленький вихор на голові та йду до бару вихилити чарчинку. Метрдотель (людська істота) знає мене і запрошує сісти біля південного вікна з видом на частину нижньої затоки у Бульбашці. Він дивиться на струнку зеленооку дівчину з волоссям мідного кольору, яка самотньо сидить неподалік, але я заперечливо хитаю головою. Я випиваю, оцінюю ноги дівчини з мідною засмагою, роздумую над тим, де пообідати, і вирушаю на урок гри на гітарі.

Розділ 2

Скільки себе пам'ятаю, я мріяв бути проспектором — розвідником-старателем. Мені було не більше шести років, коли батьки взяли мене на ярмарок у Шаєнні. Хот-доги, соєвий поп-корн, різнобарвні паперові кульки з гідрогеном, циркова вистава із собаками та кіньми, колеса фортуни, ігри, атракціони. Також там був надувний намет із непрозорими стінками. Вхід коштував долар, а всередині була виставка імпортованих товарів з тунелів гічі на Венері. Віяла для молитви, вогняні перли і справжні металеві дзеркала гічі, які коштували двадцять п'ять доларів за штуку. Тато казав, що вони несправжні, але мені здавалися справжнісінькими. Та однаково, ми не могли дозволити собі витратити двадцять п'ять доларів. І, якщо по правді, люстерко було мені не потрібне: рябе обличчя, криві зуби, волосся, яке я зачісував назад і зав'язував у хвостик. Тоді Брам тільки було відкрито. Я чув, як мій тато говорив про це, їдучи додому на аеробусі. Вони думали, що я сплю, але туга в його голосі розбудила мене.

Якби не мама і я, він би потрапив туди. Проте, в нього ніколи не було шансів. Він помер через рік. Єдине, що я від нього успадкував, шойно виріс, — це роботу.

Торговельний дім Гічі

Просто із загублених тунелів Венери

Рідкісні предмети релігійного культу
Безцінні перли, які колись носила таємна раса
Дивовижні наукові відкриття

**ГАРАНТОВАНА АВТЕНТИЧНІСТЬ
УСІХ ПРЕДМЕТІВ**

Науковим товариствам і студентам —
спеціальна знижка

ФАНТАСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ, СТАРІШІ ЗА ЛЮДСТВО

Уперше за низькими цінами
Дорослим — \$2.50, дітям — \$1.00
Власник — Делберт Гайн, доктор філософії та теології

Не знаю, чи працювали ви на харчових шахтах, але, гадаю, чули про них. Це не дуже весело. Я почав трудитися там, коли мені було дванадцять років, на півставки. До шістнадцяти років у мене був статус, як у батька: бурильник шпурів. Пла- тили добре, але доводилося тяжко працювати.

А що робити з тією платнею? На Повну Медицину й на те, щоб залишити шахту, не вистачало. Я просто був прикладом успішної людини для місцевих. Працюєш шість годин, десять відпочиваєш. Вісім годин сну — і знову на ногах. Одяг постій- но смердів сланцем. Палити дозволяли лише в ізольованих місцях. Повсюди був маслянистий туман. Усі дівчата також смерділи мастилом і були змучені роботою.

Дні минали одноманітно. Ми працювали, залицялися до дружин своїх друзів і грали в лотерею. Також ми жлуктали багато дешевого міцного питва, яке виготовляли за якихось десять миль звідси. Іноді на ньому була етикетка шотландсько- го віскі, інколи — з-під горілки чи бурбону. Але все воно ви- готовлялося на тих слизьких випарювальних колонах. Я нічим

не відрізнявся від інших... аж ось одного разу виграв у лотерею квиток, щоб поїхати звідти.

Доти я просто жив.

Моя мати також працювала на шахті. Після того, як батько загинув під час пожежі в забої, вона виховувала мене. На шахті були ясла. Все було добре, поки в мене не стався психічний розлад. Мені тоді було двадцять шість і я мав проблеми з дівчиною. Через деякий час я не міг підвестися з ліжка вранці, тож мене відвезли на лікування. Я був відсутній близько року, а коли мене випустили з палати для шаленців, моя мати вже померла.

Слід визнати, що це моя провина. Я не кажу, що хотів цього. Вона була б жива, якби їй не випало турбуватися за мене. Ми не мали достатньо коштів, щоб оплатити витрати на лікування. Мені потрібна була психотерапія, а їй — нова легеня. Але вона її не отримала і померла.

Я зненавидів наш будинок після її смерті, та окрім цього міг хіба що оселитися в гуртожитку для неодружених. Мені не подобалося жити в оточенні чоловіків. Звичайно, я міг одружитися, але не одружився. Сильвія, дівчина, з якою в мене почалися проблеми, давно мене покинула. Я не був проти шлюбу. Зваживши на мою історію хвороби і на те, що я так довго жив з матір'ю, читач може подумати, що я був проти одруження. Але це не так. Мені надзвичайно подобалися дівчата, я хотів побратись і мати дітей.

Проте не в шахтах.

Я не хотів, щоб мій син повторив долю свого батька.

Буріння шпурів — страшенно тяжка робота. Зараз використовують парові смолоскипи з нагрівальними спіралями гічі, і сланець легко розпадається, як віск під час розрізання. А в наш час доводилося бурити й підривати. Швидкісний ліфт спускався в шахту на початку зміни. Стіна шахти була слизькою та смердючою і пролітала повз зі швидкістю шістдесят кілометрів на годину; мені доводилося бачити, як підпили шахтарі, хитаючись, намагалися схопитися за стіну, щоб триматися на ногах, — тоді їхні руки перетворювалися на оцупки. Після того, як лебідка опускалася в шахту, ще треба було кілька

кілометрів ковзатися й перечіпатись об настили, поки дістанешся забою. А потім треба було бурити і встановлювати заряди. Відтак, доводилося ховатися в якомусь укритті й чекати на вибух, сподіваючись, що розрахував усе правильно й тебе не засипле смердюча масляниста маса (якщо людину живцем поховає під сланцем, вона зможе прожити під ним ще тиждень. Такі випадки бували. Якщо її не врятувати через три дні, вона вже ні на що не буде здатна). Якщо все закінчувалося добре, треба було йти до наступного забою, ухилиючись від навантажувачів, які сунули коліями.

Кажуть, що маски затримують більшість вуглеводнів та пил від породи. Може воно й так, але сморід вони не затримують. І за вуглеводні я теж не впевнений. Моя мати — не єдина працівниця, якій потрібна була нова легеня, і також не єдина, хто не могла за неї заплатити.

А що робити після зміни?

Можна сидіти у барі. Розважатись у спальні з дівчиною. Грати в карти у кімнаті відпочинку. Або ж дивитися телевізор.

Ми не часто виходили на поверхню, бо в цьому не було жодного сенсу. У нас було обмаль парків, але їх ретельно доглядали, висаджували знову і знову; у Скелястому парку навіть були живоплоти й галявина. Закладаюся, вам ніколи не траплялася галявина, яку треба було мити, натирати (з мийним засобом!) та висушувати кожного тижня. Інакше рослини б загинули. Тому парки були для дітей.

Окрім парків, була ще Вайомінзька земля. Вона скидалася на поверхню Місяця. Ані деревця, та й загалом жодної живої істоти. Ніяких птахів, білок і свійських тварин, лише кілька слизьких кривих струмків, які чомусь завжди мали колір яскраво-жовтої вохри і масляну плівку. Кажуть, що нам ще пощастило: у нашій частині Вайомінгу є шахти, а в Колорадо з його відкритими розробками ще гірше.

Мені завжди було важко в це повірити, але я туди не навідувався.

Окрім усього, постійний робочий сморід, краєвиди та грюкіт. Захід сонця ми зустрічали у помаранчево-брунатній імлі. Постійний сморід. Удень і вночі чути гуркіт печей екстракторів,

у яких нагрівають і подрібнюють мергель¹ для видобування керобітуму, а також шум довгих конвеєрів, які слугують для транспортування відпрацьованого сланцю, щоб десь його складати.

Розумієте, щоб видобути нафту, слід нагріти породу. Після нагрівання вона роздувається, як поп-корн, тому місця для неї більше немає. Назад у шахту не запхнеш, бо її забагато. Якщо викопати гору сланцю і видобути нафту, то сланцю залишиться на дві такі гори.

Тому ми будуємо нові гори.

А тепло, яке виділяють екстрактори, слугує для нагрівання парників. Нафта стає більш слизькою, затікає в парники. Збирачі слизу зішкрябають її, висушують і спресовують. А наступного ранку ми їмо її на сніданок.

Сміх та й годі! Раніше нафта булькотіла прямісінько з-під землі. Єдине, що люди робили з нею, це заправляли машини і спалювали.

У всіх телешоу крутили пропагандистські рекламні ролики про важливість нашої роботи і про те, що без нас світ помер би з голоду. Це правда. Нам не треба про це нагадувати. Якби не ми, то в Техасі почався б голод, а в Орегоні — дитяча пелатра. Ми всі це знаємо. Ми видобуваємо п'ять трильйонів калорій на день, щоб прогодувати світ. Це половина білкової дієти для п'ятої частини населення Землі. І це все завдяки дріжджам та бактеріям, що їх вирощуємо на сланцевій нафті, яку видобувають у Вайомінгу та певних регіонах Юти й Колорадо. Світу потрібна їжа. А нам це коштувало більшої частини Вайомінгу і великого шматку бітумінозних пісків Атабаски... І от що ми будемо робити з тими людьми, коли остання крапля вуглеводню перетвориться на їжу?

Це вже не мій клопіт, але я досі думаю про це.

Для мене все закінчилося після виграшу в лотерею. Це сталося на другий день після Різдва того року, коли мені стукнуло двадцять шість.

¹ Мергель — осадова гірська порода змішаного глинисто-карбонатного складу, представлена переважно вапняком та спресованими стверділими глинами). (Тут і далі прим. ред., якщо не вказано інше.)

Призом були двісті п'ятдесят тисяч доларів. Цього вистачило б, щоб жити цілий рік по-королівськи. Цієї суми було достатньо для того, щоб одружитися й утримувати сім'ю, якби ми працювали і жили скромно.

Також цієї суми вистачило б на один квиток до Брама.

Я відніс лотерейний білет до туристичної агенції й обміняв його на квиток. Там мене тепло зустріли; в агенції було мало клієнтів, тим паче, на цей напрямок. У мене залишилося близько десяти тисяч доларів, я не лічив. Я виставив грандіозну випивку. На вечірку прийшли п'ятдесят чоловік колег з моєї зміни, усі мої друзі й випадкові люди, які вирішили випити на дурняк. Гулянка тривала ледь чи не добу.

Потім я крізь завірюху добирався до туристичної агенції. Їхав через увесь Вайомінг. П'ять місяців потому ми кружляли навколо астероїда, спостерігаючи за бразильським космічним кораблем, який кидав нам виклик. Таким чином, я нарешті готувався стати проспектором.

Розділ 3

Зігфрід ніколи не змінює тему. Він жодного разу не сказав: «Ну, Робе, гадаю, досить про це». Але іноді, коли я тривалий час лежу на килимку, не відповідаючи, жартуючи або мугикаючи, він говорить через деякий час:

— Думаю, нам слід відволіктися. Колись ти сказав одну річ, яку варто згадати. Ти можеш пригадати той випадок, коли...

— ...коли востаннє розмовляв із Кларою?

— Так, Робе.

— Зігфріде, я завжди знаю, що ти скажеш.

— Пусте, Робе. Хочеш поговорити про те, як ти себе почував тоді?

— Чому б і ні?

Я чищу середній палець правої руки нижніми передніми зубами, оглядаю його і промовляю:

— Гадаю, то був важливий момент, можливо, найгірший за все моє життя. Це було навіть гірше, ніж коли Сильвія покинула мене або коли мати померла.

— Тобто ти хочеш поговорити саме про це?

— Ні. Якщо хочеш, поговорімо про Клару.

Я вмощуюся на пінопластовому килимку і замислююся. Мене завжди цікавила трансцендентальна дедукція. Іноді, коли треба було розв'язати якусь проблему, я проказував мантру і знаходив вихід: продати рибне господарство в Нижній Каліфорнії та придбати водогін на товарній біржі. Тоді це спрацювало. Або: повезти Рейчел до Меріди і покататися на водних лижах у затоці Кампече. Я таким чином затягнув її в ліжку, хоча до цього все було марно.

Потім Зігфрід каже:

— Робе, ти не відповів на запитання.

— Я міркую над твоїми словами.

— Будь ласка, не думай про це, Робе, просто говори. Розкажи мені, що ти зараз відчуваєш до Клари.

Я сумлінно намагаюся це осмислити. Зігфрід не дозволяє мені користуватись інструкцією, тому маю ритися в думках, шукаючи притлумлені почуття.

— Обмаль пам'ятаю, — говорю я. Але це лише на поверхні.

— Ти пам'ятаєш, що тоді відчував, Робе?

— Звісно.

— Спробуй зараз це відчути, Робе.

— Добре.

Я слухняно подумки відтворюю події. Ось я з Кларою розмовляю по радіо. Ден щось кричить у посадковому модулі. Ми всі налякані до смерті. Під нами відкривається панорама блакитного туману і я вперше спочатку бачу тьмяну, ребристо складену зірку. Корабель на трьох пілотів, — ні, це був корабель на п'ятьох. Так чи інакше, але смерділо блювотиною та потом. Усе тіло боліло.

Я чітко це пам'ятаю. Однак, це неправда, що я відчуваю той момент.

Гигикаючи, я бадьоро говорю:

— Зігфріде, ці почуття болю, провини та горя такі сильні, що я заледве терплю їх.

Іноді я намагаюся промовляти якісь болючі факти таким тоном, наче прошу принести ще одну склянку ромового пуншу

на коктейль-вечірці. Я роблю це з метою відбити його атаку, хоча не певен, що спрацює. Зігфріда нашпиговано схемами гічі. Цей робот набагато кращий за ті машини в Інституті, де мене свого часу лікували. Зігфрід постійно моніторить усі мої фізичні параметри: електропровідність шкіри, пульс, активність бета-хвиль тощо. Він зчитує інформацію зі стримувальних пасків, за допомогою яких мене прив'язують до килимка. Вони показують, як сильно я намагаюся звільнитися. Зігфрід заміряє гучність мого голосу та проводить спектральний аналіз його відтінків на діаграмі. Також він розуміє усі слова. Як на свою дурість, Зігфрід надзвичайно хитромудрий.

Подекуди його дуже важко ошукати. До кінця сеансу я повністю ослаблений і відчуваю: ще хвилину з ним — і я провалюся в безодню болю, де й помру. Абовилікуюся. Можливо, це те саме.

322	, S, Не знаю чому я постійно повертаюся до тебе, Зігфріде.	17,095 17,100 17,105
323	IRRAY.ЧОМУ.	17,110
324	, С, Нагадаю, Роббі, що ти вже використав три шлунки і, на хвилинку, майже 5 метрів кишківника.	17,115 17,120 17,125 17,130 17,135
325	, С, Виразка шлунка, рак.	17,140
328	, С, Щось тебе з'їдає, Робе.	17,145 17,150 17,155

Розділ 4

Отже, це була Брама. Вона збільшувалася в ілюмінаторах нашого корабля, який летів від Землі.

Астероїд. Або, швидше, ядро комети у формі груші з діаметром близько десяти кілометрів у найдовшій його частині.

Зовні воно нагадувало грудкувату обвуглену кулю із синюватими штрихами. Десь усередині його — Брама Всесвіту.

Шері Лоффат схилилася на моє плече. Решта майбутніх проспекторів скупчилися довкола нас, теж визираючи в ілюмінатор.

— Господи, Робе, поглянь на кораблі!

— Шукають щось недозволене, — промовив хтось позаду. — І викидають геть.

— У нас їм нема чого шукати, — відповіла Шері, щоправда, дещо запитальним тоном. Кораблі не віщували нічого доброго. Вони задрісно кружляли навколо астероїда, охороняючи від прибульців таємниці, на які б не вистачило грошей у жодного мільярдера.

Усі скупчилися біля ілюмінатора, витріщаючись на них. Звичайно, це був ідіотизм. Ми могли загинути. Малоймовірно, що під час входження в орбіту Брами або маневру довкола бразильського корабля ми дістали б завелику зміну швидкості, але при одній швидкій поправці курсу нас би розплющило. Завжди була інша ймовірність, що корабель поверне на чверть і ми раптово побачимо Сонце, як на долоні. На такій близькій відстані ми всі осліпли б назавжди. Та ми не хотіли втратити зір.

Бразильський корабель не збирався слідувати за нами. Побачивши спалахи, ми зрозуміли, що то є лазерна перевірка наших маніфестів. Це було звичним явищем. Я висловив думку про те, що кораблі вишукують крадіїв. Але насправді вони стежили один за одним і були надто заклопотані, щоб відволікатися на інших, зокрема й на нас. Росіяни і китайці слідували один за одним, бразильці — за венеріанцями. Усі разом не довіряли американцям.

Увага інших чотирьох кораблів була прикута до бразильців, а не до нас. Проте, усі ми знали: якби наші закодовані навісертні навігаційні сертифікати, видані у п'ятьох консульствах у земному порту відправки, не збіглися зі зразком, виправдань ніхто б не чекав. Натомість на нас би очікувала торпеда.

Сміх та й годі! Я уявляв ту торпеду і вояка з холодним поглядом, який буде наводити та запускати її. А потім наш

корабель перетвориться на яскравий помаранчевий спалах, а ми усі розпадемося на атоми чи навіть дрібніші частки... Однак я впевнений, що в той час товариш каптенармуса Френсі Херейра служив бомбардиром на тому кораблі. Пізніше ми непогано здружилися. Насправді Френсі не був холонокровним вбивцею. Після своєї останньої подорожі я ридав у його обіймах у лікарняній палаті. Френсі мав обшукати мене на предмет контрабанди. А він плакав разом зі мною.

Корабель відлетів, і нас злегка відкинуло вбік. Потім ми знову з'юрмилися біля ілюмінатора, схопившись за руків'я. Наш корабель наближався до шлюзів Брама.

— Схоже на віспу, — сказав хтось із гурту.

Дійсно на те скидалося, а деякі з віспин були відкритими. То були гнізда для кораблів, які вирушили на завдання. Деякі з отворів назавжди залишаться відкритими, оскільки не всі кораблі повернуться. Але більшість із них були опуклими і нагадували шапинки грибів. То й були кораблі, метою яких стала Брама.

Кораблі важко було помітити, так само як і Бразу. По-перше, вона мала низьке альbedo¹ і невеликий розмір: як я вже казав, близько десяти кілометрів у діаметрі в найдовшій осі, половину якої займав екватор її обертання. Але її можна було виявити. Після того, як перший «тунельний шур» дістався Брама, астрономи поставили собі питання: як так вийшло, що вони не виявили її століттям раніше? Тепер, коли вони знають, де шукати, вони знайшли Бразу. Іноді вона сяє яскравіше від 17-ї зіркової величини і її видно із Землі. Усе дуже просто. Можна було б сподіватися, що її включать до регулярної картографічної програми.

Справа в тому, що на цьому напрямку не проводили багато регулярних картографічних програм. Здавалося, їх цікавила зовсім не Брама.

Усі дослідження у галактичній астрономії зазвичай відштовхуються від Сонця. Сонячна астрономія вивчає лише ті об'єкти,

¹ Здатність поверхні чи космічного тіла відбивати та розсіювати випромінювання (світло).

які перебувають у площині екліптики, а орбіта Брами розташована під кутом 90° . Тому вона й «вислизнула крізь пальці».

П'єзофон затріщав і промовив:

— Стикування за 5 хвилин. Поверніться до своїх койок. Пристебніть паски.

Ми були майже на місці.

Шері Лоффат уляглась і крізь паски простягнула мені руку. Я схопив її. Ми не спали й не зустрічалися до цієї подорожі, коли виявилось, що наші ліжка стоять поряд. Але відчуття вібрації було сексуальним. Здавалося, що ми зробимо це в найвеличніший і найкращий спосіб; але то був не секс, а Брама.

Коли люди почали длубатись у поверхні Венери, вони знайшли копальні гічі.

Самих гічі там не було. Невідомо, ким вони були і коли відвідали Венеру. Але їх не зосталося, навіть жодного тіла в могилі, яке можна було б ексгумувати і зробити розтин. Залишилися тільки тунелі, печери-копальні, кілька дрібних артефактів, які не мали жодної цінності. А ще були дива техніки, котрі виявилися загадкою для людства і котрі воно намагалося відтворити.

Потім хтось знайшов карту Сонячної системи, накреслену гічі. На ній був Юпітер із його супутниками, Марс, зовнішні планети, Земля з Місяцем та Венера, позначена чорним кольором на сяйливій блакитній поверхні металевій карті гічі. Ще там був Меркурій і якийсь самотній об'єкт, зафарбований чорним біля Венери. Це було тіло з орбітою, що проходила крізь перигелій Меркурія та виходила з орбіти Венери. Орбіта різко стирчала з площини екліптики під кутом 90° , тому не перетиналася із жодною з решти орбіт. Земні астрономи ані разу не виявляли це тіло. Гіпотетично, то були астероїд чи комета — різниця між ними тільки семантична — яку гічі створили з певною метою, і це тіло чомусь було важливим для гічі.

Запис питань-відповідей, лекція професора Геграмета.

Питання. Який вигляд мали гічі?

Професор Геграмет. Ніхто не знає. Ми не знаходили жодних фотографій чи креслень, окрім двох-трьох карт. і Або книг.

Питання. Хіба в них не було системи фіксації знань, скажімо, письма?

Професор Геграмет. Звісно, була. Але я не знаю яка. Я підозрюю... втім, це просто припущення.

П. Яке?

Професор Геграмет. Я замислювався над нашими власними методами фіксації інформації: як їх сприймали б у дотехнологічні часи. Скажімо, якби ми дали Евкліду книжку, він би зрозумів, що це таке, навіть не знаючи, про що в ній йдеться. А як щодо касети? Він би уявлення не мав, що з нею робити. Я підозрюю... хоча ні, я впевнений, що у нас є «книги» гічі, яких ми не помічаємо. Це може бути зливков металу гічі, спіралі з хвостиками на кораблях, призначення яких досі невідоме. Це не нове. Ми перевірили усе на наявність магнітних кодів, канавок, хімічного спектра, але марно. Напевне, у нас немає інструмента, який зможе виявити ці повідомлення.

Питання. Ще одна річ, яку я не розумію: чому гічі залишили ці тунелі та приміщення? Куди вони зникли?

Професор Геграмет. Юна леді, я теж ні хріна не розумію.

Можливо, рано чи пізно телескопічне зондування розкрило б цю таємницю, але це не так важливо. Славнозвісний Сильвестр Маклен — утім, на той час іще не такий славнозвісний, а просто черговий «тунельний щур» на Венері — надібав корабель гічі, полетів до Брами, де й загинув. Але він був доволі кмітливим і дав людям знати про своє місцезнаходження, підірвавши корабель. Таким чином, зонд НАСА був відкликаний із хромосфери Сонця і спрямований до Брами. Він успішно подолав свій шлях — і люди відкрили Брамю.

А всередині були зірки.

Втім, якщо говорити точніше і без пафосу, усередині розміщувалася тисяча невеличких космічних кораблів, схожих на товсті грибки. Вони були різної форми та розміру. Найменші з них мали верх у вигляді гудзика і скидалися на гриби, які вирощують у тунелях Вайомінгу, де вже вичерпано сланець, а відтак продають у супермаркетах. Більші мали загострений вершечок, як у грибів-зморшків. У «шапінках» грибів був житловий простір та джерело енергії незрозумілої конструкції. Ніжки

грибів являли собою ракетні носії, що працювали на хімічному пальному, на кшталт старих літальних апаратів для посадки на Місяць, які були задіяні у перших космічних програмах.

Ніхто не знав, як керувати цими кораблями.

Це була одна з тих речей, які змушують нервуватися: випробування невідомого. Запустивши корабель гічі, ви практично не могли ним керувати. Їх курс був вбудований у систему навігації, та ніхто не міг зрозуміти, яким чином; можна було обрати один курс, але після цього ніхто не знав, куди корабель прямує. Це як «печиво з передбаченнями щастя»: ніколи не знаєш, який там сюрприз, поки не дістанеш.

Одначе ці кораблі працювали, незважаючи на те, що минуло півмільйона років або й більше.

Першому хлопчині, який наважився випробувати корабель, пощастило. Його корабель залишив кратер в астероїді, спалахнув яскравими таємничими вогнями і зник у космосі.

Три місяці потому він повернувся. Астронавт був у захваті й переможно сяяв, попри лютий голод. Він побував на іншій зірці! Астронавт кружляв орбітою великої сірої планети з вихровими жовтими хмарами. Йому вдалося розвернути апарат і завдяки вбудованій системі керування він повернувся до точки вильоту, в те самісіньке гніздо.

Тому відрядили інший корабель. Цього разу — один з великих із гострим кінцем, схожих на гриб-зморшок. Полетіла команда з чотирьох чоловік. Їх добре забезпечили продуктами й технікою. Подорож тривала лише п'ятдесят днів. Цього разу вони не тільки досягли іншої Сонячної системи, а й ступили на поверхню планети завдяки посадковому модулю. Астронавти не зустріли там живих істот... Але колись там було життя.

Вони знайшли його рештки. Їх було небагато — кілька уламків на шпилі, який уникнув загальної руйнації на планеті. У радіоактивній пилюці вони відшукали цеглу, керамічний болт і якусь напіврозтоплену штуценцію, що була схожа на хромову флейту.

А перегадом почалася зоряна лихоманка, яка не оминула й нас.

Розділ 5

Зігфрід — доволі розумна машина, але іноді я не тямлю, що з ним не так.

Він постійно просить мене розповідати свої сни. Часто, коли я, зашарівшись, розповідаю йому сон, який мав би йому сподобатися (типу «велике червоне яблуко для вчителя»), насичений фалічними символами, фетишизмом і почуттям провини, він розчаровує мене.

Зігфрід спрямовує розмову в дивне річище, яке взагалі не стосується сну. Я розповідаю йому суть, а він сидить, цокає, тріщить і дзижчить — звичайно, Зігфрід цього не робить, це моя фантазія — а відтак каже:

— Поговоримо про інше, Робе. Мене зацікавило те, що ти сказав про ту жінку, Геллу-Клару Мойнлін.

— Зігфрیده, це марна праця, — відповідаю я.

— Я так не вважаю, Робе.

— Але сон! Господи, хіба ти не розумієш, наскільки він важливий? А як же образ матері в ньому?

— Робе, дозволь мені робити свою справу.

— А в мене є вибір? — похмуро питаю я.

— Вибір є завжди, Робе. Та я хотів би нагадати тобі те, що ти нещодавно говорив. Зігфрід замовкає і я чую власний голос, записаний на його плівках: «Зігфрیده, там такий біль, провина і відчай, що я не можу витримати».

Машина чекає на мою відповідь.

— Гарний запис, — визнаю я. — Але я б волів поговорити про комплекс матері у моєму сні.

— На мою думку, продуктивнішим буде дослідження іншого чинника, Робе. Можливо, вони пов'язані між собою.

— Невже? — Я готовий об'єктивно і по-філософському обговорити таку теоретичну можливість, але Зігфрід швидко повертає мене на землю:

— Ваша остання розмова з Кларою, Робе. Будь ласка, розкажи, що ти відчував тієї миті.

— Я вже розповідав.

Мені це загалом не подобається. Я гайную свій час і даю йому це зрозуміти з тону мого голосу та тиску на стримувальні паски. — Це було ще гірше, ніж із матір'ю.

— Робе, я знаю, що тобі кортить поговорити про матір, але давай потім. Розкажи мені про розмову з Кларою. Що ти зараз відчуваєш через це?

Я намагаюся чесно проаналізувати. Врешті-решт, це я можу зробити. Насправді я не повинен розмовляти про це. Та я кажу єдине, що мені спадає на думку:

— Нічого особливого.

Через хвилику Зігфрід запитує:

— І все?

— Так. Нічого особливого.

Утім, це лише на поверхні. Я пам'ятаю свої відчуття. Дуже обережно риюсь у власних спогадах, щоб відтворити той момент. Занурення в блакитний туман. Уперше побачив тьмяну примарну зірку. Розмова з Кларою по рації, тим часом як Ден щось шепотів мені на вухо... Я знову відволікаюся від своїх спогадів.

— Зігфріде, це боляче, — невимушено відповідаю я. Іноді я намагаюсь ошукати машину, говорячи емоційно важливі речі таким тоном, наче прошу чашку кави. Та, мені здається, це не діє. Зігфрід прислухається не лише до гучності та відтінків, а й до дихання, пауз мовлення і значення слів. Як на його дурість, він надзвичайно хитромудрий.

Розділ 6

П'ятеро сержантів, які незмінно служили на космічних кораблях (кожен представляв свій корабель), перевірили наші посвідчення і відправили до одного зі службовців для корпоративного огляду. Шері захихикала, коли росіянин намацав чутливе місце, і прошепотіла:

— Як гадаєш, Робе, яку контрабанду вони в нас шукають?

Я цикнув на неї. Жінка-службовець узяла наші міграційні картки у китайського спецпризначенця № 3, який був старшим групи, і назвала наші імена. Нас було восьмеро.

— Ласкаво просимо на борт! — оголосила жінка. — До кожного новачка буде прикріплено інспектора. Він допоможе вам освоїтися на новому місці, відповідь на ваші запитання і розкаже, де розташовано медпункт і аудиторії для занять. З ваших рахунків списано одинадцять тисяч сто доларів готівкою. Вони будуть зберігатися на кораблі, на якому ви прибули сюди. Це вартість вашого проживання впродовж перших десяти днів. Решту ви можете зняти у будь-який час, виписавши Пі-чек. Ваш інспектор покаже вам, як це зробити. Лінскотт!

Чорношкірий пасажир із Нижньої Каліфорнії підніс руку.

— Ваш інспектор — Шота Тарасвілі. Брудгед!

— Тут.

— Ден Мечніков, — повідомила службовиця Корпорайії.

Я почав озиратись, але Ден Мечніков уже йшов до мене. Він міцно схопив мене за руку, відвів убік і аж потім привітався.

Я зробив спробу повернутись:

— Хочу попрощатися з другом...

— Ви всі житимете в одному місці, — буркнув інспектор. — Гайда.

За дві години після прибуття до Брама я отримав кімнату, інспектора та контракт і одразу ж підписав його, навіть не читавши. Мечніков був здивований.

— Хіба вам не цікаво, про що йдеться?

— Не зараз.

Дійсно, а який сенс? Якби мені щось не сподобалось, я міг передумати. І що тоді? Бути проспектором страшно. Я дуже боюся, що мене вб'ють. Загалом мене лякають думки про смерть: це ж я більше не зможу жити. Усе зупиниться. Інші будуть насолоджуватися життям, кохатися, веселитись, а я — ні. Одначе думка про те, що доведеться повернутися на харчові шахти, була ще гіршою.

Мечніков повис на гачку на стіні, зачепившись за комірць, щоб не заважати мені розбирати речі. Інспектор був миршавим, блідим і мовчазним чоловіком. Він справляв враження мізантропа, але принаймні не збиткувався з мене попервах через мою незграбність. Брама перебуває в умовах, близьких

до невагомості. Я досі з таким не стикався, оскільки у Вайомінгу чогось на взір цього немає. Тому я постійно потрапляв у халепу. Коли я почав нарікати, Мечніков відповів:

— Звикнете. У вас часом немає косячку?

— Боюся, що ні.

Інспектор зітхнув і став схожим на Будду, який висить на стіні, підібгавши ноги.

Він зиркнув на годинник і сказав:

— Пізніше сходимо пропустимо по чарчині. Така тут традиція. Але до двадцять другої це нецікаво. Потім у «Блакитному пеклі» буде повно людей і я познайомлю вас із іншими. Можливо, когось собі підшукаєте. Ви гетеросексуал чи гей?

— Цілком гетеросексуальний.

— Неважливо. Тут ви сам собі пан. Я вас познайомлю, а далі робіть як знаєте. Вам ліпше звикнути до цього одразу. Маєте карту?

— Карту?

ПРОТОКОЛ ДОМОВЛЕНОСТІ

1. Я, _____, перебуваючи при здоровому глузді, згідно з цим протоколом, усі права на будь-які відкриття, артефакти, предмети та цінності будь-якого характеру, що їх можу знайти в процесі дослідження з використанням будь-яких вмінь чи інформації, які я отримав від Адміністрації Брами, передаю останній у безвідкличному порядку.
2. Адміністрація Брами має право на власний розсуд ухвалити рішення про продаж, здачу в оренду чи інше використання будь-яких артефактів, предметів або цінностей, виходячи з моєї діяльності згідно з цим контрактом. У такому випадку вона дає згоду на передачу 50 % (п'ятдесяти відсотків) усіх доходів від вищевказаного продажу, здачі в оренду чи іншого використання, включно з витратами на дослідницьку експедицію (включно з власними витратами на подорож до Брами та подальшими витратами на проживання всередині Брами), на мою користь, а також 10 % (десяти відсотків) усіх подальших доходів після компенсації вищевказаних витрат. Я визнаю таку передачу прав як оплату за всіма зобов'язаннями перед Адміністрацією

- Брами в повному розмірі й у зв'язку з цим зобов'язуюся не вимагати додаткових виплат незалежно від причини та часу.*
3. *Я передаю Адміністрації Брами усі повноваження ухвалювати будь-які рішення стосовно користування, продажу або здачі прав на будь-які відкриття в оренду, включно, на розсуд Адміністрації Брами, з правами на об'єднання моїх відкриттів чи інших цінностей згідно з цим контрактом, з відкриттями чи іншими цінностями, які належать іншим особам, з метою використання, здачі в оренду чи продажу у безвідкличному порядку; в такому випадку моя частка мусить становити суму від доходів, визначену Адміністрацією Брами як достатню; також я передаю Адміністрації Брами право утримуватися від використання відкриттів або інших цінностей на власний розсуд.*
 4. *Я зобов'язуюся не висувати Адміністрації Брами жодних претензій зі свого боку або від свого імені в разі травм, нещасних випадків та збитків, які можуть трапитися зі мною в ході діяльності згідно з цим контрактом.*
 5. *У випадку виникнення спорів у зв'язку з цим протоколом домовленості, я даю згоду на те, що умови будуть витлумачені згідно із законами та прецедентами Брами, а закони й прецеденти іншої юрисдикції в жодній мірі не можуть вважатися відповідними.*

— Чорт забирай, вона в тому пакеті, який вам видали.

Я відсував файли один за одним, аж поки не знайшов той конверт. Там була копія угоди, буклет «Ласкаво просимо до Брами», ордер на поселення, медична анкета, яку слід було заповнити до 8-ї ранку... і зігнутий аркуш. Я розгорнув його і побачив щось на кшталт монтажної схеми з іменами.

— Це вона. Можете визначити, де Ви зараз? Запам'ятайте номер Вашої кімнати: поверх «Крихітка», Східний сектор, 8-й тунель, кімната 51. Запишіть собі.

— Дене, це вже записано в ордері.

— Тоді не губіть його.

Ден знявся з гачка і м'яко приземлився.

— Ви можете самотійно усе тут роздивитися. Зустрінемося тут. Маєте якісь питання?

Я замислився. Інспектор нетерпляче чекав.

— Нууу... можна поставити Вам особисте запитання, Дене? Ви вже літали... туди?

— Шість разів. Ну все, побачимось о двадцять другій.

Він відчинив гнучкі двері, вислизнув до зеленого коридору, який нагадував джунглі, і зник.

Я опустився — повільно та обережно — на єдиний стілець, який був у кімнаті, і спробував усвідомити, що перебуваю на краю Всесвіту.

Не знаю, як краще пояснити тобі, читачу, який вигляд має Всесвіт з боку Брами, але я спробую. Це те саме, що в юності здобути Повну Медицину або вибрати будь-що з меню в найкращому ресторані, коли за тебе платять. Це як зустріти дівчину, котрій ти сподобався, або подарунок, який ще не розпакували.

Найперше, що вражає у Брамі, — це крихітні тунелі. Вони здаються ще меншими через те, що по боках стоять різні кімнатні рослини. Також приголомшують низька гравітація та сморід. Із часом до Брами звикаєш. Її не можна охопити одним поглядом, тому що вона складається з лабіринту кам'яних тунелів. Я навіть не впевнений, чи усі їх вивчено до кінця. Поза сумнівом, вони тягнуться на кілька миль і ніхто в них не ходить (або ходять, але нечасто).

Так жили гічі. Вони захопили астероїд, «одягнули» його в металеву оболонку, прорили тунелі й заповнили їх різними пожитками. До того часу, як ми дісталися Брами, більшість тунелів були порожніми, як і інші об'єкти в космосі, що належали гічі. Потім вони з незрозумілих причин залишили астероїд.

Гічі-таун — місце, розташоване найближче до центру Брами. Це схожа на веретено печера біля геометричного центру астероїда. Подейкують, що тільки-но гічі побудували Брам, вони жили тут. Спочатку всі земляни-новачки (і не лише земляни: перед нашим прильотом сюди прибув корабель із Венери) також мешкали тут або поблизу, де компанія розселює нас. Пізніше, якщо поталанить стати успішним проспектором і розбагатіти, можна переселитися ближче до

поверхні, де трішки менше невагомості й шуму і, зрештою, не так тхне. До мене цим повітрям дихали тисячі людей. Вони пили ту саму воду, що й я; кожен з них пахнув по-своєму. Більшість із них тут надовго не залишалися, на відміну від запахів.

Я не звертаю уваги на запахи. Взагалі ні на що не зважаю. Брама — це мій шанс зірвати джекпот у вигляді Повної Медицини, будинку, в якому буде дев'ять кімнат, двійко дітей і багато веселощів. Я вже виграв одну лотерею. Тому я був певен, що мені пощастить удруге.

Життя у Брамі було незвичайним, хоча іноді здавалося нудним. Особливих розкошів не було. За 238 тис. 575 доларів США ви отримували квиток до Брами, харчування, житло й повітря на 10 днів, інтенсивний курс керування космічним кораблем і запрошення на найближчий (або на будь-який) політ. У виборі корабля немає обмежень.

Корпорація геть не зискує з цього. Тут усе коштує за собівартістю. Це не означає, що все тут дешеве або що ви дістанете щось гарне. Я все життя викопував і споживав таку їжу. Моє житло було завбільшки з велику валізу: один стілець, кілька шухляд, складаний стіл і гамак, який можна розкласти уздовж кімнати для сну.

По сусідству мешкала родина з Венери. Я колись зазирнув у їхні прочинені двері й був шокований. Вони вчотирьох спали у своїй комірчині, по двоє в кожному гамаку. З іншого боку була кімната Шері. Я пошкрябався в її двері, але ніхто не відчинив. Я зайшов до кімнати. Двері були незачинені: у Брамі ніхто не зачиняє дверей, оскільки тут однаково нічого красити. Шері не було вдома. Одяг, який вона носила на кораблі, валявся розкиданий на підлозі.

Я здогадався, що вона вирішила оглянути Бразу, і пошкодував, що не застав її: не хотілося тинятися самому. Я сперся на пліщ, який ріс зі стіни тунелю, і видобув карту.

Я одразу знайшов кілька місць, які варто відвідати. На мапі вони були позначені як «Центральний парк» і «озеро Верхне». Цікаво, що там? Також увагу привернули «музей Брами» та «Термінальний шпиталь». Останнє звучало загрозливо.

Пізніше я здогадався, що «термінал» — це кінець маршруту на шляху назад до Брами. Корпорації слід було назвати це якимось інакше, але їй начхати на почуття проспекторів.

Утім, найбільше я хотів побачити корабель!

Щойно це спало мені на думку, я зрозумів, як сильно цього жадаю. Я почав вираховувати шляхи виходу на поверхню Брами, де, без сумніву, були розташовані доки космічних кораблів. Тримаючись однією рукою за поручень, я намагався другою рукою втримати карту. Я швидко визначив своє місцезнаходження: на перехресті п'ятьох тунелів. На карті це місце позначено як «Східна зірка, поверх «Крихітка», G». Один із тунелів вів до ліфтової шахти на поверхню, але який саме, я не міг визначити.

Я вирішив піти навмання, але втрапив у глухий кут. Повертаючись назад, я вирішив постукати в якусь кімнату і запитати дорогу. Двері відчинились.

— Вибачте, — сказав я... і замлів.

Чоловік, який відчинив двері, здавався на зріст таким самим, як і я: його погляд був нарівні з моїм. А нижче від пояса нічого не було: чоловік не мав ніг.

Він щось сказав невідомою мені мовою. Але то було пусте. Інше привернуло мою увагу. Він був одягнений у тонку яскраву мішковину, зв'язану від зап'ястків до талії. За спиною у нього були крила, якими чоловік легенько махав, щоб залишатися в повітрі. Якщо зважити на низьку гравітацію в Брамі, це було неважко. Однак усе ж мало дивний вигляд.

— Даруйте, я лише хотів запитати, як пройти на поверх «Таня», — промовив я, щосили намагаючись не дивитися на чоловіка. Проте мені це зле вдавалося.

Чоловік усміхнувся, показавши білосніжні зуби. В нього було старе обличчя, але жодної зморшки, темні очі та буйне сиве волосся. Він вилетів у коридор повз мене і сказав чистою англійською:

— Звісно! Перший поворот праворуч, потім ідете до наступної «зірки» і там — другий поворот ліворуч. Ви побачите дороговказ.

Підборіддям він кивнув у бік потрібного перехрестя.

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО БРАМИ!

Вітаємо!

Ви є одним з небагатьох, хто кожного року стає партнером компанії «Брама Корпорейшн». Першим Вашим обов'язком є підписання Протоколу Домовленості, який додається до цього документа. Ви не повинні зробити це одразу. Можете ретельно ознайомитися з угодою і, якщо треба, дістати юридичну консультацію. Проте, до підписання угоди Ви не маєте права користуватися житлом, яке надає Корпорація, харчуватися в харчоблоках і брати участь у курсах Корпорації.

Усі, хто прибув до Брами як відвідувачі або на цей момент не бажають підписувати Протокол Домовленості, можуть скористатися готелем «Брама» і рестораном.

Я подякував і пішов геть. Чоловік залишився висіти у повітрі. Я хотів озирнутись, але не бажав здатися нечемним. Дивно: ніколи не думав, що у Брамі живуть каліки.

Який же я тоді був наївний!

РЕЖИМ ПІДТРИМАННЯ БРАМИ

Усі присутні у Брамі зобов'язані сплачувати щоденний подушний податок за користування повітрям, температурний контроль, керування та інші послуги, щоб покрити витрати на утримання Брами.

Якщо Ви відвідувач, то ці витрати включено до Вашого рахунку за проживання в готелі.

Тарифи для інших осіб опубліковані окремо. Ви маєте право сплатити податок на рік уперед. У разі несплати щоденного подушного податку Ви будете негайно депортовані з Брами.

Примітка: Ми не можемо гарантувати наявність корабля для депортованих осіб.

Побачивши того каліку, я дізнався про Браму те, чого не розповідала жодна статистика. Вона була достатньо зрозуміла, і всі, хто бажав стати проспектором, вивчав її (включно з тими,

хто ним так і не став), зосібна й ми. Близько 80 % кораблів повертаються до Брами без екіпажу. А 15 % узагалі не повертаються. Тому, в середньому, один із двадцяти привозить щось таке, на чому Брама — і людство загалом — може заробити. Більшості з них вдається лише повернути вартість свого першого польоту до Брами.

Якщо вас поранять під час польоту... тримайтеся! Термінальний шпиталь має найкраще обладнання, але туди ще треба дістатися. Це може забрати кілька місяців. Якщо ви зазнали поранення в пункті призначення — а так зазвичай і буває — ви нічого не зможете вдіяти, поки не повернетесь до Брами. Але тоді вже може бути пізно лікуватися.

До речі, за політ назад не треба платити. Майже завжди повертається не весь екіпаж. Вони називають це втратами.

Шлях додому безкоштовний... але що з того?

Я спустився, тримаючись за трос, на поверх «Таня», звернув до тунелю і врзався в якогось чоловіка. На ньому була кепка і нарукавна пов'язка. Поліція Корпорації. Він не розмовляв англійською, але його жести й габарити говорили за нього. Я схопив шахтний трос і піднявся на один поверх, перейшов до кріплення іншої шахти і спробував удруге.

Цього разу поліціант говорив англійською.

— Сюди не можна, — сказав він.

— Я просто хочу подивитися на кораблі.

— Атож! Ні, у тебе має бути блакитний значок, — сказав поліціант, показуючи на свій власний. — Їх видають фахівцям Корпорації, членам екіпажу і працівникам техпідтримки.

— Я член екіпажу.

Поліціант вишкірився.

— Ти новачок із Землі, правда ж? Друже, членом екіпажу ти станеш тільки тоді, коли зареєструєшся на рейс. Повертайся назад.

Я промовив, намагаючись його переконати:

— Хіба ви не розумієте, що я відчуваю? Я просто хочу глянути.

— Не можна, поки не закінчиш курси. Хіба що вони самі відправлять тебе сюди в ході навчання. До того ж, те, що ти побачиш, тобі може не сподобатися.

Я ще трішки посперечався, але поліціант був невблаганним. Коли я взявся за підйомний трос, стіни тунелю почали хитатись і я почув різкий звук. Мені здалося, що астероїд ось-ось злетить у повітря. Я витріщився на поліціанта, який стенов плечима і приязно мовив:

— Я сказав, що не можна дивитися на кораблі. Але слухати їх можна.

Я відповів щось на кшталт «отакої» чи «о Господи» і додав:

— Як ви гадаєте, куди він полетів?

— Повернеться через півроку. Можливо, тоді й дізнаємося.

Звучало не дуже оптимістично, але я чомусь перебував у піднесеному настрої. Я опинився у Брамі після багаторічної праці на харчових шахтах. Тільки-но одні з тих відважних проспекторів вирушили у подорож, яка дасть їм славу й нечуваний успіх. До біса ймовірності! Це найкраще, що можна собі уявити.

Я не звертав уваги на те, що мене оточувало, і, як наслідок, заблукав. Я піднявся на поверх «Крихітка» за десять хвилин. Мечніков брів тунелем від моєї кімнати. Здавалося, він не впізнав мене. Якби я не простяг йому руку, він просто пройшов би повз.

— Гмммм, — буркнув інспектор. — Ви запізналися.

— Я ходив вниз на поверх «Таня», аби поглянути на кораблі.

— Еге. Туди не пускають без блакитного значка чи браслета.

Це я й без нього дізнався. В мене не було бажання говорити з ним, тому я просто плентався позаду.

Мечніков був блідим чоловіком. Його обличчя прикрашали на диво кучеряві бакенбарди, які росли на вилицях. Здавалося, вони вощені, тому що кожен завиток стирчав нарізно. Утім, було б неправильно називати їх вошеними. У бакенбардах було щось таке, що змушувало їх рухатися, коли Ден розмовляв або всміхався.

Таке враження, наче від руху м'язів обличчя по його бороді йшла хвиля. Мечніков осміхнувся вже після того, як ми прийшли до «Блакитного пекла». Він пригостив мене випивкою, докладно пояснивши, що це така традиція. А втім, це стосувалося лише першого келиха.

ЩО ТАКЕ БРАМА?

Брама — це артефакт, створений так званими гічі навколо астероїда або ядра нестандартної комети. Коли це сталося — невідомо, але це точно було до виникнення людської цивілізації.

Усередині Брама нагадує Землю, за винятком того, що тут відносно низька гравітація (насправді тут навзагал відсутня гравітація, але відцентрова сила від обертання Брами дає схожий ефект). Якщо Ви із Землі, то в перші кілька днів Вам буде дещо важко дихати через низький атмосферний тиск. Але частковий тиск кисню аналогічний тиску на 2000-метровій висоті на Землі й цілком підходить для здорових людей.

Через гамір у «Блакитному пеклі» було незручно говорити, але я розповів Мечнікову про запуск корабля.

— Еге ж, — промовив він, підіймаючи склянку. — Побажаймо їм гарної дороги.

На руці він мав шість металевих браслетів гічі, які були тонкі, наче дротинки, і сяли синюватим світлом. Поки він прикладався до склянки, вони легесенько дзеленчали.

— Це те, що я думаю? — запитав я. — По одному за кожен політ?

Мечніков допив склянку і сказав:

— Так. Піду потанцюю.

Я дивився йому вслід. Мечніков підійшов до жінки у блискучому рожевому сарі. Було видно, що він не дуже цікавий співбесідник.

З іншого боку, в такому гаморі не побалакати й не потанцювати. «Блакитне пекло» розмістилося в центрі Брами і являло собою частину веретенуватої центральної печери. Штучна гравітація була такою низькою, що людина важила не більше за два-три фунти; коли хтось намагався танцювати вальс або польку, він одразу починав літати. З іншого боку, шум заважав нормально розмовляти. Тому доводилося танцювати як у старших класах середньої школи, коли партнери намагалися не торкатись одне одного: адже в такому віці дівчата набагато вищі за хлопців. Треба було лише тримати ноги

на місці, а руки, плечі, голови та стегна могли метлятися як завгодно. Я люблю танцювати й торкатися партнера. Втім, не все відразу.

Я помітив Шері, яка сиділа у протилежному кінці з якоюсь старшою жінкою (напевне, її інспектором), і вирішив запросити її на танок.

— Тобі тут подобається? — запитав я, намагаючись перегорлати музику. Вона кивнула головою і щось прокричала у відповідь, але я не розчув. Я потанцював із розкішною темношкірою жінкою, у якої було два блакитні браслети, потім знову із Шері, відтак з однією дівчиною, котру Мечніков сплавив мені. Потім я танцював із високою жінкою з енергійним обличчям, і волоссям, заплетеним у дві кіски, які коливалися позаду під час танцю. У неї були найчорніші і найтовстіші брови, що їх я коли-небудь бачив у жінок. Вона також мала двійко браслетів. А у перервах між танцями я випивав.

Столики були розраховані на 8—10 душ, але такі компанії тут ніколи не збиралися. Тут люди сиділи як хотіли і займали чужі місця, не думаючи про те, що власник може повернутися. Так зі мною трохи посиділи члени екіпажу, одягнуті в білі мундири. Такі носять бразильські астронавти. Вони розмовляли між собою португальською. Потім до мене підсів чоловік із золотою сережкою у вусі, але він теж говорив незнайомою мовою (втім, я добре зрозумів, чого йому треба).

Це постійна проблема у Брамі. Це як міжнародна конференція, на якій зламалось обладнання для перекладу. Усе, що ви чуєте, це віджим із різних мов, щось на кшталт: «Escoutez, господин, tu es verreckt»¹. Я двічі танцював із бразилійкою — худою низенькою засмаглою дівчиною. У неї був яструбиний ніс, але погляд її карих очей здавався дуже милим. Я спробував сказати їй кілька простих слів. Можливо, вона мене зрозуміла. Один із чоловіків, який супроводжував її, добре розмовляв англійською. Він відрекомендувався і познайомив мене зі своєю компанією. Я не запам'ятав жодного імені, окрім імені цього чоловіка. Його звали Франсиско Херейра. Він пригостив

¹ Послухай, пане, ти, стули пельку (набір слів різними мовами). (Прим. перекл.)

мене випивкою, а я потім пригостив його компанію. Згодом я впізнав його: він обшукував нас, коли ми прибули до Брами.

Поки ми обговорювали цей факт, Ден схилився наді мною і пробурмотів на вухо:

— Піду пограю. Бувай, якщо не надумаєш приєднатися.

Це було не найчемніше запрошення, але гамір «Блакитного пекла» починав мене дратувати. Я поплентався за ним. Виявилося, що біля «Блакитного пекла» є повноцінне казино зі столами для гри у блекджек, у покер, є рулетка повільного обертання з великою щільною кулькою, справжні гральні кості, ба навіть відгороджений відділ для картярської гри у бакару. Мечніков підійшов до столу для гри у блекджек і постукав пальцями по стільцю для гравців, чекаючи на відкриття. Аж тут він помітив, що я стою поряд.

— О! — Мечніков обвів поглядом усю залу. — У що ви хотіли б зіграти?

— Я в усе вже встиг пограти, — відповів я, трішки ковтаючи слова. І, якщо чесно, злегка хвастонув. — Ну, можна зіграти в бакару.

Мечніков глипнув на мене з повагою а потім із цікавістю.

— Найменша ставка — п'ятдесят.

На моєму рахунку залишилося 5—6 тисяч доларів. Я стенув плечима.

— Я маю на увазі п'ятдесят тисяч, — відповів Ден.

Я закашлявся. Він посунувся й сів за гравцем, у якого закінчувався стовпчик фішок і байдужливо сказав:

— На рулетці мінімальна ставка — 10 доларів, для всіх інших ігор — 100 доларів. А ще тут має бути гральний автомат із мінімальною ставкою в 10 доларів.

Мечніков опустився на вільний стілець, і більше я за ним не спостерігав.

Я роззирнувся й помітив, що чорноброва дівчина сиділа за тим самим столом, уважно вивчаючи карти. Вона не підвела голову.

Я зрозумів, що не можу собі дозволити азартні ігри. А потім мені спало на думку, що випивку я теж не можу собі дозволити, і на підсвідомому рівні згадав, скільки я вже випив. Інтуїція підказала мені, що слід якнайшвидше повертатися до своєї кімнати.

СИЛЬВЕСТР МАКЛЕН: ЗАСНОВНИК БРАМИ

Браму відкрито Сильвестром Макленом — дослідником тунелів на Венері, який знайшов робочий космічний корабель гічі під час розкопок. Йому вдалося витягнути його на поверхню і доставити до Брами, де він наразі й зберігається в доку 5-33. На жаль, Маклену не поталанило повернутись, і хоча він зміг подати знак про свою присутність, підірвавши паливний бак посадкового модуля свого корабля, до того часу, як дослідники дісталися Брами, він уже помер.

Маклен був відважним та винахідливим хлопцем і дощечка з його ім'ям у доку 5-33 увічнила його унікальні заслуги перед людством. У визначений час представники різноманітних професій організують служіння в його пам'ять.

Розділ 7

Я лежу на килимку, і почуваюся не дуже комфортно. Фізично, маю на увазі. Нещодавно мені зробили операцію і, схоже, шви ще не загоїлися.

— Робе, ми розмовляли про твою роботу, — говорить Зігфрід.

Нудно. Але безпечно. Я кажу:

— Я ненавидів свою роботу. Хто ж не буде ненавидіти харчові шахти?

— Але, Робе, ти й далі на них працював. Ти жодного разу не намагався змінити роботу. Ти ж би міг займатися марикультурою. Одначе ти кинув школу.

— Тобто ти хочеш сказати, що я застряг у рутині?

— Я нічого не кажу, Робе. Я запитую, як ти себе почуваєш.

— Нууу...в деякій мірі, ти маєш рацію. Проте, я хотів щось змінити, — відповідаю я, згадуючи перші яскраві дні із Сильвією. Пам'ятаю, тієї січневої ночі ми сиділи у кабіні припаркованого планера — іншого місця ми не знайшли — і говорили про майбутнє, що будемо робити і як досягатимемо успіху. Але, на мою думку, Зігфріду ця інформація не дасть жодної

користі. Я розповів Зігфрідові усе про Сильвію: вона зрештою одружилася з акціонером. Однак ми розійшлися задовго до цього.

— Мені здається, що тоді просто спрацював інстинкт смерті — кажу я, намагаючись бути лаконічним і якнайбільше скористатися із сеансу, за який сплачено гроші.

— Робе, було б краще, якби ти не вживав психіатричних термінів.

— Ну, ти розумієш, що я маю на увазі. Я знав, що час минає. Чим довше я залишався у шахтах, тим важче було звідти вибратись. Але нічого кращого не було, до того ж, траплялися й гарні моменти: Сильвія, моя дівчина, мати, коли вона була ще жива. Навіть якісь розваги: польоти на дельтаплані. Було круто літати над пагорбами, а згори Вайомінг мав вигляд не такий вже й кепський, до того ж, не смердів нафтою.

Я замислився, потираючи живіт. Тепер у мене там є майже півметра нового кишківника. Це все коштує шалені гроші й іноді в мене виникає відчуття, що попередній власник кишок хоче їх собі повернути. Мені завжди цікаво, ким були донори, як померли (якщо взагалі померли). Можливо, він чи вона ще досі живі. В якій же бідності треба жити, щоб продавати свої органи, як, скажімо, декотрі вродливі дівчатка продають свої гарненькі груди або вуха?

— Робе, ти добре знаходив спільну мову з дівчатами?

— Зараз знаходжу.

— Ні, Робе, я питаю не про зараз. Мені здалося, що ти говорив про те, що в дитинстві ти ні з ким не товаришував.

— А що, в когось було по-іншому?

— Якщо я правильно зрозумів питання, Роббі, то ти маєш на увазі, чи хтось вважає пору дитинства винятково щасливою та легкою. Звичайно, я відповім «ні». Але для деякого дитинство має значний вплив на доросле життя, порівняно з іншими.

— Авжеж. Згадуючи той час, можу сказати, що я трохи боявся своїх однолітків — вибач, Зігфріде! Маю на увазі інших дітей. Здавалося, вони усі знали одне одного і знаходили спільну мову: секрети, досвід, захоплення. А я був одинаком.

— Ти був єдиною дитиною в сім'ї, Роббі?

— Ти чудово це знаєш. Авжеж. Можливо, це і було причиною. Мої батьки працювали й не хотіли, щоб я грався біля шахт. На їхню думку, це було небезпечно. Ну, для дітей — дійсно. Можна було поранитись об якусь машину, а іноді траплялися зсуви на звалищах або витоки газу. Тому я сидів удома, дивився шоу чи відеокасети і їв. Я був товстим, Зігфріде. Я любляв солодоші та їжу з крохмалем. Батьки мене зіпсували, купуючи більше їжі, ніж потрібно.

507	IRRAY.ЗРІЛІСТЬ. GOTO	26,830
	*M88	26,835
508	, С, Можливо, твоя зрілість	26,840
	підкаже, що ти хочеш,	26,845
	а не те,	26,850
	чого хочуть	26,855
	інші	26,860
511	- XTERNALS @ IF @ GOTO &&	26,865
512	, S, Можливо, Зігфріде,	26,870
	мій старий добрий бляшаний чародію,	26,875
	але, як на мене, зрілість убиває мене	26,880

Мені й зараз подобається балувати себе. Зараз у мене краща дієта, яка сприяє схудненню. Але вона в тисячу разів дорожча. Я часто їм ікру. Справжню. Її ловлять у акваріумі в Галвестоні. Я можу дозволити собі справжні шампанське і масло...

— Пам'ятаю, як я лежав у ліжку, — розповідаю я. — Здається, мені тоді було три роки. В мене був ведмедик-говорун. Він розповідав мені історії, а я тикав у нього олівцем і намагався відірвати вуха. Мені це подобалося.

Я замовкаю, і Зігфрід одразу ж перехоплює ініціативу.

— Чому ти плачеш, Роббі?

— Не знаю!

Я ридаю. Сльози течуть по моєму обличчю, а я дивлюся на годинник і бачу зелені цифри, як у тумані.

— Ой, — невимушено зойкаю я, підводячись. Сльози досі течуть, але я вже не ридаю. — Зігфріде, мені дійсно треба йти. У мене побачення. Мою дівчину звать Таня. Вона дуже гарна

і грає у Г'юстонському симфонічному оркестрі. Таня любить Мендельсона і троянди. Хочу підібрати їй якісь темно-сині гібридні квіти, що пасуватимуть до її очей.

— Робе, в нас залишилося майже десять хвилин.

— Іншим разом.

Я знаю, що не вийде, тому додаю:

— Можна скористатися твоїм туалетом? Дуже треба.

— Хочеш вивести з організму свої почуття, Робе?

— Не корч із себе розумника. Наче я не тямлю? Я знаю, що це схоже на типовий механізм заміни...

— Робе.

— ...Добре, потім. Але, чесно, мені треба до вбиральні. А потім слід заскочити до квіткової крамниці. Таня — особлива дівчина й дуже хороша людина. Я не кажу «в сексуальному плані», хоча в цьому вона теж класна. Вона добре с... Вона добре...

— Що ти маєш на увазі, Робе?

Я наважуюсь і додаю:

— Вона добре займається оральним сексом.

— Робе?!

Я впізнаю цей тон. У Зігфріда дуже великий вибір тональностей, але деякі вже я навчився відрізняти. На його думку, він на правильному шляху.

— Що?

— Робе, як ти називаєш оральний секс із жінкою?

— На бога, Зігфріде, що за дурну гру ти затіяв?

— Як ти це називаєш, Робе?

— Пхе! Ти чудово знаєш, як і я.

— Будь ласка, скажи, як ти це називаєш, Робе.

— Зазвичай кажуть щось на кшталт: «Вона з'їла мене».

— А ще як, Робе?

— Є безліч назв! «Брати на рот», наприклад, і ще купа окреслень.

— Яких, Робе?

Я нарешті даю волю тому гніву й болю, які росли в мені.

— Не дрочи мене, Зігфріде!

Позиви стають сильнішими, і я відчуваю, що невдовзі за-
каляю штани; прямо як у дитинстві.

— О Господи, Зігфріде! Коли я був маленьким, я розмовляв
зі своїм плюшевим ведмедиком. Зараз мені сорок п'ять і я роз-
мовляю з дурною машиною, немов із живою людиною!

— Але є ще якийсь вислів, чи не так, Робе?

— Їх тисячі! Який саме тобі потрібен?

— Робе, я хочу почути той вислів, який вживаєш ти, але не
сказав. Будь ласка, спробуй. Він особливий для тебе, тому
сміливо вимов його.

Я падаю на килимок і тепер починаю плакати по-справж-
ньому.

— Будь ласка, Робе. Який вислів?

— Дідько забирай, Зігфріде! Смоктати! Ось! Смоктати,
смоктати, смоктати!

Розділ 8

— Доброго ранку! — привітався хтось, перервавши мій сон про
те, як я загруз у сипучих пісках у туманності Оріона. — Я при-
ніс вам чаю.

Я розплющив одне око і, визирнувши через край гамака,
спостеріг пару темних очей на бронзовому обличчі. Я був по-
вністю одягнутий і потерпав із похмілля; у кімнаті стояв жах-
ливий сморід, і я зрозумів, що сам є його причиною.

— Мене звати Шикітей Бакін, — сказав чоловік зі склян-
кою. — Будь ласка. Випийте чаю. Це допоможе відновити
водний баланс.

Придивившись, я побачив, що нижче від пояса у чоловіка
нічого немає. Це був той безногий каліка зі зйомними крила-
ми, якого я вчора зустрів у тунелі.

— Оххх... — застогнав я, докладаючи тяжких зусиль, щоб
вичавити із себе «доброго ранку».

Туманність Оріона стала ще туманнішою в міру того, як
вивітрувався мій сон і моє відчуття, що слід якимось продер-
тися крізь газові хмари, які швидко застигали. Проте сморід

не зникав. Це було занадто, навіть для Брами. Я зрозумів, що мене вирвало на підлогу, і я ледь стримувався, щоб не проблюватися знову. Бакін, повільно махаючи крилами, спритно одним порухом поставив закриту склянку на гамак біля мене. Потім він підлетів угору, всівся на шафу і промовив:

- Здається, у вас сьогодні медогляд о восьмій ранку.
- Невже?

ХТО ВОЛОДІЄ БРАМОЮ?

Брама — це унікальне явище в історії людства. Ми хутко збагнули, що вона є занадто цінним ресурсом, щоб належати одній групі людей чи уряду.

Таким чином, була заснована компанія «Брама Корпорейшн» (або просто Корпорація). Це багатонаціональна компанія, головними партнерами якої є уряди США, Радянського Союзу, Сполучених Штатів Бразилії, Венеріанської Конфедерації та Нової Народної Азії, а вкладниками — будь-які особи (зокрема й Ви), які підписали Протокол Домовленості, що його додано до цього документа.

Мені вдалося відкрити склянку й сьорбнути чаю. Напій був дуже гарячий, без цукру і майже без смаку, але, здається, він зменшив відчуття нудоти.

— Так, я гадаю. Це звична процедура. Також ваш п'єзофон дзвонив кілька разів.

Я знову застогнав.

— Думаю, це телефонує ваш інспектор, щоб нагадати про медогляд. Зараз сьома п'ятнадцять, пане...

— Броудгед, — я відповідаю нерозбірливо, а потім обережніше додаю:

— Мене звати Роб Броудгед.

— Так. Я взяв на себе сміливість перевірити, чи ви прокинулися. Пригощайтеся чаєм, пане Броудгед. Сподіваюся, вам сподобається у Брамі.

Чоловік кивнув, злетів уперед із шафи і зник у дверях. У голові щось гупало під час кожного руху. Я виліз із гамака, намагаючись

не ступати на найогидніші плями на підлозі, і якимось дивом привів себе до ладу. Я хотів поголитись, але моїй бороді вже було дванадцять днів і тому я вирішив іще трохи повідпускати її: так я не здавався неголеним, до того ж, сил голитися не було.

Хитаючись, я увійшов до оглядового кабінету із запізненням лише на п'ять хвилин. Уся моя група вже була тут, тому мені довелося йти останнім. У мене взяли три аналізи крові: з пальця, з вени і з мочки вуха. Я був упевнений про 90%-й результат. Але це не мало жодної ваги: медогляд був простою формальністю. Якщо ви вижили на шляху до Брами, то на кораблі гічі все буде добре. Якщо, звичайно, не трапиться нічого. У такому випадку ніхто не виживе незалежно від здоров'я.

Я знайшов час випити філіжанку кави з візка, який стояв біля спускної шахти (приватне підприємство у Брамі? Не думав, що тут такі існують), і встиг якраз на початок першого заняття. Курси проводили в довгій та вузькій аудиторії з низькою стелею на поверсі «Собака». Сидіння були розташовані по двоє, а між ними — прохід у центрі. Це нагадувало шкільний клас, який помістили в автобус. Шері запізнилась і сіла біля мене. Вона мала вигляд свіжий і життєрадісний; уся наша група зібралася, семеро землян, сім'я венеріанців із чотирьох чоловік і ще кілька новачків на кшталт мене.

— Ти маєш не такий вже й кепський вигляд, — прошепотіла Шері, поки інструктор схилився над якимись паперами на столі.

ДУШ

Упродовж 45 секунд у душі автоматично подаються два струмені. Намилюйтеся в перерві між подачею струменів.

Ви маєте право приймати душ не частіше, аніж раз на три дні.

Плата за понаднормове користування душем буде стягуватися з Вашого кредитного балансу за тарифом: \$5 за 45 с.

— Що, похмілля дошкуляє?

— Ні. Але воно десь поряд. Я чула, як ти повертався минулої ночі. Відверто кажучи, це було чутно на весь тунель, — багатозначно додала Шері.

Мене пересмикнуло. Я досі чітко відчував запах, але всередині. Ніхто від мене не відвертався, навіть Шері.

Інструктор підвівся й ненадовго затримав погляд на нас.

— Отже, — промовив він, знову зазирнув у папери і похитав головою.

— Я не буду перевіряти відвідування, — сказав інструктор. — Я читаю курс керування космічним кораблем гічі.

Я помітив зв'язку браслетів на його руці; я не зміг порахувати, але їх було близько шести. Я ненадовго задумався про людей, які не раз літали, проте так і не збагатилися.

— Це лише один із тих трьох курсів, які будуть викладатися. Потім буде виживання в незвичному середовищі та методика розпізнавання цінностей. Але я вас навчатиму, як керувати кораблем. А почнемо ми з практики. Прошу за мною.

Ми встали і попленталися за ним, спустившись тунелем до спускної шахти з тросом. Ми пройшли вартових (можливо, тих самих, які мене вчора проганяли). Цього разу вони лише кивнули інструкторові, проводжаючи нас поглядами. Наша подорож закінчилася у довгому широкому проході з низькою стелею, в якому з підлоги стирчало близько дюжини обтесаних і заляпаних металевих циліндрів. Вони нагадували обвуглені пеньки, але за мить я усвідомив, що то було, і ковтнув слину.

— Це ті самі кораблі, — я прошепотів до Шері голосніше, ніж хотів. Кілька чоловік подивилися на мене з цікавістю, серед них — та дівчина з густими темними бровами, з якою я танцював учора. Вона кивнула і усміхнулася мені. Я помітив браслети у неї на руці та здивувався її присутності. Також мені стало цікаво, якими були її успіхи за ігровим столом.

Ми оточили інструктора. Він почав:

— Як хтось тільки-но правильно зазначив, це космічні кораблі гічі, точніше посадковий модуль. Він доставить вас на планету, якщо вам пощастить на неї натрапити. Ці сміттєві баки здаються маленькими, але вміщують п'ятеро душ. Звичайно, це не дуже зручно, але можливо. Взагалі хтось завжди має залишитися у головному кораблі, тому в посадковий модуль можна брати чотирьох чоловік.

Інструктор провів нас повз найближчий модуль, і ми всі змогли помацати й пошкрябати його. Потім він почав розповідь:

— Коли Браму тільки було відкрито, в її доках стояло дев'ятсот двадцять чотири кораблі. З них наразі двісті у неробочому стані. Ми не знаємо чому, вони просто не працюють. Триста чотири кораблі вже здійснили по одному вильоту і більше, з них тридцять три перебувають тут. Їх можна використовувати для рейсів. Усі інші ми ще не випробовували.

Підтягнувшись, він уместився на одному з коротеньких циліндрів і продовжив:

— Ви маєте вирішити, братимете один із перевірених тридцяти трьох кораблів чи виберете той, на якому ще ніхто не літав. Я маю на увазі людей. У такому випадку ви просто платите гроші й робите свій вибір. Це як гра. Багато першопрохідців не повернулися, тому, без сумніву, певний ризик існує. Очевидно, чи не так? Зрештою, їх віддавали на техобслуговування ще чортзна-коли, напевне, коли гічі залишили їх тут. З іншого боку, під час польоту на перевіреному кораблі ризик теж є. Вічного двигуна ще не винайшли. На нашу думку, деякі кораблі повернулися через брак палива. Проблема в тому, що ми не знаємо, що то за паливо і як визначити його рівень.

Інструктор поплескав пеньок.

— Ми дійшли висновку, що цей та інші посадкові модулі, які ви бачите тут, були розроблені для екіпажу із п'яти гічі. Проте в них літає по троє людей. Напевне, гічі були більш терплячі одне до одного в обмеженому просторі, аніж люди. Є кораблі різних розмірів, але статистика по кораблях, що не повернулися, за останні кілька орбіт здається загрозливою. Можливо, це просто якась чорна смуга, але... У будь-якому випадку я за те, щоб відряджати по три члени екіпажу в посадкових модулях. Ви ж чиніть на свій розсуд. Другий елемент вибору — це члени вашого екіпажу. Будьте пильними, добирайте собі компаньйонів... Що там?

Шері махала рукою, намагаючись привернути увагу інструктора.

— Ви сказали «здається загрозливою». Наскільки загрозливою? — запитала Шері.

Інструктор терпляче відповів:

— За останню фінансову орбіту повернулися лише три з десяти екіпажів по п'ять осіб. Це найбільші кораблі. У деяких випадках ми виявляли трупи членів екіпажу. І таке буває.

— Еге, — сказала Шері. — Дуже погано.

— Ні, це ще нічого порівняно з кораблями, розрахованими на одну людину. Дві орбіти тому ми відправляли їх упродовж усієї орбіти. З усіх кораблів повернулося лише два. Оце дійсно зле.

— Чому ж так? — запитав батько сім'ї «тунельних щурів» Форенд. Інструктор на кілька секунд затримав на ньому погляд.

— Якщо колись дізнаєтеся, то скажете, — відповів він. — Так... Обираючи екіпаж, візьміть когось, хто вже літав. Іноді це виходить, але не завжди. Проспектори, які вже розбагатіли, зазвичай зав'язують. А ті, хто ще ні, не захочуть лишати свій екіпаж. Тому вам, новачкам, доведеться літати з іншими незайманцями. Гмммм.

Він уважно роздивився навколо.

— Ну що ж, промацаймо ґрунт. Розбийтеся на групи по три — не переживайте за якісний склад, це ще не добір екіпажу — і лізьте у відкриті модулі. Нічого не чіпайте! Вони вишклені, але іноді вмикаються самостійно. Просто сидіть у кабіні пілота і чекайте на інструктора.

Уперше чую, що тут є інші інструктори. Я озирнувся, намагаючись визначити, хто викладачі, а хто новачки. Інструктор сказав:

— Є питання?

Знову Шері.

— Так. Як вас звати?

— Невже я знову не сказав? Я Джиммі Чоу, приємно познайомитися. Гайда.

Зараз я знаю більше, аніж мій інструктор, зосібна й те, що сталося з ним через пів-орбіти. Бідолашний Джиммі Чоу полетів переді мною, а повернувся мертвий, поки я літав удруге. Він загинув через спалах. Кажуть, що його очі википіли самі собою. Але тоді він знав усе, що здавалося мені чудернацьким.

Ми залізли в кумедний овальний люк між двигунами і опинилися в посадковому модулі, а потім драбиною з кілочків рушили вниз до головного корабля.

Ми оглянули кабіну. Наша група нагадувала трьох Алі-Бабів у печері зі скарбами. Згори щось пошкрябалось — і ми побачили обличчя з густими бровами й гарними очима. Це була та дівчина, з якою я вчора танцював.

— Дуже весело? — запитала вона. Ми намагалися не чіпати нічого, що рухається, тому сумніваюся, що мали невимушений вигляд.

— Не хвилюйтеся, просто роззирніться. Тут багато чого можна побачити. Он та вертикальна лінія штурвалів з маленькими руків'ями, що стирчать, — це селектор пункту призначення. У жодному разі не чіпайте її зараз і взагалі ніколи. А ота золотава спіралька біля вас, білявочко? Як гадаєте, навіщо вона?

Білявочка була однією з доньок Форенда. Вона відсмикнула руку від спіралі й заперечно хитнула головою. Я теж. Шері вирішила ризикнути:

— Можливо, це вішак для капелюхів?

Інструкторка багатозначно скосила погляд на ту штуковину.

— Гмммм. Ні, я так не думаю. Сподіваюся, ви знайдете відповідь. Ніхто з нас не знає. Іноді вона нагрівається під час польоту: ніхто не відає чому. Туалет там. У вас буде багато мороки з ним, але він працює, головне тільки навчитися. Тут — або де схочете — ви можете підвісити гамак і спати. У тому кутку і в тій ніші — мертвий простір. Якщо вам потрібно трішки побути на самоті, ви можете відгородитися там. Дешиця особистого простору.

— Чому ніхто з вас не називає свого імені? — запитала Шері.

Інструкторка вишкірилася:

— Мене звати Гелла-Клара Мойнлін. Що ще вам кортить про мене знати? Я двічі літала, але нічого не знайшла. Тому зараз намагаюся згаяти час в очікуванні наступної мандрівки, працюючи помічником інструктора.

— А як дізнатися, коли наступний політ? — запитала Форенд-молодша.

— Розумниця. Гарне питання. Одне з таких, на які я чекаю, оскільки вони показують, що ви мислите. Я сама не знаю. Дивіться. Як вам вже відомо, цей корабель розрахований на трьох осіб. Він уже побував у шістьох рейсах, але я впевнена, що в ньому вистачить палива ще на кілька. Тому я краще летіла б на ньому, аніж на одномісному кораблі. Вони для ризикованих гравців.

— Пан Чоу говорив про це, — сказала Форенд-молодша, — але тато стверджує, що він ознайомився з усіма відомостями, починаючи з 1-ї орбіти, і виявилось, що одномісні кораблі не такі вже й погані.

ФУНКЦІЇ КОРПОРАЦІЇ

Метою Корпорації є експлуатація космічних літальних апаратів, які залишили нам гічі, а також продаж, розробка та інше використання артефактів, товарів, сировини й інших цінностей, які були знайдені за допомогою вищевказаних кораблів.

Корпорація заохочує комерційну розробку технологій гічі і для цього надає право на їх оренду на умовах виплати частини доходу.

Доходи від розробки таких технологій використовуються: на виплату відповідних часток вкладникам (зокрема й Вам), які зробили великий внесок у відкриття нових цінностей; на покриття витрат на утримання Брами та, окрім цього, на сплату подушного податку; на щорічну виплату коштів, необхідних для утримання крейсерів, які Ви бачили на найближчій орбіті, головним партнерам; на створення та ведення недоторканного запасу; на користування балансом доходу Корпорації з метою фінансувати наукові дослідження самих цінностей.

На кінець фінансового року, який настав 30 лютого, загальний дохід Корпорації перевищив $3,7 \times 10^{12}$ доларів США.

— Твій тато може скористатися моїм кораблем, — відповіла Гелла-Клара. — Це не просто статистика. Одномісні кораблі — це нудно. До того ж, одна людина не може впоратися з усім, якщо фортуна їй не осміхнеться. Потрібні товариші. Хтось має лишатися на орбіті. Зазвичай ми залишаємо одну людину

на кораблі — так безпечніше. У крайньому випадку, якщо щось піде не так, хтось прийде на допомогу. А двоє інших спускаються в модулі, щоб оглянути місцевість. Зрозуміло, усі знахідки діляться на трьох. Якщо вам пощастить знайти щось велике, вистачить на усіх. А якщо нічого не знайшли, то одна третина — це те саме, що все.

— Тоді, можливо, краще літати у п'ятимісному кораблі? — запитав я.

Клара глянула на мене і підморгнула; не думав, що вона пам'ятає вчорашні танці.

— Хтозна, хтозна. П'ятимісні кораблі мають практично необмежений спектр пунктів призначення.

— Китайська грамота, — пробурмотіла Шері.

— П'ятимісні кораблі мають набагато більше потенційних пунктів призначення, ніж тримісні чи одномісні кораблі. Напевно, це через те, що в деяких таких пунктах призначення небезпечно. Саме п'ятимісний корабель колись повернувся у найгіршому стані. Він був увесь подряпаний, обгорілий і погнутий; ніхто не знає, де він був і як узагалі долетів назад. Кажуть, що він побував у фотосфері якоїсь зірки. Члени екіпажу не змогли нам розповісти, оскільки вже загинули.

— Звичайно, — додала Клара замислено, — броньований тримісний корабель має такий самий прийом пунктів призначення, як і п'ятимісний, але будь-який політ — це ризик. Давайте, до справи. Ви, — інструктор вказала на Шері, — сідайте там.

Я і Форенд зігнулися біля плутанини з обладнання, серед якого були прилади, створені як людьми, так і гічі. Місця було мало. Якщо прибрати все начиння із тримісного корабля, то вийде приміщення обширом приблизно чотири на три і на три метри, але у такому разі він би не полетів.

Шері вовтузилася в кріслі, намагаючись зручніше вмести- тися біля лінії штурвалів з рукоятками, які стирчали навсібіч.

— Що за сидниці були в гічі? — поскаржилася вона.

Клара відповіла:

— Ще одне гарне запитання без відповіді. Якщо дізнаєтеся, розкажете всім. Корпорація оснастила сидіння цими пасками. Вони не належать до оригінального обладнання. Гарзд. Перед

вами селектор пункту призначення. Покладіть руку на будь-який штурвал. Але інші не чіпайте. Тепер перемкніть його.

Клара нетерпляче спостерігала за тим, як Шері торкнулася нижнього штурвала, схопила його, накрила долоньями, сперлася на V-подібні підлокітники крісла і штовхнула його. Нарешті їй це вдалося і лампочки вздовж штурвалів почали блимати.

— Ого! — вигукнула Шері, — а вони були досить сильними!

Ми по черзі перемикали цей штурвал (того дня Клара не дозволяла нам чіпати інші). Коли настала моя черга, я був здивований: щоб зрушити його, мені довелося напружити усі м'язи. Здавалося, штурвал був не заіржавілий, а так задумано. Якщо врахувати, в яку халепу можна вскочити, випадково перемикнувши якийсь штурвал у процесі польоту, то, скоріше за все, так воно й було.

Звичайно, тепер я знаю значно більше, ніж Клара в той момент. Не кажу, що я дуже розумний, але багато хто ламав голову, щоб зрозуміти, яким чином працює механізм вибору пункту призначення на покажчику курсу. Це вертикальний ряд генераторів цифр. Лампочки, які засвічуються, відповідають цифрам; це важко визначити, оскільки лампочки не схожі на цифри. Вони не належать ні до позиційної, ані до десяткової системи. Схоже, числова система гічі була побудована на сумах простих чисел та показників ступенів, але це темний ліс для мене. Це треба лише пілотам-інспекторам і спеціалістам із програмування курсу, які працюють на Корпорацію. Проте й вони це роблять не безпосередньо, а за допомогою інформаційно-обчислювального конвертера. Перші п'ять цифр виражають положення пункту призначення, якщо зчитувати знизу вгору. Як твердить Мечніков, початковим порядком було не знизу вгору, а спереду назад. Це дає нам певну інформацію про гічі. Вони орієнтувалися на три виміри, як первісні люди, а не на два виміри, як ми. Невже хтось вважає, що трьох цифр буде досить, щоб описати будь-яке положення у Всесвіті? Тобто за допомогою тривимірного представлення Галактики можна виразити будь-яку її точку за допомогою числа для кожного з трьох вимірів? Гічі мали п'ять чисел. Чи не означає це, що в гічі було п'ять вимірів? Мечніков переконує, що ні...

Утім, після підтвердження перших п'яти цифр інші сім можна вибрати довільно, і корабель вирушить у політ після того, як ви натиснете кнопку запуску.

КОРАБЛІ БРАМИ

Кораблі, якими Ви можете скористатись у Брамі, здатні здійснювати міжзоряні польоти на швидкості, що перевищує швидкість світла. Рушійна сила ще недостатньо досліджена (див. посібник пілота). Також вони оснащені цілком традиційним ракетним двигуном на рідкому водні для управління положенням і для польоту посадкового модуля, який є в кожному космічному кораблі.

Кораблі поділяються на три основні категорії: класи 1, 3 і 5 згідно з кількістю людей, яку вони можуть узяти на борт. Певні кораблі мають важку конструкцію і класифікуються як «броньовані». Більшість із них є п'ятимісними.

Кожен корабель запрограмовано на автоматичну навігацію на ряд пунктів призначення. Повернення відбувається автоматично і, як свідчить практика, є досить надійним. На курсах із керування кораблем Ви навчитесь виконувати різноманітні задачі з безпечного управління; див. правила безпеки в посібнику пілота.

Зазвичай пілоти — точніше, спеціалісти з програмування курсу, які одержують за свою працю зарплатню від Корпорації, — вибирають чотири випадкові цифри. Потім необхідно прокрутити п'яту цифру, поки не загориться застережна рожева лампочка. Вона може світитися тьмяним або, навпаки, яскравим світлом. Якщо ви зупинитесь і натиснете на пласку овальну ділянку під кнопкою запуску, інші цифри почнуть рухатись у діапазоні кількох міліметрів, а рожева лампочка стане яскравішою. Коли цифри зупиняться, лампочка загориться різким яскравим світлом. Мечніков твердить, що це автоматичний пристрій для точних налаштувань. Машина може допускати людську помилку, — тобто помилку гічі — під час дійсного налаштування пункту призначення, тому останні навігаційні уточнення відбуваються в автоматичному режимі. Можливо, він має рацію.

(Звичайно, вивчення цих кроків забирає чимало часу та коштує силу-силенну грошей. А також — багатьох життів. Небезпечно бути проспектором. Але для перших з них політ вважався за самогубство).

Іноді в ході перебирання п'ятої цифри нічого не засвічується. У такому разі можна лише вилаятися, скинути інші чотири та почати знову. Перебір триває кілька секунд, але часто пілоти-інспектори витрачають кілька днів, проводячи нові налаштування, щоб досягти належного кольору.

Звичайно, до мого польоту пілоти-інспектори та спеціалісти з програмування курсу змінили сотні налаштувань з потрібним кольором, однак їх іще не було застосовано, а також змінили налаштування польотів, з яких пілоти не поверталися.

Але тоді я цього не знав. Усе для мене було новим у тому видозміненому кріслі гічі. Не знаю, як це пояснити. Це треба відчувати.

Мільйони років тому в цьому кріслі сидів пілот гічі. Переді мною був селектор пункту призначення. Цей корабель міг полетіти куди завгодно, уявляєте? Якщо вибрати правильний пункт призначення, то можна опинитися біля Сиріуса, Прокціона або навіть біля Магелланової хмари!

Кларі набридли висіти над нами. Вона залізла в корабель і всілася позаду мене.

— Твоя черга, Броудгеде, — сказала вона, поклавши руку мені на плечі. Я відчув її груди біля спини.

Я не хотів прокручувати штурвал і запитав:

— Хіба не можна якось визначити, де ти опинишся?

Оголошення

ЯК дізнатися, чи Ви не є прибічником унітарної влади? Створення Братства Брамі. Тел.:87-539.

ШУКАЄМО БІЛІТІС для Сапфо та Лесбії. Будемо літати разом, а коли розбагатіємо, створимо щасливу сім'ю у Північній Ірландії. Лише для тих, хто прагне постійного троїстого шлюбу. Тел.:87-033 або 87-034.

ЗБЕРЕЖІТЬ СВОЇ результати. Захистіть прибутки від привласнення Корпорацією під час Вашої відсутності. В оплату

входить розпорядження про продаж на випадок, якщо Ви не повернетесь з подорожі. Тел.: 88-125.

— Можна, — відповіла Клара — якщо ви кваліфікований пілот гічі.

— Можливо, колір означає відстань?

— Цього ніхто не знає, хоча всі намагалися це встановити. У нас є ціла команда, котра програмує звіти щодо кораблів, які повернулися, згідно з налаштуваннями, з якими вони вирушили в дорогу. Та поки що глухо. Нумо ж, Броудгеде. Добре затисніть рукоятку першого штурвала, який інші вже рухали. Перемкніть його. Це важче, аніж здається.

Клара мала рацію. А я боявся, що занадто сильно натисну на нього. Вона схилилася наді мною і поклала свою руку на мою. Я зрозумів, що той приємний запах мускусної олійки, який я відчував, належав їй. То був не лише мускус: її феромони чудово підходили моїм хеморецепторам. Цей запах був приємною заміною смороду, який стояв у Брамі.

Проте, водночас, жодні лампочки не загорялись, хоча я смикав руків'я впродовж п'яти хвилин. Потім Клара вигнала мене, і на моє місце сіла Шері, щоб зробити ще одну спробу.

Коли я повернувся до своєї кімнати, виявилось, що хтось у ній прибрав. Я був приємно здивований і задумався, хто б це міг бути. Втім, я був надто стомлений для тривалих розважань. Низька гравітація дуже виснажує, доки до неї не звикнеш; доводиться зайвий раз напружувати м'язи, аж поки заново не пристосуєшся до цілої системи умов.

Я підвісив свій гамак і вже почав засинати, коли почув, що хтось шкрябається у ґратки моїх дверей і потім почув голос Шері:

— Робе!

— Що?

— Ти спиш?

Зрозуміло, ні. Але я збагнув, що вона мала на увазі.

— Ні. Лежу і думаю.

— І я... Робе!

— Так?

— Хочеш, щоб я залізла до тебе в гамак?

Я зробив спробу відігнати сон, аби зрозуміти питання.

— Я дуже хочу, — додала вона.

— Добре. Тобто я теж хочу.

Вона прослизнула до кімнати й залізла в гамак, який при цьому легенько гойднувся. Вона була вдягнена у плетену футболку та трусики. Я відчував її тепле і м'яке тіло, коли ми скрутились у клубочок на гамаку.

— Не конче займатися сексом, солоденький, — сказала вона. — Мені й так добре.

— Побачимо, як складеться. Ти чогось боїшся?

Її подих був найсолодшим з того, що вона мала; я відчував його у себе на щоці.

— Більше, ніж я собі це уявляла.

— Чому?

— Робе, — Шері влаштувалася зручніше й повернула шию, щоб бачити мене через плече. — ти іноді мелеш дурниці.

— Вибач.

— Так. Дивись: ми збираємося летіти на кораблі, а куди — не знаємо. Ми будемо летіти швидше від світла, а чому — ніхто не відає. Ми не знаємо, скільки триватиме подорож, тому куди ми летимо — вже неважливо. Тому можемо летіти усе життя і померти, не діставшись пункту призначення, навіть якщо ми не зустрінемо щось таке, що вб'є нас за кілька секунд. Правильно ж? Правильно. А ти ще питаєш, чи мені не страшно.

— Просто хочу підтримати розмову. — Я зібгався калачиком уздовж її спини і легенько взяв Шері за приємні груди.

— Не тільки. Ми нічого не відаємо про людей, які побудували усе це. Хто знає, можливо, це просто практична штука з їхнього боку? Може, таким чином вони заманюють свіже м'ясо на свої небеса гічі?

— Згоден, — підтвердив я. — Повернися.

— А корабель, який вони показували зранку, не такий, як я думала, — сказала Шері, повертаючись і обіймаючи мене за шию.

Раптом ми почули різкий свист незрозуміло звідки.

— Що це?

— Не знаю.

Ми знову почули цей свист. Він лунав десь із тунелю, а також у моїй кімнаті, але голосніше.

— А, це п'езофон.

Дзвонив мій та інші п'езофони поряд. Свист стих і ми почули голос:

— Це Джим Чоу. Усі новачки, які хочуть подивитися на корабель, що повернувся з невдалого вильоту, підійдіть до доку № 4. Його якраз туди доставили.

Я також чув якесь бурмотіння з кімнати Форендів і відчував, як б'ється серце Шері.

— Нам краще піти, — сказав я.

— Я знаю. Але не дуже хочу.

Корабель прибув до Брами. Один із крейсерів на орбіті виявив судно й наблизився до нього. Тягач доправив корабель до доків Корпорації, де зазвичай розміщали лише ракети з планет. Там розташовувалася камера, яка могла витримати навіть п'ятимісний корабель, а це був тримісний, радше те, що від нього залишилося.

— Господи... — прошепотіла Шері. — Робе, як ти гадаєш, що з ними трапилося?

— З екіпажем? Вони померли.

У цьому не було жодних сумнівів. Корабель був повністю розбитий. Каркаса для посадкового модуля не було, лишився тільки головний апарат — грибоподібна капсула, погнута й розколота від жару. Від жару! І це метал гічі, що витримував навіть електричну дугу!

Однак найгіршого ми ще не бачили.

Ми ніколи не бачили найгіршого, тільки чули. Один член екіпажу все ще залишався в кораблі, точніше був розмазаний по всій поверхні та спікся зі стінками корабля. Чому так сталося? Без сумніву, це через жар і прискорення. Можливо, він опинився у верхніх шарах атмосфери Сонця або у щільній орбіті нейтронної зірки. Тільки перепад гравітації міг таким чином розірвати корабель з екіпажем. Але ми вже ніколи цього не дізнаємося.

Інших двох членів екіпажу не було. Не те, щоб це було легко з'ясувати, але перепис органів виявив дрібні шматки щелепи, тазу і хребта. Можливо, інші двоє залишились у посадковому модулі?

— Мерщій, новачки!

Шері схопила мене за руку і відтягнула. Повз нас пройшли п'ять членів екіпажів, курсуючих довкола крейсерів, кожен у своїй формі: американець і бразилець — у блакитних тонах, росіянин — у бежевій, венеріанець у робочому білому одязі, а китаєць — у чорно-коричневому однострої. Серед них були дві жінки (американка і венеріанка); у всіх обличчя мали однаковий вираз — дисципліни та огиди.

— Ходімо, — Шері потягнула мене. Ми не хотіли дивитись на те, як члени екіпажів крейсерів будуть копірситися в рештках. Увесь клас, Джиммі Чоу, Клара й інші інструктори почали розходитися по своїх кімнатах, але не так швидко. Крізь порти шлюзу ми спостерігали цю картину. Коли патруль із крейсерів відчинив корабель, ми почули легкий запах. Не знаю, як описати це: схоже на зварені помії, які дають свиням. Навіть для звичного запаху Брами то було занадто.

Клара пішла на свій поверх. Він розташовувався досить низько, у фешенебельному районі біля рівня «Просто». Коли я побажав їй на добраніч, вона підвела голову. Я вперше побачив, як вона плаче.

Я і Шері побажали на добраніч Форендам біля їхніх дверей. Я повернувся до неї, але вона випередила мене:

— Гадаю, слід заснути, — сказала Шері. — Вибач, Робе, але я щось нічого не хочу.

ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ДЛЯ КОРАБЛІВ БРАМИ

Механізм міжзоряних польотів закладено в ящику у формі ромба, який розташовано під центральним кілем три- та п'ятимісних кораблів і в санвузлі одномісних кораблів.

Нікому не вдалось успішно відкрити ці контейнери. Кожна спроба супроводжувалася вибухом із силою майже в 1 кілотонну. Зараз учені працюють над масштабним дослідницьким проектом

з метою відчинити контейнер, не пошкодивши його. Якщо Ви, вkladнику, маєте якусь інформацію чи пропозиції стосовно цього, одразу ж зверніться до службовців Корпорації.

Одначе, за жодних обставин не відкривайте ящик самостійно! Будь-яке втручання або паркування в док кораблів, на яких здійснювалися спроби такого втручання, суворо заборонено. Порушення цього правила передбачає втрату всіх прав та негайну депортацію з Брами.

Обладнання, що використовується для управління курсом, також є потенційно небезпечним. За жодних обставин не змінюйте налаштування після того, як ви розпочали політ. Жоден корабель, на якому це було зроблено, не повернувся.

Розділ 9

Не знаю, чому я постійно повертаюся до Зігфріда фон Психіатра. Сеанси проводяться ввечері в середу. Зігфрід не любить, коли я випиваю чи приймаю щось перед сеансом, тому через нього цілісінький день пропадає. Я марную дуже багато грошей. Ви навіть не уявляєте, скільки я витрачаю грошей на своє існування.

Мої апартаменти на Вашингтон-сквер обходяться мені вісімнадцять тисяч доларів на місяць, а податок на проживання під Великою Бульбашкою становить іще три тисячі (жити у Брамі було дешевше). Мені приходять дуже великі рахунки за хутро, вино, жіночу білизну, коштовності, квіти. Зігфрід вважає, що я намагаюся купити кохання. Згоден. І що тут такого? Я можу собі це дозволити. Це якщо не брати до уваги вартість Повної Медицини.

Втім, сеанси із Зігфрідом безкоштовні. Повна Медицина включає будь-яку психотерапію; приблизно за цю-таки ціну я міг би взяти участь у груповому сексі або зробити масаж внутрішніх органів. Я іноді кепкую із Зігфріда через це.

— Навіть зваживши на те, що ти просто відро з іржавими гайками, — говорю я, — з тебе обмаль користі. Одначе ціна мене влаштовує.

— Коли запитуєш про те, скільки я коштую, ти відчуваєш себе більш цінним? — контратакує робот.

— Я б не сказав.

— Тож чому ти постійно нагадуєш мені про те, що я машина? Або що я нічого не вартий? Чи про те, що я не можу вийти за рамки своєї програми?

— Бо ти просто бісиш мене, Зігфріде.

Я знаю, що він цього не зрозуміє, тому пояснюю:

— Ти зіпсував мій ранок. Моя подруга Соня Лаврова ночувала в мене. Вона гаряча штучка.

Я трішки розповідаю Зігфріду про Соню, описуючи, як вона йде від мене в обтяжних брюках, як її довге золотисте волосся з темними пасмами звисає до пояса.

— Звучить непогано, — коментує Зігфрід.

— Можу побитися про це навзаклад. Ставка — твої гайки. Єдина проблема — вона дуже довго прокидається. Поки вона знову розігрілася, мені довелося залишити свій літній котедж біля Моря Таппан і їхати сюди.

— Ти кохаєш її, Робе?

Я її не кохаю, але хочу, щоб Зігфрід думав, що кохаю. Тому відповідаю:

— Ні.

— Думаю, це чесна відповідь, Робе — схвально говорить робот і додає, вже незадоволеним тоном. — Саме тому ти на мене злишся?

— Не знаю. Напевне, просто кепський настрої.

— Як гадаєш, чому?

Зігфрід терпляче чекає, тому за кілька секунд я відповідаю:

— Нууу, вчора я продувся в рулетку.

— Більше, ніж можеш собі дозволити?

— Чорт забирай, ні.

Та однаково це дратує. Є й інші причини. Незабаром похолодає. Мій котедж біля Моря Таппан розташований поза Бульбашкою, тому там не посидиш із Сонею за пізнім сніданком на терасі. Але я не хочу ділитися цим із Зігфрідом, бо він скаже щось суто раціональне на кшталт: «Чому тоді не обідати всередині?», до того ж, доведеться розповідати йому, як я у дитинстві мріяв про те, що в мене буде котедж біля Моря Таппан, де я насолоджуватимуся пізнім сніданком на терасі й милуватимуся

краєвидом. Гудзонська загата була побудована, коли мені виповнилося дванадцять. Тоді я часто мріяв про те, що колись стану успішним і житиму як багатій. Байдуже, він вже чув це.

Зігфрід кашляє.

— Дякую, Робе, — каже він, нагадуючи мені, що час вичерпано. — Ми побачимося наступного тижня?

— Ну як завжди — відповідаю я, осміхаючись. — Як швидко летить час. Узагалі я хотів сьогодні піти трохи раніше.

— Невже?

— В мене ще одне побачення із Сонею, — пояснюю я. — Вона знову ночуватиме в моєму літньому котеджі. Якщо чесно, її терапія мені подобається більше, аніж твоя.

— Це все, що ти цінуєш у взаєминах, Роббі? — запитує робот.

— Тобто секс?

У цьому випадку — ні, але я не хочу розкривати йому всіх подробиць, чому зустрічаюсь із Сонею. Тому відповідаю:

— Вона відрізняється від моїх інших дівчат, Зігфріде. По-перше, вона така сама привілейована, як і я. У неї до біса гарна робота. Разюча жінка.

Насправді це не так. Точніше, мені наплювати. У Соні є одна найбільш приголомшлива риса: найкращий зад, який Господь коли-небудь міг сотворити. А її в біса гарна робота полягає у здійсненні інформаційного менеджменту. Вона навчалася в Академогірському університеті й була науковим співробітником Інституту штучного інтелекту ім. Макса Планка. Зараз Соня навчає магістрів у Нью-Йоркському університеті на факультеті штучного інтелекту. Вона знає про Зігфріда більше, аніж він сам про себе, і це відкриває мені цікаві можливості.

Розділ 10

Десь на п'ятий день перебування у Брамі я рано прокинувся й вирішив трішки розвіятись. Я поснідав у ресторані «Гічі-таун Армс» ув оточенні туристів, гравців із червоними очима, які прийшли з казино напроти валу, і космонавтів із крейсерів у відпустці. Сніданок і його ціна були розкішними. Він коштував стільки через візит туристів. Усі зиркали на мене. Я знав,

що вони обговорюють мене, зокрема чоловік африканського походження (літнього віку, але з обличчям без єдиної зморшки), десь із Дагомеї чи Гани, та його надзвичайно молода і розкішна дружина, яка мала безліч прикрас. Гадаю, вони вважали мене за відважного героя. Щоправда, в мене не було жодного браслета, але дехто з ветеранів їх теж не носив.

Я був на сьомому небі від щастя і навіть думав, чи не замовити мені справжню яєчню з беконом. Але моєї ейфорії на це виявилось не досить, тому я вдовольнився помаранчевим соком (на диво, він був справжнім), булочкою і кількома філіжанками чорної данської кави. Бракувало хіба що гарненької дівчини на підлокітнику крісла. У залі сиділи дві вродливі жіночки, які, скоріш за все, були членами екіпажу китайського крейсера. Судячи з їхнього погляду, вони були не проти поспілкуватись у радіочаті, але я вирішив залишити їх на потім, оплатив рахунок (який прикро мене вразив) і пішов на заняття.

Оголошення

СТРАВИ ДЛЯ ГУРМАНІВ на замовлення. Сичуань, Каліфорнія, Гуанчжоу. Делікатесні закуски для вечірок. Звертається до сім'ї Вонгів, тел.: 83-242.

До уваги усіх ветеранів-володарів деяких браслетів — зробіть КАР'ЄРУ ЛЕКТОРІВ ПО П'ЄЗОВІЗОРУ! Реєструйтеся для участі в курсах з ораторського мистецтва, створення голограм, зв'язків із громадськістю. Випускники з підтвердженими сертифікатами заробляють 3000 доларів на тиждень. Тел.: 86-521.

ЛАСКАВО ПРОСИМО до Брами! Налагоджуйте зв'язки за допомогою нашого унікального сервісу. 200 імен, уподобань в анкеті. Знайомства за 50 доларів. Тел.: 88-963.

Я зустрів Форендів. Чоловік, якого, здається, звали Сесс, схопив шахтовий трос і почекав мене, щоб гречно побажати мені доброго ранку.

— Щось ми не бачили вас за сніданком, — зазначила його дружина.

Я розповів їм, де був. І помітив заздрість на обличчі у Лоїс, молодшої доньки. Мати теж спостерегла цей вираз і погладила її.

— Серденько, не переймайся. Ми неодмінно там пообідаємо перед поверненням на Венеру. — І додала, звернувшись до мене:

— Зараз доводиться рахувати кожна копійку. Але коли нам пощастить, маємо дуже великі плани на наші прибутки.

— Як і всі ми, — погодився я. Проте щось дивне крутилося в моїх думках. — Ви дійсно бажаєте повернутися на Венеру?

— Авжеж, — підтвердила вся родина тунельних шурів. Здавалося, їх здивувало моє питання. Їхня реакція, своєю чергою, здивувала мене: я не розумів, як можна сумувати за розтопченими смердючими нетрями. Скорше за все, Сесс Форенд прочитав мої думки. Члени їхньої сім'ї були неговіркими, але спостережливими. Він осміхнувся і пояснив:

— Хай як крути, а це наш дім. Брама теж, у певному сенсі. Дивовижно!

— Насправді ми родичі Сильвестра Маклена, відкривача Брами. Чули про нього?

— Звісно, чув.

— Він наш далекий кузен. Знаєте, як було діло?

Я зібрався був його переконати, що знаю... Проте, без сумніву, Форенди пишалися своїм кузеном (у цьому немає нічого поганого), тому мені довелося вислухати трішки змінену версію сімейної легенди:

— Сильвестр досліджував один із тунелів на Південному полюсі й надібав корабель. Він якимось дивом витяг його на поверхню. Як ви вже зрозуміли, Сильвестр заліз усередину, натиснув на кнопку запуску і полетів до запрограмованого пункту призначення — тобто сюди.

— Хіба Корпорація не виплачує вам відсотки за оренду Брами? — запитав я. — Якщо вони готові платити за відкриття, то Брамю можна вважати найціннішим відкриттям?

— Нам — точно ні, — невесело відповіла Луїза Форенд; либонь, гроші були дошкульною темою для родини. — Звичайно, Сильвестр не ставив за мету знайти Брамю. Інструктори розповідають, що кораблі оснащено функцією автоматичного

повернення. Хоч куди ви полетіли, треба лише натиснути кнопку запуску — і ви повернетесь сюди. Та Сильвестрові це не допомогло, тому що він і так був тут. Він завершив навколосвітню подорож, яка тривала бозна-скільки.

— Сильвестр був кмітливим і розумним. Таким має бути справжній дослідник, — Сесс перехопив ініціативу. — Тому він не запанікував. Окрім того, перше ніж до Брами прибули дослідники, у Сильвестра закінчилися всі ресурси для підтримки життя. Він міг прожити трохи довше. Він міг використовувати рідкий кисень і водень у посадкових модулях, щоб дістати повітря й воду. Не розумію, чому він цього не зробив.

ПРИСТУПНІ РЕЙСИ

30-107. П'ЯТИМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Три місця, для кандидатів, що розмовляють англійською. Звертатися до Террі Якамери (тел.: 83-675) або Джея Пардука (тел.: 83-004).

30-108. ТРИМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Броня. Одне місце, для кандидатів, що розмовляють англійською або французькою. **ПРЕМІАЛЬНИЙ РЕЙС.** Делореан Сагрю (П'єзофон: 88-108).

30-109. ОДНОМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Дослідницький рейс. Високий рівень безпеки. Звертатися до командира польоту.

30-110. ОДНОМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Броня. **ПРЕМІАЛЬНИЙ РЕЙС.** Звертатися до командира польоту.

30-111. ТРИМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Відкритий запис. Звертатися до командира рейсу.

30-112. ТРИМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Можлива коротка подорож. Відкритий запис. Мінімум гарантій. Звертатися до командира польоту.

30-113. ОДНОМІСНИЙ КОРАБЕЛЬ. Чотири місця до Брами-2. Перевезення в надійному п'ятимісному кораблі. Звертатися до Тіккі Трамбалл (тел.:87-869).

— Тому що він однаково помер би з голоду, — не здавалася Луїза, захищаючи свого родича.

— Напевно. Втім, коли знайшли його тіло з перерізанним горлом, він тримав свої записи.

Форенди славні люди, але я це все вже чув, до того ж, через них можу запізнитись на заняття.

Звичайно, на цьому етапі курси були не такі захопливі (наприклад, базовий курс розвішування гамаків і поглиблений курс змивання в туалеті). Читач, напевне, здивується: як сталося, що нас не навчали керувати кораблями? А все дуже просто: як твердили Форенди й інші, кораблі мали автоматичне управління. Навіть керування посадковими модулями не викликало труднощів, хоча слід було набити руку, щоб розібратися з управлінням. Щоб керувати посадковим модулем, треба було лиш узгодити тривимірну голограму поточних координат у космосі з пунктом призначення і перетягнути пучок світла в точку пункту призначення. Після цього посадковий модуль скеровувався туди. Він самостійно обчислював власну траєкторію та виправляв похибки. Слід було лише навчитися координувати свої рухи, щоб зловити пучок світла і направити до пункту призначення, але система проста в користуванні.

Між уроками змивання в туалеті й тестами по гамаках ми розмовляли про те, що робитимемо після закінчення курсів. Графік рейсів регулярно оновлювався й відображався на п'єзомоніторі в аудиторії, коли хтось його вмикав. Деякі рейси включають імена членів екіпажів. Декотрі з них я впізнав. З-поміж них була Тіккі Грамбалл — дівчина, з якою я танцював і кілька разів сидів поряд у їдальні. Вона була виїзним пілотом і позаяк набирала екіпаж, я мав намір приєднатися до неї. Проте розумні люди сказали мені, що виїзні рейси — це гайнування часу.

Функції виїзного пілота полягали ось у чому: він возив нові екіпажі до Брамі-2. Це завдання виконують кілька п'ятимісних кораблів на регулярній основі. Вони беруть із собою чотирьох чоловік (ось чому Тіккі потрібні були люди), а потім виїзний пілот повертається сам або з проспекторами, яких вони підібрали у Брамі-2 (якщо такі є). Зазвичай там хтось буває.

Команда, яка знайшла Брам-2, була нашим ідеалом. Вони зробили це, ще й як! Брама-2 нічим не відрізнялася від першої, окрім того, що вона розташовувалася на орбіті іншої зірки. Там було не більше цінних речей, аніж у чільній Брамі: гічі все

ретельно прибрали, окрім кораблів. Також Брама-2 мала менше кораблів, аніж ми: там було близько 150 кораблів, а в основній старій сонячній Брамі — майже тисяча. Утім, ці 150 кораблів були варті того. Також слід додати, що вони мали ширший діапазон пунктів призначення, ніж кораблі в головній Брамі.

Дорога до Брами-2 забирала чотириста світлових років, тобто 109 днів ув один бік. Чільною зіркою Брами-2 є яскрава блакитна зірка класу В. Вважають, що це Алкіона, одна з Плеяд, але щодо цього є певні сумніви. Насправді то не справжня зірка Брами-2. Вона не становить орбіту великої зорі, а натомість є невеликою розжеврілою жаринкою червоного карлика неподалік. Також вважається, що цей карлик, можливо, постає далеким складником блакитної зірки класу В, а разом вони утворюють подвійну зірку. Противники такої гіпотези стверджують, що це неможливо через різницю у віці двох зірок. Ця дискусія триватиме ще кілька років і, можливо, ми дізнаємося правду. Дивним є те, що гічі розташували пункт космічного зв'язку у районі настільки непримітної зірки. Втім, із гічі пов'язано багато загадок, але це жодним чином не впливає на достаток команди, яка знайшла це місце. Вони одержують відсоток від усіх знахідок проспекторів!

Не знаю, як у них ідуть справи, але, я впевнений, що вже кожен з них заробив по кілька десятків або навіть сотень мільйонів. Саме тому й не варто літати з виїзними пілотами: не найкращий спосіб досягти успіху, а якщо щось знайдеш, то треба з усіма ділитися.

Ми аналізували список майбутніх рейсів і довго обговорювали їх із позиції нашого невеликого п'ятиденного досвіду. Часто ми зверталися до Гелли-Клари Мойнлін за порадою: все-таки вона вже двічі літала. Клара, стиснувши губи, вивчала список рейсів та імен.

— Террі Якамора — гідний хлопець, — сказала вона. — Я не знаю, хто такий Пардук, але можна спробувати. Настійно не раджу летіти з Делореаном. Вони обіцяють премію в мільйон доларів, але не вказали, що у них паскудна панель управління. Експерти Корпорації встановили туди комп'ютер, який ігнорує селектор пунктів призначення гічі. Тому я не ризикнула б.

Ну і, звичайно, в жодному разі не подорожуйте на одномісному кораблі.

Лоїс Форенд запитала:

— Якби ти була на нашому місці, що б ти обрала?

Клара замислено насупилася, чухаючи свою темну ліву брову кінчиками пальців.

— Можливо, з Террі. Чи з кимось із їхньої команди. Проте найближчим часом я не хочу літати.

Я волів запитати чому, але вона відвернулася від екрана і сказала:

— Так, ватаго, повернімося до занять. Запам'ятайте: вгору — для малої нужди, вниз, закрити і порахувати до 10 — для великої потреби.

Я пригостив Мечнікова випивкою на честь того, що я пройшов курс управління кораблем. То була не перша спроба: спочатку я вирішив пригостити випивкою Шері й полежати з нею. Але її десь не було. Тому я набрав номер Дена на п'езофоні.

Його здивувала моя пропозиція.

— Дякую, — відповів він і додав: — Зробімо таким-от чином: допоможи мені віднести деякі речі, і я куплю тобі щось випити.

Я спустився на поверх нижче до його кімнати; його кімната виявилася не кращою за мою. В ній нічого не було, окрім двох повних речових мішків.

— Тепер ти став проспектором, — пробурчав Мечніков.

— Ще не зовсім. Маю ще кілька курсів.

— Ну однаково, ми сьогодні бачимося востаннє. Завтра я вирушаю в політ із Террі Якаморою.

Я був здивований.

— Ти ж повернувся десять днів тому!

— Тиняючись тут, грошей не заробиш. Я лише чекав на годящий екіпаж. Не хочеш погуляти на моїй прощальній вечірці у Террі о двадцятій?

— Чудово! — погодився я. — Можна, Шері теж прийде?

— Так, звичайно. Я гадаю, вона й сама прийде. Я тебе там пригощу, якщо не заперечуєш. А тепер допоможи мені завантажити речі.

Ден зібрав разючу колекцію товарів. Я дивувався, як він примудрився запхнути їх у таку саму малюсіньку кімнатку, як і моя: три крамні сумки, напхані напхом, голодиски та пристрій для їх зчитування, книжкові стрічки й кілька справжніх книг. Я взяв сумки. На землі вони важили би більше, ніж я міг би підняти — кілограмів 50—60, але у Брамі, звичайно, це не становило такої проблеми; складно було тягнути їх коридорами і маневрувати ними під час спуску. У мене були найтяжчі речі, а в Дена — найбільші проблеми, оскільки він ніс речі, які мали незручну форму і, до того ж, були крихкі. Ця вся тяганина тривала близько години. Ми дістались якоїсь частини астероїда, в якій я доти не бував. Там стара жінка з Пакистану порохувала багаж, простягнула Денові чек і поволокла речі коридором, густо обвитим плюшем.

— Фух, — пробурмотів Ден. — Ну, дякую.

— Будь ласка. — Ми пішли в бік спускової шахти, розмовляючи. На мою думку, Ден відчув мою допомогу й те, що необхідно навчитися спілкуватися з людьми. Напевно, тому він сказав:

— Як пройшло навчання?

— Ти маєш на увазі курс, який я закінчив, але так і не навчився керувати тими бісовими кораблями?

— Звичайно, — роздратовано відповів Ден. — Цей курс не призначено для цього. Він просто дає загальне уявлення. В тебе ж є набір плівок?

— Так, звичайно.

Я отримав шість касет. Кожному з нас дали такий набір після тижневого курсу. Там були записані усі лекції, а також купа інформації про пристрої на панелях управління кораблів, які Корпорація може встановити (а може й не встановлювати).

— Переглянь їх, — порадив Ден. — Якщо тобі не бракує здорового глузду, то ти візьмеш їх у політ. Там матимеш силу-силенну вільного часу їх переглянути. Більшість кораблів оснащено автопілотом.

— Було б непогано, — відповів я, сумніваючись. — Щасти.

Ден помахав рукою і схопив шахтовий трос, не обертаючись. Зрозуміло, я прийняв його пропозицію щодо частування на вечірці, тим паче, що для нього це безкоштовно.

Мені знову спало на думку пошукати Шері, але я вирішив інакше. Я був у невідомій частині Брами. Звичайно ж, карта залишилася в кімнаті. Я тинявся уздовж «зіркових» точок, розкиданих більш-менш спонтанно і використовуваних на позначення тунелів, які тхнули пліснявою та пилюкою. Вони не були густозаселеними. Тут переважно проживали мешканці Східної Європи. Мова написів на стінах та вивісок, причеплених до плюща, що ріс повсюди, була мені невідома. Це був кириличний алфавіт, а також якась дивна писемність. Я підійшов до шахти, замислився на хвилю, а потім узявся за підйомний трос. Щоб не заблукати всередині Брами, треба підніматися до валу на самісіньку гору.

Та цього разу, діставшись до Центрального парку, я, несподівано для себе, відпустив трос, воліючи трішки посидіти під деревом.

Насправді Центральний парк — це не парк, а великий тунель, розташований недалеко від центру обертання астероїда, і його повністю віддали під зелені насадження. Тут були помаранчеві дерева (зрозуміло, звідки сік) і виноградні лози; також там росли папороті та мох, але з незрозумілих причин не було трави. Можливо, через те, що тут садили лише такі рослини, які були чутливі до навколишнього світла (в основному, сяйва блакитного металу пічі), а трави, яка використовувала б його для фотосинтезу, не існувало. Головною функцією Центрального парку було поглинати вуглець і виділяти кисень; згодом тут створили розсади в усіх тунелях. Також рослини трішки перебивали сморід — принаймні, мали це робити — і слугували за джерело їжі. Парк був завдовжки 80 метрів і вдвічі вищий, аніж я. Він був достатньо широким, щоб мати звивисті доріжки. Грунт, на якому це все вирощували, нагадував стару добру багнюку, як на Землі. Насправді то був гумус, який виробляли з каналізаційного місива — у Брамі кілька тисяч людей користувалися туалетом — але це було важко визначити з його зовнішнього вигляду чи запаху.

Перше дерево, під яким я хотів посидіти, для цього не годилося: то була шовковиця, під якою висіла дрібна сітка для того, щоб ловити ягоди. Я пройшов повз неї й далі на доріжці побачив жінку з дитиною.

Дитина! Не думав, що у Брамі є діти. Дитина була ще досить маленькою, мала не більше як півтора року. Вона бавилася з великим м'ячем, який ліниво стрибав через низьку гравітацію і більше нагадував кульку.

— Привіт, Робе.

Ще один сюрприз: то була Гелла-Клара Мойнлін. Я сказав без задньої думки:

— Не знав, що у вас є маленька донька.

— Це не моя. Це Кейті Френсіс. Іноді її мати дозволяє мені з нею гуляти. Кейті, це Роб Брудгед.

— Добридень, Робе, — процвірінькала дівчинка, вивчаючи мене на відстані трьох метрів. — Ви друг Клари?

— Гадаю, що так. Вона мій інструктор. Не хочеш пограти у м'яча?

Кейті припинила вивчати мене і чітко сказала, розділяючи кожне слово, з інтонацією, як у дорослих.

— Я не хочу грати у м'яча, але принесу вам шість ягід шовковиці, на які ви маєте право.

— Дякую. — Я опустився на землю і сів біля Клари. Жінка сиділа, охопивши руками коліна, і спостерігала за дитиною. — Вона дуже мила.

— Думаю, так. Важко судити, тут не надто рясно дітей.

— Вона ж не проспектор?

Я не жартував, але Клара приязно розсміялась:

— Її батьки здебільша працюють у Брамі на постійній основі. Але зараз її мати в рейсі; багато хто з постійного персоналу теж літають. Можна витратити купу часу, щоб дослідити життя гічі, а потім з'являється бажання запропонувати своє рішення цих загадок.

— Це небезпечно.

Клара цикнула на мене. Кейті повернулась, обережно тримаючи три ягоди, намагаючись їх не розчавити. В неї була смішна хода.

Здавалося, вона не особливо напружувала м'язи стегон та литки; вона ніби по черзі відштовхувалася стопами і плавно робила наступний крок. Помітивши це, я теж спробував так ходити. Виявилось, що це досить ефективно в умовах низької

гравітації, але мої рефлексії постійно усе псували. Напевне, слід було народитись у Брамі, щоб успадкувати цю звичку у природний спосіб.

У парку Клара мала значно простіший і жіночніший вигляд, аніж на заняттях. Її брови, які надавали їй чоловічої сердитої подобі, тепер робили її обличчя приязним. А пахла вона так гарно, як завжди.

Мені було дуже приємно з нею говорити, тим часом як Кейті витончено ходила навколо нас, бавлячись із м'ячем. Ми обговорювали місця, до яких навідувались, і виявилось, що ми завжди бували в різних місцях. Єдине спільне, що ми знайшли, — я народився майже в один день з її братом, який був на два роки молодшим.

— Ви любите свого брата? — я запитав, розпочинаючи по-рожню балаканину перед фліртом.

— Звичайно, він же мій менший брат. Але він Близнюки, та й народився під Меркурієм і Місяцем. Звичайно, через це має мінливу і похмуру вдачу. Мені здається, в нього буде важке життя.

У Парку ведеться ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ за допомогою н'єзокамери

Насолоджуйтеся перебуванням у нашому парку. Не збирайте квіти і фрукти. Дбайливо ставтесь до рослин. Ви можете їсти фрукти, які впали на землю, ось у яких межах:

Виноград, вишні: 8 ягід на кожну людину

Інші маленькі фрукти і ягоди: по 6 на кожну людину

Помаранчі, лайм, груші: по одній на кожну людину

Забороняється виносити ґравій з доріжок. Викидайте сміття в будь-які контейнери

ГРУПА ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ «БРАМА КОРПОРЕЙШН»

Мене менше цікавила його доля, а натомість я хотів запитати, чи вона дійсно вірила у цю маячню. Однак це було б нетактовно, тим паче Гелла-Клара вела далі:

— Я Стрілець. А ви... ви... звичайно, теж Близнюки, як і Дейві.

— Гадаю, що так, — чемно відповів я. — Але я, е-е-е, не дуже вірю у гороскопи.

— Це не гороскопи, а натальна астрологія. Перше — за-бобони, а друге — наука, — розсміялася Клара. — Бачу, ви цинік. Ну гаразд. Вірити чи не вірити — це ваша справа. Не конче вірити у силу гравітації, щоб розбитися під час падіння з 200-поверхового будинку.

Кейті, яка сиділа біля нас, ввічливо поцікавилася:

— Ви сперечаєтесь?

— Ні, люба, — Клара погладила її по голові.

— Це добре, Кларо, бо мені треба до вбиральні, а тут я цього зробити не можу.

— Нам однаково час іти. Була рада вас бачити, Робе. Не сумуйте, добре?

Вони пішли попідручки. Клара намагалася копіювати дивну ходу дівчинки. Це мало дуже гарний... і незвичайний вигляд.

Того вечора ми із Шері завітали на прощальну вечірку, яку влаштував Ден. Клара теж там була. Вона здавалася ще гарнішою у сукні з відкритою талією.

— Не знав, що ви знайомі з Деном, — сказав я.

— Хто це такий? Мене Террі запросив сюди. Ходімо?

Вечірка поступово перемістилася до тунелю. Я зазирнув у двері. Мене вразив простір приміщення: у Террі Якамори були дві великі кімнати, вдвічі більші, ніж моя одна. Також він мав окрему справжню ванну (чи, принаймні, душ).

— Незле, — сказав я захоплено і почув, як хтось із гостей сказав, що Клара живе трохи далі в цьому таки тунелі. Це змусило мене змінити думку про неї: якщо вона може собі дозволити фешенебельний район, що вона досі робить у Брамі? Чому вона не повернулася додому, щоб витратити свої гроші й тішитися з життя? Чи навпаки, чому замість ошиватися в Брамі, отримуючи платню помічника інструктора, якої вистачає лише на оплату проживання, вона знову не полетить шукати щастя? Але мені не вдалося її запитати: того вечора

вона танцювала переважно з Террі Якаморою та членами екіпажу, який мав вирушити в рейс.

Я втратив Шері з уваги, аж раптом вона сама підійшла до мене після повільного, практично нерухомого фокстроту зі своїм партнером. Це був молодий чоловік, фактично — хлопчик. На вигляд він мав приблизно дев'ятнадцять років. Здавалося, я його десь бачив: засмаглий, з волоссям майже світлого кольору і жмутком бакенбардів, які росли у формі дуги під підборіддям. Він не прибув із Землі разом із нами і не був у нашому класі. Проте, я десь його таки бачив.

Шері познайомила нас.

— Робе, ти знаєш Франсиско Херейру?

— Не думаю.

— Він із бразильського крейсера.

Відтак я згадав: він був одним з інспекторів, які копірсалися в запечених шматках м'яса у тому понівеченому кораблі, який ми бачили кілька днів раніше. Згідно з його стрічками на рукаві, він був бомбардиром. Члени екіпажу крейсерів іноді тимчасово виконують обов'язки поліціантів у Брамі. Інколи вони також ходять у відпустку. Коли ми тільки прибули на Браму, він був на черговій ротачії. В цей момент хтось поставив касету з хорою¹ і після танцю, трохи захакавшись, ми стояли поряд із Херейрою, спираючись у стіну і намагаючись не заважати іншим учасникам вечірки. Я сказав йому, що бачив його біля розбитого корабля.

— Так, пане Броудгед, пригадую.

— Важка робота, — бовкнув я, щоб хоч якось підтримати розмову. — Правда?

Гадаю, він випив достатньо, тож сказав мені правду.

— Нууу, пане Броудгед, — мовив він задумливо, — відповідно до технічного опису та функція називається «пошук і фіксація». Це не завжди так жорстко. Поза сумнівом, ви невдовзі теж вирушете у політ, і коли ви або хтось інший повернеться, я перевірятиму кишні екіпажу, зважуватиму, мірятиму і фотографуватиму все, що є на кораблі. Це робиться з метою запобігти

¹ Хора — народний румунський танок. (Прим. перекл.)

контрабанді цінностей з корабля та Брами без виплати Корпорації її частки. Потім я реєструю все, що знайшов; якщо ж нічого немає, то у формі записую «Дані відсутні». Інші члени екіпажу з іншого крейсера, відібрані навмання, чинять те саме. Тому двоє з нас пхатимуть носа у Ваші справи.

Це звучало не дуже весело, але й не так погано, як здавалося спершу, про що я й сказав.

Херейра осміхнувся, показавши маленькі ідеально білі зуби.

— Якщо це проспектор на кшталт Шері чи Гелли-Клари — он вона стоїть — це досить некепсько і навіть приємно. Утім, обшукувати чоловіків — нецікаво, пане Брудгед, особливо, якщо це трупи. Ви колись опинялись у компанії п'ятьох незабальзамованих трупів, які пробули в цьому стані близько трьох місяців? Так трапилося на моєму першому кораблі, який мені довелося перевіряти. Гіршого видовища я не бачив.

Згодом повернулася Шері й почала наполегливо запрошувати його на танець. Вечірка тривала.

У Брамі часто організовували вечірки. Виявилося, що ми ще не стали частиною спільноти, бо були новачками, але ближче до випуску ми знайомилися з людьми. Також організовували прощальні вечірки, а також вечірки на честь повернення екіпажу, але останніх менше. Навіть коли екіпаж повертався, не завжди була причина святкувати. Іноді кораблі так довго перебували в польоті, що втрачали зв'язок з усіма друзями. Інколи проспектори, яким пощастило знайти щось, не хотіли більше мати нічого спільного з Брамою і намагались якнайшвидше звідти вшитися. З очевидних причин не було змоги влаштувати вечірку, тому що в палатах інтенсивної терапії в Термінальному шпиталі це заборонено.

Проте в нас були не лише вечірки: треба було вчитися. До кінця навчання ми мусили стати експертами з керування кораблем, методики виживання та оцінки товарів. Я не міг назвати себе експертом. У Шері справи йшли ще гірше. Вона непогано засвоїла курс керування кораблем і мала око, вправне на деталі, що дуже допомогло б їй під час поцінування цінностей, які вона може знайти. Утім, курс виживання Шері так і не вдалося засвоїти.

Готувати її до випускних іспитів було просто нестерпно:

— Так, — говорив я, — це зірка класу F із планетою, яка має восьмиточкову поверхню G, частковий тиск 130 мілібар, середню температуру +40°C на екваторі. Що ти вдягнеш на вечірку?

Шері відказує у звинувачувальному тоні:

— Це занадто просто: точнісінько як на Землі.

— Яка відповідь, Шері?

Вона інстинктивно чухає під грудьми і нетерпляче крутить головою.

— Нічого, тобто, поки спускатимуся, буду в скафандрі, а внизу розгулюватиму в бікіні.

ГРАФІК ПРИЗНАЧЕНЬ ТА ЗВІЛЬНЕНЬ, ПІДГОТУВАВ ОФІЦЕР КОРАБЛЯ США МАЯГУЕЗ

1. У тимчасовий патруль для виявлення контрабанди та до-тримання лояльності заступають такі офіцери та члени екіпажу:

ЛІНКІ Тіна — мічман

МАСКО Казимір Е. — 1-й офіцер штабу бригади

МІРАРЧІ Лорі С. — 2-й сержант

2. Офіцери та члени екіпажу, котрим дозволено піти у відпустку до Брамі на 24 години для оздоровчого відпочинку:

ГРАЙСОН Кейті В. — молодший лейтенант

ГАРВІ Іван — контр-адмірал

ГЛЕБ Карейл Т. — 1-й сержант

ГОЛЛ Уільям Фр.-молодший — 1-й сержант

3. Усім офіцерам і членам екіпажу незалежно від національності та обставин забороняється вступати в будь-які суперечки з офіцерами й членами екіпажу інших патрульних крейсерів та розголошувати конфіденційну інформацію будь-кому. За порушення винні особи будуть позбавлені відпустки до Брамі із застосуванням інших покарань згідно з рішенням суду стосовно порушника.

4. Тимчасова служба у Брамі — це привілеї, а не право. Якщо ви бажаєте мати ці привілеї, їх треба заслужити.

Підготував командир КОРАБЛЯ США КАПІТАН МАЯГУЕЗ

— Дуреп! Ти помреш через 12 годин! Земні умови передбачають звичні закони біології, а це, своєю чергою, передбачає наявність патогенних бактерій, які можуть занапастити тебе.

— Добре, — Шері горбиться, — тоді я буду в костюмі, поки не перевірю, чи є там якісь патогенні бактерії.

— Як саме?

— За допомогою бісового набору, дурню! — кричить Шері й похапцем каже, не даючи мені розкрити рота: — Тобто я візьму... е-е-е... витягну диски Базового Метаболізму з морозильної камери й активую їх. Я пробуду на орбіті двадцять чотири години, поки вони не будуть готові, а внизу, на поверхні, я проявлю їх та зчитаю за допомогою... е-е-е... за допомогою С-44.

— С-33. С-44 не існує.

— Добре. А ще візьму із собою набір стимуляторів антигенів, тому у випадку дрібних проблем із мікроорганізмами я введу собі порцію антигенів і матиму тимчасовий імунітет.

— Гадаю, нормально, — відповів я, сумніваючись. Звичайно, на практиці їй не доведеться це все пам'ятати: Шері може прочитати інструкції на упаковці, дивитись навчальні касети або (що буде взагалі ідеально) вона полетить із кимось, хто вже літав і розуміється на цьому. Проте, може статися щось непередбачуване, коли їй випаде викручуватися самотужки. Це якщо не брати до уваги, що їй ще складати випускний іспит.

— Що ще, Шері?

— Як звичайно, Робе! Невже треба йти по всьому списку? Ну гаразд: радіорелейна станція, запасний акумулятор, геологічний набір, раціон їжі на 10 днів — до речі, я не збираюсь їсти нічого, що знайду на планеті, навіть якщо біля корабля буде «Макдональдс». Ну і запасну помаду та гігієнічні прокладки.

Я чекаю. Шері мило усміхається й теж витримує паузу.

— Як щодо зброї?

— Зброї?

— Так, чорт забирай! Якщо там умови, наближені до земних, то може бути й життя?

— Дійсно. Та-ак... Ну, звичайно, я візьму зброю, якщо треба буде. Але, зачекай: спочатку я перевірю, чи є в атмосфері

метан, використовуючи спектрометр для зчитування з орбіти. Якщо там не буде слідів метану, то не існуватиме й життя. Тому хвилюватися нічого.

— Там може не бути ссавців, але хвилюватися варто. Як щодо комах? Рептилій? Кузюбрів?

— Кузюбрів?

— Слово це я щойно вигадав, щоб описати форму життя, про яку ми жодного разу не чули, але яка виробляє метан у кишківнику та їсть людей.

— Звісно. Добре, я візьму особисту зброю і двадцять патронів із наконечником з м'якого металу. Запитай ще щось.

Ми продовжили іспит. Почавши екзаменувати мене, звичай у таких випадках ми говорили щось на кшталт: «Ну, можна не хвилюватися, бо будеш там зі мною» або «Поцілуй мене, дурнику». Але краще такого не казати.

Попри все, наш клас успішно склав іспити.

Я, Шері, усі Форенди, інші земляни, які прибули в нашій партії, та ще шестеро чи семеро осіб із різних місць організували випускню вечірку. Ми не запрошували чужинців, але наші інструктори не вважалися за таких. Усі вони також прийшли привітати нас. Клара з'явилась останньою, хутко перехилила чарку і всіх розцілувала, чоловіків і жінок, навіть фінського хлопця з мовним бар'єром, який отримував усі інструкції на касетах. У нього точно будуть проблеми. Корпорація має касети усіма мовами світу. Якщо їм бракує діалекту, яким ви розмовляєте, то вони роблять комп'ютерний переклад на основі найближчого аналога. Для розуміння курсу цього достатньо, але згодом починаються проблеми. Екіпаж, який не знає вашої мови, не прийме вас належним чином. Бар'єр заважав хлопцеві вивчити іншу мову, а у Брамі не було жодної людини, яка розмовляла би фінською.

Вечірка відбувалася в тунелі на троє дверей від наших кімнат — кімнат Шері, Форендів та моєї — в обидва боки. Ми танцювали і співали до пізньої ночі, поки дехто не почав розходитися по кімнатах. Потім ми, напившись пива і накурившись, набрали перелік доступних рейсів на п'єзомоніторі, розклали карти, щоб визначити, хто перший буде вибирати. Я переміг.

Аж раптом щось прострельнуло в моїй голові. Я не протверезів, ні. Я досі почувався життєрадісно і всередині розливалось якесь тепло. Я був відкритий до всіх і був готовий сприймати усі особисті сигнали. Проте котрийсь відділ моєї свідомості оприявнився, пара тверезих очей зазирнула в майбутнє і дійшла висновку.

— Ну, — промовив я. — Напевно, я зроблю свій вибір дещо пізніше. Сесе, ти наступний. Зроби свій вибір.

— Тридцять один нуль дев'ять, — сказав він швидко; Форенди вже давно ухвалили рішення на сімейній нараді. — Дякую, Робе.

Оголошення

ДЖІЛЛЕТТ РОНАЛЬД К., залишив Брамудеський торік. Якщо у вас є якась інформація про нього, повідомте його дружині Анабеллі у посольство Канади, Тарзіс, Марс, на вас чекає винагорода.

До уваги ВИЇЗНИХ ПІЛОТІВ, яким уже вкотре ЩАСТИТЬ! Ваші гроші мусять працювати на вас, поки ви в рейсі. Інвестуйте кошти у взаємні фонди, акції зростання, землю та інші можливості. Проконсультуємо за помірну плату. Тел.: 88-301.

ДИСКИ З ПОРНО Для тих, хто вирушив у тривалу подорож наодинці. 50 годин порно за 500 доларів. На будь-які смаки, можливе замовлення. Також потрібні моделі. Тел.: 87-108

Я віддав йому свій нерозважливий п'яний вибір. Він нічого мені не був винен. То був одномісний корабель і я не полетів би на ньому за жодних обставин. Тому зараз тут не було жодного корабля, який би я міг обрати. Я усміхнувся Кларі й підморгнув; вона кілька секунд здавалася серйозною, а потім теж підморгнула, зберігаючи серйозний вираз обличчя. Було видно, що ми зрозуміли одне одного: не варто обирати жоден корабель. Найкращі судна порозбирали ті, хто вже літав, та постійний персонал, щойно їх оголосили.

Шері обирала п'ятою. Коли настала її черга, вона одразу глипнула на мене:

— Я полечу на цьому тримісному кораблі, якщо знайду екіпаж. Ну що, Робе? Ти полетиш зі мною?

Я гигикнув.

— Шері, — мило, але розсудливо промовив я, — жоден досвідчений пілот не згодиться на це. Це броньований корабель, тому він може полетіти куди завгодно, хоч і до хріна на роги. А на панелі управління забагато зеленого (звичайно, ніхто не знав, що означають ці барви, але на курсах ходив такий забобон, що надмір зеленого кольору означає дуже небезпечний рейс).

— Це єдиний приступний тримісний корабель, до того ж, із премією.

— Я не поїду, серденько. Запитай Клару: вона довго літала і я дослухаюся її думки.

— Я запитую тебе, Робе.

— Ні. Я почекаю чогось кращого.

— Я не хочу чекати, Робе. Я вже говорила з Віллою Форенд. Вона згодна. У найгіршому випадку візьмемо будь-кого, — відповіла Шері, зиркнувши на хлопця з Фінляндії, який п'яно посміхався сам до себе, спостерігаючи за графіком польотів. — Але... ми ж обіцяли одне одному, що полетимо разом.

Я заперечно похитав головою.

— Як хочеш, можеш гнити тут! — розізлилася Шері — Ти і твоя подружка просто боягузи!

Мої внутрішні тверезі очі глянули на Клару, яка стояла із кам'яним виразом обличчя; дивовижно, але я зрозумів, що Шері мала рацію: ми з Кларою поводитись однаково й обоє боялися летіти.

Розділ 11

Я говорю Зігфріду:

— Боюся, буде не дуже продуктивний сеанс. Я просто змучений. У сексуальному плані тобто.

— Звичайно, я знаю, Робе.

— Тому мені немає про що говорити.

— Ти пам'ятаєш свої сни?

Я соваюся на кушетці. Так трапилося, що кілька снів я пам'ятаю, але відповідаю:

— Ні.

Зігфрід постійно змушує мене розповідати сни, а мені це не подобається.

Коли він уперше запропонував таке, я не погодився. Зігфрід терпляче сказав:

— Ти маєш знати, Робе, що всі люди бачать сни. Ти можеш не пам'ятати своїх снів, коли прокинешся. Проте якщо спробуєш, то згадаєш.

— Не можу. Я ж не робот, як ти.

— Знаю, що я робот, але ми говоримо про тебе, Робе. Ну що, експериментуймо?

— Можливо.

— Це неважко. Тримай олівець і клапоть паперу біля ліжка. Тільки-но прокинувся, записуй усе, що пам'ятаєш.

— Але я взагалі нічого не пам'ятаю про сни.

— Гадаю, варто спробувати, Робе.

І я спробував. Ви знаєте, я дійсно почав запам'ятовувати сни. Спочатку то були маленькі фрагменти. Я записував їх і подекуди розповідав Зігфріді. Це робило його щасливим як ніколи. Він обожнював сни.

Що ж до мене, я не бачив у цьому жодного сенсу, принаймні спочатку. А потім стався випадок, після якого я припинив бути Хомою Невірним.

Одного ранку я прокинувся від такого неприємного і реалістичного сну, що кілька хвилин не міг збагнути, чи це дійсно був сон. Він справив на мене таке враження, що я почав його записувати якомога швидше з усіма подробицями, котрі ще пам'ятав. Потім мені зателефонували. Я відповів на дзвінок і, уявляете, за ту хвилину, протягом якої розмовляв, я все забув! Не міг згадати жодного фрагменту, поки не подивився у свої записи.

Отже, коли я зустрівся із Зігфрідом через кілька днів, я знову забув той сон! Наче й не було. Але я зберіг аркуш із записами і прочитав їх Зігфріді. Це був один із тих випадків, коли

він лишився найбільше задоволеним мною і собою. Він клопостав собі голову з тим сном упродовж цілої години, шукаючи символи та їхнє значення у кожному уривку. Я не пам'ятаю, що то були за символи, але мені вони зовсім не припали до душі.

А взагалі, знаєте, що справді цікаво? Я викинув той аркуш паперу дорогою додому, тому вже ніколи не зможу розповісти вам той сон.

— Бачу, що ти не хочеш розмовляти про свої сни, — каже Зігфрід. — Можливо, волієш поговорити про щось інше?

— Ні.

Зігфрід мовчить, і я знаю, що він вичікує, поки я щось бовкну, можливо, якусь дурницю. Тому я відповідаю:

— Зігфріде, можна запитання?

— Чому ні?

Іноді мені здається, що він хоче осміхнутись, як жива істота. Це чути з його голосу.

— Мені цікаво, що ти робиш із тією інформацією, яку я повідомляю?

— Не певен, що зрозумів твоє запитання, Роббі. Якщо ти маєш на увазі програму збереження інформації, то моя відповідь буде суто технічною.

— Я мав на увазі інше.

Вагаюся, силкуючись сформулювати питання, і думаю, чому я вирішив про це запитати. Я гадаю, це все через Сильвію. Вона колись була католичкою. Я заздрив її вірі й завжди говорив, що з її боку було дурницею відлучитися від церкви. Мене переповнювали сумніви і страхи, яких я не міг позбутись, і я жадав сповідатися парафіяльному священникові. Я вибудував досить непогану ієрархічну модель потоку цього всього лайна в моїй голові, яке перехлюпується у сповідальню, а парафіяльний священник переливає його єпархіальному монсеньйорові (чи ще комусь; я погано розбираюсь у церковних справах), а все це закінчується у папській резиденції, де розташовано такий собі відстійник усього світового болю, горя та провини. А папа передає те все безпосередньо до Бога (тобто, якщо припустити, що Бог існує або принаймні, що існує така інстанція, як Бог, куди можна відправити усе це лайно).

Однак, річ у тому, що я виробив схоже уявлення про психіатричну систему: місцевий злив веде до каналізаційних колекторів, які ведуть до магістралей спільноти, що складаються з живих психіатрів, якщо ви розумієте, що я маю на увазі. Якби Зігфрід був людиною, він не витерпів би усього горя, що вилилося б на нього.

По-перше, він мав би власні проблеми. До них додалися б мої, бо я би позбавлявся їх, навантажуючи ними його. Це не кажучи про інших пацієнтів, які по черзі лежали б на канапі, навантажуючи Зігфріда своїми клопотами; Зігфрід передавав би ці проблеми наступному, який вже намагався б його уникати, і так один по одному. До кого б дійшло? До привида Зігмунда Фрейда?

Утім, Зігфрід — не жива істота. Він машина і не відчуває болю. То ж куди дівається біль і каламуть?

Я намагаюся це йому пояснити, а насамкінець кажу:

— Хіба ти не бачиш, Зігфріде? Якщо я віддаю тобі біль, а ти віддаєш його комусь іншому, то це має десь завершуватись. Особисто я не можу повірити, що все закінчується в магнітних бульках, розташованих усередині кристала кварцу, і ніхто більше цього не відчуває.

— Не думаю, що обговорення з тобою сутності болю дасть бодай якусь користь, Робе.

— А обговорення того, чи ти реальний, дасть користь?

Зігфрід майже зітхає.

— Робе, — відповідає він, — Я також не думаю, що обговорення з тобою суті реальності буде позиточним. Я знаю, що я робот. І ти це знаєш. Чому ми тут зібралися? Щоб мені допомогти?

— От і мені цікаво, — похмуро відказую я.

— Не думаю, що тебе це насправді цікавить. Гадаю, ти усвідомлюєш, що ходиш сюди, аби допомогти собі. А це можна зробити, лише змінивши щось усередині. Те, що я роблю з інформацією, задовольняє виключно твою допитливість, а також може бути причиною намагань вести на сеансах інтелектуальні бесіди замість терапії...

— Твоя взяла, Зігфріде, — перебиваю я.

1316	, S, Робе, це добре, що ти розглядаєш свій розрив із Друзіллою як корисний досвід, Робе.	115,215 115,220 115,225 115,230
1318	, С, Я дуже здорова людина, Зігфріде. Ось чому я тут.	115,235 115,240 115,245
1319	IRRAY (DE) =IRRAY (DF)	115,250
1320	, С, А втім, життя є таким, що цей досвід накопичується, а потім людина випускається. І дипломом виступає твоя смерть.	115,255 115,260 115,265 115,270 115,275 115,280 115,285 115,290

— Добре. Але те, як ти поводишся з цим, впливає на твої почуття та дії в тих чи тих ситуаціях, іноді вдалі, деколи — ні. Робе, дбай за свої думки, а не за мої.

Я захоплено вигукую:

— Поза сумнівом, ти до біса розумний робот, Зігфріде!

Він відповідає:

— Таке враження, ніби насправді ти кажеш: «Ненавиджу твоє бісове єство, Зігфріде!»

Я жодного разу такого не чув від нього, і це бентежить мене. А потім пригадую, що сам не раз казав йому достоту таке.

Це правда. Я дійсно ненавиджу його єство.

Він намагається допомогти мені, і за це я ненавиджу його ще дужче. Я думаю про солоденьку звабливу Соню, про те, як вона радо виконує усі мої забаганки (ну майже усі). Дуже хочу образити Зігфріда.

Розділ 12

Якось уранці я повернувся назад до кімнати і почув, що п'езофон тихенько дзижчав, як голодний комар у далекому

кутку. Гупнувши по коду повідомлення, я прочитав, що помічник директора відділу кадрів викликав мене до свого кабінету о десятій ранку. Ну, вже було пізніше. Я проводив більшість свого часу і більшість ночей у Клари. Її ліжко було набагато зручнішим, аніж моє. Тому я й прочитав повідомлення близько одинадцятої і моє запізнення до відділу кадрів Корпорації не поліпшило настроїв помічника директора.

Це була дуже огрядна жінка, яку звали Емма Фозер. Вона не прийняла мої виправдання і негайно почала зі звинувачень:

— Ви закінчили курси сімнадцять днів тому і відтоді нічого не робите.

— Чекаю на підходящий рейс, — відповів я.

— Як довго збираєтеся чекати? Вашого оплаченого подушного податку вистачить іще на три дні. І що далі?

— Ну, — сказав я майже правдиво, — Я сам хотів до вас зайти. Хотів би знайти роботу тут, на Брамі.

— Пшо! (Ніколи не чув такого, але саме так це й звучало.) Тобто ви прибули до Брами, щоб чистити каналізацію?

ЗВІТ ПРО РЕЙС

*Корабель 3-31, рейс 08D27. Екіпаж: К. Пітрін, Н. Гінза, Д. Кребб
Час у дорозі — 19 днів 4 год. Місцезнаходження — не визначене, недалеко (21 світлових років) від Дзети Тельця.*

Короткий опис: «Увійшли у трансполярну орбіту планети з радіусом, який становить 0,88 % земного радіуса на відстані 0,4 астрономічних одиниць¹. Планета має три виявлені маленькі супутники. Логічна схема комп'ютера припускає існування шести інших планет. Первинна K7.

Посадку завершено. Очевидно, на планеті зараз тепла пора року. На горах немає снігових шапок, а сучасна берегова лінія не здається занадто старою. Сліди населення та розумного життя відсутні.

¹ Середня відстань від Землі до Сонця, використовувана як основна одиниця відстані, 1 а. о. = $1,496 \times 10^8$ км.

Дрібнорастрове сканування виявило на орбіті станцію гічі для зустрічі. Ми наблизилися до неї. Станція має непошкоджений вигляд. Під час спроби відчинити її станція вибухнула. Н. Гінза при цьому загинув. Корабель був пошкоджений і ми повернулись. Д. Кребб помер по дорозі. Не вдалося вберегти жодних артефактів. Зразки органіки з планети знищено через пошкодження корабля».

Я був певен, що це блеф, оскільки тут не так багато каналізацій: для них не вистачає гравітації.

— Такий рейс може з'явитися будь-якого дня.

— Звичайно, Робе. Знаєте, такі як ви, мене непокоять. Ви розумієте, яку важливу роль тут відіграє праця?

— Гадаю, що так.

— Перед нами — Усесвіт, який нам конче слід дослідити і дещо взяти додому! Брама — це єдиний спосіб туди дістатись. Алюдина на кшталт вас, котра все життя працювала на планктонних фермах...

— Не на фермах, а на харчових шахтах у Вайомінгу.

— Неважливо! Ви мусите розуміти, що людство доконечно потребує того, що ми можемо йому дати. Нові технології. Нові джерела енергії. Їжа! Нові світи, де ми зможемо жити.

Жінка похитала головою й почала ритись у класифікаторі на столі. Емма здавалася сердитою і стурбованою. Я припустив, що вона перевіряла, скількох нероб та паразитів уже відрядила в політ, як і належить. Саме тому вона була так вороже налаштована, не кажучи про її бажання за будь-яких умов залишитися на своєму місці у Брамі. Вона облишила класифікатор і встала, щоб відкрити реєстратор біля стіни.

— Припустімо, я знайду вам роботу, — сказала Емма через плече. — Ви можете виконувати тільки функції проспектора. Однак ви не послуговуєтеся своїми навичками.

— Я можу виконувати будь-яку роботу. Ну майже, — запевнив я.

Вона запитально подивилася на мене і рушила назад до столу. Як на її вагу, вона ходила досить граційно. Можливо,

через те, що Емма була такою огрядною, вона трималася за свою посаду і хотіла залишитись у Брамі.

— Ви виконуватиме найгіршу некваліфіковану роботу, — попередила Емма. — Багато не заробите, один долар вісімдесят центів на день.

— Згоден!

— Ви повинні сплачувати подушний податок зі свого заробітку. Якщо у вас буде ця праця, ви зможете витратити символічну суму — не більше як 20 доларів. І що у вас залишиться?

— Якщо мені бракуватиме грошей, я завжди зможу знайти підробіток.

Емма зітхнула.

— Ви просто відтягуєте цей день, Робе. Не знаю. Пан Сянь, наш директор, ретельно стежить за заявками на працевлаштування. Мені буде важко обґрунтувати, чому я найняла вас. А що ви робитимете, якщо захворієте і не зможете працювати? Хто буде оплачувати за вас податок?

— Думаю, тоді повернуся на Землю.

— Тобто вся підготовка даремна? — Емма похитала головою. — Гидко слухати, Робе.

Усе ж, вона видала мені наряд на роботу, згідно з яким я мав доповісти командирові екіпажу на рівні «Розкішний», Північний сектор, про моє призначення до технологічної служби.

Мені не сподобалася розмова з Еммою Фозер, але мене попереджували, що так і буде. Коли я розповів про це Кларі, вона сказала, що мені ще пощастило.

— Тобі пощастило, що ти потрапив на Емму. Старий Сянь іноді тягне, аж поки в людини не закінчатся гроші на сплату податку.

— І що тоді? — Я встав і сів на краєчку її ліжка, шукаючи свої галоші. — Викинуть у перехідний шлюз?

— Не смійся, усе може бути. Сянь — старий маоїст, який не любить ледарів.

— Дуже гарно із твого боку!

Клара всміхнулася, перекотилася до мене і потерлась носиком об мою спину.

— Знаєш, яка відмінність між нами, Робе? — промовила вона. — Я заощадила кілька доларів зі свого першого рейсу. Небагато, але хоч щось. Також маю льотний досвід, а тут потрібні люди, котрі будуть навчати таких, як ти.

Я сперся на її стегно, напівобернувся й поклав на нього руку, не агресивно, а щоб нагадати про себе. Були певні речі, про які ми не говорили, але:

— Кларо, а як воно, літати?

Вона потерлася підборіддям об моє передпліччя, милуючись голограмою Венери на стіні.

— Страшно... — відповіла вона.

Я чекав, однак вона більше нічого не сказала, а це я й без неї знав. Мені було страшно у Брамі. Мені не треба було вирушати в «Таємничу Подорож до Скарбів гічі», щоб відчути страх. Я вже відчував його у Брамі.

— Сонечко, в тебе немає вибору, — промовила Клара, досить ніжно, як на неї.

Я раптом розізлився:

— Немає! Кларо, ти точно описала моє життя. В мене ніколи не було вибору, окрім того випадку, коли я виграв у лотерею і вирішив приїхати сюди. І то, я не впевнений, чи зробив правильний вибір.

Клара позіхнула і трішки потерлась об мою руку.

— Якщо сьогодні сексу більше не буде, — нарешті сказала вона, — то треба щось попоїсти перед сном. Ходімо до «Блакитного пекла», я тебе пригощу.

Технологічна служба насправді дбала про агротехнології, а саме доглядала плющ, який прикрашав Браму. Я доповів про те, що беруся до виконання своїх обов'язків і раптом виявилося — хоча й на краще — що моїм начальником буде мій безногий сусід Шикітей Бакін.

Він із радістю привітав мене.

— Ласкаво просимо до нашої команди, Робінетте, — промовив Бакін. — Я гадав, що ти одразу вирушиш у рейс.

— Скоро вирушу, Шики, дуже скоро, щойно побачу годящий рейс у графіку польотів.

— Звісно!

Він більше не говорив на цю тему і познайомив мене з іншими агротехнологами. Я відразу почав із ними спілкуватися, дізнався лише, що одна дівчина якимось чином пов'язана з професором Геграметом, завзятим дослідником гічі на Землі, а двоє чоловіків уже кілька разів літали. Мені не обов'язково було з ними спілкуватися. Усі ми розуміли очевидні речі одне про одного і без слів: ніхто з нас не був готовий записатися на рейс.

Я ще навіть не був готовий замислитися над причиною такої поведінки.

Утім, працювати в технологічній службі було досить непогано. Шикі одразу дозволив мені взятися до роботи. Я мусив клеїти скоби до стін із металу гічі за допомогою якоїсь бридоти — спеціального клею. Він був призначений тримати метал гічі та ребристі профілі ящиків із рослинами і не містив розчинників, які випаровуються й забруднюють повітря. Напевно, він був дуже дорогий. Якби він попав комусь на шкіру, то довелося б жити з цим усеньке життя або чекати, аж поки уражена ділянка шкіри відімре і відлущиться. Коли хтось намагався віддерти його іншим способом, то точилася кров.

Поклеївши необхідну кількість скоб на день, ми вирушали на водоочисну станцію, набирали грязюку в ящики і накривали целюлозною плівкою. Потім ми фіксували їх на скобах, закручували самозатискні гайки та оснащували бачками для поливу. На Землі кожен ящик, мабуть, важив до 100 кілограмів, але на Брамі це була не проблема: профіль, з якого ті ящики зроблено, міг надійно тримати їх на скобах. Потім Шикі власноруч наповнював таці розсадою, поки ми ходили по наступну партію скоб. Це було кумедне видовище: він носив таці з пагонами плюща на мотузочках, немов продавчиня цигарок. Однією рукою він тримав тацю на належному рівні, а другою втикав пагони у багнюку, пробиваючи плівку.

Робота була легкою й корисною (на мою думку), до того ж, дозволяла згаяти час. Шикі не змушував нас гарувати; подумки він установив щоденну норму праці. Після того, як ми змонтували шістдесят скоб і заповнили їх, він дозволяв нам

байдикувати за умови, що ми робимо це непомітно. Клара приходила, щоб теж згайнувати час, іноді — з тією дівчинкою, та й без неї відвідувачів вистачало. Коли час минав повільно і не було цікавих тем для розмов, ми просто могли тинятися годину чи дві. Я дослідив багато місць Брами, в яких досі не бував, і кожного дня відкладав своє рішення.

Ми всі розмовляли про польоти. Майже кожного дня ми чули гуркіт та тремтіння, коли посадковий модуль вилітав з доку, вивозячи корабель до місця на орбіті, де відбувався запуск головного двигуна гічі. Майже завжди ми відчували інший шок, коли якийсь корабель повертався. Одначе той шок був не такий яскравий і минав швидше. Уночі ми ходили на вечірки. Майже весь наш клас уже вирушив у рейси. Шері полетіла на п'ятимісному кораблі.

Я не зустрівся з нею й не запитав, чому вона змінила плани, та й не певен, що я цього хотів; на тому кораблі був переважно чоловічий екіпаж, лише Шері становила виняток. Там усі розмовляли німецькою, але, скоріше за все, Шері вирішила, що їй і без розмов буде добре. Вілла Форенд полетіла останньою. Клара і я прийшли на прощальну вечірку Вілли, а потім — до доків, де відбувався запуск її корабля наступного ранку. Я мав стати до роботи, але, гадаю, Шики був не проти. На жаль, пан Сянь теж прийшов туди і було видно, що він упізнав мене.

— Дідько, — сказав я до Клари.

Вона гикнула, взяла мене за руку й ми вшилися із зони запуску. Ми дійшли до підйомного троса і поїхали на наступний поверх. Ми вирішили посидіти на березі озера Верхнього.

— Робе, негіднику, — промовила Клара, — сумніваюся, що він звільнить тебе за один прогул, хіба що дасть прочуханки.

Я стенов плечима і жбурнув фільтрувальний кругляк у вигнуте озерне плесо, що розкинулося перед нами десь на двісті метрів угору і навколо каркаса Брами. Я почувався паскудно і міркував над тим, чи я ще не дійшов того моменту, коли гнітюча атмосфера нидіння у Брамі переможе страх перед жахливою смертю в космосі. Страх — загалом дивне почуття. Я не відчував його, бо знав, що єдиною причиною, чому я тут залишаюся, був страх. Я не боявся, а радше мислив розсудливо.

Оголошення

ПОКОЇВКА, КОК або компаньйон. Подушний податок + \$10/день. Філіс. Тел.: 88-423.

ЇЖА ДЛЯ ГУРМАНІВ, ексклюзивні імпортні продукти із Землі. Скористайтеся нашим унікальним масовим гарантованим замовленням будь-яких позицій. Заощаджуйте ваші кошти, забудьте про великі витрати на доставку! Каталоги Sears, Bradlee, G.T.J.M. Тел.: 87-747.

НОВАЧОК з Австралії, М., симпатичний, шукаю французьенку для дружнього спілкування. Тел.: 65-182.

— Гадаю, — кажу я навмання, — що таки вирушу в рейс. Хочеш полетіти зі мною?

Клара встала і обтрусилась. За кілька секунд вона відповіла:

— Можливо. А що ти надумав?

Насправді я нічого не надумав. Я просто спостерігав за тим, як моя свідомість умовляла мене зробити щось ризиковане. Та я відповів таким тоном, наче запланував це кілька днів тому:

— Гадаю, непогано було би спробувати повторний рейс.

— Нізачо! — Клара мала сердитий вигляд. — Якщо я полечу, то лише по реальні гроші.

Однак тут була й реальна небезпека, окрім того, повторні рейси також дуже часто виявлялися невдалими.

Повторний рейс — це коли ви берете корабель, на якому хтось уже літав і не лише повернувся живим, а й привіз щось цінне. Дехто з цих пілотів став досить заможним. Так, успішними були повторні рейси у Світ Пеггі, де можна знайти радіатори та хутро, і на Ету Каріна-7, де, напевне, чимало зберігається, головне дістатися. Біда в тому, що після того, як гічі покинули цю планету, там почалася льодовикова ера і тому постійно трапляються жажливі буревії. Один із п'яти посадкових модулів повернувся неушкоджений з усім екіпажем, а ще один не повернувся зовсім.

Загалом у Брамі не схвалюють повторних рейсів. У випадках, коли привезти знахідку неважко (як на Пеггі), Корпорація

пропонує грошову винагороду замість виплати відсотків. І то, платять не стільки за товари, скільки за складання карт. Під час таких рейсів вам доведеться кружляти орбітою в пошуках геологічних аномалій, які можуть свідчити про підземні пожитки гічі. Можете взагалі не приземлятися. Платять порівняно непогано, але не надто багато. За умови оплати Корпорацією кожного окремого польоту треба зробити 20 таких рейсів, щоб грошей вистачило на все життя. Якщо схочете полетіти як проспектор, то доведеться ділитися своїм доходом з екіпажем першовідкривачів. До того ж, Корпорація теж візьме свою частку. У вас зостанеться лише дрібочка того, що ви могли б заробити, ставши першовідкривачем. Це не кажучи про те, що, можливо, вам ще випаде змагатися з колонією мешканців тієї планети.

Лист Шикітея Бакіна до Арітсуна

Моєму славному онукові!

Великою радістю для мене було почути про народження твоєї первістки. Не втрачай надію: я впевнений, що наступною дитиною має бути хлопчик.

Уклінно перепрошую за те, що не міг написати раніше, але розповідати немає що. Можливо, колись я знову полечу в рейс. Без ніг це важко зробити.

Арітсуне, я точно знаю, що можна купити нові ноги. Кілька місяців тому я натрапив на ноги з підходящими тканинами. Проте ціна кусалася! За ці гроші можна придбати Повну Медицину. Ти шанобливий онук, бо вмовляєш мене витратити на це свій капітал. Але я ще не зважився. Надсилаю тобі половину моїх збережень як допомогу моїй правнучці. Якщо я тут помру, то ви разом із твоїми дітьми й твоєю добродешною дружиною отримаєте всі мої заощадження. Я вирішив, і не вмовляй мене.

Передаю всім трьом низький уклін. Якщо зможеш, надішли мені голограму цвіту вишні — вона скоро розквітне, правда ж? Я тут геть зовсім втратив відчуття домівки!

*З любов'ю,
Твій дідусь*

Також можна одержати премію: сто мільйонів доларів за відкриття позаземної цивілізації, п'ятдесят мільйонів доларів за виявлення корабля гічі, який буде більший за п'ятимісний корабель, мільйон доларів за відкриття населеної планети. Читач може поцікавитися: чому за цілу нову планету платять якийсь там мільйон? Ось у чому річ: ну знайшли ви планету, а що далі? Від перенаселення це не врятує, оскільки найбільший корабель у Брамі може перевезти максимум чотирьох пасажирів та ще пілота. Без нього корабель не повернеться. Тому Корпорація тримає кілька колоній: та, що на Пеггі, процвітає, інші ж ледь животіють. Одначе це не розв'язує проблему двадцяти п'яти мільярдів людських істот, більшість із яких недоїдають.

Для повторного рейсу таких премій не передбачено. А може, ви взагалі не отримаєте жодної; хтозна, можливо, речей, за які обіцяють премії, взагалі не існує.

Дивно, але за вісімнадцять років та дві тисячі рейсів ніхто ще не знайшов слідів розумних істот. Маємо з десятків планет, де є життя плюс понад сто планет, на яких людство теоретично могло б вижити (наприклад, на Марсі чи на Венері). Дехто знаходив сліди минулих цивілізацій, але то були не гічі й не люди. Ну і, певна річ, безпосередньо сувеніри гічі, причому в лабіринтах Венери таких сувенірів було більше, аніж в інших пунктах Усесвіту. Перед тим, як покинути Бразу, гічі добряче «підмели» її.

Кляті гічі, навіщо така охайність?

Тому ми вирішили облишити думки про повторні рейси через низьку платню, а також думки про премії за особливі знахідки, оскільки їх годі було запланувати.

Нарешті ми замовкли і перезирнулись. А потім навіть відвернулись одне від одного.

Неважливо, про що ми гомоніли, але летіти ніхто не збирався. Нам було лячно. Клару виснажив її останній рейс, а я навіть не зважився на свій перший.

— Ну, — сказала Клара, встаючи й потягуючись, — піду до казино, можливо, виграю там якісь двійко-трійко баксів. Не хочеш подивитися?

Я похитав головою.

— Краще піду попрацюю, якщо в мене ще є робота.

Ми поцілувалися на прощання біля підйомного троса. На своєму поверсі я помацав її за щиколотку і вийшов. Я був не в дуже гарному настрої. Ми стільки часу намагалися перекопати себе, що немає таких рейсів, де нагорода була б варта ризику, що я майже повірив у це.

Звичайно, ми не брали до уваги інші види премій — за безпеку.

Лише нагальна потреба у грошах може змусити когось полетіти в такий рейс. Так, Корпорація іноді обіцяє винагороду в сумі близько півмільйона для екіпажу, який полетить тим самим рейсом, що ним летів попередній, але не повернувся. Причину такого неповернення пояснюють тим, що з кораблем трапилося лихо, пальне закінчилось абощо. А другий корабель міг би врятувати екіпаж першого (дідька лисого!). Скоріш за все, те, що вбило перший екіпаж, досі там і вб'є другий.

Певний час сума премії становила мільйон, а відтак її підвищили до п'яти мільйонів у випадку зміни налаштувань курсу після запуску.

Причиною зростання суми до п'яти мільйонів була відсутність добровольців, оскільки ніхто не повернувся з тих рейсів. Потім суму премії почали зменшувати, позаяк Корпорація втратила багацько кораблів. Урешті-решт це було суворо заборонено.

Час від часу на кораблі ставили нерідну панель управління з новим потужним комп'ютером, який мав працювати в комбінації з панеллю управління гічі. Утім, ця справа теж виявилася не вартою зусиль. Недарма ж на панелі гічі стоїть запобіжник: ви не можете змінити курс під час польоту. Вірогідно, взагалі не можна вибрати інший пункт призначення, не зруйнувавши корабель.

Я колись бачив, як п'ятеро людей захотіли одержати десять мільйонів доларів. Якийсь геній із постійного штату Корпорації міркував над тим, як можна перевозити більше ніж п'ятеро душ або аналогічний вантаж за раз. Ми не знали, як побудувати корабель гічі й жодного разу не знаходили великих

кораблів. Тому генієві спало на думку, що можна обійти цю перепону, використавши п'ятимісний корабель як буксир.

З металу гічі було побудоване щось схоже на космічну баржу. Її навантажили різним металобрухтом та сміттям і вивезли п'ятимісний корабель, застосовуючи енергії посадкового модуля. Він працював на водні та кисні, тому їх легко закачати назад. Баржу прив'язали до п'ятимісного корабля за допомогою моноволоконних металевих кабелів.

ЗВІТ ПРО РЕЙС

Крейсер 5-2, політ 08D33. Екіпаж: Л. Конєчни, Е. Конєчни, П. Іто, Ф. Лоунсбурі, А. Акага.

Час у дорозі — 27 днів 16 год. Місцезнаходження — заздалегідь не визначене, але найімовірніше, що біля зірки у кластері 47 Тукана.

Короткий опис: «Почалося вільне падіння. Поряд немає жодної планети. Головна зірка А6, дуже яскрава і гаряча, відстань — близько 3,3 астрономічних одиниць.

Затінивши головну зірку, ми побачили чудовий краєвид, який складався з 200—300 дуже яскравих зірок, що перебували недалеко від нас, із відчутною світністю в діапазоні від +2 до -7. Одначе, жодних артефактів, сигналів, планет чи астероїдів, на які можна було приземлитися, виявлено не було. Ми могли залишатися на станції не довше від 3 годин через сильну радіацію від зірки А6. На шляху назад Ларрі й Евеліна Конєчни серйозно хворіли, ймовірно, через радіацію, але видужали. Ніяких артефактів і предметів не збереглося.

Ми дивилися це по п'езомонітору в Брамі й бачили усе. Кабелі напнулися під дією посадкових модулів п'ятимісного корабля: найдивніше видовище, котре я коли-небудь бачив.

Потім вони, скоріш за все, натиснули на кнопку дальнього запуску.

На п'езомоніторі ми побачили, як баржа дивом смикнулась, а п'ятимісний корабель зник з обрію.

Більше він не повертався. На стоп-кадрі ми частково побачили, що сталося: пучок кабелів розрізав той корабель на

шматки, як твердо зварене яйце. Екіпаж, либонь, так і не встиг збагнути, що їх спіткало, а десять мільйонів залишились у Корпорації; ніхто більше на них не претендує.

Мені довелося пережити докірливу мораль від Шикі й нестерпний, але короткий дзвінок від пана Сяня по п'єзофону. На цьому езекуція завершилася. За кілька днів Шикі знову дозволив нам брати відгули.

Більшість вільного часу я проводив із Кларою. Переважно ми лежали годину в її гамаку, іноді — в моєму. Майже кожної ночі ми спали разом; вам може здатися, що нам було задосить, але це не так. Через деякий час я вже не знав, навіщо нам секс: для розваги чи для того, щоб відволіктися від роздумів про себе. Потім я зазвичай лежав і дивився на Клару, а вона після сексу переверталася, скручувалася в ковтюшок, лежачи на животі, й заплющувала очі, навіть якщо нам доводилося вставати за дві хвилини. Я думав про те, як добре знаю кожну складку та ділянку її тіла. Я упивався її солодким сексуальним запахом і жагою. Проте були такі речі, які я не міг вимовити вголос: жити разом із Кларою в апартаментах під Великою Бульбашкою, мати камеру з повітрям і кімнату в тунелі на Венері на двох із Кларою, ба навіть працювати на харчових шахтах разом із Кларою. Думаю, я закохався. А потім я знову дивився на неї і відчував, як щось усередині змінювало образ переді мною; тепер це був жіночий аналог мене: боягуза, якому людство дало великий шанс, а він злякався скористатися з нього.

Коли ми не були в ліжку, то тинялись удвох Брамою. Це не були побачення. Ми не ходили до «Блакитного пекла» чи на перегляд голографічних плівок і навіть не обідали разом. Клара ходила сама. Я не міг собі цього дозволити, тому харчувався в їдальні Корпорації. Це входило до мого щоденного подушного податку. Клара була не проти платити за мене, але й у захваті від цього не була. Вона багато грала, проте обмаль вигравала. Можна було приєднатися до якогось гуртка — любителів азартних ігор чи просто ігор, до гуртків народних танців, меломанів, дискусійних груп. Це було безкоштовно й інколи там було цікаво. Або ж ми просто досліджували Бразу.

Кілька разів ми навідувалися до музею. Мені там не особливо сподобалось: я мав дивне відчуття, наче мені хтось докоряв.

Уперше ми потрапили туди, коли я тільки-но почав працювати. Того-таки дня Вілла Форенд вирушала в рейс. Зазвичай у музеї було повно відвідувачів. Це здебільшого були відпускники з екіпажів крейсерів чи кораблів, які літали у комерційні рейси, або ж туристи. Цього разу в музеї було чомусь лише кілька людей і нам пощастило усе оглянути. Там були сотні віял для молитви — маленьких, прозорих і надзвичайно тонких штучок. Цей артефакт гічі найбільш поширений; ніхто не знав, навіщо вони. Припускали, що це просто прикраси і гічі залишили їх повсюди. Ми побачили справжній анізокі-нетичний перфоратор, який приніс проспекторові-щастунчику відсоток у двадцять мільйонів доларів. Він легко вміщався до кишені. Хутра. Рослини у формаліні. Справжній п'езофон, який приніс стільки грошей, яких вистачило б трьом екіпажам, щоб збагатитися.

Речі, що їх можна було вкрати найлегше — наприклад, віяла для молитви, багряні діаманти та жовтогарячі перли, зберігалися за міцним непробивним склом. Гадаю, там була навіть охоронна сигналізація. Дуже дивно для Брамі. Тут не діють жодні закони, окрім приписів Корпорації. У Корпорації є свій варіант поліції і правила — забороняється красти та вбивати — але немає жодних судів. Якщо ви порушите якесь правило, служба безпеки Корпорації відвезе вас на крейсер, розташований на орбіті. Якщо ви прилетіли на якомусь крейсері, то вас доправлять на нього. Якщо такого крейсера немає, то вас відвезуть до будь-якого. А якщо вас не приймуть або ви не захочете летіти на крейсері своєї держави і домовитися з екіпажем іншого крейсера, то Корпорація не заперечуватиме. На крейсері вас будуть судити. Оскільки вашу вину доведено, вам запропонують три варіанти: оплатити дорогу додому, записатися на крейсер, якщо екіпаж буде згоден, або ж стрибнути у шлюз без скафандра. Тому, як розумієте, хоча у Брамі мало законів, злочинність там низька.

Утім, звісно ж, цінні речі в музеї замикають, бо гості можуть не втриматись і вкрасти кілька сувенірів.

Отже, ми з Кларою мріяли про скарби, знайдені іншими людьми... і якимось чином не обговорювали той факт, що нам теж треба злітати у рейс і щось знайти.

Це були не просто експонати. Вони вражали; колись гічі виготовили їх і тримали в руках (щупальцях? кігтях?), і вони потрапили сюди з неймовірно далеких місць. Але мою увагу ще більше привернули електронно-променеві трубки, що постійно миготіли.

Один по одному вмикалися звіти про всі польоти минулого, стали співвідношення всіх і успішних польотів, відсотків від відкриттів, виплачених успішним проспекторам, список проспекторів, яким не пощастило: імена йшли одне за одним на стіні музею над виставковим стендом. Цифри свідчили самі за себе: 2355 польотів (поки ми були там, число змінилося на 2356, потім на 2357 і ми почули гуркіт двох кораблів), 841 успішне повернення.

Ми з Кларою мовчки стояли біля того дисплея, але я відчував, як її рука міцно стиснула мою.

Успіхом і не пахло. «Повернення» — це коли корабель просто повернувся. Однак там не вказувалося, скільки членів екіпажу вижили і в якому стані вони повернулися.

Відтак, ми залишили музей і на шляху до ліфтової шахти майже не розмовляли.

У голові крутилася думка про слова Емми Фозер: людство дуже потребувало того, що їм могли дати проспектори. Безліч людей недоїдали, а технології гічі могли б трішки покращити їхнє життя, якщо проспектори знайдуть взірці цих технологій.

Заради цього кілька жертв будуть виправданими, навіть якщо ними станемо ми із Кларою.

Я запитав сам себе: «Чи хотів би я, щоб мій син — якщо він у мене буде — провів життя так, як оце я?»

Ми відпустили підйомний трос на поверсі «Крихітка» і почули голоси. Я не звернув уваги, тому що намагався ухвалити рішення.

— Кларо, — промовив я, — послухай. Давай...

Утім, Клара дивилася кудись повз моє плече.

— Господи! — сказала вона. — Глянь-но, хто тут!

Я повернувся. Шики висів у повітрі, розмовляючи з якоюсь дівчиною. Я здивовано помітив, що це Вілла Форенд. Вона привіталася з нами, маючи одночасно збентежений і радісний вигляд.

— Що коїться? — запитав я. — Ти ж полетіла близько восьми годин тому!

— Близько десяти, — відповіла вона.

— З кораблем щось трапилося й ти мусила повернутися? — припустила Клара.

Вілла сумно всміхнулася.

— Ні. Рейс закінчився. Але це виявився найкоротший політ за останній час: я була на Місяці.

— На нашому Місяці?

— Еге ж.

Здавалося, вона ледь стримувалася, щоб не засміятись або, навпаки, не заплакати.

Шики спробував її заспокоїти:

— Вони обов'язково дадуть тобі премію. Екіпаж, який злітав на Ганімед, отримав півмільйона доларів від Корпорації.

Вілла похитала головою:

— Шики, любий, навіть я знаю, що бували й кращі випадки. Так, вони нам щось дадуть. Але цього не досить. Ми хочемо більшого.

Родина Форендів мала одну незвичайну і в дечому цікаву рису: оце їхнє «ми». Вони були дуже дружною сім'єю, хоча й не любили показувати це іншим.

Я прихильно поплескав її з виразом співчуття:

— Що збираєшся робити?

Вілла зачудовано глянула на мене:

— Як що? Я вже записалася на інший рейс післязавтра.

— Отакої! — вигукнула Клара. — Дві вечірки для однієї людини! Треба готуватися...

За кілька годин перед сном вона запитала:

— Ти щось хотів сказати перед тим, як ми зустріли Віллу?

— Забув уже, — сонно відповів я. Насправді я все пам'ятав, але вже не хотів говорити.

Упродовж наступних днів я готував себе, щоб знову запропонувати Кларі вирушити в політ. А в ті дні, коли прибував корабель із голодними і зневодненими проспекторами чи взагалі без екіпажу, або ж коли в певний час декотрі торішні польоти позначали як такі, що не вдалися, я готував себе до нагоди взагалі покинути Браму.

Більшість часу ми гайнували, відкладаючи наше рішення. Це не було важко. Ми тішилися з життя, вивчаючи Браму та одне одного. Клара найняла покоївку. Її звали Гіва. Це була низенька гарна молодичка, яка доти працювала на харчових шахтах у Кармартені. Її життя нічим не відрізнялося від мого, крім того, що сировиною для фабрик із виробництва одноклітинних білків в Уельсі був не бітумінозний сланець, а вугілля. Гіва потрапила до Брами не завдяки виграшу в лотерею, а після дворічної служби на торговельному космічному кораблі. Вона навіть на могла повернутися додому. Вона висадилась у Брамі, тому що не могла оплатити боргове зобов'язання. Гіва також не могла більше працювати проспектором, оскільки з одного польоту повернулася з аритмією. Іноді вона почувалася краще, а часом їй доводилося на тиждень лягати у Термінальний шпиталь. В обов'язки Гіви входило подекуди готувати і прибирати мою та Кларину кімнати, іноді бавити Кейті Френсіс, коли її батько був на варті, а Клара не хотіла, щоб її турбували. Клара дуже багато програвала в казино, тому насправді заледве могла дозволити собі послуги Гіви. Проте, утримувати мене вона теж не могла.

Оголошення

ОРГАНИ на продаж або на обмін. Будь-які парні органи. Найкраща пропозиція. Потрібні задні коронарні відділи, ліве передсердя, лівий і правий шлуночок та сусідні органи. Тел.: 88-703, уточнити сумісність органів.

ГРАВЦІ У ХНЕФАТАФЛ, шведи або росіяни. Великий Турнір Брами. Навчимо правил гри. Тел.: 88-122.

ТОВАРИШ ЗА ЛИСТУВАННЯМ із Торонто цікавиться, як воно, жити у Брамі. Писати на адресу: Канада, Торонто M5S 2A3, Бей. Тоні.

МЕНІ ТРЕБА поплакати. Допоможу вам віднайти ваш власний біль. Тел.: 88- 622.

Ми вдавали (а іноді — самі уявляли), що ретельно готуємося до дня, коли випаде «Той Самий Рейс». Це добре допомогло обдурити сумління й було зовсім не важко. Чимало проспекторів робили таке між рейсами. У Брамі був гурток «Шукачі гічі», який збирався по вечорах у середу. Її засновником був Сем Кагане. Гурток очолювали інші, поки він літав у політ. Кагане прилетів із порожніми руками, тому знов очолив гурток, чекаючи, доки оклигають два інші члени його екіпажу (до речі, вони повернулися хворі на цингу тільки через те, що зламалася морозилка), і готуючись до наступного польоту. Сем і його друзі були геями й відкрито жили як шведська сім'я, але це жодним чином не впливало на знання про гічі. Сем зберіг плівки всіх лекцій з різних курсів і досліджень зовнішності зі Східно-Техаського резерву. Там професор Геграмет свого часу став найбільшим авторитетом у дослідженнях щодо гічі. Я довідався багато нового, хоча всі знали той важливий факт, що у випадку з гічі є більше питань, аніж відповідей.

Також ми відвідували групові заняття з фітнесу, де виконували вправи для підтримки тону м'язів. Їх можна було виконувати, рухаючи кожною кінцівкою не більше аніж на кілька дюймів, а також ходили на масаж заради задоволення і користі. Можливо, якийсь пожиток у цьому був, але то радше було розвагою, зокрема сексуального штибу. Ми з Кларою навчилися багатьох речей, які можна робити одне з одним. Також ми відвідували кулінарні курси (можна чимало приготувати, використовуючи стандартний пайок, якщо додати спеції та трави). Ми отримали набір плівок різними мовами на випадок, якщо летітимемо з екіпажем, який не розмовляє англійською. Удвох ми навчилися розмовляти вуличною італійською й грецькою. Ми навіть долучилися до астрономічного гуртка. Вони мали доступ до телескопів Брамі, тож ми

проводили багато часу, милуючись Землею й Венерою із зовнішньої поверхні площини екліптики. Френсі Херейра також відвідував той гурток, коли не був на чергуванні. Нам із Кларою він подобався і ми часто випивали в наших кімнатах — точніше, у кімнаті Клари, бо я там проводив купу часу — після занять у гуртку. Френсі глибоко (я б навіть сказав — на чуттєвому рівні) цікавився Космосом. Він знав усе про квазари, чорні діри та Сейфертівські галактики, а про подвійні та нові зірки — і поготів. Часто ми обговорювали, що буде, якщо залетіти у фронт імпульсу наднової. Таке могло трапитися. Було відомо, що гічі насамперед цікавились астрофізичними спостереженнями. На деяких кораблях курс був налаштований на пункти призначення поряд із цікавими подіями, а народження наднової було, поза сумнівом, цікавим явищем. Але нині збігло безліч часу, і наднова могла вже народитися давно.

— Цікаво, — запитала Клара, осміхаючись, щоб показати, що вона говорить просто так, — чи могло це трапитися з одним із тих кораблів, які не повернулися.

— Це питома статистична випадковість, — відповів Френсі, теж усміхаючись і воліючи показати, що він прийняв правила гри. Він вивчав англійську, що було досить корисно, і вже говорив майже без акценту. Також він володів німецькою та російською і трішки знав деякі романські мови, споріднені з португальською. Ми дізналися це, намагаючись спілкуватися за допомогою мовних плівок. Виявилось, що він нас розумів краще, аніж ми його.

— Втім, туди літають.

Ми з Кларою трохи помовчали. Потім вона розсміялася й уточнила:

— Дехто.

Я швидко втрутився в розмову:

— Таке враження, наче ти сам хочеш полетіти.

— А ти сумнівався?

— Сумніваюсь, якщо чесно. Гобто, ти ж служиш у бразильській флотилії. Ти ж не можеш просто отак узяти й полетіти, правда ж?

Френсі виправив мене:

— Можу. Проте до Бразилії мені потім зась.

— Це того варте?

— Це варте усього, — відповів Френсі.

— Навіть... — я не здавався, — якщо є ризик, що ти не повернешся чи вскочиш у халепу, як корабель, котрий прибув сьогодні?

Я говорив про п'ятимісний корабель, екіпаж якого висадився на планету, де існувало життя у формі отруйного плюща. Розповідали, що нічого путнього з цього не вийшло.

— Звісно! — відповів він.

Клара почала нервувати

— Гадаю, пора спати, — промовила Клара.

У цьому був якийсь підтекст. Я подивився на неї і сказав:

— Я проведу тебе до кімнати.

— Як хочеш, Робе.

— Таки проведу тебе, — вирішив я, не звертаючи уваги на той підтекст. — Добраніч, Френсі. Побачимося наступного тижня.

Клара вже була на півдорозі до ліфтової шахти й мені довелося наздоганяти її. Узявшись за трос, я гукнув її:

— Якщо ти дійсно цього хочеш, я піду до своєї кімнати.

Вона не підвела голови, але й нічого не відповіла. Тому я вийшов на її поверсі й рушив слідом за нею до її кімнати. Кейті спала у крайній кімнаті, а Гіва дримала над голографічним диском у нашій спальні. Клара відправила покоївку додому і пішла в сусідню кімнату перевірити, чи дитині зручно. Я сидів на краю ліжка, чекаючи на неї.

— В мене, напевне, починається ПМС, — сказала Клара, повернувшись. — Вибач. Я якась нервова.

— Якщо бажаєш, я піду.

— Господи, Робе, припини!

Вони підсіла до мене і пригорнулась. Я обійняв її.

— Кейті таке миле дитятко, — промовила Клара за мить, трохи сумно.

— Ти теж хочеш дітей, чи не так?

— У мене будуть діти.

Вона відхилилася назад, притягуючи мене до себе:

— Це лише питання часу. Мені треба набагато більше грошей, аніж я зараз маю, щоб повністю забезпечити дитину. І, звичайно, хотілося б бути молодшою.

ДЕЩО ПРО СІДНИЦІ ГІЧІ

Професор Геграмет. *Ми не знаємо, який вигляд мали гічі, лише можемо припустити. Напевне, вони були двоногими. Людям зручно користуватись їхніми інструментами, тому, напевне, вони мали руки чи щось подібне. Можливо, їхні органи чуттів були схожі з людськими, Схоже, що вони бачили у значній мірі ту ж саму ділянку спектру, що й ми бачимо. Хоча вони мали нижчий зріст, аніж ми: до метра п'ятдесяти сантиметрів. А ще в них були кумедні зади.*

Питання. *Що ви маєте на увазі?*

Професор Геграмет. *Ви бачили колись сидіння пілота у кораблі гічі? Два пласкі кавалки металу з V-подібним з'єднанням. На них і 10 хвилин не витерпиш без болю в сидінцях. Тому довелося накрити сидіння решіткою. Це вже людське доповнення, у гічі такого не було. Тому, можливо, вони мали тіло, приблизно як у ос. Їхнє черево фактично звисало нижче від стегон між ногами.*

Питання. *Тобто ви стверджуєте, що в них були жала, як у ос?*

Професор Геграмет. *Жала? Не думаю. Хоча все можливо. Або ж там вони мали статеві органи, а які вони були — чорт їх знає.*

Ми лежали кілька хвилин, а потім я сказав, тицьнувшись у її волосся:

— Кларо, я теж цього хочу.

Клара зітхнула:

— Гадаєш, я не знаю?

Вона напружилась і встала:

— Хто це?

Хтось шкрябався у двері. Вони були незачинені: ми завжди тримали їх так. Але, з іншого боку, жодного разу ніхто не приходив без запрошення, а зараз хтось завітав.

— Стерлінг! — здивовано вигукнула Клара, а потім ввічливо додала:

— Робе, це Стерлінг Френсіс, батько Кейті. Стерлінге, це Роб Брудгед.

— Привіт, — сказав чоловік. Він був набагато старшим як на батька маленької дівчинки. Стерлінг мав, як мінімум, п'ятдесят років, але здавався значно старшим і виснаженішим.

— Кларо, — промовив він, — Я лечу додому наступним рейсом і забираю Кейті із собою. Якщо ти не заперечуєш, уже сьогодні ввечері. Не хочу, щоб хтось інший їй сказав.

Клара намацала мою руку, не дивлячись на мене.

— Що саме?

— Про матір, — Френсіс витер очі й запитав: — А, ви не знали? Джен мертва. Її корабель прилетів кілька годин тому. Усі четверо в посадковому модулі заразилися якимось грибом, опухли і померли. Я бачив її тіло. Вона схожа на... — Стерлінг затнувся. — Найбільше мені шкода Енн-Лі, — вів далі він. — Вона лишилася на орбіті, а інші спустились у модулі. Вона доставила тіло Джен. Мені здається, вона з'їхала з глузду. Втім, хіба мені не байдуже? Джен вже не допомогти... Ну що ж удієш... Вона змогла привезти лише два тіла, бо в морозилці не було більше місця. Там лежали і її харчі... — Стерлінг знову затнувся і, здавалося, більше не міг говорити.

Тому я сидів на краєчку ліжка, доки Клара допомагала розбудити дитину і закутати її перед тим, як віднести до їхньої кімнати. Поки їх не було, я набрав кілька зображень на п'езомоніторі й ретельно вивчав їх. Коли Клара повернулася, я вже вимкнув п'езомонітор, сидів на ліжку, схрестивши ноги, і напружено думав.

— О Боже! — понуро мовила Клара. — Не вечір, а паскудство. Вона всілася в дальньому кутку ліжка.

— Зовсім не хочеться спати, — сказала вона. — Можливо, виграю два-три бакси в рулетку.

— Не треба, — попросив я. Минулого вечора я просидів з нею впродовж трьох годин, спостерігаючи, як вона виграла десять тисяч доларів, а програла двадцять. — Маю кращу ідею: рушаймо в рейс.

Вона так рвучко обернулася, щоб глянути на мене, що на кілька секунд злетіла над ліжком, а відтак перепитала:

— Що?

— Вирушаймо в рейс.

Вона заплющила очі й запитала:

— Коли?

— Рейс 29-40. П'ятимісний корабель із гарним екіпажем: Сем Кагане та його дружки. Вони вже вилікувались і їм треба ще двійко, щоб набрати групу.

Клара помасувала повіки кінчиками пальців, розплющила очі та глянула на мене.

— Ну, Робе, — промовила вона, — цікаві в тебе пропозиції.

На стінах з металу гічі були штори, щоб світло не заважало спати. Я опустив їх, але навіть у рафінованій напівтемряві міг побачити її вираз обличчя. Кларі було лячно. Але вона сказала:

— Вони непогані хлопці. Як ти ставишся до геїв?

— Якщо вони мене не чіпатимуть, то і я їм шкоди не завдам.

Тим паче, в мене є ти.

— Е-е-е... — промовила Клара, підповзла до мене, охопила руками, потягнула вниз і тицьнулася носом у мою шию. — Чому б і ні? — запитала вона так тихесенько, що я спершу не зрозумів, чи дійсно це почув.

Коли я впевнився, що розчув усе правильно, мене огорнув страх. Я весь час сподівався, що вона скаже «ні» й тоді відповідальність буде з мене знято. Мене всього тіпало, але я спромігся запитати:

— Ну що, записуємося зранку?

Клара похитала головою:

— Ні, — глухо відповіла вона. Я відчував, що вона тремтить так само, як і я. — Дай сюди п'єзофон. Ми запишемося зараз, а то ще передумаємо.

Наступного дня я звільнився з роботи, спакував свої речі у валізи, з якими приїхав, і здав їх на зберігання Шикі, котрий не приховував своєї туги. Клара звільнилася з курсів і розраховувалася із покоївкою — яка мала вигляд дуже схвильований, — але не пакувала багато речей. У Клари зосталася купа грошей. Вона наперед сплатила за проживання в кімнатах і залишила усе як є.

Звичайно, ми влаштували прощальну вечірку. Вона швидко минула, а ми не запам'ятали нікого, хто там був.

А потім усе несподівано відбулося. Ми втиснулись у посадковий модуль, залізли до капсули, тимчасом як Сем Кагане методично перевіряв налаштування. Ми закрилися в «коконах» і увімкнули автоматичні пристрої програмування.

Ми відчули ривок та м'яке падіння, а відтак увімкнулися стернові двигуни. Політ розпочався.

Розділ 13

— Доброго ранку, Робе, — каже Зігфрід.

Я зупиняюсь у дверях. Мене раптом щось починає непокоїти на підсвідомому рівні.

— Що трапилося?

— Усе гаразд, Робе. Проходь.

— Ти зробив перестановку, — у моєму голосі звинувачувальні нотки.

— Слушно, Робе. Тобі подобається інтер'єр?

Я оглядаю кімнату. На підлозі немає диванних подушок, а зі стіни зникли абстрактні малюнки. Замість них висить низка космічних, гірських та морських пейзажів. Найкумедніший вигляд тут має Зігфрід: його голос лунає з манекена, який розташувався в кутку з олівцем у руці. На ньому темні окуляри.

— Це не кімната, а якийсь бівак, — нарікаю я. — Навіщо це все?

— Я подумав, тобі хочеться змін, Робе.

Його голос звучав так, наче він приязно усміхався, хоча вираз обличчя манекена не змінився.

Я заходжу, роблю кілька кроків і знову зупиняюся.

— Ти прибрав килимок!

— Тобі він не потрібен, Робе. Як бачиш, у нас нова кушетка. Дуже традиційно, чи не так?

Зігфрід починає мене вмовляти:

— Як щодо полежати на ній? Матимеш нові відчуття.

— Нуууу... — Я обережно влігся на кушетці. Дивне відчуття, і воно мені не подобається, адже ця кімната нагадує мені щось важливе і я через те нервуюся.

— На килимку були паски, — скаржусь я.

— На кушетці теж. Їх можна витягнути з обох боків. Помацай... ось так. Хіба так не краще?

— Ні.

— Гадаю, — каже він лагідно, — ти маєш покластися на мене у питанні змін із терапевтичною метою, Бобе.

Я підводжуся.

— От що ще, Зігфріде! Визначся вже нарешті, як ти в біса кликатимеш мене. Моє ім'я не Роб, не Роббі й не Боб. Мене звати Робінетт.

— Я знаю, Роббі...

— Знову!

Пауза. Потім Зігфрід улесливо говорить:

— Я гадаю, що ти маєш дозволити мені вибирати, як до тебе звертатися, Роббі.

— Гммм.

Маю безкінечний набір таких уникливих псевдослів. Я мрію провести весь сеанс, уживаючи лише такі слова. Я хочу, щоб Зігфрід розкрив душу. Я хочу дізнатися, чому він постійно називає мене по-різному. Мені цікаво, що він знаходить важливого в моїх словах. Я хочу довідатися, що вони справді про мене думають... якщо, звісно, бляшано-пластмасове погуркало здатне думати.

Звичайно, є одна річ, яку знаю я, а Зігфрід не знає: Соня пообіцяла, що у мене практично буде нагода трішки розіграти його. Я нетерпляче чекаю на це.

— Хочеш мені щось розповісти, Робе?

— Ні.

Зігфрід очікує. Я налаштований вороже і не хочу йти на контакт. Можливо, це почасти тому, що я з нетерпінням чекаю, коли можна буде розіграти Зігфріда, а частково через те, що навколо погуркала відбулася перестановка. Я маю на увазі зміни в аудиторії. Зі мною таке вже чинили, коли в мене був психічний розлад у Вайомінгу. Там висіла голограма моєї матері. Господи, це було жахливо! То була її копія, але вона не пахла як моя мати і я не міг її відчутти; знаєте, зображення взагалі не можна було відчутти, то була просто гра пучків світла.

Іноді до мене приходив у темряві хтось теплий і приємний, брав мене на руки й шепотів щось утішliwe. Мені це не подобалось. Я був божевільним, але не настільки.

РЕЙС

Корабель 1-8, політ 013D6. Командир екіпажу Ф. Іто

Час у дорозі — 41 день 2 год. Місцезнаходження — не визначене. Записи вимірювальних приладів пошкоджено (відображається = «InsertBlock» >). Стенограма плівки: «Ймовірно, на планеті існує поверхнева сила тяжіння, що перевищує 2,5, але я постараюся здійснити посадку. Візуальний сканер і радар не можуть виконати сканування крізь хмари із пилу та випарів. Це виглядає не дуже добре, але це мій одинадцятий рейс. Налаштував автоматичне повернення через 10 днів. Якщо до того часу не повернуся в посадковому модулі, то, гадаю, капсула повернеться сама. Шкода, якщо я не дізнаюся, що означають плями і спалахи на тутешньому сонці».

Корабель повернувся порожній. Артефактів і зразків не виявлено. Посадковий модуль не зберігся, корабель пошкоджено.

Зігфрід досі чекає. Та я знаю, що він не чекатиме довіку. Невдовзі робот почне ставити запитання, можливо, про мої сни.

— Тобі щось снилося після нашої останньої зустрічі?

Я позіхаю. Усе це звучить нудно.

— Не думаю. Я певен, що нічого важливого.

— Я хотів би почути про них. Навіть про якийсь фрагмент.

— Ти паразит, Зігфріде, знаєш?

— Мені шкода, що ти сприймаєш мене як паразита, Робе.

— Нууу... Я не можу згадати навіть уривка.

— Будь ласка, спробуй.

— Хай тобі чорт. Ну-ну.

Я намагаюсь умотитися зручніше на кушетці. Єдиний сон, який згадую — досить банальний. Я впевнений, що в ньому немає нічого травматичного чи значущого, але якщо скажу це Зігфрідові, він розсердиться. Тому я слухняно відповідаю:

— Я їхав у вагоні довгого потяга. Він мав кілька зчеплених вагонів, тому можна було переходити з одного в інший. Там

я бачив багатьох своїх знайомих: жінка, схожа на матір, вона постійно кашляла. Інша жінка... ну, мала вона досить дивний вигляд. Спочатку я прийняв її за чоловіка. Вона була вбрана в комбінезон, як у працівників комунальних служб, тому важко було визначити її стать. Окрім того, її брови були густі, мов у чоловіка. Проте я достеменно знав: то жінка.

— Ти говорив із кимось із тих жінок, Робе?

— Не перебивай мене, Зігфріде, я не можу зосередитися.

— Вибач, Робе.

Я далі розповідаю сон:

— Я пройшов повз них, не розмовляючи з ними. Я повернувся назад до сусіднього вагона, що був останнім у потягу. Він був зчеплений з іншими за допомогою... зараз згадаю, не знаю, як це описати. Скидалося на гнучку металеву штукенцію, знаєш, яка складається в гармошку й розтягується.

Я на мить замовкаю, здебільшого від нудьги. В мене з'являється почуття провини за такий тупий і нерациональний сон.

— Тобто металевий з'єднувач розтягувався? — перепитує Зігфрід.

— Так. Тому, певна річ, вагон поступово віддалявся від інших. Я бачив лише хвостовий ліхтар, схожий на її обличчя, яке дивилось на мене. Вона...

Я гублю думку і намагаюся її знайти:

— Здається, я відчував, що мені було важко повернутися до неї. Здавалося, вона... даруй, Зігфріде, я достоту не пам'ятаю, що там відбувалося. А потім я прокинувся, — я добросовісно закінчую свою розповідь, — і записав усе якомога швидше. Так, як ти мені радив.

— Я ціную це, Робе, — похмуро каже Зігфрід. Він чекає на продовження.

Я нервово соваюся.

— Ця канапа не така зручна, як килимок, — нарікаю я.

— Вибач, Робе. Отже, ти впізнав їх?

— Кого?

— Двох жінок у потязі, котрі поступово віддалялися від тебе.

— А-а. Я зрозумів, що ти хочеш сказати. Я впізнав їх у своєму сні. Та насправді я їх не знаю.

— Вони схожі на твоїх знайомих?

— Анітрохи. Я теж про це думав.

Через хвилику Зігфрід говорить знайомим мені тоном. Так він розмовляє тоді, коли дає мені шанс змінити відповідь, яка йому не до вподоби:

— Ти сказав, що одна з жінок скидалася на матір і кашляла...

— Так, проте я їх не впізнав. Вони наче здавалися знайомими, але як це буває уві сні.

Зігфрід терпляче питає:

— В тебе є знайомі жінки, які схожі на матір і постійно кашляють?

Я регочу:

— Друже Зігфріде! Я можу тебе запевнити, що всі мої знайомі жінки не схожі на матерів! Кожна з них має щонайменше Основну Медицину. Навряд чи вони кашляють.

— Зрозуміло. Ти впевнений, Робе?

— Зігфріде, не напружуй, — роздратовано відповідаю я, тому що на сраній кушетці дуже незручно. Також я хочу до вбиральні, а це все затягується.

— Зрозуміло.

За кілька секунд він іще до чогось присікається. Він, як голуб, по черзі дзьобає все, що я йому кидаю.

— Як стосовно іншої дівчини, з густими бровами?

— Що з нею?

— Маєш знайому з густими бровами?

— Господи, Зігфріде, через моє ліжко пройшло п'ятсот дівчат! У них були які завгодно брови.

— А саме з такими?

— Не можу згадати одразу.

— І не треба одразу, Робе. Напружуй пам'ять.

Легше зробити те, що він вимагає, аніж сперечатися з ним. Тому я роблю спробу:

— Добре. Зараз... Іда Мей? Та ні. Сью-Енн? Ні. Соня? Ні. Гретхен? Ні — якщо чесно, Зігфріде, в неї було таке світле волосся, що, здавалося, вона загалом не має брів.

— Це ті дівчата, з якими ти познайомився нещодавно, чи не так, Робе? А раніше?

— Ти маєш на увазі в минулому? — Я пригадую своє минуле, наскільки я його пам'ятаю, аж до роботи на харчових шахтах і взаємин із Сильвією. Знову починаю реготати:

— Знаєш, Зігфріде? Це звучить кумедно, але я взагалі не пам'ятаю який вигляд мала Сильвія... зачекай. Ні, тепер пам'ятаю. Вона майже повністю вищипувала брови, а потім накреслювала їх олівцем. Чому я це згадав: у ліжку ми часто розмальовували одне одного олівцем для брів.

Я майже почув, як він зітхає:

— Щодо вагонів, — говорить Зігфрід, «дзьобаючи» інший ласий шматок. — Можеш їх описати?

— Як і в будь-якому потязі: вузькі й довгі. Швидко їхали крізь тунель.

— Довгі вузькі вагони в тунелі, Робе?

Мені нарешті уривається терпець. Його наскрізь видно, хай його дідько візьме!

— Зігфріде, скільки можна?! Знову ти намагаєшся прив'язати до мене тупі фалічні символи!

— Я нічого до тебе не прив'язую, Робе.

— Але у випадку з цим сном ти поводишся по-скотському, чесно! Нічого особливого в тому сні не було. Потяг як потяг. Я не знаю тих жінок. І, до речі: ненавиджу цю кляту кушетку. За ті гроші, що їх отримую зі страховки, ти міг би працювати й краще!

Тепер він мене по-справжньому розсердив. Робот постійно намагається повернутися до сну, але я налаштований мати справедливе ставлення від Зігфріда за кошти, які мені виплачує страхова компанія. Перед тим як я мав піти, він пообіцяв до мого наступного сеансу зробити перестановку.

Після цього сеансу я був задоволений. Від Зігфріда дійсно є чимало користі. Гадаю, через те, що мені вистачає сміливості протистояти йому. Тому ця вся маячня, так чи так, корисна, навіть якщо певні його думки дійсно божевільні.

Розділ 14

Я виплутався зі своїх пасків, волюючи залишити місце для коліна Клари, і стукнувся об лікоть Сема Кагане.

— Вибач, — сказав він, навіть не глянувши, хто перепрошує. Сем досі тримав руку на кнопці запуску, хоча ми вже 10 хвилин були в русі. Він вивчав миготливі лампочки на панелі приладів гічі. Лиш одного разу він відволікся, подивившись на оглядовий екран угорі.

Я встав. Мене сильно нудило. Я протягом тижнів звикав до реальної відсутності сили тяжіння у Брамі, а нестійка гравітація у капсулі впливала на мене по-іншому. Вона була дуже слабкою, але змінювалася щохвилини, а це не подобалося моєму вестибулярному апаратові.

Я проштовхнувся до харчоблоку, покосившись на двері до туалету. Гем Тає досі сидів там. Якщо він незабаром не вийде, то моє становище стане критичним. Клара засміялася, відстебнула і обняла мене.

— Бідолашний Роббі, — промовила вона. — А це лише початок.

Я проковтнув пігулку, відважно запалив цигарку, намагаючись стримати потяг блювати. Мені здається, страх зіграв вагомішу роль, аніж заколисування.

Усвідомлення того, що від миттєвої та жахливої смерті вас відокремлює лише тонкий шар металу, виготовлений незвичайними й невідомими істотами півмільйона років тому, а також те, що ви зголосилися вирушити кудись, де все може вийти з-під контролю і призвести до вельми неприємних наслідків, викликало жах.

Я знову пристебнувся, загасив цигарку, заплющив очі й зосередився на тому, щоб час спливав швидше.

Чекати доведеться довго. Середня тривалість польоту — сорок п'ять днів ув один бік. Це не залежить від відстані польоту. Неважливо, скільки летіти: десять чи десять тисяч світлових років. Можливо, це має якесь значення, але не в лінійному плані. Кажуть, що кораблі постійно прискорюються та збільшують прискорення, а перепад не є ані лінійним, ані експоненціальним, ані якимось іншим, отож його не можна обчислити. Корабель досягає швидкості світла дуже скоро, менше, ніж за годину, а потім за кілька секунд перевищує її в кілька разів. А відтак він різко набирає швидкість.

Це можна визначити, спостерігаючи за зірками на навігаційному екрані гічі (принаймні, так стверджують) вгорі. Упродовж першої години зірки починають змінювати колір і рухатися. Можна визначити, коли ви пролітаєте повз, тому що вони зосереджені в центрі екрана. На ньому зображено усе, що є попереду корабля у процесі польоту.

Насправді зірки не рухалися. Це корабель наздоганяє світло, яке випромінюють джерела, залишені позаду або збоку. Фотони, що потрапляють на передній прилад спостереження, з'явилися день, тиждень або ж сто років тому. За два-три дні вони навіть уже не схожі на зірки, а просто перетворюються на сірий килим у цяточку. Це видовище трішки нагадує голографічну плівку, яку проявляють, але щоб побачити реальне зображення на такій плівці, потрібен спалах магнію. А на екранах гічі ніхто не міг нічого второпати у сірій мішанині в цяточку.

Коли я нарешті дістався до туалету, мені вже перехотілося блювати. Вийшовши звідти, я побачив, що в капсулі, окрім Клари, більш нікого немає. Вона споглядала зірки за допомогою теодолітної камери. Клара обернулася, глипнула на мене і кивнула.

— Ти вже не такий зелений, — сказала вона задоволено.

— Значить буду жити. Де хлопці?

— Де ж вони ще можуть бути? Звичайно, у посадковому модулі. Дред вважає, що слід розділитися, поки летимо. Тож коли вони перебувають тут, нам доведеться лізти до посадкового модуля і навпаки.

— Гмм. — Звучало непогано. Якщо чесно, я міркував над тим, як ми розв'яжемо проблему з приватністю. — Гаразд. Що мені зараз робити?

Клара нахилилася до мене і поцілувала.

— Просто не заважай. Знаєш що? Здається, ми летимо прямісінько на північ нашої галактики.

Я вислухав її, показуючи, що обмаль розуміюся на цьому, а потім спитав:

— Це добре чи погано?

Вона осміхнулася:

— А як це визначити?

Відкинувшись назад, я спостерігав за Кларою. Якби вона була такою самою наляканою, як і я (а я був впевнений, що ні), вона б цього не показала.

Я почав розважати, що нас чекає на півночі галактики і — це важливіше — скільки туди летіти.

Найкоротша зафіксована подорож в іншу галактику тривала вісімнадцять днів. Це був політ до Зорі Барнарда. Там нічого не знайшли, тож проспектори повернулися без жодної копійки. Найдовша мандрівка (чи, принаймні, відома найдовша мандрівка — хто знає, скільки кораблів з мертвими проспекторами прямують назад до Брами, як, наприклад, М-31 ув Андромеді?) — тривала 175 днів в один бік. Усі повернулися мертві. Важко сказати, де вони були. Проспектори зробили мало знімків, а самі, певна річ, уже не могли нічого розповісти.

Політ лякає, ба навіть досвідчених пілотів. Ви знаєте, що корабель прискорюється, й не знаєте, скільки це триватиме. Можна визначити, коли корабель повертає. По-перше, загальною ознакою цього є легке блимання золотистої спіралі в кораблі гічі (ніхто не знає чому). Проте, ви знаєте, що не можете спостерігати за поворотом, оскільки слабка псевдогравітація, яка постійно відтягувала вас у хвіст корабля, тепер притягує вас у носову частину і все перевертається догори дригом.

Чому гічі просто не повертали свої кораблі під час польоту, щоб застосувати ту саму тягу для прискорення і гальмування? Хтозна. Треба бути гічі, щоб довідатися.

Можливо, через те, що вся апаратура спостереження розташовувалася спереду; а може, через те, що ніс корабля завжди має кращу броню (навіть на кораблях полегшеної конструкції) — напевне, для захисту від розблуканих молекул газу й пилу. Однак більші кораблі (кілька тримісних та майже всі п'ятимісні судна) були повністю броньовані й не розверталися.

Оголошення

ЗРОБЛЮ МАСАЖ усіх сімох точок, якщо ви почитаєте мені Джібрана. Голизна — за бажанням. Тел.: 86-004.

ІНВЕСТУЙТЕ ВАШІ відсотки від відкриттів у панівну державу Західної Африки, яка швидко розвивається! Сприятливе податкове законодавство, сталий розвиток. Наш брокер у Брамі проконсультує Вас з усіх питань. Безкоштовна лекція на плівці, відсвіжні напої. Місце — «Блакитне пекло». Час — середа 15:00 година. «Дагомея — елітний курорт майбутнього».

ХТО з Абердину, відгукніться! Шукаю співрозмовника. Тел.: 87-396.

НАМАЛЮЮ ВАШ ПОРТРЕТ за 150 доларів настельними фарбами, олією тощо. Інші теми. Тел.: 86-569.

Тому, в будь-якому випадку, коли спіраль починає миготіти і ви відчуваєте, як корабель повертає, знайте: одну чверть часу подорожі ви здолали. Звичайно, це не обов'язково чверть усього польоту. Тривалість вашого перебування у пункті призначення — то інша річ. Ви самі вирішуєте, скільки вам там бути. Але половину автокерованої подорожі ви вже пройшли.

Тому помножте кількість днів, які вже минули, на 4. Якщо результат менший, аніж кількість днів, на яку розраховано оптимальне використання ресурсів для підтримки життя, то, щонайменше, ви не помрете з голоду. Різниця між двома числами означає час, упродовж якого можете перебувати в пункті призначення.

Базовий раціон їжі, питва та кисню розраховано на двісті п'ятдесят днів. Його можна легко розтягнути на триста днів (але ви повернетесь доволі худим і з кількома хворобами обміну речовин). Тому, якщо перебуваєте в польоті до пункту призначення упродовж 60—65 днів і ваш корабель не повертає, у вас можуть з'явитися проблеми, тож треба їсти менше. Якщо політ триває 80—90 днів, то проблема розв'язується сама собою, оскільки у вас немає шансів: ви помрете дорогою назад. Можна спробувати змінити налаштування курсу, але це інший спосіб померти, якщо вірити тим, хто вижив.

Можна припустити, що гічі могли змінювати курс, але як вони це робили, залишається найбільш загадковим питанням стосовно гічі (як, наприклад, чому вони усе прибрали перше, ніж покинути Браму? Який вони мали вигляд? Куди вони зникли?).

Коли я був ще малим, на ярмарках продавали книжку-жарт «Що ми знаємо про гічі». Вона мала 128 порожніх сторінок.

Якщо Сем, Дред і Мохамад і були геями (а я в цьому не сумнівався), то перші дні вони жодним чином цього не показували. Вони дбали за свої справи — читали, слухали музику в навушниках, грали в шахи і (якщо ми з Кларою бажали взяти участь) в китайський покер (не на гроші, а просто з метою згаяти час). Через кілька днів Клара заявила, що краще програвати, аніж вигравати, оскільки в такому разі час спливав швидше. Хлопці досить толерантно й доброзичливо ставилися до мене і Клари, попри те, що ми були «гнобленою» гетеросексуальною меншиною серед гомосексуальної більшості на кораблі. Вони дозволяли нам користуватися посадковим модулем рівно на половину всього часу, незважаючи на те, що ми становили лише сорок відсотків екіпажу корабля.

Ми ладнали, і це добре. Ми жили в тіні один одного. Кожен мав свій запах.

Вільна площа корабля гічі (навіть п'ятимісного) не більша за кухню у квартирі. Завдяки посадковому модулю з площею, як у великого туалету, у вас з'являється трохи більше місця. Утім, під час польоту там зазвичай лежить збіжжя та обладнання. Також відмініуйте місце, яке займаємо ми з іншими проспекторами, від загального обсягу, що дорівнює приблизно 42—43 м³.

У тау-просторі діє безперервна низька тяга прискорення, а точніше, небажання атомів прискорюватися. Це явище можна описати як тертя або як низьку гравітацію. Таке враження, наче ви важите два кілограми.

Це означає, що під час відпочинку треба десь лежати. Тому кожен член екіпажу має особистий гамак, який можна розкласти і загорнутися в нього під час сну або скласти й сидіти на ньому. Це якщо не брати до уваги особистий простір кожного члена екіпажу: шафи для плівок, дисків та одягу (більшість якого ви не носите), гігієнічні засоби, фотографії рідних і близьких (якщо такі є) та інші речі, що їх ви вирішили взяти із собою відповідно до загального обмеження ваги та об'єму (75 кілограмів і певний відсоток кубічного метра). Як бачите, вже доволі затісно; це не враховуючи оригінальне обладнання

гічі на кораблі, три чверті якого ви взагалі не застосовуєте. Навіть якби вам і довелось, то ви не знали б, як ним послугуватися. Тому ви просто його не чіпаєте. А прибирати його не можна. Гічі будували складні машини: якщо видалити котрусь частину, буде зруйновано усю систему.

Якби ми знали, як можна «вилікувати» апарат після цього, то змогли би прибрати весь мотлох, не втративши функціональності корабля. Але нам це не відомо, тому все так і залишається: великий золотавий ящик, схожий на ромб, який вибухає, щойно його пробують відкрити, тонка спіраль на золотистій трубній рамі, яка вряди-годи світиться й дуже сильно нагрівається (ніхто точно не знає чому) тощо. Усе залишається на місці й випадає час від часу через нього перечіпатися.

Також зважте на приладдя, додане людьми: скафандри, по одному для кожного відповідно до статури члена екіпажу, фотографічне обладнання, сантехніка, харчоблок, пристрій для видалення сміття, комплекти вимірювальних пристроїв, зброю, свердла, коробки для взірців, а також на всі агрегати, які ви берете із собою під час висадки на планету, якщо вам пощастило її дістатися.

Залишається не вельми багато місця. Щоб зрозуміти це, уявіть собі, що вам доведеться прожити кілька тижнів поспіль разом із чотирма людьми під капотом дуже великої вантажівки з увімкненим двигуном.

Після перших двох днів польоту в мене з'явилися необґрунтовані претензії до Гема Тає: він був надто великий і посідав більше місця, ніж йому належало.

Якщо чесно, Гем був навіть нижчий за мене, хоча важив більше. Проте мені місця вистачало; натомість, я не любив, коли інші люди вдиралися в мій простір. Сем Кагане мав кращі габарити: його зріст був близько метра шістдесят, він мав жорстку чорну бороду та кучеряве волосся на животі, яке починалося від зони бікіні й розросталося на грудях і вище, а також на спині. Я не вважав, що Сем втручається в мій особистий простір, аж поки не знайшов у своїй тарілці довгу чорну волосину з його бороди. Гем, принаймні, був майже лисий і мав гладеньку золотисту шкіру, як у євнухів з йорданського гарему (у йорданських

королів були євнухи і гареми? Гем не міг цього знати, оскільки його батьки прожили три покоління в Нью-Джерсі).

Я навіть упіймав себе на думці, що порівнюю Клару із Шері. Остання була удвічі компактніша. Та це траплялося нечасто — Клара мені цілком підходила. А Дред Фравенгласс із групи Сема був доброзичливим худим молодиком, який мало розмовляв. Здавалося, він посідає найменше місця.

Я був новачком у групі, і кожен по черзі показував мені, що треба робити. Хоча таких речей було небагато: треба щодня робити фотознімки та зчитувати дані спектрометра, записувати на плівку дані, що зчитувалися з панелі управління гічі, на якій інтенсивність і забарвлення лампочок змінювалося кожну хвилину (їх досі вивчають, сподіваючись, що зрозуміють їхнє призначення), фотографувати та аналізувати спектр зірок у тау-просторі на оглядовому екрані. Усе це сукупно забирає щонайбільше дві людино-години на день. Додайте ще дві на приготування їжі та прибирання.

Отже, щось близько чотирьох людино-годин щоденно на кожного з п'яти членів екіпажу. Залишалося понад 80 людино-годин на команду — і їх треба якось згаяти.

Я лукавлю. Ви не гаєте цей час, а чекаєте на поворот.

Три дні. Чотири. Тиждень. Я усвідомлюю, що довкола зростає напруга, якої не поділяю. Через два тижні я розумію, що відбувається, позаяк теж відчуваю цю напругу. Ми усі чекали цього моменту. Щоразу, вкладаючись спати, ми спрямовували останній погляд на золотаву спіраль, очікуючи, що вона засвітиться, мов у казці. Коли ми прокидалися, то насамперед перевіряли, чи корабель не став догори дригом. На третій тиждень ми всі були вже дуже знервовані. У Гема, опецькуватого парубка із золотавою шкірою та обличчям, як у веселого джина, це проявилось найдужче:

— Пограймо в покер, Робе.

— Ні, дякую.

— Нумо, Робе! Ми шукаємо четвертого (у китайському покері слід роздати всю колоду, 13 карт кожному гравцеві. Інакше ніяк).

— Не хочу.

Несподівано Гем вибухає гнівом:

— Та йди ти! З тебе такий проспектор, як із лайна куля! Ти вже навіть у карти не граєш!

Потім він міг півгодини похмуро знімати карти з таким виглядом, наче для нього це питання життя й смерті. Фактично, так і було. Уявіть собі: ви летите на п'ятимісному кораблі упродовж 75 днів, а повороту досі немає. Ви розумієте, що у вас проблеми: раціону для п'ятеро чоловік вистачить не більше, аніж на триста днів.

Проте, його вистачить довше на чотириох або на трьох.

Або на двох, або ж на одного.

У такий момент стає зрозуміло, що хтось не повернеться живим. Тоді екіпаж починає знімати карти. Той, хто програв, мусить заради ввічливості перерізати собі горлянку. Якщо ж він нечемний, то інші четверо навчать його етикету

Багато п'ятимісних кораблів стали тримісними, а деякі — одномісними.

Отже, ми проводили час. Це було нелегко і, певна річ, не дуже швидко.

Секс став незалежною втіхою на деякий час. Ми з Кларою гайнували кілька годин поспіль в обіймах, ненадовго засинаючи і прокидаючись, щоб знову кохатися. Гадаю, хлопці чинили так само; скоро посадковий модуль почав тхнути як чоловіча роздягальня у спортзалі. Потім усі п'ятеро взялись усамітнюватися. Ну, на кораблі бракувало змоги усамітнитися для всіх, але ми якомога старалися; за спільною згодою ми стали по черзі залишатися в модулі на годину-дві. Коли я був у модулі, Клару терпіли в капсулі, а коли наставала її черга, я зазвичай грав у карти з хлопцями. Поки хтось із них був у модулі, двоє інших приставали до нашої спілки. Я уявлення не маю, хто що робив наодинці; що ж до мене, я переважно дивився в нікуди у буквальному сенсі цього слова: крізь ілюмінатори я витріщався в абсолютну темряву. Там не було на що дивитись, але це краще, аніж те, від чого я давно вже втомився на кораблі.

Через деякий час у кожного з нас з'явилися свої звички. Я переглядав плівки, Дред дивився порнодиски, Гем розклав синтезатор і в навушниках виконував електронну музику (але

й через навушники її можна було почути, якщо добре вслухатися; мені вкрай настогид Бах, Палестріна і Моцарт), Сем Когане ненав'язливо організовував для нас заняття і ми розважались, обговорюючи природу нейтронних зірок, чорних дір та Сейфертівських галактик, або аналізували випробування перед посадкою в інших світах. Плюсом було те, що в ці півгодини нам вдавалося припинити ненавидіти одне одного (так, іншим часом ми ненавиділи одне одного). Я не терпів того, що Гем Тае постійно тасував карти, Дред вороже ставився до того, що я іноді палю, хоча це нічим не було обґрунтовано, пахви Сема жакливо смерділи, на додачу до нестерпного повітря у капсулі. Порівняно з ним найгірші запахи на Брамі — просто розарій. Що ж до Клари — так, у Клари була жаклива звичка: вона любила спаржу. Вона взяла із собою 4 кілограми зневодненої їжі задля урізноманітнення раціону і щоб було чим клопотатися; попри те, що Клара ділилася зі мною та іноді з іншими, вона постійно наголошувала, що їстиме самотужки. Спаржа надає сечі дивного запаху. Не дуже романтично дізнаватися, що твоя кохана їла спаржу, нюхаючи повітря у спільній вбиральні.

ТРИШКИ ПРО НАРОДЖЕННЯ ЗІРОК

Д-р Азменіон. Я гадаю, усі ви зібралися тут, щоб отримати наукову премію, а не тому, що цікавитесь астрофізикою. Не хвилюйтеся: прилади виконують за вас усю роботу. Вам лише треба кожного дня робити сканування. Якщо ви знайдете щось особливе, це буде належно поціновано після повернення.

Питання. Хіба ми не мусимо самі знайти щось особливе?

Д-р Азменіон. Звісно! Так, один проспектор зірвав куш у півмільйона, здається, за те, що полетів до Туманності Оріона і помітив, що в одній частині газової хмари була вища температура, аніж в інших. Він вирішив, що це народжується нова зірка. Газ конденсувався й почав нагріватись. Можливо, через десять тисяч років там з'явиться нова сонячна система, яку ми всі зможемо побачити. Цей проспектор проводив ретельну аерофотозйомку тієї частини неба. Він одержав премію. Тепер щороку Корпорація відряджає туди кораблі для фіксації нових даних.

*Вони виплачують премію у розмірі сто тисяч доларів, а той про-
спектор має половину. Якщо бажаєте, я можу вам надати ко-
ординати схожих місць (наприклад, Потрійної туманності). Ви
не отримуєте півмільйона, але щось таки вам перепаде.*

А проте, вона була моєю коханою. Ми не лише трахалися в по-
садковому модулі, збуваючи час, а й розмовляли. Я нікого так
добре не розумів, як Клару. Я кохав її, і з цим нічого не вдіяти,
навіть якби я й хотів. Ніколи.

На двадцять третій день я грав на синтезаторі Гема і відчув
напад морської хвороби. Нестійка гравітація, яку я майже не
помічав, стрімко посилювалася.

Підвівши голову, я зустрівся з поглядом Клари. Вона соро-
м'язливо усміхалася, мало не плачучи. Вона вказала на спі-
раль. Золотаві іскри безладно стрибали навколо звивистої
скляної спіралі, немов яскраві дрібні рибки в струмочку.

Ми обійнялися зі сміхом, а відтак усе перекинулося догори
дригом. Корабель розвернувся, і в нас залишалось досить часу.

Розділ 15

Кабінет Зігфріда розміщено під Бульбашкою, як і інші уста-
нови. Там не може бути надто холодно чи спекотно, але іноді
в мене таке враження, що може. Я кажу Зігфрідові:

— Боже, тут так спекотно. Кондиціонер у тебе не працює.

— Роббі, тут немає кондиціонера, — терпляче відповідає
машина. — Повернімося до твоєї матері.

— А не пішов би ти з моєю матір'ю, — відказую я. —
І з твоєю теж.

Пауза. Я знаю, що його мікросхеми про щось думають, і від-
чуваю, що пошкодую про свою нестриману заввагу, тож хуень-
ко додаю:

— Зігфріде, мені дійсно тут некомфортно. Тут спекотно.

— Тобі спекотно, — виправляє Зігфрід

— Що?

— Мої здавачі показують, що в тебе температура підвищу-
ється, коли ми говоримо на певні теми: про матір, жінку на

ім'я Гелла-Клара Мойнлін, твою першу і третю подорожі, про Дена Мечнікова і випорожнення.

— Ну й подався цим! — горлаю я, раптово розгнівавшись. — Тобто ти слідкуєш за мною?

— Роббі, я моніторю твої зовнішні сигнали, ти ж знаєш, — відповідає робот. — У цьому немає геть нічого шкідливого. Це повсякденна річ. Твої друзі ж помічають, як ти червонієш, затинаєшся чи тарабаниш пальцями, хіба ні?

— Ти навмисне це кажеш.

— Так, Робе. Я тобі кажу це, бо вважаю, що згадані теми викликають у тебе емоційне перевантаження. Не хочеш поговорити, чому так?

— Ні! Я хочу говорити лише про тебе, Зігфріде! Які ще мої маленькі таємниці ти знаєш? Ти рахуєш, скільки разів у мене була ерекція? Встановлюєш «жучки» в моєму ліжку? Прислуховуєш мій телефон?

— Ні, Робе. Я цього не роблю.

— Щиро сподіваюся, що це правда, Зігфріде. Я знаю, коли ти брешеш.

Пауза.

— Робе, я не розумію, про що ти говориш.

— А тобі й не треба, — вишкіряюся я. — Ти просто робот.

Я сам розумію, і мені цього досить. Для мене важливо мати маленький секрет від Зігфріда. У моїй кишені лежить записка, яку Соня дала мені однієї ночі, коли ми добряче накурилися і напилися вина, а потім мали класний секс. Яюсь я дістану її з кишені й ми побачимо, хто командує парадом. Я обожаю це протистояння із Зігфрідом, тому що воно злить мене. А коли я злюся, то припиняю думати про свій великий біль. Болить постійно, і я не знаю, як це припинити.

Розділ 16

Через сорок шість днів польоту, який перевищував швидкість світла, капсула знову загальмувала до швидкості, на якій рух узагалі не відчувався: ми були на якійсь орбіті. Двигуни не працювали.

Ми смерділи як скунси й осточортіли одне одному, але зараз скупчилися навколо оглядового екрана в умовах нульової гравітації, міцно тримаючись за руки, наче закохані, та дивлячись на зірку, що була перед нами. Вона мала більш насичений помаранчевий колір порівняно з нашим Сонцем. Також вона мала вагоміші розміри, або ж ми просто перебували від неї на відстані, меншій аніж 1 а.о. Однак ми були не на її орбіті, а на орбіті газового гіганта, що мав один великий супутник, удвічі більший за наш Місяць.

Я не почув захоплених вигуків і не спостеріг бурхливої радості ні у Клари, ані у хлопців. Я почекав довгенько, а відтак промовив:

— У чому справа?

Клара байдужливо відповіла:

— Сумніваюся, що ми там приземлимося.

Здавалося, вона не розчарувалась і їй було однаковісінько.

Сем Кагане протяжно й тихо зітхнув у бороду і промовив:

— Так... По-перше, необхідно знайти чистий спектр. Роб і я зробимо це. Усі інші, шукайте сліди перебування гічі.

— Губу розкатали, — мовив хтось, але так стиха, що я не зрозумів хто саме — можливо, навіть Клара. Я хотів запитати ще щось, але збагнув, що відповідь на питання: «Чому ви не радієте?» мені не сподобається. Тому я протиснувся до посадкового модуля услід за Семом. Ми тупцювали в ньому, одягаючи скафандри, перевіряючи системи забезпечення життєдіяльності та засоби зв'язку і загерметизовуючись. Сем жестом покликав мене до шлюзу; я почув, як парові насоси видують повітря, і за мить та невелика кількість, що залишилася, виштовхнула мене в космос у відчинений шлюз.

Протягом кількох секунд я відчував первісний жах: я зостався на самоті в місці, де досі не бувала жодна людина. Я так перелякався, що забув застебнути фал. Але це було зайвим; магнітний фіксатор сам застебнувся, я схопився за трос, рвучко його закрутив і почав плавно рухатися до корабля.

До того, як я повернувся, Сем уже вибрався назовні. Він рухався в мій бік, обертаючись. Нам поталанило схопитися один за одного і ми почали готуватися до фотозйомки.

Сем вказав на точку між велетенським диском газового гіганта, схожим на блюдецє, та до болю яскравою оранжевою зіркою. Я затулив очі рукавом, аж поки не зрозумів, на що вказував Сем: М-31 Андромеди. Звичайно, якщо зважити на наше місцеположення, той об'єкт був поза Андромедою. У полі зору не було нічого, схожого на Андромеду чи якийсь інше сузір'я, котрі я коли-небудь бачив. Але М-31 така велика і яскрава, що її можна помітити навіть із поверхні Землі, коли більш-менш погідно. Вона являла собою вихрювату двобічно-опуклу зоряну туманність і найяскравішу зовнішню галактику. М-31 можна бачити з будь-якої точки відправки зорельота гiчi. Якщо трохи збільшити зображення, можна було розгледіти її спіральну форму, а для впевненості — порівняти з меншими галактиками у приблизному ракурсі.

Я зосередився на М-31, а тим часом Сем сфокусувався на Магеллановій хмарі (принаймні нам здалося, що то вона; Сем твердив, що він визначив у тій хмарі знамениту зірку S Золотої Риби). Ми почали теодолітну зйомку. Звичайно ж, це все робилося задля того, щоб учені, які працювали на Корпорацію, змогли провести тригонометричну зйомку і визначити наше місцеположення. Читач може поцікавитися: хіба їм не байдуже? Насправді ні. Якщо хочете одержати наукову премію, вам треба зробити повний набір знімків. Читач запитає: та ж вони можуть визначити ваше місцеположення з тих знімків, які були зроблені з ілюмінаторів під час польоту, що перевищує швидкість світла. Але так не вийде. Науковці можуть визначити основний напрямок руху, одначе після перших кількох світлових років дедалі важче пильнувати зірки, які можна розпізнати. Також незрозуміло, чи є траєкторія польоту прямою лінією: дехто стверджує, що це радше нерівний графік у викривленому просторі.

Втім, розумні голови вживають усіх заходів, зокрема вимірюють відстань, на якій оберталися Магелланові хмари та в який бік. Навіщо це все? Це допомагає встановити, скільки світлових років між нами та Магеллановими хмарами і, відповідно, як далеко ми, земляни, заглиблені в нашу галактику Чумацький або Молочний Шлях. Вважається, що хмари роблять

оберт довкола нашої галактики протягом 80 мільйонів років¹. За допомогою ретельної топографічної зйомки можна виявити зміни в одній частині, які відбувалися упродовж двох-трьох мільйонів років, що дорівнює 150 мільйонам світлових років.

Що ж до групових занять, які проводив Сем, я досить захопився ними. Взагалі під час зйомки та роздумів над тим, як у Брамі будуть їх розшифровувати, я перестав боятись і майже припинив перейматися тим, що ця мандрівка, котра розпочиналась як тренування хоробрості, може виявитися невдалою.

Так воно й сталося.

Коли ми повернулися на корабель, Гем забрав у Сема плівки зі зйомками спектра сфери і вставив їх до сканера. Першим об'єктом виявилася власне планета-гігант. У жодній октаві електромагнітного спектра не було ознак випромінювання від артефактів.

Тому Гем почав шукати інші планети. Це був повільний процес, навіть як на автоматичний сканер, і, можливо, за час нашого перебування там ми не знайшли б і з десяток планет (але це не надто й важило, оскільки якщо ми не могли їх виявити, це означало: вони дуже далеко і ми туди однаково не долетимо). Гем робив це таким-от чином: виділяв ключові ознаки зі спектрограми випромінювання головної зірки, а потім програмував сканер на пошук відбиття. У такий спосіб поталанило знайти п'ять об'єктів. Два з них виявилися зірками зі схожим спектром, інші три — планетами. Вже краще, але там теж не було випромінювання від артефактів, тим паче, вони були занадто малі й розташовувалися надзвичайно далеко.

Залишився великий супутник газового гіганта.

— Перевір його, — наказав Сем.

Мохамад буркнув:

— Щось він мені не подобається.

— Мене не цікавить твоя думка. Просто роби, що тобі кажуть. Перевір його.

¹ Так вважали в часи написання роману, нинішні вчені не впевнені, що Велика і Мала Магелланові хмари є галактиками-супутниками Чумацького Шляху. Більш правдоподібно, що вони тільки рухаються в різних напрямках з нашою галактикою і виступають її «меншими сусідами».

— Уголос, будь ласка, — вставила Клара. Гем здивовано зиркнув на неї, можливо, через «будь ласка», але зробив, що йому наказували.

Оголошення

УРОКИ ГРИ НА БЛОК-ФЛЕЙТИ. Граю на вечірках. Тел.:87-429

Скоро РІЗДВО! Подаруйте своїм близьким справжню збірну модель Брами або Брами-2 з пластмаси гічі; придбавши її, ви зможете насолоджуватися виглядом блискучих завірюх-снігопадів, що виготовлені зі справжнього пилу зі Світу Пеггі. Мальовничі голографічні плівки, браслети з гравюрами для проспекторів-новачків та багато інших подарунків. Тел.: 88-542.

У ВАС є сестра, донька, подруги на Землі? Я хотів би листуватися. Кінцева мета — шлюб. Тел.:86-032.

Він натиснув кнопку і промовив:

— Є ознаки закодованого електромагнітного випромінювання.

У формі зчитування сканера з'явилася синусоїда, що повільно рухалася. Вона коливалася протягом кількох секунд, а потім випрямилась і зупинилася.

— Негативно, — сказав Гем. — Аномальні температури, які залежать від часу.

То було щось новеньке для мене.

— Що це таке? — запитав я.

— Схоже на те, що тут стає тепліше із заходом сонця, — не терпляче відповіла Клара. — І що з того?

Утім, ця лінія також не була резонансною.

— Теж не те, — сказав Гем. — Металева поверхня з високим альбедо?

Синусоїдальна хвиля, яка повільно рухається. Потім порожньо.

— Гмм... — протягнув Гем. — Хех! Інші ознаки не годяться; тут немає метану, оскільки бракує атмосфери, тому далі й так зрозуміло. Як вчинимо, шеф?

Сем розкрив рота, щоб відповісти, але Клара випередила його.

— Вибач, — сказала вона непривітно, — але що означає твоє звертання «шеф»?

— Закрийся! — нетерпляче відповів Гем. — Семе?

Кагане, наче перепрошуючи, швидко усміхнувся Кларі.

— Якщо ти щось хочеш сказати, будь ласка, — запропонував він. — Як на мене, нам слід висадитися на супутник.

— Марна витрата пального! — відрубала Клара. — Дурна ідея.

— Запропонуй щось краще.

— Тобто «краще»? Який сенс?

— Ну, — багатозначно промовив Сем, — ми не дослідили весь супутник. Він обертається досить повільно. Можна сісти до посадкового модуля й оглянути все; на іншому боці може бути ціле місто гічі.

— Губу розкатали, — майже нечутно пирхнула Клара, тим самим заздалегідь уточнюючи питання. Хлопці не слухали: трое з них уже були на шляху до посадкового модуля, а ми з Кларою залишилися вдвох у зорельоті.

Клара пішла до туалету. Я запалив цигарку (майже остання) і пускав кільця диму, які проходили крізь одне одного, розширюючись і застигаючи в повітрі. Капсула злегка гоїдалась, і я вдалині побачив, що брунатний диск супутника тієї планети поплав угору, а через хвилину попереду з'явився ледь помітний яскравий водневий вогник посадкового модуля, який летів до супутника. Я замислився: а раптом у них закінчиться пальне, вони розіб'ються чи щось зламається. У такому випадку доведеться їх залишити там назавжди. А ще я задумався над тим, чи вистачить мені мужності таке вчинити.

Жахлива та безглузда жертва людським життям.

Що ми тут робимо? Пролетіти сотні й тисячі світлових років, щоб розбити собі серця?

Я зловив себе на думці, що тримаюся за груди, наче моя метафора справдилася. Плюнувши на недопалок, я загорнув його в пакет для сміття. Невеличкі грудки попелу плавали навколо мене. Я автоматично відганяв їх, але думав зовсім про інше. Я спостерігав за великим крапчастим півмісяцем планети, який з'явився в кутку екрана, і милувався ним як витвором мистецтва: на межі світлого й темного боку планета віддавала

жовтувато-зеленим кольором, а її темна частина була аморфною плямою, що закривала інші зірки. Можна було помітити місце, де починалися тонші зовнішні шари атмосфери. Там було кілька яскравих зірок, які мерехтіли крізь неї. Однак більша частина атмосфери була такою щільною, що крізь неї нічого не видно. Без сумніву, про висадку не було й мови. Навіть якщо там є тверда поверхня, вона захована під таким товстим шаром газу, що ми там не вижили б. Корпорація планує побудувати спеціальний посадковий модуль, який зможе подолати густу атмосферу як на Юпітері. Можливо, колись такий модуль з'явиться, але зараз його тут нема.

Клара досі сиділа в туалеті.

Я розклав свій гамак у кабіні, заліз до нього, опустив голову і заснув.

За чотири дні хлопці повернулися з порожніми руками.

Дред і Гем Тає мали похмурий вигляд. Вони були брудні й нервові; Сем здавався досить життєрадісним. Але на мене це не подіяло: якби він знайшов щось цінне, то сказав би мені про рації. Проте, мені було цікаво:

— Як успіхи, Семе?

— Облом, — відповів він. — Там лише скелі й ні чорта не видно цінного. Але в мене з'явилась ідея.

Клара підійшла до нас, із цікавістю позираючи на Сема. Я дивився на двох інших: у них був такий вигляд, наче вони знають, що це за ідея і вона їм не подобається.

— Розумієш, — сказав Сем, — то подвійна зірка.

— Як ти це визначив? — запитав я.

— Я запустив сканери. Ви бачили те велике блакитне чудо... — він оглянув усіх навколо і вишкірився. — Ну, я не знаю, де вона зараз, але була біля планети, коли ми вели зйомку. Все ж, здавалося, що вона поряд, тому я навів на неї сканери. Хай як дивно, це допомогло виявити потрібний рух. То мусить бути подвійна зірка з головною зіркою, а до неї відстань не більш, аніж половина світлового року.

— Семе, це може бути мандрівна зоря, — сказав Гем Тає. — Я вже розповідав тобі: зірка, яка рухається вночі.

Кагане знизав плечима:

— Навіть якщо так, то вона близько.

Клара втрутилася в розмову.

— Є якісь планети?

— Не знаю, — визнав він. — Почекай — он вона, як на мене.

Ми всі утупилися в оглядовий екран. І так було зрозуміло, про яку зірку говорив Сем. Вона світила яскравіше, ніж Сиріус, яким ми його бачимо з Землі, можливо, на кілька зіркових величин темніша.

— Цікаво. Сподіваюсь, я не зовсім тебе зрозуміла, Семе. Половина світлового року — це, у найкращому випадку, два роки польоту на максимальній швидкості посадкового модуля. Це за умови, якщо буде пальне. А його в нас немає, хлопці, — м'яко сказала Клара.

— Знаю, — наполягав на своєму Сем, — але я думав над цим. Якщо ми трішки запустимо основний двигун корабля...

На власний подив, я почав кричати:

— Припиніть!

Мене всього теліпало і я не міг зупинитися. Іноді це нагадувало жах, інколи — лють. Гадаю, якби тієї хвилини в мене був пістолет, я без вагань застрелив би Сема.

Клара торкнулася мене, намагаючись угамувати.

— Семе, — сказала вона якомога лагідніше, — я розумію тебе.

Кагане вже п'ять разів поспіль повертався з порожніми руками.

— Я гадаю, це можливо.

Сем одночасно мав вигляд здивований, загадковий і, здається, був готовий до всього.

— Справді?

— Маю на увазі, що якби ми були гічі, а не дурнями людської породи, то знали б, що робимо. Ми б прилетіли сюди, оглянули все навколо і сказали: «Дивіться, там наші друзі» чи, знаєте, неважливо, що тут було, коли вони налаштували сюди курс. Або ж: «Напевне, наші друзі переїхали. Їх немає вдома». А потім: «Ну тоді, хай йому дідько, подивімося, можливо, вони полетіли в гості до сусідів». Ми натиснули б оцю кнопку тут і перемикнули цей важіль, а відтак — бац! — і ми вже летимо до тієї великої блакитної зірки...

Клара замовкла, досі тримаючи мою руку.

— Але, Семе, ми не гічі.

— Чорт забирай, Клара! Я це знаю. Та ж має бути якийсь вихід...

Вона кивнула.

— Певно, є, але ми не відаємо, який. Ми знаємо лише те, Семе, що жоден екіпаж не повернувся й не розповів, що буває після зміни курсу. Пам'ятаєш? Жоден.

Він не дав їй прямої відповіді, а лише подивився на велику блакитну зірку на оглядовому екрані і промовив:

— Проголосуймо.

Звичайно, голосування проти зміни налаштувань панелі курсу закінчилося з результатом чотири проти одного, а Гем Тає постійно пильнував, щоб Сем не підходив до панелі, поки ми долали шлях додому на швидкості світла.

Дорога назад до Брами була не довшою, аніж сюди, але здалася вічністю.

Розділ 17

Либонь, у Зігфріда знову не працював кондиціонер, але я йому цього не сказав. Він, як завжди, просто доповів би, що температура повітря становить рівно 22,50 °C і запитав, чому мій душевний біль виражається в тому, що мені дуже спекотно. Втомився вже від цього лайна.

— Знаєш, Зіггі, — голосно кажу я, — я геть стомився від тебе.

— Вибач, Робе. Але мені б хотілося, щоб ти розповів ще трішки про свій сон..

— Хай тобі грець! — Я відпускаю стримувальні паски, бо незручно, і водночас від'єднується один з контрольних пристроїв Зігфріда, але цього разу він нічого про це не говорить.

— То досить нудний сон. Ми були на зорельоті і прилетіли до планети, яка витріщилася на нас із людським виразом обличчя. Я не міг добре роздивитись очі, бо їх затуляли брови, але, так чи так, я помітив, що планета плаче, й усвідомлював, що то моя вина.

— Ти впізнав те обличчя, Робе?

— *Не маю уявлення.* Просто обличчя. Гадаю, жіноче.

— Ти знаєш, чому вона плаче?

— Ні, але це через мене, хай там що. Я впевнений.

Пауза. Потім Зігфрід питає:

— Не хочеш знову одягти паски, Робе?

Я зненацька насторожуюсь:

— А що таке? — гірко посміхаюся. — Ти вважаєш, що я зіскочу з подушечки і нападну на тебе?

— Ні, Роббі, звичайно, я цього не думаю. Проте я був би вдячний, якби так сталося.

Я починаю повільно й неохоче готуватися до нападу.

— Цікаво, чого варта подяка від комп'ютерної програми?

Робот не відповідає, а просто чекає на мою відповідь. Я віддаю йому перемогу і кажу:

— Добре, я знову одягну гамівну сорочку. Що ти хочеш таке сказати, що мені треба буде стримувати себе?

— Ну, — відповідає робот, — напевно, нічого особливого, Роббі. Мені просто цікаво, чому ти бачиш свою провину в тому, що та дівчина на планеті плакала?

— Якби ж я знав, — відповідаю я, і це щира правда.

— Роббі, знаю, що ти звинувачуєш себе у деяких реальних подіях, — говорить Зігфрід. — Наприклад, у смерті матері.

— Гадаю, так. Хоча звучить по-дурному, — згодився я.

— А ще ти почувалешся винним через свою коханку, Геллу-Клару Мойнлін.

Я починаю злегка смикатися.

— Тут до біса спекотно, — скаржусь я.

— Ти відчуваєш, що хтось із них тебе звинувачував?

— Звідки у біса я знаю?

— Можливо, ти пам'ятаєш якісь їхні слова?

— Ні!

Зігфрід починає розпитувати про надто особисті речі. Але я хочу залишатись об'єктивним, тому додаю:

— Визнаю, в мене є певна тенденція звинувачувати себе. Зрештою, це досить класичний випадок, чи не так? На двісті сімдесят сьомій сторінці будь-якого з текстів ти знайдеш мій опис.

Зігфрід балує мене тим, що на хвилику дає відчути себе безликим.

— Утім, Робе, на цій самій сторінці, — говорить він, — напевне, сказано, що ви самі на себе покладаєте таку відповідальність. Сам на себе, Роббі.

— Не сумніваюся.

— Ти не мусиш брати ту відповідальність, яка тобі не подобається.

— Не згоден. Я хочу брати відповідальність.

Зігфрід питає, майже безтурботно:

— У тебе є якісь здогадки про причини цього? Чому ти хочеш почуватися так, ніби всі проблеми виникають через тебе?

— Нехай тобі чорт, Зігфріде, — з огидою відповідаю я. — Ти геть схибнувся. Це зовсім не так. Що більше, суть в іншому, Зігфріде: коли в мене розпочинається свято життя, я дуже ретельно планую те, як я оплачуватиму рахунок. Мені не байдуже, що люди подумують про мене, коли я буду його сплачувати, і я міркую над тим, чи вистачить мені грошей, тому я так і не починаю бенкетувати.

Зігфрід м'яко відповідає:

— Я не волюю заохочувати твої літературні екскурси, Робе.

— Вибач.

Та насправді я не хочу перепрошувати. Зігфрід бісить мене.

— Але якщо говорити про твій власний образ, Робе, чому ти не слухаєш інших? Можливо, вони кажуть щось гарне чи важливе про тебе.

Я борюся з бажанням скинути паски, дати тому манекенові, що вишкіряється, по пиці й назавжди покинути цю діру. Зігфрід чекає, доки я перебираю думки, і нарешті я вибухаю:

— Послухати їх! Зігфріде, ти старе божевільне погуркало! Я тільки те й роблю, що слухаю їх. Я хочу, щоб вони говорили, що люблять мене. Я навіть хочу, щоб вони казали, що ненавидять мене абощо, головне, щоб це йшло від серця, ізсередины. Я так уважно дослухаюся до свого серця, що навіть не чую, як хтось просить передати сіль.

Пауза. Я відчуваю, що незабаром вибухну. Потім Зігфрід захоплено говорить:

— Роббі, ти дуже добре висловлюєш свої емоції. Проте, що я дійсно хочу...

— Припини, Зігфріде!

Я починаю горлати, нарешті розгнівавшись, скидаю паски й сідаю, щоб протистояти йому.

— І припини називати мене «Роббі»! Ти так чиниш тільки тоді, коли вважаєш, що я веду себе як дитина. А зараз я так не поведжуся!

— Це не зовсім правильль...

— Я сказав, припини!

Я зіскакую з килимка і хапаю свій наплічник. Звідти виймаю шматочок паперу, який Соня дала мені після того, як ми пили і спали.

— Зігфріде, — бурмочу я. — Я багато дістав від тебе. Тепер моя черга!

Розділ 18

Ми увійшли до звичного простору й відчули, що двигуни посадкового модуля увімкнулися. Корабель перекрутивсь, і на оглядовому екрані повільно з'явилася Брама — куляста грушоподібна грудка деревного вугілля, що світилися блакитним кольором. Четверо з нас просто сиділи і чекали близько години, поки не відчули скрегітливий струс: це означало, що ми приземлилися.

Клара зітхнула. Гем почав повільно відстібатися від свого гамака. Дред незмигтно вдивлявся в оглядовий екран, хоча там не було нічого цікавішого за Сиріус чи Оріон. Коли я спостерігав за трьома іншими проспекторами у капсулі, мені здалося, що членам абордажної команди буде неприємно на нас дивитися, так само як і мені колись давно (я тоді ще був новачком) було гидко дивитися на проспекторів, котрі повернулися до Брами — моторошне видовище. Я злегка торкнувся свого носа. Він дуже болів і смердів. Я не міг від цього нікуди подітись, оскільки цей сморід був усередині.

Ми почули, як відчинилися шлюзи, і до корабля зайшли члени абордажної команди. Ми почули їхні вражені голоси,

коли вони промовили кілька фраз двома-трьома мовами, побачивши Сема Кагане на тому місці, куди ми поклали його в посадковому модулі. Клара ворухнулася.

— Також можна забирати, — промурмотіла вона сама до себе і пішла до шлюзу, який знову розташувався вище.

ПРО КАРЛИКИ ТА ГІГАНТИ

Д-р Азменіон. Напевно, всі ви знаєте, який вигляд має діаграма Герцшпрунга-Рассела. Якщо опинитесь у кулястому скупченні чи в іншому місці, де є компактна зоряна маса, варто намалювати діаграму Г-Р для такої маси. Також звертайте увагу на незвичайні спектральні класи. За зірки класу F, G чи S ви не отримаєте жодної копійчини: у нас є які завгодно дані про них. Але якщо опинитесь на орбіті білого карлика чи дуже зрілого червоного гіганта, зробіть стільки знімків, скільки можливо. Також варто дослідити зірки O та B, навіть якщо вони не є головними. Утім, якщо так сталося, що ви втрапили на низьку орбіту гарної яскравої зірки класу O на броньованому п'ятимісному кораблі, то ви маєте одержати не менше від кількох тисяч, за умови що повернетесь з даними.

Питання. Чому?

Д-р Азменіон. Що?

Питання. Чому премію можна отримати лише, якщо полетіти на броньованому п'ятимісному кораблі?

Д-р Азменіон. А. Тому що в іншому разі ви не повернетесь.

Один із членів екіпажу висунув голову у шлюз і сказав:

— О, ви досі живі. Бо ми вже почали хвилюватися.

Потім він ретельніше оглянув нас і більше нічого не сказав. Мандрі були досить виснажливими, особливо упродовж останніх двох тижнів. Ми вилазили один по одному повз те місце, де Сем Кагане досі висів у своїй імпровізованій гамівній сорочці, яку Дред зробив для нього з верхньої частини скафандра. Навколо нього кружляли його екскременти й не-доїдки. Сем дивився на нас спокійним безтямним поглядом.

Двоє членів екіпажу розв'язували його і готувалися витягти з посадкового модуля. Дякувати Богу, він нічого не сказав.

— Робе, Кларо, привіт. — Це був бразилець Френсі Херейра, член наряду. — Невдала подорож?

— Та... — сказав я, — принаймні ми повернулися. Проте Кагане в поганому стані. І ми повернулися ні з чим.

Френсі співчутливо кивнув і промовив щось до венеріанки — членкині наряду — низенької огрядної жінки з темними очима — мовою, яку я прийняв за іспанську. Вона поплескала мене по плечу і відвела до маленької кабінки, де знаками наказала роздягтись. Я завжди думав, що чоловіки обшукують чоловіків, а жінки — жінок, але, якщо (коли) вже на те пішло, це не грало великої ролі. Вона передивилася кожен шов мого одягу, візуально й за допомогою дозиметра, потім перевірила мої пахви і запхала щось до мого анального отвору. Жінка широко роззявила рота. Це мало означати, щоб я відкрив свого, вона зазирнула всередину і потім відійшла назад, затуливши обличчя рукою.

— Твій ніс сильно смердіт, — промовила вона. — Щто трапилось?

— Мене вдарили, — відповів я. — Той хлопець, Сем Кагане. Він збожеволів: хотів змінити налаштування.

Жінка із сумнівом кивнула й оглянула мого носа в тому місці, де я заткнув його ваткою. Вона злегка торкнулася ніздрі одним пальцем.

— Що?

— Всередині? Довелося заткнути його. Він дуже кривавив. Жінка зітхнула.

— Мені потрібно вітягнуть його, — протягнула вона, відтак стенула плечима. — Не. Одягніться. Все в порядку.

Тож я знову вдягнувся і вийшов до камери посадкового модуля. Але перевірка не закінчилася. Мені треба було відзвітувати про результати польоту. Всі ми мусили це зробити, окрім Сема; його вже відвезли до Термінального шпиталю.

Насправді було мало чого розповісти про нашу подорож. Вона вся фіксувалася з початку до кінця: для цього й потрібні

зчитування даних та спостереження. Утім, Корпорація працювала інакше. Вона викачувала з нас кожен факт і спогад, а згодом — кожне суб'єктивне враження та скороминуше припущення. Звіт про результати польоту тривав протягом добрячих двох годин, і я — та й усі ми — намагалися ретельно розповісти все, про що вони питали. Корпорація зискує з вас у ще один такий спосіб. Комісія з оцінки може дати вам премію за будь-що: починаючи з того, чого досі ніхто не помітив (наприклад, яким чином запалюється пристрій у формі спіралі), і закінчуючи вигаданим вами способом видаляти зужиті гігієнічні тампони без змивання в туалеті. Річ у тім, що вони палко намагаються знайти виправдання своїх підказок для екіпажів, які переживають скруту, повернувшись без цінних знахідок. Ну, ніде правди діти, ми якраз і були таким екіпажем. Ми хотіли дати їм усі шанси на винагороду.

Ден Мечніков був одним із наших опитувачів, який здивував і навіть трішки порадував мене (повернувшись до Брама, де атмосфера здавалася набагато приємнішою, я почав ставати людянішим). Він також повернувся ні з чим, побувавши на орбіті зірки, яка стала надною близько п'ятдесяти тисяч років тому. Можливо, там колись була якась планета, але зараз вона існувала лише в пам'яті машин гічі, що визначають курс. Там обмаль залишилося для здобуття наукової премії, тому він розвернувся й рушив назад.

— Дивно, що ти працюєш, — сказав я під час перерви.

Він не образився. Якщо брати до уваги, що Ден був доволі похмурою особою, зараз він мав неприродно бадьорий вигляд.

— Справа не тільки в грошах. Таким чином можна чогось навчитися.

— Чого?

— Скажімо, як домогтись успіху, Бродгде. Я знову вирушу в політ, але цього разу дещо наближуся до перемоги. Там з'явилася нова деталь.

Дред сидів біля нас зі своїм інтерв'юером. Він пожвавішав і присунувся до нас:

— Розкажи!

Ден здавався нашорошеним.

— Кращі дані під час зчитування спектральних ліній, — туманно відповів він — А раціон? Ти ж розповідав, що наприкінці подорожі деяка їжа була дивною на смак?

Та перше ніж піти, я змусив Дена пообіцяти, що він пояснить свої слова.

— Я зателефоную, — сказав він Кларі та мені. — Можливо, завтра.

Ми удвох подалися додому.

Розділ 19

Я почуваюся таким могутнім і водночас наляканим, що не знаю, як із цим боротися. На клаптику паперу Соня написала команду, яка перетворить Зігфріда фон Психіатра, він же Невблаганний Переслідувач, на слухняне кошеня. Мені не треба читати з аркуша: я вивчив ті слова напам'ять. Усе ж, я читаю їх, повільно і ретельно:

— Зігфріде, тепер увага: це команда найвищого пріоритету: «Категорія альфа альфа Маргарет Трумен Даніель Меркурій Венера Марс Земля шість шість нуль шість». Команда наказує тобі перейти в пасивний режим перегляду.

Я дивлюся на нього: нічого не відбувається.

— Зігфріде? Я все правильно вимовив? Ти прийняв команду?

— Звичайно, Робе.

У нього точнісінько такий самий голос, як і доти. Я здригаюся й не знаю, чого очікував, просто не знаю. Можливо, я мріяв про те, що голограма, яка символізує непохитний авторитет, зникне, а на екрані на електронній трубці несподівано з'явиться напис: «РОДЖЕРЕ, Я ТВІЙ РАБ».

Я починаю тремтіти. Не роздумую над причиною цього, але це майже як під час сексуального збудження.

Я говорю:

— Ну, Зігфріде, ти, старе відро з гайками! Це означає, що ти мусиш мені підкорятися?

Фігура непохитного авторитету терпляче відповідає:

— Це означає, що ти, Робе, можеш мною командувати. Зазвичай ця функція обмежена лишень екраном.

Оголошення

БЕЗБОЛІСНА СТОМАТОЛОГІЯ, оплата у вигляді особистого гонорару, обладнання для всіх потреб. Рекомендації. Тел.: 87-579.

Члени екіпажу незадоволені, що ви палите? В агента з Брами ви зможете придбати ексклюзивний чохол для притлумлення диму. Насолоджуйтеся цигаркою, позбавивши ваших товаришів диму. Для демонстрації зателефонуйте по тел.: 87-19 6.

Я насуплююся.

— Що це означає?

— Ти не можеш змінити базову програму. Для цього потрібна інша команда.

— Добре, — говорю я. — Ха! Ось перший наказ: покажи ту іншу команду!

— Не можу, Робе.

— Ти мусиш, чи не так?

— Я не відмовляюся виконати твій наказ, Робе. Я просто не знаю, що це за команда.

— Маячня п'яної крячки! — волаю я. — Як ти можеш на неї реагувати, якщо не знаєш її?

— Робе, я просто виконую їх. Або, — Зігфрід увесь час пояснює батьківським і терплячим тоном. — Якщо хочеш почути більш змістовну відповідь, кожен фрагмент команди запускає послідовність вказівки, а після завершення запускається інший фрагмент команди. Говорячи технічною мовою, відбувається перехід перетину сокетів ключа на інший сокет, який йде слідом за бітовими ключами.

— Чортівня, — відповідаю я і впродовж кількох секунд обдумую почуте. — Тоді, Зігфріде, що я можу контролювати?

— Ти можеш наказувати мені показувати всю збережену інформацію. Це можна робити в будь-якому режимі в межах моїх можливостей.

— У будь-якому режимі?

Я дивлюся на годинника і невдоволено помічаю: ця гра має обмеження в часі й у мене залишилося всього десять хвилин заняття.

— Тобто, наприклад, я можу змусити тебе говорити французькою?

— Oui, Robert, d'accord. Que voulez-vous?¹

— Чи російською голосом — зачекай... — Я намагаюсь імпровізувати. — Скажімо, голосом басо-профундо, як у Большому театрі?

У відповідь пролунав тон голосу, немов із печери:

— Да, господин².

— І ти розповіси мені усе, що я хочу знати про себе?

— Да, господин.

— Хай тобі чорт, англійською!

— Так.

— Або ж про інших твоїх клієнтів?

— Так.

Гммм, звучить цікаво.

— Любий Зігфріде, хто ж ці інші щасливі клієнти? Перерахуй їх.

Я чую хіть у власному голосі.

— Понеділок. Дев'ятсот, — починає робот слухняно. — Ян Ільєвський. Тисяча — Франсуа Маліт. Тисяча сто — Джулія Лауден Мартін. Тисяча...

— О! — кажу я. — Розкажи про неї.

— Джулію Лауден Мартін направили до мене з «Кінгс-Каунті Дженерел», де вона лікувалася на стаціонарі упродовж шести місяців. Проходила терапію огиди та приймала збудники імунної реакції, лікуючись від алкоголізму. П'ятдесят три роки тому вона двічі намагалася вкоротити собі віку після постнатальної депресії. Вона проходила терапію зі мною впродовж...

— Зачекай, — перебиваю я, додавши можливий вік, коли в жінки були пологи, до п'ятдесяти трьох. — Я впевнений, що Джулія мене цікавить. Можеш її показати?

¹ Так, Робере, згоден. Чого бажаєте? (франц.) (Прим. перекл.)

² Так, пане. (рос.) (Прим. перекл.)

— Я можу показати голограми, Робе.

— То давай.

Короткий спалах, який не сприймається людським мозком, невиразний кольоровий фрагмент — і я бачу цю маленьку чорношкіру жінку, котра лежить у кутку на килимку — на моему килимку! Вона повільно й апатично говорить до когось невидимого. Я не чую, що вона каже, але й не надто цього хочу.

— Продовжуй, — говорю я, — і коли перелічиш пацієнтів, покажуй, який вони мають вигляд.

— Тисяча дванадцять — Лорно Шофілд.

Старезний чоловік, який охопив голову покрученими пальцями, ураженими артритом.

— Тисяча тринадцять — Франсес Астрітт.

Дівчинка, ще навіть не досягла статевої зрілості.

— Тисяча чотиреста...

Я не зупиняю його і слухаю весь список за понеділок і половину вівторка. Я ніколи не думав, що він працює так довго, але він же ж робот, тому, звичайно, не заморюється. Два-три пацієнти зацікавили мене, але я нікого не знав і ніхто не здавався кращим, аніж Іветта, Донна, Соня та з десятків інших дівчат.

— Можеш зупинитись, — говорю я і на хвилику замислююся.

Це не так весело, як здавалося. До того ж, мій час невдовзі добіжить кінця.

— Думаю, я зможу пограти в цю гру у будь-який час, — кажу я. — А зараз поговорімо про мене.

— Що тобі показати, Робе?

— Те, що ти зазвичай приховуєш. Діагноз. Прогноз. Загальні коментарі стосовно моєї історії хвороби. Що ти справді думаєш про мене.

— Пацієнт Робінетт Стетлі Брудгед, — одразу відповідає Зігфрід, — чоловік, сорок п'ять років, забезпечений, веде активний спосіб життя. Причина звернення до психіатра — депресія й дезорієнтація. Він висловлював почуття провини і в нього проявляється селективна афазія щодо певних моментів

на свідомому рівні, яка виявляється у формі символіки снів. Його сексуальний потяг відносно низький. Його стосунки з жінками зазвичай неуспішні, хоча його психосексуальна орієнтація в основному гетеросексуальна у 80-му процентилі...

— Що за маячня... — перебиваю я, запізно відреагувавши на слова про низький сексуальний потяг і неуспішні взаємини. Проте не хочу з ним сперечатися. До того ж, тієї миті Зігфрід сам говорить:

— Хочу повідомити, Робе, що твій час майже сплинув. Тобі пора йти до кімнати відпочинку.

— Дурня! Від чого мені відпочивати?

Одначе його думка досить обґрунтована.

— Добре, — відповідаю я, — перейди назад до звичайного режиму. Скасувати команду — я ж кажу все правильно? Команду скасовано?

— Так, Роббі.

— Знову! — кричу я. — Визначся вже, чорт забирай, як мене називатимеш!

— Я звертаюся до тебе за допомогою того терміна, що підходить до твого настрою, або для настрою, який хочу в тебе викликати, Роббі.

— Ти зараз хочеш, щоб я став немовлям? Гаразд, не звертай уваги. Слухай, — веду я далі, встаючи, — ти пам'ятаєш усю нашу розмову під час того, як я керував екраном?

— Звичайно, Роббі. — Потім сам додає на мій подив через десять-двадцять секунд після того, як мій час вичерпався. — Роббі, ти задоволений?

— Що?

— Ти встановив, що я просто робот, і ти цим задоволений? Що ти можеш у будь-який час мною керувати?

Я стою як укопаний.

— Це те, що я роблю? — здивовано питаюсь і додаю: — Добре. Гадаю, так. Ти робот, Зігфріде. Я можу тобою керувати.

Поки я виходжу, він у спину мені говорить:

— Ми завжди знали це, еге ж? Насправді ж ти боїшся місця, де відчуваєш потребу керувати, хіба не так?

Розділ 20

Коли кілька тижнів поспіль проводите разом з іншою людиною так близько, що знаєте кожен її гик, запах і подряпину на шкірі, ви або починаєте ненавидіти одне одного, або надміру прив'язуєтесь одне до одного так, що неможливо відірватися. Ми з Кларою мали обидва почуття. Наша маленька інтрижка перетворилася на взаємини між сіамськими близнюками. У цьому не було жодної романтики: для неї просто не лишилося місця. А втім, я знав кожен її сантиметр, кожную пору і кожную думку краще, аніж знав свою рідну матір. І в такий само спосіб, ніби ще ненароджений в утробі, я був оточений Кларою.

Вона теж була оточена мною, подібно до інь і янь у плящі Кляйна, ми визначали світ одне одного. А іноді я (і, впевнений, що й вона) прагнули вирватись і знову відчути ковток свіжого повітря.

Першого дня, коли ми повернулися брудні та виснажені, то автоматично зупинились у Клари. Там була окрема ванна, повно місця. Усе було готове для нас, і ми разом бебехнулися в ліжку, як давно пошлюблене подружжя після тижневого турпоходу. Проте, ми не були такою подружньою парою: я не мав на неї прав. Наступного ранку ми снідали (яєчня зі справжнім беконом із Канади, який був жахливо дорогий, свіжий ананас, пластівці зі справжніми вершками, капучино), і тоді Клара не забула демонстративно нагадати мені про те, що вона сама за все заплатить. В мене виник той умовний рефлекс, якого вона хотіла, і я відповів:

— Тобі не конче слід це робити. Я й так знаю, що в тебе більше грошей, аніж у мене.

— А ти хочеш знати, скільки? — мовила вона, солодко осміхаючись. Насправді я знав. Шики мені розповів. У Клари на рахунку було сімдесят тисяч доларів і ще якийсь дріб'язок. Цього було досить, аби повернутися на Венеру і прожити все життя у відносній безпеці (якби вона захотіла), а втім, я ще не зустрічав таких людей, які обрали б для цього Венеру. Можливо, через це Клара залишалась у Брамі, хай навіть їй це було необов'язково. Там такі самі тунелі.

— Тобі час народитися, — сказав я, уголос закінчуючи думку. — Не можна вічно жити в череві.

Клара здивувалась, але вступила у гру.

— Робе, любий, — відповіла вона, витягнувши цигарку з моєї кишені й дозволивши її запалити, — ти дійсно маєш дати померти своїй бідній матері. Мені так важко постійно пам'ятати про те, що тебе треба відштовхнути, щоб ти зміг і далі доглядати за нею в моїй особі.

Я розумів, що ми говоримо з різною метою, але з іншого боку, я знав, що це не так. Справжньою метою було не поспілкуватись, а розсердити одне одного.

— Кларо, — кажу я м'яко, — ти знаєш, що я кохаю тебе. Мене турбує те, що тобі вже сорок, а в тебе не було жодних тривалих стосунків із чоловіком.

Клара захихотіла.

— Сонечко, — промовила вона, — я хотіла поговорити з тобою про це. Ну в тебе й ніс!

Клара скривила гримасу.

— Коли ми були вчора в ліжку, я була заморена далі нікуди, але думала, що мене вирве, добре, що ти таки відвернувся. Може, сходиш до шпиталю, там дадуть раду...

Ну, я і сам чув той запах. Я не знаю, що роблять зі зношеними хірургічними прокладками, але їх важко терпіти. Тому я пообіцяв їй піти до шпиталю і як покарання не доїв свіжий ананас, що коштував сто доларів. Вона, воліючи покарати мене, почала роздратовано розпихати мої речі по шафах, щоб звільнити місце для своїх пожитків із наплічника. Тому, звісно, я сказав:

— Люба, не треба. Я тебе дуже кохаю, тому краще переїду до своєї власної кімнати.

Клара поплескала мене по руці.

— Мені буде досить самотньо, — сказала вона, погасивши цигарку. — Я вже звикла прокидатися біля тебе. А з другого боку...

— Я заберу речі по дорозі зі шпиталю, — відповів я. Мені не подобалася ця розмова. Я не хотів вести її далі. Це був такий собі словесний герць між жінкою та чоловіком, який я завжди

ставив на карб ПМС. Мені подобається ця теорія, але я знав, що наразі вона не стосувалася Клари, і, звичайно, не знав, як це стосувалося мене.

У шпиталі мені довелося чекати понад годину. А потім мені було дуже боляче. Кров лилася з мене як зі свині й заюшила сорочку та штани, поки вони витягали безкінечні сантиметри марлі з носа, що їх Гем Тає запхнув туди, щоб я не сплив кров'ю. Було таке враження, наче звідти витягали величезні шматки м'яса. Я горлав. Низенька стара японка, що того дня була медсестрою в амбулаторії, виявилася не вельми терплячою.

— Стули пельку, будь ласка, — сказала вона. — Ти поводишся як отой божевільний проспектор, який нещодавно повернувся й покінчив життя самогубством. Він верещав більше ніж годину.

Я жестом попрохав її відійти, а однією рукою затиснув ніс, щоб зупинити кров. У моїй голові зазвучали тривожні дзвіночки.

— Що? Тобто як його звали?

Жінка відштовхнула мою руку і тицьнула мене в носа.

— Не знаю... хоча зачекай, ти теж повернувся з того невдалого польоту, чи не так?

— Я й намагаюся це дізнатися. То часом не Сем Кагане? Раптом медсестра стала набагато людянішою.

— Вибач, дорогенький, — перепросила вона. — Здається, його так і звали. Йому збиралися дати заспокійливий укол, а він забрав шприц у лікаря і... заколов себе до смерті.

Дійсно, хриновий день.

Зрештою вона припалалила мені ніс.

— Я засуну трішки марлі, — сказала вона. — Завтра виймеш. Але виймай поступово і, раптом закривавить, швидко тягни сюди свій зад.

Медсестра відпустила мене. Я був схожий на жертву забиття сокирою. Відтак я побрів до Клариної кімнати, щоб перевдягтися. Жажливий день тривав.

— Кляті Близнюки, — пробуркотіла Клара в мій бік. — Наступного разу, коли я вирушу в рейс, краще хай з нами буде Телець. Як-от, наприклад, Мечніков.

— Кларо, що трапилося?

— Ми здобули премію. Дванадцять тисяч п'ять доларів! Чорт забирай! Я покоївці більше плачу.

На мить я здивувався й одразу ж подумав, як тепер їм розділити премію на чотирьох.

НОТАТКА ПРО ЗІРКОУТВОРЕННЯ

Д-р Азменіон. Звичайно, якщо ви дістанете хороші дані про нову (а особливо наднову), зможете незле заробити. Звичайно, якщо така зірка тільки формується. Пізніше це не коштуватиме багато. І завжди звертайте увагу на наше з вами Сонце. Якщо ви його помітили, зробіть якомога більше знімків, хоч і витративши усю касету, — при всіх частотах у безпосередній близькості: приблизно в радіусі... зараз... ну, приблизно п'яти градусів у кожену сторону як мінімум. При максимальному збільшенні.

Питання. Чому так, Денні?

Д-р Азменіон. Ну, можливо, ви у цей час будете далеко від Сонця, десь біля наднової Тіхо чи, скажімо, у Крабподібній туманності — тій, котра залишилася від наднової 1054 у сузір'ї Тельця. Не виключено, вам поталанить зазняти, який вигляд мала котрась із зірок ще до того, як вибухнула. Це мусить коштувати, ну-у, десь п'ятдесят чи сто тисяч.

— Десять хвилин тому мені зателефонували по п'єзофону. Господи! Це був найгірший, найпаршивіший політ і все, що я отримала — це вартість однієї зеленої фішки у казино.

Потім Клара глянула на мою сорочку і сказала трохи спокійніше:

— Ну, Робе, ти не винен, але Близнюки ніколи не зважають ситуацію. Я мала це врахувати. Зараз я постараюся знайти тобі чистий одяг.

Я погодився, але таки не залишився. Я зібрав своє збіжжячко, пішов до ліфтової шахти, здав речі в реєстраційному бюро, зареєструвався на поселення до своєї кімнати і подзвонив з їхнього п'єзофона. Коли Клара заговорила про Дена, я згадав, що хотів зробити.

Мечніков побурчав, але все ж погодився зустрітися зі мною у навчальній аудиторії. Звичайно, я прийшов перший. Він забіг, зупинився у дверях, роззірнувся та промовив:

— Де... як там її?

— Клара Мойнлін. Вона у своїй кімнаті.

Акуратно, щоправда, підступно. Ідеальна відповідь.

— Гмм...

Він провів вказівним пальцем по кожній бакенбарді й зупинився під підборіддям.

— Ну?

Він повів мене, говорячи через плече:

— Насправді, вона б зрозуміла більше, аніж ти.

— Гадаю, що так, Дене.

— Гмм.

Мечніков застиг біля пагорка на підлозі, який слугував входом до одного з навчальних кораблів, потім стенив плечима, відчинив шлюз і поліз донизу.

Лізучи за ним, я подумав, що Мечніков був надзвичайно відкритим та щедрим. Він згорбився біля панелі вибору курсу, налаштовуючи цифри. Ден тримав портативний цифровий індикатор, з'єднаний з каналом передачі даних головної комп'ютерної системи Корпорації; я знав, що він вводив котрісь із заданих налаштувань, тому й зовсім не здивувався, коли майже одразу спалахнули потрібні кольори. Ден крутив регулятор ручного налаштування й чекав, озирюючись на мене, доки уся панель не засвітилась яскраво-рожевим.

— Чудово, — сказав він. — Гарні, чіткі налаштування. Тепер дивися на нижню частину спектра.

Справа був менший ряд веселкових кольорів. Барви постійно мінилися, окрім випадкових яскравих і чорних рядів. Вони мали вигляд точнісінько як те, що астрономи називали «Фраунгоферові лінії», коли єдиним способом дослідити зірку чи планету був спектроскоп. Але це були не вони. Фраунгоферові лінії показують, які елементи наявні у джерелі радіації (чи в чомусь, що розташоване між джерелом радіації і вами). Що показувало тут — міг знати лише Господь Бог (ну й, можливо, Мечніков).

Ден майже усміхався й був незвичайно балакучим.

— Бачиш те скупчення трьох темних ліній на блакитному тлі? — запитав він. — Здається, вони мають стосунок до безпеки місії. Принаймні комп'ютерна табуляграма показує, що коли на ній шість і більше скупчень, це означає: зореліт не повернеться.

Він повністю заповнив мою увагу.

— Нехай їм біс, — сказав я, міркуючи про те, як багато людей загинуло, бо не знали цього.

— Чому нас цього не навчали?

Ден терпляче (як на нього) відповів:

— Брудгде, не будь таким йолопом. Це все цілковито нова інформація, більшість із якої — здогади. До того ж, співвідношення між кількістю рядків (якщо менше від шести) та рівнем небезпеки не таке вже й чітке. Тобто, якщо ти вважаєш, що можна додати один рядок для додаткової небезпеки, то помиляєшся. Можна сподіватися, що налаштування із п'ятьма скупченнями означають коефіцієнт суттєвих втрат, а якщо скупчень немає взагалі, то втрат теж не буде. Утім, це не так. Найкращий показник безпеки — одне-два скупчення. Три скупчення — теж непогано, але є деякі втрати. Якщо скупчень не було загалом, то кількість втрат така сама, як і при трьох.

Уперше за весь час я подумав, що науковці Корпорації одержують свою платню не задарма.

— А чи не краще літати з безпечнішими налаштуваннями пункту призначення?

— Ми не впевнені, чи вони безпечніші, — відповів Ден, знову досить терпляче, як на нього. Його тон був категоричніший, аніж слова. — Також, якщо у вас броньований корабель, ви зможете подолати більше ризиків, аніж на звичайних. Припини ставити дурні питання, Брудгде.

— Вибач.

Мені було незручно сутулитися за ним і зазирати через плече. Тож коли він обернувся, його бакенбарди майже торкалися мого носа. Я не хотів змінювати свого положення.

— То подивися на ці жовті лінії.

Ден вказав на п'ять яскравіших ліній у жовтому скупченні.

— Це має стосунок до вигоди польоту. Ніхто не знає, що ми вимірюємо — чи що вимірювали гічі, — але у плані фінансової винагороди членам екіпажу є гарне співвідношення між кількістю ліній у тій частоті й сумою, яку отримує екіпаж.

— Ого!

Ден вів далі таким тоном, ніби я нічого не сказав:

— Поза сумнівом, гічі не налаштували вимірювальний пристрій, щоб перевірити, скільки відсотків ми одержимо. Він вимірює щось інше, але що — ніхто не знає. Можливо, він визначає щільність населення в тій місцевості чи рівень технологічного розвитку. А може, це путівник по ресторанах Мішлен, який показує, що в цій місцевості є чотиризірковий ресторан. Але факт лишається фактом: у середньому польоти, позначені п'ятьма жовтими лініями, дають гарний дохід. Це у п'ятдесят разів вище, аніж польоти, окреслені двома лініями, і вдсятеро вище, аніж решта польотів.

Він знову обернувся. Його обличчя було зовсім близько. Ми зустрілися поглядами.

— Хочеш глянути на інші налаштування? — запитав Ден таким тоном, який змушував мене погодитися, тож я так і вчинив.

— Добре.

Він зупинився.

Я встав і трохи відійшов назад, щоб було більше місця.

— Є одне питання, Дене. Ти маєш якусь причину, з котрої розповідаєш мені це все до того, як інформація вийде на широкий загал. Що то за причина?

— Гарзд, — сказав Ден. — Я хочу, щоб... як її там... була зі мною в екіпажі, якщо я полечу на тримісному чи п'ятимісному кораблі.

— Клара Мойнлін.

— Неважливо. Вона добре себе поводить, не займає багато місця, вміє... ну вміє знаходити спільну мову з іншими краще за мене. Іноді мені важко спілкуватися з людьми, — пояснив він. — Це, звичайно, якщо трапиться тримісний чи п'ятимісний корабель. Не важить. Якщо буде одномісний, то я візьму його. Проте якщо не буде одномісного корабля

з гарними налаштуваннями, мені потрібен хтось надійний — той, хто не буде допікати мені, розбирається в усьому, може керувати кораблем, і квит. Ти теж можеш полетіти з нами, якщо схочеш.

Коли я повернувся до своєї кімнати й уже почав був розпаковувати речі, завітав Шикі. Він був радий бачити мене.

— Співчуваю, що політ виявився невдалим, — сказав він якомога більш ніжно й душевно. — Зле, що з твоїм другом Семом таке трапилось.

Шикі приніс мені флягу з чаєм, а потім усівся на скриньці навпроти мого гамака, як і того разу, коли ми познайомилися.

У моїй голові крутились образи принад, про які почув від Дена. Я не міг не говорити про це, тож розповів Шикі геть усе.

Шикі слухав, мов дитина, котрій розповідають казку; його очі сяяли.

— Як цікаво, — мовив він. — Я чув такі плітки, що скоро буде новий брифінг для всіх. Тільки подумати, можна літати, не лякаючись смерті чи...

Шикі затнувся, махаючи своїми крильцями.

— Це не зовсім так, Шикі, — сказав я.

— Звісно. Та це вже краще. Думаю, ти погодишся?

Він знову затнувся, чекаючи, поки я сьорбну того японського чаю, практично без запаху.

— Робе, — промовив Шикі, — якщо ти вирушиш у такий політ і тобі потрібен напарник... Так, у посадковому модулі з мене користі не буде. Але на орбіті стану в пригоді.

— Шикі, я про це знаю, — я намагався бути тактовним. — А чи знає Корпорація?

— Вони можуть відрядити мене у складі команди в такий рейс, який ніхто не захоче брати.

— Розумію.

Я не сказав, що не хочу летіти в такий рейс. Шикі знав це. Він був одним зі старожилів Брама. Ходять плітки, що колись він назбирав кругленьку суму грошей, якої вистачило б на Повну Медицину і на все інше. Однак він або загубив їх, або віддав, залишився у Брамі та став інвалідом. Знаю, що він розумів мої думки, але я взагалі не розумів Шикітея Бакіна.

Він відлетів убік, поки я складав речі, і ми обговорювали наших спільних друзів. Зореліт Шері не повернувся. Та поки що немає приводу хвилюватися, він ще може летіти кілька тижнів. Парочка з Конго, що мешкає біля «зірки» у коридорі, привезла велику партію віял для молитви із заповідника гічі, про який досі ніхто не знав. Він розташований на планеті зоряної системи F-2 на краю спірального рукава Оріона. Вони поділили мільйон доларів на трьох і відвезли свою частку назад до Мюнгбера. Форенди...

Луїза Форенд зайшла, щойно ми заговорили про її сімейство.

— Почула ваші голоси, — сказала вона, стаючи навшпиньки, щоб поцілувати мене. — Прийми мої співчуття у зв'язку з твоєю подорожжю.

— Буває.

— Ну, таки рада тебе бачити. На жаль, мені теж немає чим похвалитися. Клята маленька зірка, жодної планети. Не розумію, навіщо гічі створили налаштування курсу туди.

Вона осміхнулась і злегка погладила мене по шиї.

— Як щодо вечірки з нагоди повернення сьогодні ввечері? Чи ви з Кларою?

— Було б непогано, — сказав я, і Луїза більше не порушувала питання про Клару. Не дивно, що плітки вже рознеслися; дзвін Брами б'є постійно. Вона пішла за кілька хвилин.

— Славна жінка, — сказав я до Шики, який дивився їй услід. — Хороша родина. Вона здавалася дещо стурбованою?

— Боюся, так, Робінетте. Лоїс уже дуже довго не повертається. У них багато горя в сім'ї.

Я глянув на Шики. Той додав:

— Ні, це не Вілла і не батько; вони полетіли в рейс, але час у них ще є. Це стосується їхнього сина.

— Я знаю. Здається, його звали Генрі. Вони називали його Гетом.

— Він помер перед тим, як вони прибули сюди. А тепер Лоїс.

Шики нахилив голову, ввічливо перелетів через мене і своїм крилом підняв порожню флягу з-під чаю.

— Робе, мені час працювати.

— Як просувається посадка плюща?

Він сумно відповів:

— В мене більше немає цієї посади. Шкода, але Емма не вважає мене за доброго працівника.

— Ох! А чим ти займаєшся?

— Я роблю Браму естетично привабливою, — відповів Шікі. — Ти назвав би це «сміттяр».

Не знаю, що сказати. У Брамі завжди було повнісінько сміття через низьку гравітацію. Будь який шмат паперу чи легенька пластмаса, яку викинули, літатиме по всьому астероїду. Замітати неможливо: після одного помаху мітлюю все розліталось врізнобіч. Я бачив, як сміттярі збирали уривки газет і купки цигаркового попелу за допомогою маленьких пиросмоків із ручними насосами. Я навіть сам думав стати таким сміттярем, якби довелося. Проте я не хотів, щоб Шікі робив це.

Він легко вгадував мої думки:

— Робе, все нормально. Справді, мені подобається. Але, будь ласка: якщо тобі потрібен напарник, то візьми мене на замітку.

Я забрав премію і заплатив наперед вартість свого проживання у Брамі впродовж трьох тижнів. Я купив кілька необхідних речей — новий одяг і дві-три касети, прагнучи забути мелодії Моцарта й Палестріни. У мене залишилося двісті доларів готівкою. Це була мізерна сума: двадцять порцій алкоголю у «Блакитному пеклі», одна фішка для гри у блекджек чи півдюжини якісних обідів (не в буфеті для проспекторів).

Тому я мав три варіанти: знайти іншу роботу і залишитись у Брамі на невизначений термін; вирушити в рейс упродовж трьох тижнів; здатись і поїхати додому. Жоден з варіантів мені не подобався. Втім, якщо не витратити багато грошей, я можу цим не клопотатися протягом... ну, часу вдосталь — двадцяти днів. Я вирішив кинути палити і їсти готову їжу; таким чином, я витрачав би не більше як дев'ять доларів на день, тому сума, витрачена на проживання, і моя готівка закінчаться одночасно.

Я зателефонував Кларі. В неї був стриманий, але приязний тон під час розмови по п'езофону, тому я теж розмовляв стримано і люб'язно. Я не говорив за вечірку, а вона не сказала, що хоче бачити мене того вечора. Тому ми залишили все як є, себто ніяк. Мене все влаштовувало: Клара мені не потрібна. На тій

вечірці я познайомився з новою дівчиною. Її звали Дорін Маккензі. Насправді вона вже не була дівчиною: вона була на десять років старшою за мене і вже літала п'ять разів. Але найдужче мене зацікавило те, що вона якось зірвала джекпот, привезла до Атланти півтора мільйона і витратила їх на те, щоб купити собі кар'єру співачки на п'єзобаченні — автора текстів, менеджера, піар-команду, рекламу, демонстраційні плівки, технічні роботи — а коли зазнала поразки, повернулася до Брама, волюючи спробувати ще. Також вона була дуже, дуже гарненькою.

Утім, через два дні знайомства з Дорін Клара знову зателефонувала мені на п'єзофон і сказала:

— Спустися до мене.

Вона мала тривожний голос, отож за десять хвилин я спустився до неї. За 15 хвилин ми вже були в ліжку. Проблема з Дорін полягала в тому, що мені ще треба було вивчити її. Вона була вродливою й до біса гарним пілотом, але то була не Клара Мойнлін.

Коли ми лежали разом у гамаку, спітнілі, розслаблені та зморені, Клара позіхнула, попестила моє волосся, відкинула голову і глянула на мене.

— Чорт забирай, — заспано мовила Клара, — Здається, це називають коханням.

Я галантно відповів:

— Кохання рухає земну кулю. Ні, не «воно», а ти.

Клара співчутливо похитала головою:

— Іноді ти мене так бісиш, — сказала вона. — Стрільці ніколи не ладнають із Близнюками. Я у стихії вогню, а Близнюки постійно чогось не тямлять.

— Не патякаймо казна-що, — попросив я. Клара не образилася.

— Ходімо щось поїмо.

Я підсунувся до краю гамака і зістрибнув. Мені треба було поговорити з Кларою, не торкаючись її кілька хвилин.

— Люба, — почав я, — не хочу, щоб ти утримувала мене, бо через це ти рано чи пізно станеш стервозною — або в іншому разі я постійно буду на це очікувати, тому дозоялтиму тобі. В мене просто немає грошей. Ти не хочеш їсти у буфеті, тож

харчуйся окремо. А я не братиму твої сигарки, алкоголь і твої фішки у казино. Тому якщо бажаєш попоїсти — будь ласка. А я приєднаюсь пізніше. Можливо, сходимо прогулятися.

Клара зітхнула.

— Близнюки не знають, як керувати фінансами, — сказала вона, — але вони дуже гарні у ліжку.

Ми одяглися та вийшли попоїсти. А втім, пішли до буфету у Корпорації, де треба стояти в черзі, тримати тацю і їсти на-встоячки. Там непогано годують, якщо не думати над тим, на яких субстратах це все вирощується. Ціна справедлива: їжа безкоштовна. Стверджують, що якщо харчуватися лише в буфеті, то можна задовольнити всі потреби у їжі. То правда, але для цього треба їсти усе, що там є. Одноядерних та овочевих білків не досить, якщо вживати їх окремо, тому треба їсти не просто соєве желе чи пудинг із мікробів. Треба їсти їх укупі.

Також їжа від Корпорації виділяє до біса метану. А він є причиною того, що усі, хто побував у Брамі, називають «задухою Брами».

Потім ми спустилися на кілька поверхів нижче. Ми майже не розмовляли. Гадаю, нам обом було цікаво, куди рухаємось, але не тієї миті.

— Пошукаємо якісь нові місця? — запропонувала Клара.

Я взяв її за руку, поки ми йшли і міркували. Нам подобалося це. Деякі зі старих тунелів, повністю оповитих плющем, були цікавими, а під ними були голі запилюжені місця, де ніхто навіть не зметикував посадити плющ. Зазвичай вони були добре освітлені блакитним сяйвом металу гічі на старовинних стінах. Іноді тут знаходили артефакти гічі — вже ні, але шість-сім років такі випадки траплялись — і можна було несподівано натрапити на щось, варте премії.

До уваги англікан Брами!

Його Превелелбність капелан Тео Дерлей.

Причащання всією парафією — щонеділі о 10:30

Вечірня молитва — за узгодженням.

Ерік Менлі, який 1 грудня склав із себе повноваження нашого церковного старости, залишив незабутній слід у церкві Всіх

святих у Брамі, тому ми його неоплатні боржники за те, що він віддав стільки сил на служіння нашій громаді. 51 рік тому він народився в Елатрі, Герц. Закінчив Лондонський університет, здобув ступінь бакалавра права і готувався стати адвокатом. Перегодо- дом він кілька років працював на газових промислах у Перті. Ми сумуватимемо за ним, але, водночас, наші серця наповнює радість через те, що він справдив свою заповітну мрію і повернеться до рідного Гартфордширу, де на пенсії він хоче присвятити решту свого життя цивільним справам, трансцендентальній медитації та григоріанському співу. Вибори нового старости відбудуться першої неділі, коли збереться кворум із дев'яти парафіян.

Однак я не міг іти в ногу з Кларою, і за кілька хвилин вона запитала, чи не хочу повернутися. Коли немає вибору, то втрачаєш цікавість до всього.

— Можна, — відповів я, але за кілька хвилин, побачивши, куди ми зайшли, додав:

— Ходімо ненадовго до музею.

— Давай, — погодилася Клара, раптом зацікавившись. — Ти знаєш, що вони облаштували залу з імітацією космосу? Мечні- ков мені розповідав про неї; її відкрили, поки ми були в рейсі.

Тому ми змінили курс, спустилися на два поверхи і вийшли якраз біля музею. Імітаційна зала являла собою камеру видо- зміненої сферичної форми і розмістилася безпосередньо під самим музеєм. Вона була досить великою, заввишки 10 м, тож щоб пересуватись там, треба було надіти крила, як у Шикі, що висіли на стелажі біля виходу. Ані Клара, ні я досі не користу- валися ними, але це було неважко. У Брамі людина важить так мало, що політ є кращим способом пересуватися там, де для цього достатньо місця.

Тому ми стрибнули у шлюз, який вів усередину сфери, і опинились у центрі Всесвіту. На стінах камери висіли шес- тикутні панелі. Кожна з них проєціювалася з невидимого дже- рела (скоріш за все, цифрове джерело з РК-дисплеями).

— Як гарно! — вигукнула Клара.

Навколо нас була глобарама, на якій зображено відкриття розвідувальних кораблів: зірки, туманності, планети, супутники.

Іноді кожна пластина показувала щось своє, тому там було сто двадцять вісім окремих зображень. Потім, клац! — усе змінюється; клац! — і пластини починають крутитися, деякі показують те саме зображення, інші ж змінюються на нові. Потім знову клац! — і по всьому напівсклепінню загоряється мозаїчна панорама галактики М-31. Саме такий вигляд вона має, якщо дивитися бозна-звідки.

— Гей, — зойкнув я у широму захваті, — як круто!

І то дійсно було круто. Це як злітати у всі рейси, в яких коли-небудь були проспектори, без будь-якої мороки, проблем і постійного страху.

У залі не було нікого крім нас. Я не розумів чому: там же було так гарно! Дивно, що не стояла довга черга охочих. На одній зі сторін з'явився ряд зображень артефактів гічі, знайдених проспекторами: барвисті молитовні віяла, пристрої для личкування стін, внутрішні деталі зорельотів гічі, тунелі (Клара вигукнула, що була там, поки жила в себе вдома на Венері, хоча я не міг допетрати, яким чином вона це визначила). Потім структура знову перемкнулася на знімки космосу. Деякі з них були знайомими. На одному швидкому знімку на шостій чи восьмій панелі я впізнав Волосожари, які потім зникли, а на їхньому місці з'явилося зображення Брами-2 (вид ззовні), дві яскраві молоді зірки зі скупчення, що освітлюють одна одну. Я побачив туманність, схожу на Кінську Голову, і газопилову хмару у вигляді пончика. То була Туманність Кільце у сузір'ї Ліри або об'єкт, відкритий дослідниками кільका орбіт тому, який вони назвали «Французьким Вергуном». Він розташований у небі над планетою, де були виявлені копальні гічі, але їх не пощастило дістатися, тому що вони містяться на дні замерзлого моря.

Ми провисіли в тій залі близько півгодини. Коли нам здалося, що картинки повторюються, ми підлетіли до шлюзу, повернули крила на місце й сіли, запаливши цигарки, у широкій ніші в тунелі, що вів до музею.

Повз нас пройшли дві жінки, в яких я невиразно упізнав членів групи техобслуговування. Вони несли скручені зйомні крила.

— Здоров, Кларо, — привіталась одна з них. — Була все-рєдині?

Клара кивнула й відповіла:

— Дуже гарно.

— Насолоджуйся, поки можна, — сказала друга жінка. — Наступного тижня це задоволення коштуватиме сто доларів. Завтра ми запустимо телефонний курс лекцій, записаних на плівку. Перед тим, як тут з'являться інші туристи, буде урочисте відкриття.

— Воно того варте, — відповіла Клара і глянула на мене.

Я зрозумів, що, попри все, я палив одну з її цигарок. Я не міг собі багато дозволити, оскільки пачка коштує п'ять доларів, але вирішив, що купуватиму бодай одну пачку зі своєї денної норми і буду намагатися давати Кларі стільки ж, скільки вона дає мені.

— Не хочеш іще походити? — запитала Клара.

— Можливо, трохи пізніше, — відповів я, замислюючись над тим, скільки жінок і чоловіків загинули, щоб зробити чудові знімки, які ми споглядали. Ці думки з'явилися в мене, бо я знову розумів, що рано чи пізно знову доведеться зіграти у смертельну лотерею з кораблями гічі або здатися. Також я міркував про те, чи змінять ситуацію ті відомості, що їх дав мені Мечніков. Усі зараз це обговорювали; Корпорація запланувала оповіщення по всіх п'єзофонах на наступний день.

— Згадав, — промовив я. — Ти казала, що бачилася з Мечніковим?

— Я думала, коли ж ти нарешті запитаєш, — відповіла Клара. — Звісно. Він зателефонував і розповів, що показував тобі всю ту штукенцію з кольоровими кодами. Ну?

Я загасив цигарку:

— Мені здається, тепер кожен, хто живе у Брамі, буде битися за гарні рейси. Ось що я думаю.

— Так, можливо, Ден щось знає. Він працював на Корпорацію.

— Не сумніваюся.

Сидячи, я простягнувся та відкинувся дещо назад, хитаючись через низьку гравітацію і розважаючи.

— Кларо, він не такий вже й добрий. Можливо, він нам повідомить, якщо наклонеться щось вигідне... знаєш, якщо у нього будуть якісь особливі знання стосовно цього. Але він прагне щось натомість.

Клара вишкірилася.

— Він би сказав мені.

— Що ти маєш на увазі?

— А-а, він мені іноді телефонує. Хоче запросити на побачення.

— Нехай тобі чорт, Кларо!

На цей час я вже був досить роздратований, не тільки через Клару, Мечнікова, а й через фінансове питання, через те, що коли за тиждень я знову схочу навідатися до імітаційної зали, це коштуватиме половину мого бюджету. Мене охопив дурний страх того, що скоро мені доведеться ухвалити рішення, невідхильність прийняття якого бовваніла переді мною в недалекому майбутньому як темна і небажана картина.

— Я не довіряв би тому сучому синові, оскільки...

— Робе, не переймайся. Він не такий вже й поганий, — відповіла Клара, запалюючи ще одну цигарку і кладучи пачку в таке місце, звідки я, якби схотів, зміг би її дістати. — Гадаю, він цікавий у сексуальному плані. Дикуватий, грубуватий, брутальний Телець — у будь-якому випадку, ти йому можеш запропонувати те саме, що і я.

— Тобто?

Вона справді здивувалася.

— Я думала, ти знаєш, що він бісексуал.

— Але він жодного разу цього не показував...

Я зупинився, пригадуючи, як Ден любив близько підходити до мене під час розмови і як незручно мені було впускати його до свого особистого простору.

— Можливо, ти не до його смаку, — вишкірилася Клара, але доволі агресивно. Двоє проспекторів-китайців вийшли з музею, зацікавлено подивилися на нас, а потім ввічливо подалися геть.

— Кларо, ходімо звідси.

І ми пішли до «Блакитного пекла» й, певна річ, я наполягав на тому, що сам заплачу за свою випивку. Сорок вісім доларів на вітер за одну годину, хоча особливо повеселитися

не поталанило. Ми повернулися до її кімнати, незважаючи на те, що від випитого у мене розболілася голова. Біль не минув навіть після того, як ми закінчили. А час спливав.

Є люди, які досягають певного рівня емоційного розвитку й зупиняються. Вони не можуть довго жити простим і компромісним життям зі своїм сексуальним партнером. Усередині вони не терплять щастя. Чим краще вони живуть, тим більше воліють зруйнувати це.

Тиняючись по Брамі разом із Кларою, я почав підозрювати, що я теж такий. Клара точно була такою людиною: вона не мала взаємин із чоловіками, які тривали більше ніж кілька місяців; вона сама розповідала. Водночас її стосунки зі мною були найдовшими, але ставали проблемними.

У багатьох випадках Клара була набагато дорослішою й відповідальнішою, аніж я. Передовсім, це показує той спосіб, яким вона вперше потрапила до Брами. Клара не виграла гроші на дорогу в лотерею, а заробляла і назбирала їх тяжкою багаторічною працею. Вона була висококваліфікованим водієм вантажівки, що перевозила камери з повітрям, мала ліцензію гіда та інженерну освіту. Клара жила як власник рибного господарства й одержувала такий дохід, який давав їй змогу купити трикімнатну квартиру в тунелі гічі на Венері, проводити відпустку на Землі та мати Основну Медицину. Вона знала про вирощування їжі на вуглеводневих субстратах більше за мене, попри те, що я провів поважнішу частину свого життя у Вайомінгу (Клара інвестувала до харчової фабрики на Венері, а за все життя вона не вклала жодного долара в те, на чому не розумілася повною мірою). Під час польоту Клара була старшим членом екіпажу. Це Мечніков захотів, щоб вона, а не я, стала його напарником у рейсі — якщо взяти до уваги, що зазвичай він ні з ким не бажає спілкуватися. Вона була моїм вчителем!

Проте, в наших стосунках вона поводитися неадекватно і безкомпромісно. Я тримав себе так із Сильвією, Діною, Яніс, Ліз, Естер та іншими дівчатами на два тижні, взаємини з якими закінчилися так само кепсько, як із Сильвією. Як твердила Клара, це все через те, що вона Стрілець, а я Близнюки.

Стрільці — пророки, вони шанують свободу. А ми, бідні Близнюки, постійно у всьому плутаємося й дуже нерішучі.

— Не дивно, — похмуро сказала Клара одного ранку, коли ми снідали у її кімнаті (я дозволив собі лише кілька разів ковтнути каву), — що ти ніяк не наважишся полетіти. Це не просто реальне боягузтво, мій любий Робінетте. Одна частина твоєї двоїстої натури хоче взяти реванш, а інша — програти. Мені цікаво, кому ти дозволиш перемогти?

Я відповідаю досить неоднозначно:

— Люба, для початку наважся сама.

Клара засміялась і день тривав. Вона досягла своєї мети.

Нарешті Корпорація зробила очікуване оголошення. Серед мешканців Брама це викликало шквал обговорень, планів, обмінів здогадами, різноманітних тлумачень. То був захопливий час. Корпорація визначила двадцять рейсів із низьким рівнем небезпеки та очікуваною високою прибутковістю, проаналізувавши файли за допомогою головної комп'ютерної системи. Ці рейси були заброньовані, члени екіпажів узяли кораблі й вилетіли упродовж тижня.

Ані я, ні Клара не скористалися ними; ми намагалися не обговорювати причину.

На диво, Ден теж не полетів. Він щось знав або просто сказав так. Він змовчав, коли я запитав, лише глянув на мене сердито та зневажливо. Навіть Шикі ледь не полетів. Замість нього в останню годину перед вильотом узяли фінського хлопця, котрий ніяк не міг знайти співрозмовника; в екіпажі були четверо саудівців, які захотіли летіти разом, тому й обрали фінського хлопця, щоб сформувати п'ятимісний корабель. Луїза Форенд теж не вирушила в рейс, оскільки чекала, доки повернеться хтось із її сім'ї, щоб зберегти наступність. Тепер у буфеті Корпорації можна було їсти без черги, а в моєму тунелі були порожні кімнати. Одного вечора Клара сказала:

— Робе, здається, мені час сходити до мозкоправа.

Я аж підскочив: оце так сюрприз! Гірше може бути лише зрада. Клара знала про мій напад і про моє ставлення до психотерапевтів.

Я подумки перебрав усе, що можна було б їй відповісти — тактовно: «Радий за тебе — саме час»; лицемірно: «Радий за тебе, чим я можу тобі допомогти?»; стратегічно: «Правильно. Мені теж не завадило б, але якщо будуть гроші». Я взагалі не розглядав єдину правдиву відповідь: «Я вважаю таке твоє рішення плювком у душу за те, що я змусив тебе схилити голову». Тож я нічого не сказав і через хвильку Клара додала:

— Робе, мені потрібна допомога. Я заплуталася.

Це розчулило мене і я взяв її за руку. Вона не потиснула мені руку у відповідь і не забрала її. Клара сказала:

— Мій викладач із психології твердив, що це перший... ні, другий крок. Перший крок — це усвідомлювати свої проблеми. Ну, я знала про них певний час. Другий крок — вирішити: залишити все як є чи щось робити?

— Куди ти підеш? — запитав я якомога більш невимушено.

— Не знаю. Здається, від групових занять користі обмаль. На головному комп'ютері Корпорації є програма-психотерапевт. Це найдешевший спосіб.

— Воно-то дешеве, — відповів я. — Але я провів два роки з такими програмами, коли був молодший і... ну, трішки заплутався.

— І відтоді ти нормально живеш уже упродовж двадцяти років, — розсудливо сказала Клара. — Я розв'яжу цю проблему. Принаймні, на даний момент.

Я поплескав її по руці:

— Будь-який крок буде правильним, — лагідно мовив я. — У мене було відчуття, що наші взаємини поліпшаться, якщо ти зможеш викинути з голови те старе лайно. Я гадаю, ми всі маємо таке, але краще ти будеш сердитися безпосередньо за мої вчинки, а не тому, що я нагадую тобі батька чи ще когось.

Клара розвернулась і глянула на мене. Навіть у тьмяному світлі металу гічі я побачив, що вона здивована:

— Про що це ти?

— Як про що, Кларо, про твої проблеми. Я розумію, що це сміливий вчинок визнати, що тобі потрібна допомога.

— Ну, Робе, — сказала вона, — ти маєш рацію, але, здається, не розумієш, у чому річ. Проблема не в наших стосунках,

вона може бути в тобі. Я дійсно не знаю. Я переживаю за періоди простою і через те, що не можу ухвалити рішення. А також, що постійно відкладаю наступну поїздку фактично на безрід і — без образ — що вибрала Близнюків, як ти, за члена екіпажу.

— Ненавиджу це астрологічне лайно!

— Робе, ти дійсно суперечлива особистість, і ти це знаєш. А я мирюся з цим. Не хочу так жити.

Під ту пору ми взагалі не хотіли спати. Здається, було два виходи: можна було сказати щось на кшталт: «А ти ж говорила, що любиш мене», «Однак я більше не можу цього терпіти» і все, напевне, закінчилося б або сексом, або безпосереднім розривом, а можна було б відволіктися. Клара мислила в тому самому напрямку, адже вилізла з гамака і почала одягатися.

— Ходімо до казино, — запропонувала Клара. — Відчуваю, мені сьогодні пощастить.

На Брамі не було жодних кораблів і туристів. Ми також зустріли мало проспекторів, оскільки за минулі кілька тижнів вирушило багато екіпажів. Половина столів у казино не працювали і були накриті чохлами із зеленого сукна. Клара знайшла місце за столом для гри у блекджек, і дилер дозволив мені просто сидіти біля Клари.

— Я ж казала, що цього вечора мені пощастить, — мовила вона, коли через десять хвилин виграла понад дві тисячі доларів.

— Непогано, — я підтримав її, але насправді мені не було весело. Я підвівся і трішки походив. Мечніков обережно опускав п'ятидоларові монети в автомати, але він не особливо хотів зі мною говорити. У бакару ніхто не грав. Я сказав Кларі, що підувип'ю філіжанку кави у «Блакитному пеклі» (п'ять доларів, але в періоди застою там зазвичай наливали безкоштовно). Вона криво посміхнулася до мене, навіть не відриваючись від карт.

У «Блакитному пеклі» сиділа Луїза Форенд. Вона пила суміш ракетного палива з водою... ну, насправді то було не ракетне паливо, а старе добре біле віскі, що його варили з якоїсь сировини, котру вирощували в гідропонних контейнерах. Луїза підвела голову, привітно усміхаючись. Я сів біля неї.

Раптом я зрозумів, що ця жінка відчувається досить самотньою, хоча на це немає причин. Вона була... ну, я точно

не знав, що з нею — але вона здавалася найбільш безпечною, гідною і невибагливою людиною у Брамі. Усі інші або хотіли від мене того, чого я не мав, або не хотіли брати, коли я пропонував. Луїза зовсім інша. Вона щонайменше на десять років старша за мене і дуже вродлива.

Як і я, вона носила лише щоденний одяг Корпорації: короткі комбінезони у трьох моделях непривабливого кольору. Однак вона перешла його для себе, перетворивши на обтяжні шорти, сукню з оголеною талією і відкритий топик. Я збagnув, що Луїза помітила, як я на неї дивлюсь. Мені раптом стало ніяково.

— Маєш гарний вигляд, — промовив я.

— Дякую, Робе. Усе оригінальне, — похвалилася Луїза, осміхаючись. — Ніколи не могла собі дозволити щось інше.

— Тобі й не потрібне те, чого ти ніколи не мала, — чесно сказав я і Форенд змінила тему:

— Корабель прибуває, — сказала вона. — Подейкують, його довгенько не було.

ЗВІТ ПРО РЕЙС

*Корабель АЗ-7, рейс 022D55. Екіпаж: С. Рігні, Е. Цянь, М. Зіндлер.
Час у дорозі — 18 днів 0 год. Місцезнаходження — поблизу Ксі Пегаса А.*

Короткий опис: «Ми наблизилися до низької орбіти маленької планети на відстані приблизно 9 а.о. від головної зірки. Планета вкрита кригою, але ми виявили випромінювання гічі у точці біля екватора. Рігні та Мері Зіндлер висадилися неподалік звідти і, долаючи труднощі — місцевість була гористою — пробралися до теплої місцини, де був металевий купол. Усередині його знайшлися кілька артефактів гічі, включно з двома порожніми посадковими модулями, побутовою технікою невідомого призначення та нагрівальною спіраллю. Ми успішно транспортували дрібні предмети до судна. Нагрівальну спіраль не вдалося вимкнути, але ми знизили температуру і помістили її у наш посадковий модуль. Та навіть зваживши на це, Мері й Цянь потерпали від серйозного зневоднення і на момент прибуття запали в кому».

Оцінка Корпорації: Нагрівальну спіраль досліджено й перероблено. Екіпаж отримав винагороду в розмірі 3 000 000 доларів без урахування відсотків. Інші артефакти ще недостатньою мірою вивчені. У випадку подальшої розвідки призначається винагорода в розмірі 25 000 доларів/кг, усього — 675 000 доларів.

Ну, я знав, що це означало для Луїзи і пояснювало, чому вона сиділа у «Блакитному пеклі» замість спати. Я знав, що вона хвилюється за доньку, але не заціклюється на цьому.

Також Луїза дуже добре ставилася до професії проспектора. Вона боялася літати, і це було зрозуміло. Утім, страх не заважав їй вирушати в рейс, і я її поважав. Вона досі чекала на повернення когось із рідних до того, як зареєструватися на політ згідно з їхньою домовленістю, тому хай хто повернеться, на нього завжди чекає котрийсь із родичів.

Луїза трохи розповіла їхню історію. Вони жили (якщо це можна назвати життям) у «пастках для туристів»¹ на Вісі Венери, радше виживали, перебиваючись с'як-так, на заробітках, які зазвичай одержували на крейсерах. Там добре платили, але була дуже жорстка конкуренція. Я дізнався, що протягом певного часу Форенди влаштовували шоу в нічному клубі: пісні, танці, комедійні номери, і зрозумів, що це не так уже й погано за венеріанськими стандартами. Проте, на кількох туристів зліталася сила-силенна яструбів у надії вирвати свій шмат м'яса, чого на всіх просто не вистачало. Сесс та їхній син (той, що помер) намагалися працювати гідами на старому аеромобілі, який вони купили в понівеченому стані й цілком перебудували, але заробітки були низькими. Дівчата працювали деінде. Я впевнений, що Луїза могла деякий час працювати на панелі, але це теж не давало великих прибутків з тих-таки причин. Форенди майже дійшли до краю, коли їм випала нагода потрапити до Брама.

Це трапилося вже не вперше. Спочатку вони доклали усіх зусиль, щоб залишити Землю, коли життя там стало таким нестерпним, що Венера здавалась обнадійливішою альтернативою.

¹ Готелі зі спеціально завищеними цінами. (Прим. перекл.)

У них було більше сміливості й бажання вирушити в дорогу, аніж в інших.

— Де ви знайшли кошти на цю подорож? — запитав я.

— Ну, — відповіла Луїза, допивши і глянувши на годинника, — на Венеру ми потрапили найдешевшим способом: перевезення великих вантажів. Двісті двадцять емігрантів спали пліч-о-пліч, чекали у чергах до туалету (на це давали дві хвилини), їли спресовані сухі пайки і пили відпрацьовану воду. То був жахливий спосіб витратити чотири тисячі доларів з кожного. На щастя, тоді ми ще не мали дітей, окрім Гета. Він був доволі маленький, отож поїхав за чверть оплати.

— Гет твій син? Який...

— Він помер, — сказала Луїза.

Я помовчав, а вона за мить додала:

— Уже мали б оголосити про той корабель, який повертається, по рації.

— По п'єзофону.

Луїза кивнула і на її обличчі промайнула тінь тривоги. Корпорація завжди робить оголошення про кораблі, які незабаром мають прибути. Якщо немає зв'язку... ну, мертві проспектори не можуть скористатися рацією. Тому я вирішив відвернути Луїзу від переживань і розповів про намір Клари відвідати психотерапевта. Вона вислухала, а потім узяла мене за руку і промовила:

— Робе, не злися. Ти сам ніколи не думав, щоб туди навідатися?

— Немає грошей.

— Навіть на групові заняття? На рівні «Дороженька» є група, що проходить курс крикотерапії. Їх можна почути час від часу. Також повсюди висять оголошення про аналіз учинків, тести, моделювання. Звичайно, чимало вирушили в рейси.

Її увага не була прикута до мене. Зі свого місця ми бачили вхід до казино, де один із групи щось захоплено розповідав членові екіпажу китайського крейсера. Погляд Луїзи був спрямований туди.

— Щось сталося, — сказав я і хотів додати: «Ходімо подивимось», але Луїза вже встала й пішла до казино.

Усі припинили грати. Усі скупчилися навколо столу для гри у блекджек де, як я помітив, Мечніков сидів біля Клари на моєму місці. Перед ним лежала купа двадцятип'ятидоларових фішок. У центрі на стільці дилера вмовстився Шики Бакін. Усі слухали його.

— Ні, — говорив він, коли я підійшов, — я не знаю імен, але це п'ятимісний корабель.

— Вони досі живі? — запитав хтось.

— Наскільки я знаю — так. Привіт, Робе та Луїзо. — Шики чемно кивнув нам. — Ви теж чули?

— Насправді ні, — відповіла Луїза, несвідомо шукаючи мою руку. — Тільки те, що прибув якийсь корабель. А ви не знаєте імена?

Мечніков повернув голову та глянув на нас.

— Імена, — прогарчав він. — Чи не однаково? Не ми, і це найголовніше. Але то великий корабель.

Він підвівся. Ось і в цей момент я також про себе зазначив, наскільки Ден схильний впадати у гнів, бо ж він навіть забув забрати фішки зі столу.

— Піду вниз, — оголосив Мечніков. — Хочу подивитись, який вигляд має такий успіх.

Екіпажі крейсерів оточили територію, а Френсі Херейра був одним з охоронців. Навколо ліфтової шахти з'юрамилися сотні людей, їхній натиск стримували лише Херейра і двоє дівчат з американського крейсера.

Мечніков проштовхався до краю шахти і встиг визирнути донизу, перш ніж одна з дівчат відігнала його. Ми згодом побачили, що він розмовляє з іншим проспектором, у якого було п'ять браслетів, і чули уривки з їхнього пліткування: «...Напів-мертві. У них закінчилася вода — Пхе! Просто виснажені. Усе буде добре...»

«...Якщо це нікель, то вони одержать премію десять мільйонів доларів, а потім — відсотки!»

Клара торкнулася ліктя Луїзи і відтягнула її вперед. Я рушив за ними, бо вони звільнили трохи місця.

— Хтось знає, чий то був корабель? — допитувалась Клара.

Френсіс зморено всміхнувся до неї, кивнув мені й відповів:

— Ще ні, Кларо. Зараз їх шукають. Але, гадаю, з ними все буде гаразд.

Хтось позаду запитав:

— Що вони знайшли?

— Артефакти. Якись нові. Це все, що я знаю.

— То був п'ятимісний корабель? — запитала Клара.

Френсіс кивнув і зазирнув до шахти.

— Добре, — промовив він, — будь ласка, відійдіть. Їх зараз будуть підіймати.

Усі відійшли буквально на кілька сантиметрів, але це нічого не означало: однаково їм треба було на інший поверх. Першим я побачив якесь велике цабе Корпорації, але не пам'ятав, як його звали. Потім — вартовий-китаєць і один із потерпілих членів екіпажу в медичному халаті та в супроводі медика, котрий його підтримував, аби пропектор не впав. Я впізнав його, але не пам'ятав на ім'я; це був чорношкірий літній чоловік невисокого зросту. Він двічі чи тричі вирушав у рейс, але без успіху. Я зустрічав його на одній із прощальних вечірок чи кількох з них. Його очі були розплющені й досить ясні, але, безумовно, він мав виснажений вигляд. Байдуже оглянувши натовп біля спускової шахти, він зник.

Я відвернувся й помітив, що Луїза тихо ридає із заплющеними очима. Клара обіймала її. Поки натовп рухався, я зміг пробратися до Клари і запитально глипнув на неї.

— Це п'ятимісний корабель, — мовила Клара тихо. — А її донька полетіла на тримісному.

Я розумів, що Луїза почула це, тому поплескав її і сказав:

— Співчуваю, Луїзо.

На краю шахти утворилася прогалина, і я глянув униз. Краєм ока я побачив, на що схожі десять чи двадцять мільйонів: стелаж шестикутних коробок з металу гічі завширшки півметра і заввишки метр. Потім Херейра почав мене вмовляти:

— Нумо, Робе, відійди, будь ласка.

Я посунувся від шахти. У цей час піднялася інша заслабла пропекторка у лікарняному халаті. Вона не зауважила мене, прочимчикувавши повз із заплющеними очима. Однак я її впізнав: то була Шері.

Розділ 21

— Зігфріде, я почуваюсь якось по-дурному, — кажу я.

— Я можу якось покращити твій стан?

— Якщо помреш.

Чорти б його з'їли! Зігфрід обладнав усю кімнату наче в дитсадку. А сам він мав найгірший вигляд. Цього разу він випробовує мене за допомогою образу матері й сидить на килимку біля мене у подобі великої напханої ляльки у людський зріст, такої теплої і м'якої. Її зроблено з матеріалу, схожого на рушник для ванної й заповненого піною. Гарно, але...

— Здається, я не хочу щоб ти ставився до мене як до дитини, — кажу я приглушеним голосом через те, що притулився до рушників.

— Відпружся, Роббі. Все гаразд.

— Негаразд.

Зігфрід робить паузу, а потім нагадує:

— Ти збирався розповісти мені про свій сон.

— Фу!

— Перепрошую, Роббі?

— Я маю на увазі, що не бажаю говорити про це, Зігфріде, — швидко відповідаю я, підіймаючи голову від рушників. — Але також мушу робити те, що ти хочеш. Там було щось про Сильвію.

— Щось, Роббі?

— Ну, вона не скидалася сама на себе. Більше нагадувала якусь старшу жінку, не знаю. Насправді я вже багато років не думав про Сильвію. Ми були дітьми...

— Будь ласка, кажи далі, Роббі, — мовив Зігфрід через хвильку.

Я обійняв його, цілком задоволено позираючи на стіну, де висіли циркові плакати з тваринами і клоунами. Ця кімната зовсім не скидається на спальню з мого дитинства, але Зігфрід уже чимало знає про мене. Немає причини нагадувати йому про це.

— Що ж у тому сні, Роббі?

— Мені наснилося, що ми працюємо на шахтах. То були не харчові шахти. Це було схоже на інтер'єр п'ятимісного корабля — знаєш, як у Брамі? Сильвія стояла у тунелі, який рухався.

— Тунель рухався?

— Так, Зігфріде, не треба заганяти мене у якісь рамки символізму. Я знаю про вагінальні символи тощо. Якщо я кажу «рухався», то це означає, що тунель поїхав від мене.

Я вагаюсь, а потім розповідаю найважчу частину:

— Відтак тунель закрився й Сильвія потрапила у пастку.

Я встаю.

— Проблема в тому, що насправді цього не могло трапитися, — пояснюю я. — В тунель спускаються лише для того, щоб закласти вибухівку і підірвати сланець, а породу видобувають за допомогою бульдозера. Специфіка роботи Сильвії виключає таку ситуацію.

— Роббі, не думаю, що це має значення.

— Я теж так вважаю. Отже, Сильвія виявилася замкненою у тунелі, який обвалився. Я бачив, як крутилася купа сланцю, але то був не сланець, а щось м'яке, нагадувало клапті паперу. У Сильвії була лопата і вона копала отвір, аби вибратись. Я чекав, поки вона вибереться... але вона не спромоглася.

Зігфрід, перевтілившись ув іграшкового ведмедика, лежить у мене на руках. Він теплий і приємний. Звичайно, то не він. Насправді його ніде немає, хіба що в штаб-квартирі у Вашингтон-Гайтс, де стоять великі машини. Маю лиш автоматичний пристрій віддаленого доступу в костюмі ведмедика.

— Щось іще було, Роббі?

— Та ні. Навіть якщо й було, вже не в тому сні. Проте... в мене якесь відчуття, наче я вдарив Клару по голові, щоб вона не вибралася, бо боявся, що інша частина тунеля завалиться на мене.

По нірках, де гічі ховалися,
 По нірках погаслих зірок,
 У тунелях ентузіасти каталися,
 Шукаючи їх помилок,
 Гей ви, до вас ми йдемо!
 Загublених гічі всіх знайдемо!

— Що ти маєш на увазі під «відчуттям»?

— Те, що я й сказав. Це не стосується сну, а... не знаю.

Зігфрід вичікує, а потім випробовує інший підхід.

— Робе, ти помітив, що сказав «Клара», а не «Сильвія»?

— Невже? Дивно. Цікаво, чому так трапилося.

Зігфрід чекає, а відтак пускає пробну кулю:

— Робе, а що трапилося потім?

— Потім я прокинувся.

Я перевертаюся на спину і дивлюся на стелю. Вона вкрита рель'єфною плиткою з наклеєними блискучими п'ятикутними зірками.

— Все, — кажу я. А відтак невимушено додаю: — Зігфріде, мені цікаво, чим це все закінчиться.

— Не знаю, чи зможу відповісти на це запитання.

— Якби ти міг, — говорю, — я б тебе змусив.

Я досі зберігав той маленький шматок паперу, який мені дала Соня. Він наділяє мене тим рівнем безпеки, який я цінюю.

— Гадаю, — твердить він, — чимось та й скінчиться. Маю на увазі, ти про щось думаєш, але не хочеш думати про це. Твій сон пов'язаний із цією думкою.

— Чорт забирай, про Сильвію? Це було так давно.

— Тобто це не відіграє жодної ролі?

— Дідько, Зігфріде, справді, ти вже допік! — і додаю: — Дивись, я розізлився. Що це означає?

— Робе, а як ти гадаєш, що це означає?

— Якби я знав, не питав би. Мені цікаво: хіба я намагаюся чогось уникнути? Серджуся, бо ти докопуєшся до істини?

— Робе, будь ласка, не думай про сам процес. Просто розкажи, що ти відчуваєш.

— Почуття провини, — відповідаю одразу, ще не знаючи, про що говоритиму.

— Через що?

— Через... Я не впевнений.

Я підношу зап'ясток і дивлюся на годинника. Маємо ще двадцять хвилин. За цей час може трапитися багато чого, і я припиняю міркувати, чи дійсно хочу піти. Це роз'ятрює мене. На вечір я запланував пограти у подвійний бридж і в мене є всі шанси потрапити до фіналу, якщо я все не зіпсую і сконцентруюсь.

— Зігфріде, я хотів би сьогодні піти раніше, — говорю я.

— Через що ти відчуваєш провину, Робе?

— Я не впевнений, що пам'ятаю.

Чухаю шию ведмедика і гигаю:

— Це все дуже славно, Зігфріде, попри те, що я звикав до цього деякий час.

— Через що ти відчуваєш провину, Робе?

Я починаю кричати:

— Через те, що я вбив її, ідіоте!

— Уві сні?

— Ні! Насправді. Двічі.

Я знаю, що дихаю тяжко, і розумію: давачі Зігфріда це зафіксували. Я щосили намагаюся контролювати себе, щоб у нього не виникали дурнуваті ідеї. Аби дати лад власним думкам, я ще раз перебираю їх.

— Насправді я не вбивав Сильвію. Але намагався! Я бігав за нею з ножом!

Зігфрід говорить спокійно і переконливо:

— У твоїй історії хвороби сказано, що в руці ти тримав ніж, коли посварився зі своєю подругою. Там не сказано, що ти «бігав за нею».

— Ну а якого ж біса мене забрали? Мені просто пощастило, що я не перерізав їй горлянку.

— А ти взагалі нападав на неї з ножом?

— Нападав? Ні. Я занадто збожеволів, тому кинув ножа на підлогу і вдарив її.

— Якби ти дійсно намагався її вбити, хіба не скористався б ножом?

— Хе! — це прозвучало як «Фу!»: це те саме, що «Пшо!». — Зігфріде, шкода, що тебе там не було. Можливо, ти б умовив їх не забирати мене.

Весь сеанс зіпсовано. Знаю, що не слід було розповідати йому про свої сни: він завжди перекручує їх. Я встаю, презирливо дивлячись на химерну обстановку, яку Зігфрід улаштував задля мого добра, тому я вирішую прямо все йому висловити, рубанути з-за плеча.

— Зігфріде, — починаю я, — як на комп'ютер, ти досить непоганий хлопчина, і я тішуся цими сеансами в інтелектуальному плані. Та ось що: тобі не здається, що ми зайшли надто далеко. Ти просто збурюєш старий непотрібний біль і, чесно, я не знаю, чому дозволяю тобі це.

— Робе, твої сни переповнює біль.

— То хай він там і залишається. Я не хочу знову повертатися до тих паскудних речей, якими мене напихали в інституті. Так, можливо, я хочу переспати з матір'ю. Може, ненавиджу свого батька, бо він помер і залишив мене сиротою, то й що?

— Я знаю, що це риторичне запитання, Робе, але єдиним способом поквитатися з такими думками є їх висловлення.

— Навіщо? Щоб зробити мені боляче?

— Щоб унутрішній біль вийшов назовні й ти зміг із ним боротися.

— Можливо, було би простіше, якби я дозволив йому трішки поболіти всередині? Ти ж сам казав, буцімто я досить урівноважений, еге ж? Я не заперечую, що певна користь із цього є: після деяких сеансів, Зігфріде, мені дійсно стає легше. Я виходжу звідси з новими думками. Сонце на куполі сяє яскравим і чистим промінням і всі усміхаються мені. Проте останнім часом це припинилося. Мені здається все дуже нудним і непродуктивним. Як ти поставишся до того, якщо я скажу, що хочу зав'язати?

— Відповім, що це тільки твоє рішення і завжди було таким.

— Ну, можливо, я так і вчиню.

Старий чортяка тримає паузу. Він знає, що я не буду цього робити, і дає мені час, щоб я сам це второпав, а відтак питається:

— Робе, чому ти стверджуєш, що двічі вбив її?

Спершу я дивлюся на годинника, а потім кажу:

— Гадаю, я просто обмовився. Зігфріде, мені дійсно час іти.

Я намагаюся згаяти час у кімнаті відпочинку. Насправді мені немає від чого відпочивати. Я просто хочу вибратися звідси. Цей Зігфрід із його тупорилими питаннями... Вважає себе за такого мудрагеля досвідченого, але що може знати іграшковий ведмедик?

Розділ 22

Того вечора я повернувся до своєї кімнати, проте довго не міг заснути; рано-вранці Шикі розбудив мене і розповів, що відбувається. Вижили лише три проспектори й оголошено їхню базову винагороду: сімнадцять мільйонів п'ятьсот п'ятдесят тисяч доларів без урахування відсотків.

Я враз прокинувся:

— За що? — запитав я нетерпляче.

Шикі відповів:

— За двадцять три кілограми артефактів. Гадають, що це ремкомплект, скоріш за все для корабля, оскільки його знайшли в посадковому модулі на поверхні планети. Та принаймні це якісь інструменти...

— Інструменти.

Я встав, розпрощався з Шикі й побрів униз тунелем до загального душу, думаючи про інструменти. Це багато означало: можливість відкрити механізм двигуна зорельотів гічі без вибуху, змогу дізнатися принцип дії двигуна і спосіб побудувати такий самотужки. Інструменти могли означати практично все, а конкретно — сімнадцять мільйонів п'ятсот п'ятдесят тисяч доларів готівкою без урахування відсотків, поділені на трьох.

Одна з таких частин могла би бути моєю.

ПРО НЕЙТРОННІ ЗІРКИ

Д-р Азменіон. Тепер у нас є зірка, яка використала все своє пальне і починає згасати, тобто вона починає стискатися. Ось так це відбувається: об'єкт із масою та об'ємом як у Сонця стискається до кульки діаметром приблизно в десять кілометрів. Вона дуже щільна. Якби, Сьюзі, твій ніс складався з матеріалу нейтронної зірки, він важив би більше, аніж уся Брама.

Питання. Може, більше, ніж ви, Юрію?

Д-р Азменіон. Ніяких жартів під час заняття. Викладачі — доволі вразливий народ. Утім, добре. Результати ретельних досліджень нейтронної зірки коштуватимуть чимало, але я не раджу висаджувати туди посадковий модуль. Навіть у повністю

броньованому п'ятимісному кораблі не слід підлітати ближче, аніж на десяту астрономічної одиниці. І будьте обережні: ви можете наблизитись, але гравітаційний зсув може виявитися небезпечним. Бачите, це фактично точковий випромінювач. Там найвищий гравітаційний градієнт, якщо не брати до уваги чорні діри. Крий Боже опинитися коло такої.

Тяжко викинути з голови таку цифру, як 5 850 000 доларів (без урахування відсотків), коли міркуєш ось над чим: якби був розсудливіший у виборі подружок, то вже мав би цю суму у власній кишені, вважай, шість мільйонів доларів. У своєму віці й при такому стані здоров'я я міг би купити Повну Медицину за половину тієї суми. Це включало обстеження, лікування, пересадку тканин та органів упродовж цілого життя і дозволяло прожити, як мінімум, на 50 років довше. На інші три мільйони я міг придбати кілька будинків, зробити кар'єру викладача (успішний пропектор був би поза конкуренцією), стабільний дохід від реклами на п'єзобаченні. А ще жінки, їжа, машини, подорожі, жінки, слава, жінки... Знову ж таки, ще були б відсотки. Їх давали за що завгодно залежно від того, що науковці зможуть зробити за допомогою тих інструментів. Знахідка Шері сягала мети, з якою побудовано Браму. Це був саме той журавель у небі.

Через годину я дістався шпиталю, пройшовши три сегменти тунелю та спустившись на п'ять рівнів по ліфтовій шахті. Я постійно змінював думку і повертався.

Коли я нарешті позбувся заздрощів (чи, принаймні, поховав їх там, де вони не мусили проявитися) і підійшов до реєстратури, Шері усе ще спала.

— Можеш увійти, — сказав медбрат у палаті.

— Я не хочу її будити.

— Гадаю, в тебе й не вийде, — сказав він. — І, звичайно, пробувати теж не слід. Але відвідування дозволені.

Вона лежала на нижньому з трьох ліжок у дванадцятимісній палаті. Три-чотири ліжка були зайняті, два — запнуті ізоляційними завісками з молочного пластику, крізь які можна було помітити лише невиразні контури. Я не знав, хто там був. Шері мирно відпочивала із заплющеними очима, поклавши руку

під голову, а своє велике підборіддя з ямкою — на зап'ясток. Її напарники лежали у цій-таки палаті: перший спав, а другий сидів під голограмою кілець Сатурна. Я бачив його кілька разів. Здається, він десь із Куби чи з Венесуели або щось на кшталт того араба з Нью-Джерсі. Єдине, що я пам'ятав: його звали Менні. Ми трохи погомоніли і він пообіцяв, що скаже Шері, що я приходив. Я залишив палату і подався випити філіжанку кави у буфеті, роздумуючи над їхнім польотом.

Вони долетіли до малесенької холодної планети далеко від помаранчево-червоної розжеврілої зірки К-6. Менні твердив, що вони вагалися, чи загалом варто туди висаджуватися. Пристрої зафіксували невелике випромінювання металу гічі; його джерело здебільшого було під покривом вуглекислого снігу. Менні залишився на орбіті. Шері та троє інших членів екіпажу, висадившись, знайшли копальню гічі, заледве відкрили її, але вона була порожньою. Потім вони пішли за іншим слідом і відшукали посадковий модуль. Довелося підірвати його, щоб відчинити. Унаслідок вибуху скафандри двох проспекторів були пошкоджені — на мою думку, через те, що вони опинилися занадто близько до епіцентра вибуху. Коли астронавти зрозуміли, що у них проблема, було вже пізно: вони замерзли. Шері та інші члени екіпажу намагалися затягнути їх назад до посадкового модуля; напевне, вони постійно перебували у зневірі, їх охопив жах, тому зрештою й відмовилися від цієї затії. Інший проспектор зробив ще одну вилазку до занедбаного посадкового модуля, знайшов там комплект інструментів. Йому вдалося забрати його до їхнього посадкового модуля. Екіпаж полетів звідти, залишивши на планеті два замерзлі трупи. Але вони зоставалися там занадто довго, тож коли прибули до Брама, були геть-чисто виснажені. Менні не пам'ятав чітко, що трапилося потім, але мандрівники точно забули забезпечити себе необхідним запасом повітря, тому його втрати були досить великими; дорогою назад їм забракло кисню. Інший чоловік був іще в гіршому стані, аніж Шері. Ймовірно, він дістав часткове ураження мозку і, скоріш за все, його частка у розмірі 5 850 000 доларів йому не особливо пригодиться. Утім, як мені сказали, коли Шері оклигає від фізичного виснаження, з нею все буде гаразд.

Я заздрих не їхній подорожі, а лише результатам. Підвівшись, я замовив ще одну філіжанку кави і вийшов з нею до коридору, де під плющем стояло кілька лавочок. У мене з'явилося відчуття, ніби мені щось муляє через цю подорож, яка дійсно була однією з найбільших перемог за всю історію Брами...

Я вилив каву до утилізаційного отвору, вийшов із буфету і рушив до аудиторії. Вона розташовувалась у хвилині ходи й там нікого більше не було. Це добре, бо я не хотів ні з ким говорити про те, що сталося зі мною. Я натиснув кнопку внутрішнього зв'язку на п'єзофоні та знайшов налаштування для рейсу Шері; звичайно, вони вже були в публічному доступі. Потім я пішов до навчальної капсули. Мені знову пощастило, бо нікого не було, і ввів дані на селекторі курсу. Певна річ, одразу з'явилися гарні кольори, а коли я покрутив регулятор ручного налаштування, вся панель засвітилась яскравим рожевим світлом, за винятком веселкових кольорів збоку.

У блакитній частині спектра була лиш одна темна лінія.

«Ну, — подумав я. — провалилася теорія Мечнікова про дані безпеки». Вони втратили сорок відсотків екіпажу в тому рейсі. На мій погляд, це досить небезпечно, але, як твердить Мечніков, найстрахотливіші місії були позначені шістьма-сімома скупченнями.

Як щодо жовтих скупчень?

Мечніков править, що чим більше жовтих скупчень, тим вищою буде фінансова винагорода за політ. Одначе в цьому випадку взагалі не виявилось яскравих жовтих скупчень. Натомість були дві чорні лінії спектра поглинання, і все.

Вимкнувши селектор, я відкинувся на стільці. Світила науки знову зчинили бучу за онучу: те, що вони розтлумачили як показник безпеки, насправді не захищало вас; те, що вони трактували як потенційно гарний результат, оприявнилось аж через рік, коли члени першого екіпажу дійсно розбагатіли.

Усе почалося спочатку. Знову страшно.

Наступні кілька днів я замкнувся в собі.

Протяжність тунелів Брами сягає вісімсот кілометрів. Ніколи не сказав би, що стільки тунелів уміститься в невеликий

камінчик діаметром 10 кілометрів. Ба навіть так, Брама на два відсотки складається з повітря, решта — стіни. Я дослідив більшість цього вісімсоткілометрового простору.

Я не обірвав усі зв'язки з людьми, а просто їх уникав. Іноді я бачився із Кларою, тинявся з Шики, коли він не працював, хоча він швидко втомлювався. Подекуди я гуляв сам-один, інколи — з випадковими приятелями або з групою туристів. Екскурсіводи знали мене і не заперечували (я ж був у рейсі, хоча ніколи не носив браслета), поки до них не дійшло, що я сам планую стати екскурсіводом. Тоді вони стали менш приязними до мене.

Це правда. Я дійсно міркував над цим. Рано чи пізно мені треба знайти роботу. Мені слід або вирушати в рейс, або повертатися додому, а якщо відмовлюся від обох цих лячних варіантів, то доведеться заробляти достатньо, щоб нікуди не їхати.

ПРО ВІЯЛА ДЛЯ МОЛИТВИ

***Питання.** Ви нічого не розповідали про молитовні віяла, якими користувалися гічі. Їх трапляється найбільше.*

***Професор Геграмет.** Сьюзі, що ви конкретно хочете почути?*

***Питання.** Ну, я знаю, який вигляд вони мають: схожі на скручений ріжок морозива, зроблений із різнобарвних кристалів. Якщо правильно взяти його в руку і натиснути на нього великим пальцем, він розкриється як віяло.*

***Професор Геграмет.** Я теж це знаю. Їх досліджували, так само як і вогняні перлини та криваві діаманти. Утім, не питайте, навіщо вони. Я не думаю, що гічі обмахувалися ними і молилися; так ці артефакти назвали продавці сувенірів. Гічі позалишали їх повсюди, навіть там, де ретельно все вичистили. Гадаю, на це була причина. Я не маю уявлення, що то за причина, але якщо колись дізнаюся, то повідомлю вам.*

Коли Шері виписали зі шпиталю, ми організували бучну вечірку на її честь. Це була одночасно вечірка на честь повернення, вітання та прощання: наступного дня Шері поверталася на Землю. Вона ще не зовсім міцно стояла на ногах, але

мала життєрадісний вигляд. Проте, вона не мала настрою танцювати, а півгодини просиділа у коридорі, обіймаючи мене та обіцяючи, що сумуватиме. Я добряче нализувся, скориставшись із моменту: випивка була безкоштовною. Шері та її друг із Куби за всіх платили. Насправді я так нажлуктився, що навіть не попрощався із Шері, бо мені довелося йти до туалету, щоб вирвати. Попри те, що я був дуже п'яний, мене таки охопив жаль: ми пили справжнє шотландське віскі «Gleneagle», а не місцевий самограй, перегнаний незрозуміло з чого.

Після того, як я проблювався, у моїй голові трішки прояснилося. Я вийшов, сперся на стіну і зарився обличчям у плющ, важко дихаючи. Коли у кров потрапила необхідна кількість кисню, я впізнав Френсі Херейру, який стояв біля мене. Я навіть вимовив:

— Френсі, вітаю.

Він винувато осміхнувся:

— Запах досить сильний.

— Вибачай, — роздратовано сказав я. Френсі здивувався.

— Тобто? Я маю на увазі, що на крейсері тхне доволі сильно, але щоразу, як відвідую Браму, я дивуюсь, як ви взагалі тут живете. А в кімнатах — то просто жах.

— Я не ображаюся, все добре, — великодушно мовив я, поплескавши його по плечу. — Мені треба сказати Шері «на добраніч»

— Вона пішла, Робе. Заморилась і її відвели назад до шпиталю.

— У такому разі, — відповів я, — побажаю доброї ночі лише тобі.

Я вклонився й пішов виписувати мисліте по тунелю. Нелегко перебувати в умовах майже нульової гравітації у стані алкогольного сп'яніння: починаєш сумувати через брак опори завбільшки в сто кіло, яка тримала б тебе на землі. Пізніше мені розповіли, що я вирвав велику полицю з плющем зі стіни і забився головою в щось достатньо важке, через що на макітрі залишився синець бузкового кольору розміром з вухо. Я пригадав, як Френсі підійшов до мене і взявся провести додому, а потім хтось іще теж допомагав йому дотягти

мене. Коли я придивився, виявилось, що то Клара. Те, як мене вкладали до ліжка, я пам'ятаю кепсько, а прокинувшись від жахливого нападу похмілля, я здивовано помітив, що Клара досі в моїй кімнаті.

ЗВІТ КОРПОРАЦІЇ: ОРБИТА 37

74 кораблі повернулися за вказаний період із загальною кількістю членів екіпажу 216 чоловік. 20 додаткових кораблів пропали безвісти із загальною кількістю членів екіпажу 54 чоловік. Окрім того, 19 членів екіпажу вбито або вони померли від ран, хоча кораблі повернулися. Троє кораблів повернулося в такому пошкодженому стані, що їх ремонт є недоцільним.

Звіти про висадку: 19 разів. На п'ятьох досліджуваних планетах існувало життя на рівні мікроорганізмів і вище; на одній із планет було добре розвинене рослинне і тваринне життя, але розумного життя не виявлено.

Артефакти: до Брами привезено додаткові взірці звичайного обладнання гічі. З інших джерел не знайдено жодних артефактів. Артефактів гічі, які досі були невідомі, не виявлено.

Зразки: 145 хімічних і мінеральних взірців. Жодні з них не мають достатньої цінності, яка зможе виправдати їх використання. Знайдено 31 зразок живої органіки. Три зразки були визнані небезпечними і знищені у космосі. Жоден із них не придатний для використання.

Наукових премій за поточний період видано: 8 754 500 доларів.

Видано інших премій готівкою, включно з відсотками за поточний період: 35 785 600 доларів.

Премій та відсотків за нові відкриття (окрім наукових премій) за поточний період видано: 0.

Персонал, який прибув до Брами або покинув її: 151 особа. Робочі втрати: 75 осіб (включно з 2 особами, які загинули під час навчання у посадковому модулі). Кількість людей, що мають проблеми зі здоров'ям станом на кінець поточної орбіти: 84 особи. Сукупні втрати: 310 осіб.

Новий персонал, який прибув до Брами за вказаний період: 415 осіб. Повернулися до виконання своїх обов'язків: 66 осіб.

Загальний приріст за поточний період: 481 особа. Чистий приріст персоналу: 171 особа.

Я підвівся якнайнепомітніше й пішов до ванної, оскільки мені треба було ще проблюватися. Це тривало недовго, а відтак я вперше за чотири дні прийняв душ. Це було страшенним марнотратством, якщо зважати на мій фінансовий стан. Утім, я почувався краще, тож коли дістався до своєї кімнати, Клара вже встала, принесла чай (напевно, від Шики) і чекала на мене.

— Дякую, — широко сказав я, бо був геть зневоднений.

— Не так швидко, старий, — нетерпляче мовила Клара, але я й сам знав, що не слід перенавантажувати шлунок. Я зробив два ковтки і знову розтягнувся на гамаку. Тоді я вже знав, що буду жити.

— Не очікував, що побачу тебе тут, — сказав я.

— Ти був, ну, досить наполегливий, — відповіла вона. — Вийшло не надто вдало, але ти дуже старався.

— Вибач.

Простягнувши руку, Клара стисла мою ногу.

— Не переживай. Як справи взагалі?

— А, добре. Вечірка мені сподобалась. Однак я тебе там не пам'ятаю.

Клара стенула плечима:

— Я запізнилася. До речі, мене не запрошували.

Я нічого не сказав, бо знав, що Клара та Шері недолюблюють одна одну, либонь, через мене. Клара, читаючи мої думки, промовила:

— Мені завжди було байдуже до Скорпіонів, особливо таких невігласів із величезною щелепою. Від них ніколи не почувеш чогось інтелектуального чи душевного.

І, щоправда, додала:

— Але вона досить смілива. Це слід визнати.

— Не думаю, що зараз я готовий до суперечки, — сказав я.

— Робе, це не суперечка.

Клара нахилилась, обіймаючи мене за голову. Вона пахла потом і якимсь своїм жіночим запахом; за певних умов, це навіть приємно, але не те, чого мені треба зараз.

— Гей, — спитав я. — А що трапилося з мускусною олійкою?

— Що?

— Маю на увазі, — пояснив я, несподівано зрозумівши, що то правда, — ти певний час користувалася такими парфумами. Це було перше, що я помітив, коли познайомився з тобою.

Я згадав про те, як Френсі Херейра прокоментував запах у Брамі, і зрозумів: я давно вже спостеріг, що Клара пахне гарно.

— Робе, любий, ти намагаєшся розпочати зі мною суперечку?

— Звичайно, ні. Та мені цікаво, чому ти припинила ними користуватися?

Клара знизала плечима і не відповіла, хоча невдоволений вираз обличчя — теж відповідь. Мені цього було досить, бо я вельми часто говорив, що мені подобаються її парфуми.

— Як просуваються справи із психологом? — запитав я, прагнучи змінити тему.

Утім, це не допомогло. Клара холодно відповіла:

— Мабуть, ти в поганому гуморі, якщо робиш такі зауваження. Думаю, мені час додому.

— Ні, я говорю відверто, — наполягав я. — Мені цікаво, як у тебе йдуть справи.

Вона не відповіла по суті, хоча я знав, що вона записалася до психолога ще кілька тижнів тому. Кожного дня він (точніше, воно: я знав, що Клара обрала робота на компі Корпорації) проводив із Кларою по 2—3 години.

— Непогано, — відсторонено мовила Клара.

— Уже впоралася зі своєю причепливою ідеєю стосовно батька? — запитав я.

Клара відповіла:

— Робе, а тобі ніколи не спадало на думку, що тобі самому не завадила б допомога?

— Кумедно чути це від тебе. Луїза Форенд на днях говорила мені те саме.

— Не смішно. Подумай над цим. Бувай.

Коли Клара пішла, я відкинув голову і заплющив очі. Піти до мозкоправа! Навіщо мені це? Усе, що мені треба, — одна

щаслива знахідка, як у Шері... А ще мені... ще мені треба набратися сміливості для наступної подорожі. Та, як на мене, така сміливість є дефіцитом.

Час спливав (чи я сам його гаяв). Одним із способів зробити це був похід до музею. Там вже встановили голограму, на якій були показані усі знахідки Шері. Я дивився її двічі чи тричі, просто, щоб дізнатись, який вигляд мають сімнадцять мільйонів п'ятсот п'ятдесят тисяч доларів. Переважно вони скидалися на непотрібний мотлох, але лише в розібраному стані. Там було близько десяти маленьких віял для молитви. Я гадаю, це доводило те, що гічі полюбляли класти кілька витворів мистецтва навіть у комплекти для ремонту шин. Були там також інші речі, як-от хрестуваті викрутки з гнучкими стрижнями, торцеві ключі, зроблені з якогось м'якого матеріалу, електричні тестери й ще багато предметів, які ніхто доти не надибував. Коли вони були розкладені поштучно, то мали досить хаотичний вигляд, але зібрані у пласких ящикках, вставлених один в одного, вони здавалися зразково компактними. Сімнадцять мільйонів п'ятсот п'ятдесят тисяч доларів! Якби я був із Шері, то став би одним із пайовиків.

Або одним із трупів.

Я зупинився у Клари і трохи посидів там, але її не було вдома. Зазвичай о такій порі вона нікуди не виходила. Проте, з іншого боку, я часто губив Клару з очей. Вона знайшла собі іншу дитину, щоб доглядати, поки її батьки мали справи. То була маленька чотирирічна чорношкіра дівчинка (а може, й старша чи менша). Вона прибула до Брами разом з батьками. Мати була астрофізиком, а тато — екзобіологом. Я не міг зрозуміти, яке заняття собі знайшла Клара.

Я поплентався назад до своєї оселі. Луїза Форенд визирнула зі своєї кімнати і зайшла за мною.

— Робе, — сказала вона, — ти щось знаєш про велику премію за безпеку, яку збираються оголосити?

Я посунувся на ліжку, щоб вона теж могла сісти.

— Я? Ні. А звідки?

Її бліде мускулисте обличчя здавалося ще більш схвильованим, аніж завжди. І я не знав, чому.

— Можливо, ти щось чув, від того-таки Дена Мечнікова. Я знаю, що ви з ним добре спілкуєтесь, і бачила, як він розмовляв із Кларою в аудиторії.

Я не відповів, бо не знав, що казати.

— Ходять чутки, ніби скоро готується науковий рейс, доволі страхітливий. Я хотіла б записатись.

Я обійняв її.

— Що трапилося, Луїзо?

— Віллу помістили у список мертвих.

Луїза заплакала.

Я обійняв її й дав можливість виплакатися. Я хотів її втішити, але як? За кілька хвилин я підвівся й подлубався у своєму серванті, шукаючи косяк, який Клара залишила два дні тому. Знайшовши, я запалив його і передав Луїзі. Вона добряче затягнулася, затримала дим у собі, а потім видихнула.

— Робе, вона загинула, — промовила Луїза. Вона вже виплакалася й мала вигляд понурий, але розслаблений; навіть м'язи на її шиї та уздовж хребта не були напружені.

— Луїзо, можливо, вона ще повернеться.

Жінка похитала головою.

— Ні. Корпорація оголосила, що її зореліт пропав безвісти. Він-то, можливо, повернеться, але Вілли вже не буде серед живих. Вони доїли останній шматок їжі ще два тижні тому.

Луїза кілька секунд дивилася в одну точку, потім зітхнула і зробила ще одну затяжку.

— Як шкода, що Сесса зараз тут немає, — сказала Луїза, відхиляючись назад і простягаючись; я відчував, як грали її м'язи на моїй долоні.

Оголошення

ШУКАЮ сміливця, який полетить по премію у півмільйона без урахування бонусів. Не розпитуйте мене, а просто повідомте. Тел. 87-299.

ПУБЛІЧНИЙ АУКЦІОН для незареєстрованої власності проспекторів, які не повернулися. Область Корпорації «Чарлі Дев'ять», 13:00—17:00 завтра.

ВАМ ВІДПУСТЯТЬСЯ УСІ ГРІХИ, коли ви досягнете єдності. Він/вона — гічі; він/вона прощає. Церква Божественного Мотоцикла. Тел.: 88-344.

ШУКАЮ партнерів для порозуміння. Лише моносексуали. Без тілесного контакту. Тел.: 87-913.

Я бачив, що травичка взяла її, та й мене теж. Це був не просто план, який вирощували на підвіконнях Брами, ховаючи його за плющем. Клара дістала чистий Naples Red у одного з хлопців із крейсера. Цю траву вирощують у тіні на схилах Везувія поміж рядів виноградних лоз, із яких робили вино Lacrimae Cristi. Обернувшись до мене, Луїза притулилася своїм підборіддям до моєї шиї.

— Я справді люблю свою родину, — мовила Луїза досить спокійно. — Я так мрію, щоб нам пощастило. Ми на це заслуговуємо.

— Сонечко, заспокойся, — сказав я, пестячи її волосся. Потім я перейшов до її вуха, а відтак — до її губ, і ми поступово почали ніжно й без поспіху кохатися. Це надзвичайно відпружувало. Луїза була дуже вмілою, спокійною та сприйнятливою. Після кількох місяців нервових припадків Клари це нагадувало візит до матері на курячий суп. Коли все закінчилося, вона осміхнулася, поцілувала мене і відвернулася. Луїза лежала тихо і я майже не чув, як вона дихає. Вона довго мовчала, аж раптом я відчув, що мій п'ясток знову став вологим, і зрозумів, що вона знову плаче.

— Даруй, Робе, — сказала Луїза, коли я почав гладити її. — Це все через те, що нам ніколи не щастило. Іноді я можу з цим змиритися, а деколи — ні. Нині якраз один із тих лихих періодів.

— У тебе все буде добре.

— Не думаю. Я більше ні в що не вірю.

— Ти потрапила сюди, еге ж? То, вважай, тобі вже досить пощастило.

Луїза обернулася й утупилася в мене поглядом. Я сказав:

— Тобто, уяви, скільки людей захотіли б віддати своє ліве яечко, щоб сюди потрапити.

Луїза повільно промовила:

— Робе... — і замовкла. Я почав говорити, але вона долонею затулила мені рота.

— Робе, — спитала вона, — ти знаєш, як нам вдалося сюди потрапити?

— Так, звісно. Сесс продав свого аеробуса.

— Не зовсім. Від його продажу ми отримали трішки більше ніж сто тисяч. Але цього було недосить навіть на одного. Гет допоміг нам дістати потрібну суму.

— Твій син? Той, що помер?

Луїза пояснила:

— Гет мав рак мозку. Це виявили майже вчасно. Була можливість зробити операцію. Він міг прожити ще... принаймні, років десять. Він мав би певні проблеми. Його мовні центри та руховий апарат були уражені. Але він був би досі живим. Лише...

Луїза прибрала руку з моїх грудей, щоб витерти обличчя. Проте, вона не плакала:

— Він не хотів, щоб ми витрачали гроші, які одержали з продажу аеробуса, на його лікування. Нам вистачило б лише на операцію, а потім ми знов опинилися б у злиднях. Тому він продав себе, Робе, на органи. Гет віддав не просто ліве яечко, а усе своє тіло. Його органи коштували дорого, тому що він був здоровим двадцятидворічним скандинавом. Він віддав себе лікарям і... як би краще сказати... його приспали. Зараз сотні людей можуть послуговуватися його органами. Лікарі продали всі органи на трансплантацію і віддали нам гроші. Ми отримало близько мільйона доларів. Так ми дісталися Брами і дещо заощадили. Ось ціна нашого успіху, Робе.

Я знітився:

— Вибач.

— За що? Нам просто не щастить, Робе. Гет помер. Вілла загинула. Ніхто не знає, де мій чоловік і наша єдина жива дитина. А я тут і, Робе, більшу половину часу шкодую, що досі жива.

Я залишив її спати у своєму ліжку й пішов до Центрального парку. Я зателефонував Кларі, розпитав, де вона, і надіслав повідомлення, щоб вона знала, де мене шукати. Наступну годину я лежав горілиць, спостерігаючи, як дозріває шовковиця. У Парку не було нікого, крім двох туристів, які вирішили

швидко оглянути його, перше ніж корабель полетить додому. Я не звернув на них уваги, навіть не помітив, як вони пішли. Мені було шкода Луїзу та всю сім'ю Форендів. Але найдужче мені було шкода себе. Їм не щастило, а моя ситуація була ще болючішою: мені бракувало сміливості пошукати щастя. Хворе суспільство вичавлює авантюристів як виноградини, і вони не здатні цьому зарадити. Гадаю, така сама ситуація була з матросами Колумба та з першопрохідцями, котрі їхали у своїх критих фургонах землями команчів; можливо, їм теж було страшно, як і мені, вони не знали, що робити, але не мали вибору. Як і я. О Господи, як же мені було лячно!..

Я почув голоси. Один належав дитині, а інший — Кларі, радше то був її легкий, повільний сміх. Я прокинувся.

— Вітаю, Робе, — сказала вона, стоячи переді мною і тримаючи руку на голові у крихітної чорношкірої дівчинки з дрібушками. — Це Вотті.

— Привіт, Вотті.

Мій голос лунав не так, як зазвичай, і це зрозумів навіть я. Клара уважно подивилася на мене й вимогливо запитала:

— Що трапилося?

Я не міг укластися в одне речення, тому вирішив відповісти частково:

— Віллу Форенд оголошено мертвою.

Клара кивнула, нічого не сказавши. Вотті процвірінькала:

— Кларо, будь-ласка, кинь мені м'яча.

Клара перекинула м'яча дівчинці, зловила його, знову кинула; все це в темпі адажіо, як звичайно у Брамі.

Я промовив:

— Луїза хоче вирушити в рейс, у якому можна здобути премію за безпеку. Гадаю, вона хоче взяти нас із собою.

— Ну і?..

— Що ми вирішимо? Ден не повідомив тобі ніякої особливої інформації?

— Ні! Я не бачила Дена... вже бозна-скільки. У будь-якому разі, він вилетів у рейс сьогодні вранці на одномісному кораблі.

— І не організував прощальної вечірки?! — спитав я здивовано-заперечливим тоном. Клара закусила губу.

Дівчинка гукнула:

— Пане, ловіть!

Коли вона кинула м'яча, він прилетів як повітряна куля до причалової щогли, але я однаково ледь не прогавив його. Я думав про інше, але кинув м'яч назад більш зосереджено.

Через хвилину Клара промовила:

— Вибач, Робе. Напевно, я була не в гуморі.

— Ага, — я напружено міркував.

Клара примирливо сказала:

— Робе, у нас були скрутні часи. Не хочу бути різкою з тобою. Я... я дещо принесла тобі.

Я озирнувся. Клара взяла мою руку і щось тицьнула в неї.

То був браслет проспектора, виготовлений з металу гічі. Дешевше, аніж за п'ятсот доларів такий ніде не купити. Я не міг собі цього дозволити. Я дивився на нього, намагаючись зібрати до купи свої думки і висловити їх.

— Робе!

— Що?

Клара роздратовано мовила:

— Зазвичай дякують.

— Зазвичай, — відповів я, — кажуть правду, а не як ти: твердиш, що не бачила Мечнікова, хоча насправді була з ним минулого вечора.

Клара спаленіла:

— Ти стежив за мною!

— Ти брехала мені.

— Робе, я тобі не належу! Ден — людина і мій друг.

ПРО МЕТАЛУРГІЮ

Питання. Я читав звіт про те, що метал гічі досліджували у Національному бюро стандартів...

Професор Геграмет. Ні, Тетсу, такого не може бути.

Питання. Але ж показували по н'єзовізору...

Професор Геграмет. Ні. Це був звіт про те, що Бюро стандартів провело кількісну оцінку фізичних властивостей металу

гічі, а не аналіз. То був просто опис: межа міцності на розрив, міцність на руйнування, температура плавлення та інші.

Питання. Я не певен, що розумію відмінність.

Професор Геґрамет. Ні, Тетсу, не розумієш. Ми досі не знаємо, що це таке. Яка найцікавіша особливість металу гічі? Кажіть, Тене.

Питання. Він світиться?

Професор Геґрамет. Так. Він випромінює світло, яке є таким яскравим, що більше нічого не треба для того, щоб освітлювати кімнату, а коли ми хочемо темряви, доводиться його закривати. Він вже сяє, як мінімум, півмільйона років. Звідки береться енергія? Працівники Бюро стверджують, що цей метал містить якісь продукти розпаду урану, які, скорше за все, є причиною випромінювання. Утім, достеменно ми не знаємо. Також він містить якийсь елемент, що нагадує ізотоп міді. Проте досі не поталанило виділити стабільні ізотопи міді. Тому єдине, що Бюро встановило, це точну частоту блакитного світла і всі фізичні показники з точністю до восьмого чи дев'ятого знака, але у звіті ви не знайдете інформації про те, як його виготовити.

— Друг! — гаркнув я.

Мені язик не повертався назвати Мечнікова другом. Лише від самої думки про те, що він переспав із Кларою, в моєму паху починало щось нидіти. Мені не подобалося це почуття, оскільки я не міг його визначити. То не був гнів чи ревності. Був у цьому якийсь елемент, котрий я відчував досить непевно. Хай як це було нерозважливо, я сказав, майже плачучи:

— Я познайомив тебе з ним!

— Одначе це не означає, що я твоя власність! Добре, — буркнула Клара, — можливо, я й переспала з ним кілька разів. Але це не змінює мого ставлення до тебе.

— Але це змінює моє ставлення до тебе, Кларо.

Вона скептично глянула на мене:

— Тобі не сором казати таке? Коли ти прийшов сюди, від тебе смерділо сексом з якоюсь дешевою шльондрою!

Мене заскочили зненацька, тож я відповів:

— Вона не дешева шльондра! Я хотів її втішити, бо їй було зле. Клара прикро засміялася; лють була зайвою:

— Луїза Форенд? Вона працювала на панелі, щоб потрапити сюди. Ти знав про це?

Тим часом дівчинка стояла, тримаючи м'яч і витріщаючись на нас. Я бачив, що ми лякали її, тому стримано сказав, намагаючись приховати гнів:

— Claro, я не дозволю тобі пошити мене в дурні.

— Пхе! — відповіла вона з невиразною огидою й розвернулася, щоб піти. Я простяг руку, воліючи торкнутись її. Вона схлипнула і щосили вдарила мене у плече...

То була помилка з її боку.

Це завжди хибно. Річ не в тому, наскільки це раціонально чи виправдано, а у сигналах. Клара подала мені неправильний сигнал. Вовки не вбивають один одного з тієї причини, що менші та слабші вовки завжди здаються: вони падають на спину, оголюють шию і прибирають лапу, прагнучи показати, що їх переможено. А переможець фізично не може нападати далі. Інакше вовки давно вже зникли би. Із цієї-таки причини чоловіки зазвичай не вбивають жінок чи принаймні не забивають їх до смерті. Вони не можуть. Чим більше чоловікові кортить вдарити жінку, тим дужче його внутрішній механізм забороняє це. Проте, якщо жінка припуститься помилки й подасть інший сигнал, ударивши першою... Я стусонув Клару чотири-п'ять разів якомога сильніше — в обличчя, у груди, в живіт. Вона впала додолу, хлипаючи. Я сів коло неї, підняв її однією рукою і цілком холоднокровно ляснув її ще двічі. Це відбувалось абсолютно невідворотно, наче під диригуванням Господа Бога, але водночас я відчував своє важке дихання, наче щойно забіг на крутосхил. Кров стугоніла у вухах. Усе залилося червоним світлом.

Нарешті я почув, як десь далеко хтось плаче тоненьким голосом.

Підвівши голову, я побачив дівчинку Вотті. Вона витріщилася на мене з роззявленим ротом. По її широких синювато-чорних щоках текли сльози. Я рушив до неї, воліючи заспокоїти. Вона закричала і побігла за опору для винограду.

Я повернувся назад до Клари. Вона сиділа, не дивлячись на мене й закривши рукою рот. Вона прибрала руку — і її погляд застиг на тому, що було в ній. Це був зуб.

Я нічого не сказав. Я не знав, що говорити, і не змушував себе думати про щось. Розвернувшись, я покинув Центральний парк.

Не пам'ятаю, що робив упродовж наступних чотирьох годин. Я не спав, хоча був фізично знеможений. Кілька хвилин я сидів на тумбочці, потім пішов геть. Пам'ятаю, як я говорив із кимось; здається, то був прибулда, що повертався назад на корабель до Венери. Ми розмовляли про те, що працювати проспектором — ризиковано і цікаво. Потім я пам'ятаю, як обідав у буфеті. Весь час у моїй голові снувалась одна думка — вбити Клару. Я намагався втамувати всю ту лють, яка накопичилась і про яку навіть не здогадувався, аж поки Клара не натиснула на гачок.

Не знаю, чи вона мені колись пробачить. Я навіть не був упевнений, чи вона мала це робити і чи я сам хотів цього. Мені було важко уявити, що ми знову станемо коханцями. Та нарешті я вирішив, що треба перепросити.

Але Клари не було в кімнаті. І нікого не було, окрім пухкенької чорношкірої жінки, яка повільно перебирала одяг із жалісним обличчям. Коли я запитав про Клару, вона почала плакати.

— Вона поїхала, — жінка схлипнула.

— Поїхала?

— Ох, вона мала жахливий вигляд: хтось її побив! Вона привела Вотті, сказала, що більше не може її доглядати і віддала мені весь свій одяг. Що ж я робитиму з Вотті?! Я ж працюю.

— Куди вона поїхала?

Жінка підвела голову:

— Назад до Венери на кораблі. Близько години тому.

Більше я ні з ким не говорив. Я залишився сам у ліжку і якийсь дивом заснув.

Прокинувшись, я зібрав усі свої речі: одяг, голографічні диски, шахи й наручний годинник, браслет гічі, який мені подарувала Клара. Я обійшов кімнати і продав усі свої речі,

зняв кошти з кредитного рахунку й зібрав гроші докупи: вишло всього тисяча чотириста доларів та якийсь дріб'язок. Я відніс усі гроші до казино на номер 31 на колесі рулетки.

Велика куля неквапно закотилась у чарунку — зелена, зеро.

Я пішов до пункту управління польотами й записався на перший-ліпший одномісний корабель і за двадцять чотири години був у космосі.

Розділ 23

— Робе, як ти насправді ставишся до Дена?

— Хай йому біс, а як ти гадаєш? Він спокусив мою дівчину.

— Робе, це звучить доволі по-старомодному і сталося багато років тому.

— Звісно.

Мені спадає на думку, що Зігфрід поводить себе нечесно. Він установлює правила, а потім порушує їх. Я обурено кажу:

— Зігфріде, закрійся! То все було давно, але не для мене, бо я тримаю його в собі. У моїх думках воно ще дуже свіже. Хіба це не твоє завдання: допомогти мені видобути весь той старий мотлох, щоб він висох, вивітрився й більше мене не паралізував?

— Робе, мені досі цікаво, чому це почуття таке свіже у твоїх думках.

— Зігфріде, заради Бога!

Це один із тих моментів, які доводять, що Зігфрід насправді дурень. Мені здається, що він не може обробляти комплексні входні дані. Коли до цього доходить, виявляється, що він просто робот і не може перетнути межі своєї програми. В основному він добре реагує на ключові слова, зрозуміло, не звертаючи уваги на значення. Також він реагує на дрібниці, що полягають у тоні чи м'язовій активності, яку він зчитує за допомогою давачів у килимку й пасках.

ПРО АРЕАЛ НАСЕЛЕННЯ ГІЧІ

Питання. *Тобто навіть невідомо, який вигляд мав стіл гічі чи будь-який старий предмет хатнього вжитку?*

Професор Геграмет. *Ми навіть не знаємо, на що скидався будинок гічі. Жодного разу їх не знаходили, лише тунелі. Вони полюбляли розгалужені шахти, на виході з яких були їхні кімнати. Також їм подобалися великі веретенуваті зали, загострені з кожного кінця. Одна є тут, дві на Венері й, можливо, напіввивітрені залишки такої зали знайдено у Світі Пеггі.*

Питання. *Я знаю, що є бонус, якщо знайдеш розумне інопланетне життя. Який же бонус буде, якщо знайти гічі?*

Професор Геграмет. *Спочатку знайдіть, а відтак назвете ціну.*

— Якби ти був людиною, а не роботом, ти зрозумів би, — кажу я.

— Можливо, Робе.

Щоб повернути розмову назад у потрібне русло, я кажу:

— Правда, це відбулося давно. Я не можу зрозуміти твоїх запитань, які не стосуються цього.

— Я ставлю такі запитання, щоб подолати суперечність у твоїх словах, яку відчуваю. Ти говорив, що тобі було байдуже, коли твоя дівчина Клара спала з іншими чоловіками. Чому те, що вона переспала з Деном, аж так важить для тебе?

— Ден ставився до неї неналежним чином!

Господи, але це правда. Він покинув її, коли вона загрузла, як муха у варенні.

— Робе, це через його ставлення до Клари? Чи таки через ваші стосунки з Деном?

— Ні! У нас із Деном не було ніяких стосунків!

— Робе, ти казав мені, що він був бісексуалом. Що можеш розповісти мені про ваш політ?

— Мечніков мав двох інших чоловіків для забави! Але, друже, я не був із ним, чесно. Ох, — відповідаю я, намагаючись говорити спокійним тоном, щоб приховати ту незначну зацікавленість у цій дурній бесіді. — Правду кажучи, він кілька разів загравав до мене. Проте я сказав, що мене це не цікавить.

— Робе, у твоєму голосі, — говорить Зігфрід, — більше злості, аніж у словах.

— Бодай ти запався!

Тепер, визнаю, я по-справжньому розсердився. Я ледве стримуюся:

— Ти допік уже своїми дурними звинуваченнями. Звісно, я дозволив йому обійняти мене кілька разів, не більше. Нічого серйозного. Я просто задовольнявся, щоб згаяти час. Мечніков подобався мені: здоровий гарний хлопець. Почуваєшся досить самотньо, коли... Що тепер?

Зігфрід видає звук, наче прочищає горло. Ненавиджу, коли він перебиває мене, не перериваючи.

— Що ти сказав щойно, Робе?

— Що? Коли?

— Коли твердив, що між вами не було нічого серйозного.

— Господи, я не знаю, що я казав. Не було нічого серйозного, і все. Я просто бавився, щоб згаяти час.

— Ти не вживав раніше слово «бавився», Робе.

— Невже? А яке ж?

Я прислухаюся до власної луни, аналізуючи її.

— Здається, я сказав «розважатися». Що не так?

— «Розважатися» ти теж не говорив, Робе. Що ти сказав?

— Не знаю.

— Робе, ти сказав: «Я просто задовольнявся».

Я знову стаю в захисну позицію. В мене таке відчуття, ніби я раптом дізнався, що обмочився або що в мене розстебнута ширінка. Я виходжу за межі свого тіла й аналізую власні думки.

— Робе, що ти маєш на увазі під «задовольнявся»?

— Ну, — відповідаю я зі сміхом, щиро вражений і в той самий час здивований, — справжня обмовка за Фройдом, чи не так? А ви розбираєтеся. Мої вітання програмістам.

Зігфрід не реагує на мою люб'язну ремарку. Він дає мені кілька хвилин перетравити інформацію.

— Добре, — здаюся я. Почуваюся незахищеним та дуже вразливим, пускаю все на самоплин і живу цим моментом, наче він триватиме вічно, як для Клари у її миттєвому та нескінченному падінні.

Зігфрід м'яко відповідає:

— Робе, мастурбуючи, ти фантазував про Дена?

— Я ненавидів це, — відповідаю я. Зігфрід чекає.

— Я ненавидів себе через це. Точніше, не зовсім так, а скоріше зневажав. Бідний я сучий син, чорти б мене взяли, огидний

збоченець, який дрочить і мріє про те, щоб його трахнув коханець його дівчини.

Зігфрід чекає, поки я ще щось скажу, а потім говорить:

— Гадаю, Робе, ти дійсно хочеш поплакати.

Він має рацію, але я нічого не хочу казати.

— Хочеш поплакати? — питає Зігфрід.

— Я б дуже хотів, — відповідаю я.

— Тоді, Робе, чому б тобі не поплакати?

— Якби ж я міг, — зізнаюся я. — На жаль, просто не знаю як.

Розділ 24

Я крутився, намагаючись заснути, і помітив, що кольори на системі керування польотом, розробленій гічі, почали змінюватися. Це сталося на п'ятдесят п'ятий день польоту і на двадцять сьомий день після повороту. Упродовж усього періоду система керування світила яскраво-рожевим, а тепер на ній з'явилися завитки чистого білого кольору. Вони збільшувалися та зливалися.

Я наближався до місця прибуття! Я не знав, куди, але наближався.

Мій маленький старий корабель — смердюча, незручна та нудна домовина, у якій я самотньо огинався майже два місяці, — летів набагато повільніше за швидкість світла. Я розмовляв сам до себе, грав у ігри сам із собою і втомився від себе. Я перехилився, щоб подивитись на оглядовий екран. Він зараз розташовувався нижче, оскільки корабель почав гальмувати. Там не було нічого цікавого. А, так, там сяяла зірка. Там було повно зоряних скупчень, що здавалися мені незнайомими: півдюжини блакитних зірок, колір яких варіювався від яскравого до дуже різкого.

Одна червона зірка вирізнялася своїм насиченим забарвленням, але не сяйвом, скидалася на кавалок червоного вугілля і мала вигляд досить загрозливий. Вона не була яскравішою за Марс, якщо на нього дивитися із Землі, проте мала огидніший і темніший червоний колір.

Я змусив себе зацікавитися.

ЗВІТ ПРО РЕЙС

Корабель 3-104, рейс 031D18. Екіпаж: Н. Ахоя, Т. Захарченко, Л. Маркс.

Час у дорозі — 119 днів 4 годин. Місцезнаходження не визначене, але очевидно, що поза галактичним скупченням, у пиловій хмарі. Важко визначити зовнішні галактики.

Короткий опис: «На відстані, на якій можливе сканування, не знайдено жодних слідів планет, артефактів чи астероїдів, на які можна було би приземлитися. До найближчої зірки приблизно 1,7 світлового року. Припускаємо, що всі об'єкти, які тут колись були, знищено. На шляху назад у системі забезпечення життєдіяльності виникли несправності й Ларрі Маркс помер».

Це було непросто — після двох місяців відмови наблизитися до всього, що оточувало, оскільки воно стало нудним або загрозливим — стати уважним і відкритим. Я увімкнув сферичний сканер і визирнув. Корабель почав повертати свою схему сканування, «розрізаючи» небо як помаранч, щоби проаналізувати його за допомогою камери й аналізаторів.

Майже одразу я отримав сильний і яскравий сигнал десь неподалік. Я негайно забув п'ятдесят п'ять днів нудьги та виснаження. Це було щось або надзвичайно велике, або дуже близько. Я навіть забув про те, що хотів спати. Я схилився над оглядовим екраном, спершись на руки й коліна, і побачив його: чотирикутно-площинний об'єкт, який наближався до екрана. Він весь випромінював усе більш яскраве сяйво. Чистого металу гічі. Об'єкт нагадував плиту з нерівною поверхнею, мав пласкі боки, на яких були округлі пухирці.

Я відчув приплив адреналіну й у моїй голові почали снувати образи різних смаколиків. Об'єкт зник, а я прикипів до аналізатора сканера, воліючи побачити, чим це закінчиться. Не було жодних сумнівів, що це щось корисне, питання тільки в тому, наскільки корисне. Можливо, користь була надзвичайною! Можливо, я відкрив цілий Світ Пеггі, й усеньке життя одержуватиму відсоток у мільйон доларів кожного року! А може, то просто порожня оболонка. Можливо. Мені здалося,

що той грубий об'єкт... найбожевільніша ідея: цілий великий корабель гічі, до якого я міг потрапити або міг його облетіти; я уявив, що на ньому може бути тисячі чоловік і тонни вантажів! Мрії могли стати дійсністю; навіть якби вони не підтвердилися, то це могла бути закинута оболонка, у якій могла знайтися всього одна річ: одна маленька штуkenція, один пристрій, які жодного разу ніхто не знаходив. Їх можна буде забрати, відтворити і запустити на Землі.

Похитнувшись, я вдарився кісточками пальців об спіраль, яка наразі сяяла м'яким золотистим світлом. Я відсмоктав кров і зрозумів, що корабель рухається.

Проте, він не мав рухатися! Програма цього не передбачала. Корабель повинен був зависнути на орбіті, яку мусив знайти згідно з програмою, і залишитися там, поки пілот не оцінить ситуацію й не ухвалить рішення.

Я збентежено озирнувся. Тепер зірка, що світилася, застигла рівно в центрі оглядового екрана; корабель вимкнув автоматичний сферичний сканер. Запізно я почув далекий гуркіт двигунів посадкового модуля. Ось чому зореліт рухався в бік об'єкта.

Над місцем пілота загорілося зелене світло.

Це неправильно! Зелена лампочка була встановлена людьми у Брамі; вона не мала жодного стосунку до гічі, а являла собою стару добру радіосхему, яка подавала сигнал, що хтось викликає мене. Хто це міг бути? Хто опинився біля мого свіжого відкриття?

Я увімкнув схему на клемній платі й закричав:

— Прийом!

Мені відповіли незнайомою мовою, але, здається, то була китайська. Утім, я чув людський голос, тому вже добре.

— Англійською, будь ласка! — заволав я.

— Хто ви у біса такий?

Пауза. Потім інший голос:

— Хто ви?

— Мене звати Роб Брудгед, — буркнув я.

— Брудгед?

Збентежене бурмотіння кількох голосів. Потім знову я почув той самий голос англійською мовою:

— У нас немає зареєстрованого проспектора на ім'я Броудгед. Ви з Афродіти?

— З якої Афродіти?

— На Бога, хто ви?! Послухайте: тут розташовано управління Брами-2 і в нас немає часу. Назвіть себе!

Брама-2!

Я вимкнув рацію і влігся, спостерігаючи за тим, як куля збільшується, попри настирливе зелене світло. Брама-2! Яке безглуздя! Якби я захотів потрапити до Брами-2, то міг зареєструватися на черговий рейс і прийняти зобов'язання платити відсотки за все, що знайду, чи безпечно полетіти як будь-який турист тим рейсом, котрим вже сто разів літали до мене. Однак я цього не зробив. Натомість я вибрав корабель з тими налаштуваннями, з якими ще ніхто не літав, і взяв на себе ризик, пройшовши через те, що й інші проспектори, трусячись від страху впродовж усіх п'ятдесяти п'яти днів.

Нечесно!

Я втратив голову. Кинувшись до покажчика курсу гічі, я почав хаотично крутити штурвали.

Я не міг змиритися зі своєю помилкою. Я був готовий до того, що нічого не знайду. Але не був готовий знайти щось дуже пересічне, без жодної винагороди.

Одначе те, що я зробив зараз, було ще більшою помилкою. Я побачив яскравий жовтий спалах на панелі індикатора курсу, а потім усі кольори згасли.

Тонкий звук двигунів посадкового модуля вшух.

Відчуття руху зникло; корабель завмер. На комплексі гічі нічого не працювало, навіть система охолодження.

Поки з Брами-2 відрядили корабель, щоб забрати мене, я вже знепритомнів унаслідок теплового удару, оскільки температура повітря піднялася до 75,0 °С.

На Брамі було спекотно і волого; на Брамі-2 було так холодно, що мені довелося позичити куртку, рукавиці й теплу білизну. У Брамі смерділо потом та каналізацією. У Брамі-2 — іржавим залізом. У Брамі було ясно і завжди повнісінько людей; у Брамі-2 було тихо й лише семеро чоловік (зі мною). Гічі залишили Бразу-2 недобудованою. Деякі тунелі закінчу-

валися глухим кутом із голого каменю, і їх було всього кілька дюжин. Там не вирощували жодних рослин, а повітря вироблялося за допомогою хімічних процесорів. Частковий тиск кисню не перевищував 150 мілібар, а інша частина складалася із суміші азоту та гелію. Цей показник набагато перевищував нормальний земний тиск і через це голоси звучали високо, а я задихався протягом перших кількох годин.

Чоловіка, який допомагав мені вилізти з посадкового модуля і несподівано занурив мене у холодну атмосферу, звали Норіо Ітуно. Це був велетенський марсіанин японського походження з темною шкірою. Він поклав мене на своє ліжко, дав гарячих напоїв і залишив мене відпочивати на годину. Я задрімав, а коли прокинувся, то Норіо вже сидів поруч. Він дивився на мене з повагою (через те, що я угробив зореліт вартістю п'ятсот мільйонів доларів) і цікавістю (через те, що знайшовся такий ідіот).

— Я так зрозумів, що вскочив у халепу? — запитав я.

— Гадаю, так, — ствердно відповів Норіо. — Корабель узагалі не працює. Ніколи такого не бачив.

— Я не думав, що зореліт гічі міг таким чином зламатися. Норіо стеноу плечима.

— Брудгде, ти вчинив щось неординарне. Як ти почуваєшся?

Я спробував підвестись, а він кивнув:

— Мені зараз дуже ніколи. Давай ти поспиш кілька годин. Можеш? Чудово. Потім ми влаштуємо вечірку на твою честь.

— Вечірку?! — Я найменше очікував почути це. — Для кого?

— Не кожного дня зустрінеш такого хлопця як ти, Брудгде, — приязно сказав Ітуно і залишив мене з моїми думками. Мені вони не подобалися, тож за мить я встав, надів рукавиці, застібнув курточку і пішов досліджувати Брам-2. Це тривало недовго, оскільки тут не було особливо на що дивитися. З нижніх поверхів лунали звуки вечірки, але вони дивно ширились у порожніх коридорах, де я нікого не зустрів. У Брам-2 туризм не був популярний, тому тут не працювали нічні клуби, казино й ресторани... не було й гальяна. Через кілька хвилин це питання стало руба. Я припустив, що туалет має бути біля кімнати Ітуно, і вирішив повернутися туди. Однак там теж

нічого не було. Уздовж певних тунелів стояли якісь кабінки, але їх будівництво не закінчено. Там ніхто не жив і тому не спромоглися встановити сантехніку.

Шановний «Голос Брами»:

Чи вважаєте Ви себе розсудливою і неупередженою людиною? Тоді доведіть це, прочитавши цього листа до кінця та обдумавши його. У Брамі тринадцять житлових рівнів. У кожному населеному коридорі по тринадцять кімнат (порахуйте самі). Ви вважаєте цього листа за дурний забобон? Ось докази: Рейси 83-20, 84-1 та 84-10 (обчисліть суму цифр!) були оголошені у списку 86-13 такими, що не повернулися! «Брама Корпорейшн», прокиньтесь! Хай скептики та мракобіси беруть нас на глум. Збереження людського життя залежить від вашого бажання зробити дрібний, але екстравагантний вчинок. Щоб вилучити всі Цифри Небезпеки з усіх програм, нічого не треба, окрім сміливості!

Глойнер. Тел.: 88-331.

То був не найкращий день у моєму житті.

Нарешті знайшовши туалет, я мізкував над ним упродовж 10 хвилин і вже ледь не залишив його брудним зі своєї вини. Проте цієї миті я почув звук біля кабінки. Маленька, повненька жіночка стояла там і чекала.

— Я не знаю, як злити воду, — мовив я, перепошуючи.

Вона оглянула мене згори донизу.

— Ви Брудгед, — зробила висновок жінка й додала: — Чому ви не полетіли на Афродіту?

— Що таке Афродіта... хоча, ні, зачекайте. По-перше, як зливати воду? По-друге, що таке Афродіта?

Вона показала на кнопку скраю дверей, а я ж гадав, що то вимикач світла. Коли я натиснув її, вся нижня частина цілісного резервуара почала світитись і через десять хвилин усередині зостався самий лише попіл. Потім і він зник.

— Зачекайте хвилю, — наказала жінка і зникла у кабінці. Коли вона вийшла, то сказала:

— Брудгед, на Афродіті є гроші. Вам вони знадобляться.

Жіночка взяла мене за руку й повела кудись. Я не заперечував. До мене почало доходити, що Афродіта — це якась нова планета, яку менш, аніж сорок днів тому, відкрито екіпажем із Брами-2 і на якій можна знайти багато чого.

— Звичайно, вам доведеться виплачувати відсотки, — сказала жінка. — І поки що там не знайшли нічого великого, тільки звичайний мотлох гічі. Але там ще є тисячі недосліджених кілометрів, а перший екіпаж із Брами туди вирушить хіба що за кілька місяців. Ми надіслали відповідь лише сорок днів тому. У вас є досвід гарячих планет?

— Гарячих планет?

— Я маю на увазі, — пояснила вона, тягнучи мене вниз до спускної шахти і притискаючись до мене, — ви колись досліджували гарячі планети?

Ми чули ваш запах у газах Оріона,
 Ми відкопали вашу нору в нетрях Проціона,
 Ми з Балтімора, Буффало, Бонна й Бенареса,
 Ми шукаєм на Алголі, Арктурусі й Антаресі
 Одного дня ми вас таки знайдемо.
 Маленькі загублені гічі, ми йдемо!

— Ні. Насправді, в мене дуже мало досвіду. Я був тільки в одному рейсі й нічого не знайшов. Навіть не приземлялися.

— Шкода, — сказала жінка. — Втім, там немає чого вчитися. Ви колись бували на Венері? На Афродіті трішки гірше. Її головна зірка — надгаряча, тому назовні краще не з'являтися. Проте, копальні гічі усі розташовано під землею. Якщо знайдете якусь із них, то станете заможним.

— Яка ймовірність знайти таку копальню? — запитав я.

— Нуу, — задумливо відповіла жінка, стягнувши мене з тро-са і ведучи тунелем, — напевно, не така вже й велика. Знову ж, під час рейсу ви завжди перебуваєте на відкритій місцевості. На Венері одягають броню та досліджують усю територію без жодних проблем. Ну майже, — зізналася вона. — Але втрати серед проспекторів невеликі, приблизно один відсоток.

— А який відсоток втрат на Афродіті?

— Запевняю, що значно більший. Вам доведеться користуватися посадковим модулем, а він не дуже мобільний на поверхні планети, а надто ж якщо вона складається з розтопленої сірки та якщо там постійні урагани — це за гарних погодних умов.

— Звучить прекрасно, — сказав я. — Чому ж ви не вирушили в той рейс?

— Чому? Я виїзний пілот. Я повертаюся до Брами за десять днів, шойно завантажу корабель або якщо трапиться той, хто захоче полетіти назад.

— Я вже хочу назад.

— Хай вам чорт, Брудгеде! Хіба ви не розумієте, якого лиха зазнали? Ви зламали систему керування на панелі. Вас покарають щонайсуровіше.

Я ретельно все обдумав, а потім сказав:

— Дякую, але я краще ризикну.

— Невже ви не розумієте? На Афродіті гарантовано є залишки гічі. Можна полетіти у сотню рейсів і нічого не знайти.

— Панійко, — відповів я, — Я не можу марно літати у сотні рейсів, ані зараз, ані коли-небудь. Не знаю, чи взагалі буду ще літати, і я налаштований повернутися до Брами. Більше нічого сказати не можу.

Загалом я провів у Брамі-2 тринадцять днів. Виїзний пілот Естер Берговіч умовляла мене полетіти на Афродіту, напевне, через те, щоб я не займав місце, призначене для цінних вантажів, на її шляху назад до Брами. Іншим було байдуже, а про мене думали, що я божевільний. Я створював проблеми Ітуно, якого призначили відповідальним за утримання Брами-2 на невідомий термін. Формально я був нелегалом, не заплатив ані копійки подушного податку, бо не мав чим платити. Ітуно дістав повне право викинути мене у відкритий космос без скафандра. Він розв'язав проблему, призначивши мене вантажником. Я завантажував п'ятимісний корабель Естер предметами низької цінності. То переважно були молитовні віяла та взірці для аналізу з Афродіти. Це забрало два дні, а потім Ітуно призначив мене головним помічником до трьох чоловіків, які перероблювали скафандри для наступної групи дослідників Афродіти. Вони використовували смолоскипи гічі з метою пом'якшити

метал, щоб зігнути його на скафандрах. Я не знав, як це робити. Щоб навчитися користуватися смолоскипом гічі на близькій відстані, треба два роки. Утім, мені дозволили підносити їм скафандри та листи металу гічі, а також інструменти, ходити по каву... й одягати скафандри по завершенню робіт, а потім виходити у відкритий космос, аби перевірити їхню герметичність.

Усі скафандри були герметичними.

На дванадцятий день із Брами прилетіли два п'ятимісні кораблі зі щасливими проспекторами, сповненими ентузіазму. Вони привезли непотрібне обладнання. Слух про Афродіту ще не встиг дістатися Брами й назад, тому новачки не знали, що саме їм насправді може знадобитися. Випадково серед них опинилася дівчина, колишня студентка професора Геграмета, яка мусила провести антропометричні дослідження у Брамі-2. На свій власний розсуд Ітуно перекинув її до експедиції на Афродіту й оголосив про вітально-прощальну вечірку. Нас було більше, аніж господарів: 10 новачків і я, але кількість випитого господарями компенсувала це, тож вечірка вийшла відмінною. Я став знаменитістю. Новачки не припиняли дивуватися, що я угробив зореліт гічі, а сам вижив.

Мені навіть стало шкода залишати Брам-2... А про страх краще й не згадувати.

Ітуно налив мені рисового віскі на три пальці й запропонував тост:

— Шкода, що полишаєте нас, Брудгеде, — сказав Ітуно. — Ви точно не зміните думку? Зараз у нас більше броньованих кораблів і скафандрів, аніж проспекторів, але я не знаю, скільки так триватиме. Якщо ви зміните думку, коли повернетесь назад...

— Я не зміню думку, — сказав я.

Оголошення

ШИРОКОЛИСТИЙ ТЮТЮН, ВИРОЩЕНИЙ У ТІНІ та скручений вручну. 2 долари за цигарку. Тел.: 87-307.

ІНТЕРПОЛ РОЗШУКУЄ Агосто Т. Агнеллі. Зателефонуйте до служби безпеки Корпорації. Особі, яка надасть інформацію про місцезнаходження вказаної особи — винагорода.

ПУБЛІКУЄМО оповідання та вірші. Найкращий спосіб зберегти мемуари для ваших дітей за супернизькою ціною! Звертайтесь до представника видавця. Тел.: 87-349.

Є ХТОСЬ із Пітсбурга або Падаки? Я сумую за своєю домівкою. Тел.: 88-226.

— Банзай, — мовив Ітуно і випив. — Слухайте, а ви знаєте старого Бакіна?

— Шики? Звісно. Він мій сусід.

— Переказуйте йому вітання, — він налив іще одну склянку. — Чудовий старигань, але чимось нагадує вас. Я був тоді з ним, коли він втратив обидві ноги: він потрапив під посадковий модуль, коли нам довелося скидати баласт. Ледь не помер. Поки ми доставили його до Брами, він увесь розпух і від нього тхнуло як із сортиру; довелося відтяти йому ноги. Я це й зробив.

— Так, він чудова людина, — сказав я неухважно, допиваючи склянку і підносячи, щоб іще налили. — Гей, а що ви мали на увазі, сказавши: «чимось нагадує вас»?

— Він теж ніяк не може набратися хоробрості, Брудде. Його частка дозволяє отримати Повну Медицину, а він ніяк не наважиться зробити це. Якщо він витратить її, то знову матиме ноги і зможе вирушити в політ. Але якщо він нічого не знайде, то прогорить. Тому й залишається калікою.

Я поставив склянку. Я більше не хотів пити.

— Бувайте, Ітуно. Я йду спати.

Дорогою назад я вагомішу частину часу писав листи Кларі, які навряд чи колись відправив би. Більше не було за що взятись. Естер виявилася на диво сексуальною як на маленьку повненьку жінку певного віку. Втім, будь-яка розвага набридає, а через те, що корабель був напхатий вантажем, ми не мали місця на інші заняття. Дні минали одноманітно: секс, писання листів, сон... та переживання.

Я переживав, чому Шики Бакін вирішив залишатись інвалідом; це перегукувалося з переживаннями, чому я поведжусь аналогічно.

* * *

Зігфрід говорить:

— Робе, у тебе втомлений голос.

Ну, це зрозуміло. Я провів вихідні на Гаваях. Я вклав певну суму грошей у туристичний бізнес, тому мені не довелося сплачувати жодних податків, щоб провести кілька чудових днів на Великому острові. Зранку була нарада з акціонерами, яка тривала дві години. Вечори я проводив з котроюсь із гарненьких острів'яночок, катаючись на катамарані з прозорим дном і спостерігаючи за великими скатами під нами, які випрошували крихти. Проте, на шляху назад доводиться постійно долати часові пояси. Це стомлює.

Але Зігфрід у це нецікаво. Йому байдуже на вашу фізичну втому, зламані ноги, його цікавить одне: чи снилося вам, як ви трахаєте свою матір.

Я кажу про це Зігфрід у:

— Я заморився, Зігфрід у. Як щодо невеличкої неформальної бесіди про мій Едіпів комплекс?

— А в тебе він є, Роббі?

— Здається, у всіх він є.

— Ти хочеш поговорити про нього?

— Не зовсім.

Зігфрід чекає, я теж. Він знову став милим, і тепер його приймальною обставлено як хлопчачу кімнату згідно з модою сорокарічної давнини: голограма схрещених ракеток для пінг-понгу на стіні, фальшиве вікно з видом на заметіль у Скелястих горах Монтани, поличка для касет із записам книжок для хлопчиків («Пригоди Тома Соєра», «Загублена марсіанська раса» і... не могу прочитати інші назви) з голограмами. Кімната дуже затишна, але зовсім не схожа на мою дитячу кімнату. Та була малюсінька, вузька, а старий диван, на якому я спав, забирав майже весь простір.

— Робе, ти знаєш, про що хочеш поговорити? — м'яко запитує Зігфрід.

— Звісно!

А потім я змінюю думку:

— Втім, ні. Не впевнений.

Насправді я знаю: щось дуже різко зайшло мені в голову, коли я повертався з Гаваїв. Політ тривав п'ять годин, половину з якого я ридав. Дивина! Поряд сиділа мила дівчина, наполовину гавайка, наполовину біла, вона летіла на схід. Я одразу ж вирішив із нею познайомитися. Стюардеса була та сама, що й минулого разу, і її я знав краще.

Тож я сидів на останньому кріслі в салоні першого класу НПЛ. Стюардеса приносила мені напої, а я базікав з милою напівгавайкою. І щоразу, як дівчина засинала, у туалеті чи тоді, коли стюардеса дивилася в інший бік, я задихався від тихих і сильних схлипів, а сльози текли рікою.

А коли хтось із них на мене дивився, я усміхався, був наготові фліртувати.

— Ти лише хочеш розповісти, що відчуваєш цієї секунди, Робе?

— Зігфріде, я розповів би через хвилину, якби знав що.

— Справді не знаєш? Ти що, не можеш просто зараз згадати, про що думав, поки мовчав?

— Звісно, можу!

Я вагаюсь, а потім кажу:

— Чорт забирай, Зігфріде, я просто чекаю, коли мене будуть вмовляти. Мене щось пройняло вчора. Було боляче. Ох, ти навіть не уявляєш, як було боляче! Я плакав, мов дитя.

— А що саме тебе пройняло, Роббі?

— Я намагаюся тобі розповісти. Це через... ну, частково через матір. Але це також, ну, знаєш, через Дена Мечнікова. У мене були... ці...

— Робе, мені здається, ти хочеш розповісти про те, як фантазував про анальний секс із Деном Мечніковим, слушно?

ЗВІТ ПРО РЕЙС

Корабель АЗ-77, рейс 036D51. Екіпаж: Т. Паррено, Н. Ахоя, Е. Німкін.

Час у дорозі — 5 днів 14 годин. Місцезнаходження — поблизу Альфи Центаври А.

Звіт: «Планета схожа на Землю, має буйну рослинність.

Рослини здебільшого жовтого кольору. Атмосфера схожа на суміш гічі. Планета з теплим кліматом, без полярних снігових шапок. Температурний діапазон охоплює температуру, аналогічну тропічній та екваторіальній на Землі, а також помірну, яка змінюється ближче до полюсів. Тваринного життя чи його слідів (метану тощо) не виявлено. Декотрі рослини є хижими; рухаються дуже повільно, вирываючи ліаноподібні корені, а потім обкручуючись і заново пускаючи коріння. Вимірювання показали, що їх максимальна швидкість становить 2 км/год. Артефактів не виявлено. Паррено та Німкін висадилися й повернулися зі зразками рослин, але померли внаслідок реакції, схожої на дію отруйного сумаха. У них на тілі з'явилися величезні пухири. Відтак, Паррено та Німкін почали скаржитися на біль, свербіж і сильну задуху, ймовірно, викликану рідиною, що почала накопичуватись у легенях. Я не взяв їх на судно, не відкривав посадковий модуль і не дозволив йому стикуватися з кораблем. Я залишив їм особисті повідомлення, потім скинув посадковий модуль і повернувся без них»

Висновок Корпорації: Зважаючи на репутацію Н. Ахої, його не буде покарано.

— Ага. Маєш гарну пам'ять, Зігфріде. Я плакав через матір. Частково...

— Робе, ти говорив мені це.

— Так.

Я замовкаю. Зігфрід чекає, я теж. Здається, я хочу, щоб мене ще більше вмовляли, і через деякий час Зігфрід бере ініціативу до своїх рук:

— Подивимось, чи зможу я тобі допомогти, Робе, — каже він. — Яким чином плач за матір'ю і фантазії про анальний секс із Деном пов'язані між собою?

Я відчув, що всередині мене щось коїться — наче щось м'яке і мокре у грудях перетекло до горла й почало там булькотіти. Я зрозумів: коли заговорю, мій голос буде тремтіти і звучатиме зовсім жалюгідно, якщо я не контролюватиму його. Тому я намагаюся робити це, хоча чудово знаю: в мене немає таких таємниць від Зігфріда, адже за допомогою своїх здавачів він

може дізнатися про те, що відбувається всередині мене, з тремтіння трицепсів чи вологості моїх долонь.

Та я все одно намагаюся. Тонем викладача біології, який розповідає, з чого складається препарована жаба, я говорю:

— Розумієш, Зігфріде, мама любила мене. Я знав це, і ти теж. То була логічна демонстрація, бо в неї не було вибору. А Фройд казав, що хлопчик, упевнений, що мати не любить його, виросте невротиком. Лише...

— Ну, Роббі, це не зовсім так. До того ж, ти корчиш із себе розумника. Ти ж знаєш, що не хочеш робити такий довгий вступ. Ти ухиляєшся від відповіді, правда ж?

Іншого разу за ці слова я вирвав би всі мікросхеми з його чіпів, але цього разу Зігфрід правильно налаштував мене. Тож погоджуюсь:

— Хай буде так. Але я знав, що мама любила мене. Вона не могла з цим нічого вдіяти! Я був її єдиним сином. Мій батько загинув... не треба прочищати горло, Зігфріде, я незабаром дійду до цього моменту. Логічно, що мама любила мене, і я розумів це, навіть не сумніваючись, але вона ніколи не говорила про свою любов. Ніколи.

— Тобто вона жодного разу не казала: «Синку, я люблю тебе!»?

— Ні! — кричу я, але потім опановую себе. — Точніше, прямо не говорила. Тобто, коли мені було років вісімнадцять і я вкладався спати, вона зізнавалася своїм друзям... тобто, подружкам, що вважає мене справді за незвичайну дитину. Мама пишалася мною. Я не пам'ятаю, що саме тоді зробив — виграв якийсь приз чи знайшов роботу. Проте, тієї хвилини вона пишалася мною, любила мене і сказала це... Але не мені.

— Робе, будь ласка, розповідай, — звелів Зігфрід через кілька секунд.

— Я й розповідаю! Дай мені дві-три хвилини; воно ж болить. Здається, ти називаєш це «матірний біль».

— Робе, не став собі діагноз. Просто розкажи. Дай волю почуттям.

— Дідько.

Я дістаю цигарку і закликаю. Зазвичай цигарка добре допомагає, коли із Зігфрідом починаються проблеми, оскільки

майже завжди збиває його на суперечку про те, що я намагаюся посилити напруження замість позбутися його; але цього разу відчуваю надто сильну огиду до самого себе, Зігфріда, ба навіть до своєї матері. Я хочу з цим покінчити і говорю:

— Дивися, Зігфріде, як усе було. Я дуже любив маму і знаю — тобто знав! — що вона любила мене. Знаю, вона не вміла це показувати.

Раптом я усвідомлюю, що кручу цигарку в руці, але забув її запалити. Дивно, але Зігфрід загалом ніяк це не прокоментував. Я одразу веду далі:

— Мама ані слова не казала до мене. Та й не тільки це. Дивно, Зігфріде, та я не пам'ятаю навіть, що вона торкалася мене. Ну, не зовсім так насправді. Вона іноді цілувала мене в голову на ніч. А ще розповідала казки і завжди була поряд, коли треба. Але...

Мені доводиться зупинитися, щоб не загубити контроль над голосом. Тому я глибоко, спокійно вдихаю крізь ніс, намагаючись сконцентрувати потік повітря.

— Але бачиш, Зігфріде, — розповідаю я, подумки вимовляючи слова наперед. Те, що вони звучать чітко й збалансовано, радує мене. — Мама нечасто мене торкалась. Окрім певних випадків. Вона дуже добре ставилася до мене, коли я хворів. А це траплялося часто. Знаєш, усі, хто живе біля харчових шахт, постійно застуджуються, слабують на шкірні недуги. Тож мама давала мені все, чого я потребував. Вона була поряд. Лише Бог знає, як вона одночасно трималася на роботі й доглядала мене. А коли я захворів...

Через кілька секунд Зігфрід говорить:

— Далі, Роббі.

Я намагаюся, але однаково доводиться зосереджуватися. Тому робот каже:

— Промов це якомога швидше, ну ж бо! Не переживай, що ти сам себе не зрозумієш чи це буде якась нісенітниця. Просто скажи ті слова.

— Ну, вона міряла мені температуру, — пояснюю я. — Знаєш, пхала в мене термометр, тримала його там... нуу, близько трьох хвилин, а потім виймала і дивилася на нього.

Я на межі крику. Я хочу, щоб це трапилось, але спочатку бажаю пережити це; воно збуджує мене майже так, як тоді, коли вирішуєш позалицятися до якоїсь жінки, й не хочеш із головою пірнати у стосунки, але таки починаєш. Я досі контролюю свій голос і вибудовую речення таким чином, щоб не збитися, поки не закінчу. Зігфрід мовчить. За кілька секунд я вичавлюю із себе:

— Бачиш, Зігфріде? Дивина та й годі! Я прожив 40 років і досі маю про кохання дивовижне уявлення: це коли тобі щось пхають у зад.

Розділ 25

Поки я був у рейсі, у Брамі багато чого змінилося. Підвищено подушний податок: Корпорація вирішила позбутися деяких зайвих трутнів на кшталт мене та Шики; погана новина полягала в тому, що моєї передплати на проживання вистачить не на 2—3 тижні, а лише на 10 днів. До Брами виписали кількох вчених із Землі — астрономів, фахівців з інопланетних технологій, математиків, навіть старий професор Геграмет прилетів сюди. Він дістав ушкодження через раптову зміну швидкості під час старту, але жваво вистрибував тунелями.

Не змінилася лише Комісія з оцінки. Мене розпинали на гарячому сидінні. Я крутився, поки моя подруга Емма розповідала мені, який я телепень. Насправді вичитував мене пан Сянь, а Емма перекладала. Але їй це подобалося:

— Я попереджала тебе, Брудгде, що ти вляпаєшся. Треба було послухати мене. Навіщо ти змінив налаштування?

— Я вже казав. Коли виявилось, що я опинився у Брамі-2, то я не зміг цього стерпіти й захотів полетіти деінде.

— Надзвичайно дурний вчинок, Брудгде!

Я глянув на Сяня. Той висів на стіні, зачепившись за свій скручений комірець та згорнувши руки на грудях, і приязно сявав.

— Еммо, — відповів я, — роби, що собі хочеш, але відчепись.

Емма радісно сказала:

— Я роблю те, що хочу, бо мушу. Це моя робота. Ти знав, що змінювати налаштування — проти правил.

— Які правила? Мені треба було рятувати свій зад.

— Згідно з правилами, не можна знищувати корабель, — пояснила Емма. Я не відповів. Емма процвірінькала переклад Сяню. Той вислухав з похмурим виразом обличчя, стиснув губи й чітко вимовив дві тиради мандаринським діалектом. Можна було розібрати кожному.

— Пан Сянь говорить, — сказала Емма, — що ти дуже безвідповідальний. Ти знищив незамінне обладнання. Воно належить не тобі, а всьому людству.

Сянь проспівав іще кілька речень, і Емма завершила:

— Ми не можемо остаточно встановити рівень твого стягнення, поки не матимемо подальшу інформацію про стан корабля, який ти пошкодив. Пан Ітуно сказав, що перевірить корабель при першій-ліпшій нагоді. Коли він писав звіт, до Брамі-2 вирушило двоє спеціалістів з інопланетних технологій. Пунктом їхнього призначення є нова планета Афродіта. Напевне, вони вже досягли Брамі-2 і, можливо, відправлять результати оцінки з наступним виїзним пілотом. Тоді ми викличемо тебе знову.

Емма замовкла, подивилася на мене, з чого я зробив висновок, що допит закінчено.

— Красно дякую, — сказав я і стрімко рушив до виходу. Емма почекала, поки я дійду до дверей, а відтак сказала:

— Ще: у звіті пана Ітуно сказано, що ти працював вантажником, а також виготовляв скафандри у Брамі-2. Він призначив тобі платіж за кожен день у сумі... зараз... дві тисячі п'ятсот доларів. Капітан виїзного корабля, Естер Берговіч, призначила тобі виплату в розмірі одного відсотка від її бонусу за роботу під час польоту назад; відповідно, твій рахунок поповнено.

— Однак ми не укладали з нею жодних договорів, — здивовано промовив я.

— Ні. Але, на її думку, тобі теж має щось дістатися. Небагато, звичайно. Разом виходить... — Емма глянула в папери, — дві тисячі п'ятсот плюс п'ять тисяч п'ятсот — виходить вісім тисяч доларів на твоєму рахунку.

Вісім тисяч доларів! Я рушив до ліфтової шахти, схопився за підйомний трос і почав міркувати. Ця сума не багато важила.

Зрозуміло, її не вистачить на компенсацію збитків, яку з мене здеруть за пошкодження зорельота. Якщо мені виставлять повну суму, не вистачить усіх грошей Усесвіту. Тож компенсувати збитки взагалі неможливо.

ЗВІТ ПРО РЕЙС

Корабель 1-103, рейс 022D18. Екіпаж: Д. Геррон

Час у дорозі до пункту призначення — 107 днів 5 годин. Прими́тка: час у дорозі назад: 103 днів 15 годин.

Витяг із журналу: «На 84-й день о 6-й годині шляху до пункту призначення Q-пристрій загорівся, а лампочки панелі управління почали дивно себе поводити. В цей момент я відчув зміну в напрямковій руху. Зміни тривали близько години, потім Q-пристрій вимкнувся і все стало як зазвичай».

Гіпотеза: зміна курсу відбулася задля уникнення тимчасової небезпеки (наприклад, зірки чи іншого тіла). Рекомендую виконати комп'ютерний пошук схожих подій у журналах польотів.

З другого боку, в мене було на вісім тисяч доларів більше, аніж досі.

Я відзначив це, купивши собі випивку в «Блакитному пеклі». Доки пив, я роздумував над варіантами своїх дій. Чим більше я міркував, тим швидше вони розвіювалися.

Поза сумнівом, мене визнають винним і змусять виплачувати сотні тисяч доларів. Ну, я їх не маю. Може, й більше, але чи не байдуже? Коли в тебе заберуть усе, що є, однаково нічого не залишиться.

Тому, якщо розкласти все по полицках, мої вісім тисяч були чарівним золотом, яке зникне на світанку. Тільки-но надійде звіт фахівця з інопланетних технологій із Брами-2, Комісія збереться знову й поставить крапку над «і».

Тому особливої причини розтягувати гроші не було. Я міг сміливо їх витратити.

Також не було причини влаштуватися на стару роботу, де я саджав плющ: навіть припустити не міг, що я її здобуду, адже Шікі звільнили з посади бригадира. Коли вони визнають

мене винним, то мій баланс спорожніє, а також вичерпається моя передплата за проживання. Мене присудять до негайного викидання з Брами.

Якби нагодився корабель, який летить на Землю, я міг би потрапити на борт і рано чи пізно дістатися Вайомінгу, де знову намагався б улаштуватися на старе робоче місце в харчових шахтах. Якщо такого корабля не трапиться, то я ускочу в халепу. Я міг домовитися з екіпажем американського чи бразильського крейсера, якщо Френсі Херейра буде на варті; він би допоміг мені потрапити на борт, поки не з'явився б якийсь корабель. А міг і не домовитись.

Якщо добре усе зважити, то шанси були досить невтішні. Існували два найкращі варіанти випередити Комісію.

Я міг полетіти наступним кораблем на Землю і знову працювати в харчових шахтах, не чекаючи на рішення Комісії.

Або ж міг знову вирушити в рейс.

Були дві гарні нагоди. Перша забезпечила б мені гідне життя назавжди, а друга лякала мене до смерті.

ПРО ЧОРНІ ДІРИ

Д-р Азменіон. Почнімо із зірки, маса якої втричі більша від Сонця. Якщо відбудеться її стиснення, то вона не перетвориться на нейтронну зірку, а й далі змінюватиметься. Вона стане такою щільною, що швидкість звільнення перевищуватиме тридцять мільйонів сантиметрів на секунду, а це... Що?

Питання. Е-е-е... Швидкість світла?

Д-р Азменіон. Правильно, Галино. Тому світло не зможе покинути цю зірку і вона стає чорною. Саме тому вона й називається чорною дірою. Але якщо наблизитися до неї та зазирнути всередину (її називають ергосферою), там вона не буде чорною та ви щось побачите.

Питання. А який вона матиме вигляд?

Д-р Азменіон. Вона має такий вигляд, наче хоче надрати мені дупу, Джеррі. Коли хтось там побуває і побачить, то обов'язково повернеться й розповість. Якщо зможе. Але навряд. Можливо, ви зможете до неї наблизитися, зчитати потрібну

інформацію та повернутися. Ну й отримати... та, Господи, мільйон доларів точно одержете. Дивіться, якщо ви зможете дістатись посадкового модуля, запустити основну масу корабля назад, гальмуючи, то, можливо, зможете розвинути додаткову швидкість і вирватися. Це буде непросто, але реально, якщо ви зробите все правильно. Куди полетите? Ви не зможете повернутися додому в посадковому модулі. А по-іншому у вас не вийде, оскільки посадковий модуль має недостатню масу, щоб звільнити вас. Бачу, старому Бобові не дуже подобається ця дискусія, тому перейдімо до об'єктів планетарного типу й пилових хмар.

Брама нагадує клуб за інтересами, у якому ніхто не знає, скільки його членів зараз перебувають у місті. Луїза Форенд полетіла; її чоловік, Сесс, терпляче ніс вахту, чекаючи на неї чи на другу доньку, щоб знову вирушити в рейс. Він допоміг мені перебратися назад до своєї кімнати, у якій тимчасово проживали три угорки, які згодом вилетіли у рейс на тримісному кораблі. Переїзд не забрав багато сили: я ж нічого не мав, окрім того, що придбав у буфеті.

Лиш одне не змінювалося — Шики Бакін, який завжди поводився привітно і взагалі завжди був на місці. Я запитав його, чи чути щось за Клару. Він відповів заперечно.

— Робе, тобі треба знову вирушити в рейс, — агітував Шики. — Більше тобі нічого не залишається.

— Так.

Я не сперечався; поза сумнівом, він мав рацію. Можливо, й зроблю це... Я сказав:

— Я хотів би припинити бути таким боягузом, Шики. Я просто не знаю, як змусити себе сісти у корабель. Мені бракує сміливості провести сто днів під загрозою смерті.

Шики захихотів, зістрибнув із тумбочки й поплескав мене по плечу.

— Тобі не потрібна велика сміливість, — промовив він, злітаючи назад на тумбочку. — Це треба лише впродовж одного дня, щоби просто сісти у корабель і вирушити в політ. А після цього сміливість уже не потрібна, бо ти все одно не маєш вибору.

— Гадаю, я зміг би, — відповів я, — якби теорія Мечнікова про коди кольорів себе виправдала. Однак екіпажі повертали-ся мертві з деяких таких «безпечних» рейсів.

— Робе, то просто статистика. Рівень безпеки й успіху дійсно зріс. Так, не набагато, але зріс.

— А мертві залишаються мертвими, — наполягав я. — Утім, напевне, слід знову поговорити з Мечніковим.

Шикі здивовано глипнув на мене і повідомив:

— Він у рейсі.

— А коли вилетів?

— Приблизно тоді, коли й ти. Я гадав, ти знаєш.

Я вже й забув.

— Сподіваюся, він знайшов ту золоту жилу, яку шукав.

Шикі почухав підборіддя своїм плечем, тримаючи рівновагу за допомогою ліних помахів крилами. Потім він зістрибнув із тумбочки і полетів до п'езофона.

— Так, — сказав він, натискаючи кнопки. На екрані з'явилася панель із локаторами. — Рейс 88-173, — прочитав Шикі. — Бонус — 150 000 доларів. Негусто, правда?

— Я гадав, він полетить заради чогось більшого.

— Ну, — відповів Шикі, читаючи, — він його не знайшов. Тут написано, що він повернувся вчора пізно вночі.

Оскільки Мечніков наполовину пообіцяв, що поділиться зі мною своїми знаннями, було доцільно поговорити з ним. Утім, я був не такий розважливий, а лише перевірів, що він повернувся з якимись знахідками, але окрім премії, нічим не міг похвалитися. Тому я так і не зустрівся з ним.

Насправді я обмаль робив тоді, а просто тинявся Брамою.

Брама — не найбільш підходяще місце у Всесвіті, щоб жити, та я знайшов, до чого взятися. Тут було цікавіше, аніж на харчових шахтах. Кожна година наближала звіт інженера, але я зміг не думати про нього постійно.

Я випивав у «Блакитному пеклі», знайомився з туристами, членами екіпажів із крейсерів, які навідувалися до Брами, проспекторами, котрі повернулися, новачками, що постійно прибували зі спекотних планет. Здається, шукав собі нову Клару, але ніхто не траплявся.

Я перечитував свої листи, які писав на своєму шляху назад із Брами-2, а відтак порвав їх. Натомість я написав дурнувату коротку записку з вибаченнями та освідченням у коханні, а потім відніс її до радіорубки, щоб надіслати на Венеру. Проте Клари там не було. Я забув, що переміщення орбітами Гомана — це дуже повільна справа. У відділі реєстрації польотів її зореліт швидко знайшли; то був прямокутний орбітальний літальний апарат, який увесь час стикував апарати з трикутним крилом для міжпланетних польотів у площині екліптики. Згідно із записами, Кларин корабель стикувався з вантажним кораблем, який прямував на Марс, а потім з лайнером, придатним для великих перевантажень, що летів на Венеру; ймовірно, вона пересіла на котресь із суден, але я не знав, на яке саме. Жоден із тих кораблів за місяць не встиг дістатися пункту призначення.

Я відправив копії на обидва кораблі, але ніхто не відповів.

Я ледь не знайшов собі дівчину в особі третього каноніра з бразильського крейсера. Нас познайомив Френсі Херейра.

— Це Сьюзі, моя кузина, — сказав Френсі під час знайомства; пізніше він повідомив мені особисто: — Хочу сповістити, Робе, що я не маю родинних почуттів до двоюрідних братів та сестер.

Члени усіх екіпажів час від часу діставали відпустку до Брами. Як я вже казав, тут не Вайкікі й не Канни, але краще, аніж голий кістяк бойового судна. Сьюзі Херейра була дуже юною. Вона сказала, що їй дев'ятнадцять. Служити на бразильських кораблях можна від сімнадцяти років, але вона й на те не виглядала. Вона погано розмовляла англійською, але щоб разом випивати в «Блакитному пеклі», цього було досить, а коли ми опинились у ліжкові, виявилось, що наші тіла говорять краще за слова.

Тасмюці

ШУКАЄМО напарників для польоту, які розмовляють англійською й не палять. Можливо, ви хочете вкоротити собі життя (і власні ресурси забезпечення життєдіяльності), але не ми. Тел.: 88-775.

ВИМАГАЄМО, щоб проспектори теж були представлені у Раді «Брама Корпорейшн»! Масовий мітинг завтра о 13:00 на рівні «Крихітка». Запрошуємо всіх охочих!

ВИБІР РЕЙСІВ, перевірено практикою. Повністю індивідуалізований шлях до ваших мрій. Запечатана книга на 32 сторінки розповість вам, як цього досягти, 10 доларів. Вартість консультації — 25 доларів. Тел.: 88-139.

Проте, Сьюзі навідувалася сюди лише раз на тиждень, а мені треба було гаяти купу часу.

Я перепробував геть усе: відвідував заняття у групах медичного підсилення, відпрацьовував любов до інших людей та позбувався ворожості, брав участь у групових обіймах, прослухав курс лекцій, який читав старий Геграй, обговорював аспекти астрофізики, щоб знати, як отримати наукову премію від Корпорації. Я ретельно використовував час, тому все встиг і постійно відкладав прийняття рішення.

Читачу, не думай, що я свідомо запланував гаяти час: я жив від дня до дня, а це тягнеться довго. У четвер до Брами прилетять Сьюзі та Френсі й ми зможемо пообідати у «Блакитному пеклі». Потім Френсі піде тинятися наодинці або знайде дівчину, з якою плаватиме у Верхньому озері. Я та Сьюзі ж вирушимо до моєї кімнати, і травичка дозволить нам поплавати в тепліших водах на ліжкові. Після обіду ми підемо трішки розважитись. У четвер увечері читають лекції з астрофізики. Там можна послухати про діаграму Герцшпрунга — Рассела, про червоні гіганти, блакитні карлики, нейтронні зірки й чорні діри. Лектор — старий опасистий пройда, що приїхав з якогось забутого ліцею під Смоленськом. Він масно жартував, але, попри це, у його словах була поезія та краса. Він просторікував про старі зірки, завдяки котрим з'явилася наша галактика, бо вони «випльовували» силікати й карбонат магнію, що з них утворювалися планети, а також вуглеводні, з яких зрештою постали люди. Він розповів про нейтронні зірки, що сильно викривляли гравітацію навколо них; ми знали про них, оскільки два екіпажі загинули таким чином: їхні кораблі розлетілися на шматки, оскільки вони вийшли у реальний простір занадто близько до одного з таких надщільних карликів. Він розповідав про чорні діри, на місці яких раніше були щільні зірки. Їх можна було виявити лише завдяки тому, що вони поглинули

все навколо, навіть світло; вони не просто добряче вигнули силу тяжіння, а загорнулися в неї, як у ковдру. Лектор описував зірки, які були тонкі, мов повітря, велетенські газові хмари, що світилися, протозорі в Туманності Оріона, які тількино почали дозрівати і перетворююватись в окремі скупчення теплового газу. Через мільйони років там з'являться нові сонця. Його лекції були дуже популярними, прийшли навіть бувалі проспектори, як-от Шики чи Мечніков. Слухаючи лектора, я відчував дива та красу космосу. Він занадто величний і неосяжний, щоб його боятися. Вже згодом я порівняв потоки радіації та рівнини розрідженого газу із собою — з тендітним, наляканим і чутливим витвором, яким було моє тіло. А коли мені спадало на думку полетіти до тих далеких титанів, усередині все стискалося.

Після одного з таких зборів я попрощався зі Сьюзі та Френсі й сидів у ніші біля аудиторії, що була наполовину закрита плющем, і з похмурим настроєм палив косяк. Шики знайшов мене там і зупинився навпроти, махаючи крилами.

— А я шукав тебе, Робе, — сказав він і замовк.

Трава тільки починала пробирати мене.

— Цікава лекція, — бовкнув я неуважно, насолоджуючись відчуттями від травки. Мене не обходило, що Шики зараз біля мене.

— Ти пропустив найцікавіше, — сказав Шики

Я зрозумів, що він одночасно мав загрозливий і обнадійливий вигляд: у нього щось було на думці. Я зтягнувся й запропонував Шики косяк. Той відмовився.

— Робе, — промовив він, — Гадаю, на нас чекає щось, варте уваги.

— Невже?

— Так, справді, Робе! Щось доволі гарне. І скоро.

Я не був готовий до цього. Я хотів допалити косяк, щоб розвіяти тимчасовий ефект від лекції, а потім далі гаяти час. Найменше я зараз волів чути про якийсь новий рейс, бо совість змусить мене записатися на нього і страх мине.

Шики схопився за полицку з плющем та звисився на ній, із цікавістю дивлячись на мене.

— Друзе Робе, — промовив він, — якщо я дещо дізнаюся для тебе, допоможеш мені?

— Яким чином?

Мої найдорожчі тату, мамо, Марісо і Піку-Жоане!

Будь ласка, перекажіть батькові Сьюзі, що у неї все добре, а на службі її всі дуже цінують. На ваш розсуд, можете також переказати, що вона зустрічається з моїм другом Робом Брудгедом. Він гідний чоловік і досить серйозний, але йому постійно не щастить. Сьюзі записалася на рейс. Якщо капітан дозволить, то вона хоче полетіти з Брудгедом. Ми всі говоримо про те, що хочемо летіти, але не всі це робимо, тому, можливо, нема й про що турбуватися.

На жаль, не можу писати більше; ми незабаром будемо стикуватись і в мене є лише 48 годин, щоб відвідати Браму.

З любов'ю, Франсискіто

— Візьміть мене із собою! — благав Шикі. — Я можу все, окрім приземлення. А на тому рейсі це не грає такої ролі, як я гадаю. Там усі одержать бонус, навіть ті, хто залишиться на орбіті.

— Що ти маєш на увазі?

Мене повністю накрило; я відчував тепло під колінами, а всі предмети довкола починали пливти.

— Мечніков розмовляв із лектором, — сказав Шикі. — З того, що почув, я зробив висновок, що він знає про нову місію. Біда в тім, що вони говорили російською і я не все зрозумів. Але це те, на що Ден чекав.

Я розсудливо відповів:

— Його останній рейс не приніс йому багатства, чи не так?

— Це інший!

— Не думаю, що він візьме мене в хороший рейс...

— Звичайно, ні, якщо ти не попросиш.

— Чорт забирай, — пробурчав я. — Добре, я поговорю з ним.

Шикі зрадив.

— І, Робе, будь ласка, візьміть мене із собою!

Я пригасив наполовину скурений косяк, ніби відчуваючи, що мені треба не розгубити залишки клепки.

— Зроблю все, що в моїй силі, — пообіцяв я і рушив назад до аудиторії якраз у той момент, коли вийшов Мечніков.

Відтоді, як він повернувся, ми не говорили. Він здавався міцним і дужим, як і раніше, а його бакенбарди були охайно підстрижені по контуру.

— Привіт, Броудгеде, — сказав він підозріло.

Я перейшов одразу до справи.

— Я чув, що намічається гарний рейс. Можна мені з тобою?

Мечніков також негайно перейшов до справи:

— Ні.

Він подивився на мене з неприхованою ворожістю. Я почасти очікував на таку реакцію, але був упевнений, що це тому, що він почув про мене і Клару.

— Ти вирушаєш у рейс, — наполягав я. — Це одномісний корабель?

Ден почухав вуса.

— Ні, — неохоче сказав він, — це не одномісний, а два п'ятимісні кораблі.

— Два п'ятимісні?

Мечніков на мить зупинив свій підозрілий погляд на мені, а відтак ледь помітно вишкірився; я не любив, коли він осміявся: хтозна, що в нього тоді в голові.

— Добре, — сказав він. — Ти хочеш цього, тому можеш полетіти, але це мене не обходить. Звичайно, не я вирішую. Запитай Емму, завтра зранку в неї буде брифінг. Але вона може тебе призначити у наукову експедицію. Там буде бонус не менше за мільйон доларів. Тебе вже записали в учасники.

— В учасники?

Оце так новина!

— Але яким чином?

— Усі питання до Емми, — відповів Мечніков і пройшов повз мене.

Розділ 26

У кімнаті для брифінгу було з десятків проспекторів. Більшість із них я знав: Сесс Форенд, Шики, Мечніков та ще кілька,

з якими я колись пив або спав. Емма ще не з'явилась і мені пощастило перехопити її, тільки-но вона зайшла.

— Я хочу полетіти у рейс, — сказав я.

Емма здивовано глянула на мене.

— Ти? Я гадала, що... — Вона затнулась, так і не висловивши свою думку.

Я додав:

— Я маю таке саме право летіти, як і Мечніков!

— Та хай тобі дідько, твоя репутація не така гарна, як його.

Емма пильно глянула на мене, а потім сказала:

— Ну, Брудгеде, якщо хочеш, я тобі розповім, у чому річ. Це особливий рейс, почасти через тебе. Твоя помилка виявилася досить цікавою. Я зараз не про знищення зорельота; то дурниця, за яку ти заплатиш, якщо є справедливість у світі. Втім, тупа удача — це майже так само добре, як і розумна голова.

— Ти отримала звіт із Брами-2? — припустив я.

Емма похитала головою.

— Ще ні. Але це не має значення. Ми ретельно внесли дані про твій рейс у програму й дістали цікаві збіги. Налаштування курсу, які привели тебе до Брами-2... О Господи, зайти, — попросила вона. — Принаймні можеш залишитися на брифінг. Зараз усе поясню, а там — побачимо.

Емма схопила мене за лікоть і заштовхнула до кімнати, в якій ми колись відвідували заняття (як давно це було! Здавалося, минула ціла вічність). Я сів між Сессом та Шики, чекаючи, що скаже Емма.

— Більшість із вас, — почала вона, — прийшли сюди на запитання, за винятком кількох чоловік. Один з них — наш відомий друг пан Брудгед. Як усі ми знаємо, він умудрився знищити корабель біля Брами-2. Згідно з правилами, Брудгеда має бути покарано найсуворіше. Однак до того, як він це зробив, випадково відкрилися деякі цікаві речі. Його кольори курсу для Брами-2 були досить незвичайними, а коли комп'ютер порівняв їх, то ми дістали принципово новий метод налаштування курсу. Тепер зрозуміло, що лише п'ять налаштувань відіграють роль для пункту призначення — ті п'ять, які збігаються зі стандартними налаштуваннями для Брами-2,

і нові налаштування, що їх увів Броудгед. Ми нічого не знаємо про інші налаштування, але довідаємось.

Емма відкинулася назад і схрестила руки.

— Це багатоцільовий рейс, — сказала вона. — І будуть нові завдання. Для початку, ми відправимо два кораблі в той самий пункт.

Сесс підніс руку:

— Навіщо?

— Ну, по-перше, щоб упевнитися, що це дійсно той самий курс. Ми трохи змінимо некритичні налаштування... тобто ті, що, на нашу думку, є некритичними. Почнемо з двох кораблів, які будуть запущені з розбіжністю у тридцять секунд. Тепер, коли ми знаємо, що робимо, це означає, що відстань між кораблями буде дорівнювати тій, яку Брама проходить за тридцять секунд.

Форенд насупився:

— Відносно чого?

— Гарне запитання, — кивнула Емма. — Я гадаю, відносно Сонця. Ми дійшли певних висновків щодо зоряного руху відносно Чумацького Шляху, принаймні, якщо припустити, що пункт призначення буде в межах нашої галактики і не настільки далеко, щоб галактичний рух мав принципово інший вектор. Маю на увазі таке: якщо ви опинитесь на протилежному боці, то відносно центру галактики він становитиме сімдесят кілометрів за секунду. Ми не думаємо, що це матиме місце, а лише передбачаємо відносно невелику різницю між швидкістю та напрямком і... ну, ви повинні опинитися на відстані між двома і двомастами кілометрів один від одного.

— Звичайно, — додала Емма, радісно усміхаючись, — це лише в теорії. Можливо, відносний рух узагалі не гратиме ролі. У такому випадку слід поміркувати над тим, як запобігти вашому зіткненню. Проте, ми впевнені... досить упевнені, що між вами буде деяке зміщення. Що вам дійсно потрібне, так це відстань у п'ятнадцять метрів, себто найдовша довжина п'ятимісного корабля в діаметрі.

— «Досить упевнені» — це наскільки? — запитала одна з дівчат.

— Ну, — зізналась Емма, — більш-менш упевнені. Є лиш один спосіб дізнатися — перевірити.

— Звучить небезпечно, — зауважив Сесс. Його це не відлякало; він просто висловив свою думку. Цим ми відрізнялися; я щосили намагався не звертати уваги на внутрішні почуття, а натомість зосередитися на технічних моментах брифінгу.

ПРО СЛІДИ

Д-р Азменіон. Отже, коли ви шукаєте ознаки життя на планеті, зрозуміло, що там не буде великої неоновної вивіски «Тут живуть інопланетяни». Тому варто шукати сліди. Під цим словом мається на увазі свідчення того, що тут є щось інше. Як, наприклад, слід на чековому корінці у вигляді вашого підпису. Побачивши його, я знаю, що ви внесли оплату, і видам вам готівку. Ні, Робе, не тобі.

Питання. Вам відомо, що занадто розумні викладачі потрапляють у пекло?

Д-р Азменіон. Робе, нічого особистого. Метан є типовим слідом. Він свідчить про присутність теплокровних ссавців чи подібних тварин.

Питання. Я гадав, що метан виділяється під час гниття рослин абощо.

Д-р Азменіон. Так, звісно. Однак переважно він виділяється у кишківнику великих жуйних тварин. Більшість метану на Землі утворюється з коров'ячих газів.

Емма здивовано глянула на Сесса:

— Саме це? Ти ще не чув про небезпечну частину. Той пункт призначення недосяжний для одномісних, більшості тримісних та деяких п'ятимісних кораблів.

— Чому? — запитав хтось.

— Оце ви й маєте дізнатися, — терпляче відповіла Емма. — Так сталося, що саме таке налаштування вибрав комп'ютер для випробування співвідношень між налаштуваннями курсу. Ви полетите на броньованих п'ятимісних кораблях, які

підтримують пункт призначення. Це означає, що ви скористаєтеся з того, що конструктори гічі розробили як гарний варіант. Правда ж?

— Це було давно, — заперечив я.

— Звичайно. Хіба я щось кажу? Це небезпечно, але лише певною мірою. Тому й був призначений бонус у мільйон.

Тут Емма замовкла, похмуро оцінюючи нас, аж поки хтось не змусив її відповісти:

— Який мільйон?

— Бонус у розмірі мільйона доларів, який кожен з вас отримує після повернення, — сказала вона. — З цією метою Корпорація виділила десять мільйонів доларів зі своїх фондів. Частки для всіх однакові. Звичайно, є велика ймовірність, що кожен одержить більше, аніж мільйон. Якщо ви знайдете щось цінне, то його поцінують за стандартним тарифом. І комп'ютер визначив цей рейс як успішний.

— Чому він коштує десять мільйонів? — запитав я.

— Я не ухвалюю таких рішень, — терпляче відповіла Емма, а потім глянула на мене як на людину, а не члена групи, і додала:

— До речі, Брудгеде: ми знімаємо з тебе відповідальність за пошкодженій корабель. Тому все, що ти отримаєш — твоє. Мільйон доларів? Це хороша сума, щоб відкласти. Ти зможеш повернутися додому, придбати невеликий бізнес і зискувати з нього до кінця життя.

Ми презирнулись. Емма просто сиділа, лагідно всміхаючись і чекаючи. Я не знаю, про що міркували інші. Я згадував Брам-2 і перший політ, коли ми не зводили очей із пристроїв, сподіваючись побачити там те, чого не було. Думаю, тут кожному було що згадати.

— Вирушають, — нарешті сказала Емма, — післязавтра. Хто хоче записатись, зайдіть до мене в кабінет.

Мене записали, а Шикі відмовили.

Однак все було не так просто; утім, як і завжди: це я вирішив, що Шикі не поїде зі мною. Екіпаж першого корабля сформували швидко: Сесс Форенд, дві дівчини зі Сьєрра-

Леоне, парочка з Франції. Усі розмовляли англійською, пройшли брифінг і мали досвід польотів. До екіпажу другого корабля Мечніков одразу ж записав парочку геїв — Денні А. та Денні Р., — яких обрав сам, відтак неохоче погодився записати мене. Одне місце залишилося вакантним.

— Ми можемо взяти твого друга Бакіна, — сказала Емма. — Чи ти вибереш свою подругу?

— Яку подругу? — нетерпляче запитав я.

— Маємо заяву, — відповіла Емма, — від третього каноніра Сюзанни Херейри з бразильського крейсера. У неї є дозвіл залишити службу через це.

— Сюзі! Я не знав, що вона хоче полетіти!

Емма замислено переглянула облікову карту.

— Вона дуже досвідчений пілот, — відповіла вона. — І в неї все на місці. Я маю на увазі, — солодким голосом додала Емма, — її ноги, хоча, як я розумію, інше тебе також цікавить. Чи ти плануєш практикувати секс із чоловіками у рейсі?

Я відчув невмотивований запал люті: я не маю сексуальних комплексів, тому фізична близькість із чоловіком мене не лякає. Проте тільки не з Мечніковим та його коханцями!

— Канонір Херейра буде тут завтра, — промовила Емма — Бразильський крейсер стикується з Брамою одразу після орбітального літального апарата.

— Якого біса мене питати? — буркнув я. — Мечніков же капітан.

— Він залишив це на твій розсуд, Брудгеде. Кого ти обираєш?

— Плювати! — закричав я і вискочив з кімнати. Але неможливо відмовитися від прийняття рішення — цим я фактично не дав Шики полетіти. Якби я боровся за нього, то його б узяли, а тепер, безперечно, візьмуть Сюзі.

Наступного дня я намагався не наvertатися Шики на очі. Я познайомився з дівчиною-новачком у «Блакитному пеклі», яка щойно закінчила навчання, і провів ніч у її кімнаті. Я навіть не повертався до своєї кімнати по одяг, а натомість викинув усе і придбав нову уніформу. Я знав, де Шики шукає мене — у «Пеклі», у Центральному парку, в музеї — тому

тримався подалі від цих місць; я довго тинявся пустими тунелями до пізньої ночі й нікого не зустрів.

Шановний «Голос Брами»:

Минулого місяця я витратив 58.50 зі своїх тяжко зароблених грошей, щоб повести мою дружину й сина на «лекцію», що її читав один з тих ваших «героїв», котрі повернулися. Він удостоїв Ліверпуль сумнівної честі (за яку йому, зрозуміло, заплатили такі, як я). Те, що лекція була нудною, мене мало цікавить. Але його гроббана промова допекла мене. Він сказав, що всі земляни — нещасні йолопи, бо не уявляють, як небезпечно бути таким шляхетним авантюристом, як він.

Ну, друже, сьогодні зранку я зняв останній фунт зі свого накопичувального рахунку, щоб моя дружина могла зашити собі легеню (гадаю, всі знають, що таке меланомний азбестоз). Також через тиждень треба платити за навчання мого сина, а я уявлення не маю, куди йде стільки грошей. Окрім того, з восьмої ранку до дванадцятої дня я дочекав у доку, сподіваючись розвантажити якийсь вантаж (якого не виявилось), майстер сказав мені, що мене звільнено. Це означає, що завтра мені можна навіть не приходити і не чекати. Ніхто з ваших героїв не бажає купити зайві «запчастини»? Я продаю свої: легені, печінку та багато іншого. Все залишилось у відносно гарному стані, враховуючи, що я 19 років пропрацював у доку, окрім сльозових залоз, які досить зношені через те, що я чимало сліз пролив над вашими багатствами.

*Г. Делагросс
Мерсісайд L77PR 14JE6
Вейвтонс, ділянка В, 17-біс,
41-й поверх*

Потім я вирішив випробувати долю і пішов на нашу прощальну вечірку. Шикі напевне там буде, але навідаються й інші.

Я виявився правий. Також там була Луїза Форенд. До речі, вона опинилась у центрі уваги, а я навіть не знав, що вона повернулася.

Вона побачила мене і помахала рукою.

— Робе, я розбагатіла! Випий за мій кошт!

Хтось тицьнув мені склянку в одну руку і косяк у другу. Перед тим як затягнутись, я запитав Луїзу, *що* вона знайшла.

— Зброю, Робе! Сотні чудових зразків зброї гічі! Сесс твердить, що це обійдеться не менш, аніж у п'ять мільйонів доларів без урахування відсотків... якщо хтось знайде взірці такої самої зброї.

Я видихнув дим і заглушив смак ковтком самограю.

— Яку зброю?

— Схожа на портативні пристрої для копання тунелів. Можуть просвердлити дірку в будь-чому. Ми втратили Сару Беллу-Фанту під час висадки; вона випадково просвердлила дірку у скафандрі. А ми з Тімом розділили її частку і вийшло два з половиною мільйона доларів кожному.

— Вітаю, — сказав я. Гадаю, новий спосіб убивати одне одного — це останнє, чого потребує людство. Я шукав атмосферу моральної вищості, бо потребував її, оскільки, коли обернувся, то побачив Шики, який висів у повітрі й дивився на мене.

— Хочеш затягнутися? — запитав я, простягаючи йому косяк. Він похитав головою.

Я сказав:

— Шики, я такого не вирішував. Я сказав їм... я не говорив їм, щоб вони не брали тебе.

— А ти говорив їм, щоб вони взяли мене?

— Це не в моїй компетенції, — відповів я. — О, послухай! — додав я, раптом знайшовши вихід. — Оскільки Луїзі пощастило, то Сесс, напевно, не захоче летіти. Чому б тобі не посісти його місце?

Шики відлетів назад, дивлячись на мене, але вираз його обличчя змінився.

— Ти хіба не знав? — запитав він. — Так, Сесс передумав летіти, але його замінили.

— Ким?

— Особою, яка позаду, — сказав Шики та відвернувся. Клара витріщалася на мене зі склянкою в руці й з незрозумілим виразом обличчя.

— Робе, здоров був, — промовила Клара.

Я підготувався до вечірки, перехиливши кілька чарчин у буфеті; я був на дев'яносто відсотків п'яний і на десять відсотків під кайфом, але коли глянув на Клару, усе враз вивітрилось. Я поставив склянку, передав косяк комусь іншому, взяв її за руку і витяг до тунелю.

— Кларо, — запитав я. — Ти отримала мої листи?

Вона здивовано глянула на мене.

— Листи? — Клара похитала головою. — Гадаю, ти надсилав їх на Венеру? Я так і не долетіла туди. Я стикувалася для польоту площиною екліптики, а відтак передумала й повернулася на орбітальний літальний апарат.

— Кларо...

— Робе... — передражнила Клара мене, вишкірившись. Це звучало не дуже весело, оскільки, коли вона усміхнулася, я побачив, що їй бракує зуба; його вибив я. — То що ж ще мусимо сказати одне одному?

Я обійняв Клару.

— Я можу сказати, що кохаю тебе, хочу перепросити, одружитися, жити разом з тобою, народити дітей і...

— Господи, Робе, — мовила вона, відтручуючи мене, але досить м'яко, — коли ти щось кажеш, то забагато говориш. Не треба. Це почекає.

— Проте, я чекав кілька місяців!

Клара засміялася.

— Робе, не роби дурниць. Сьогодні не той день, щоб Стрільці ухвалювали рішення, особливо з любовних питань. Поговорімо іншим разом.

— Лайно! Слухай, я більше не вірю в ці штуки!

— А я вірю, Робе.

Раптом мене осяйнуло.

— О! Я впевнений, що можу з кимось помінятися в першому кораблі! Або, зачекай, Сьюзі може помінятися з тобою...

Клара похитала головою, досі осміхаючись.

— Не думаю, що Сьюзі цього захоче, — сказала вона. — Тим паче, я й так із боєм домоглася дозволу помінятися із Сессом. Вони не будуть знову змінювати все в останню мить.

— Мені байдуже, Кларо!

— Робе, — попросила вона, — не підганяй мене. Я багато думала про нас із тобою і гадаю, що нам є заради чого рухатися далі. Та ще нічого достеменно не вирішила і не хочу, щоб мене підганяли.

— Але, Кларо...

— Залишмо усе як є, Робе. Я буду в першому п'ятимісному кораблі, а ти у другому.

ЗВІТ ПРО РЕЙС

Корабель 3-184, рейс O19D140. Екіпаж: С. Котсіс, А. Маккарті, К. Мецуоко.

Час у дорозі до пункту призначення: 615 днів 9 годин. Звіти екіпажу про пункт призначення відсутні. Дані сферичного скасування про пункт призначення неповні. Ознак, які можна б ідентифікувати, немає.

Короткий опис відсутній.

Витяг із журналу: «Триває 281-й день польоту. Жереб випав на Мецуоко, і він покінчив життя самогубством. Алісія добровільно вкоротила собі віку через 40 днів. Корабель іще не досяг повороту, тому все даремно. Залишків провізії недостатньо, щоб урятувати мене, навіть якщо я включу Алісію та Кенні до свого раціону (вони цілі, лежать у морозильній камері). Тому я перемикаю корабель ув автоматичний режим і приймаю таблетки. Ми всі залишили листи. Відправте їх на адресу, якщо цей клятий корабель колись повернеться».

У відділі планування рейсів внесли пропозицію відрядити за цим-таки курсом п'ятимісний корабель із подвійним раціоном забезпечення життєдіяльності та екіпажем, який складатиметься з однієї людини, щоб він завершив рейс і успішно повернувся. Цю пропозицію відкладено через низьку пріоритетність: від повторного рейсу не очікувалося прямої вигоди.

— Дістанемося пункту призначення і поговоримо, а може, поміняюся з кимось, коли повертатимемося назад. А доти матимемо нагоду подумати над тим, чого ми дійсно хочемо.

Я лише повторював два слова:

— Але, Кларо...

Вона поцілувала мене і відштовхнула.

— Робе, — сказала Клара, — не поспішай так. У нас купа часу.

Розділ 27

— Зігфріде, скажи мені ось що, — питаю я, — наскільки я нервовий?

Цього разу він являє собою голограму із зображенням Фройда. Справжній віденський погляд без тіні доброзичливості. Однак Зігфрід говорить лагідним сумним баритоном:

— Якщо ти про дані з моїх давачів, Робе, то, так, зараз ти досить схвильований.

— Я так і думав, — сказав я, перевертаючись на килимку.

— Можеш пояснити чому?

— Ні!

Я весь тиждень займався сексом із Дорін та Сонею і ридав у душі, мені жахливо пощастило в азартних іграх, я взяв участь у турнірі з бриджу, але дорогою назад був геть зневірений. Я почувався як іграшка йо-йо.

— Я відчуваю себе йо-йо, — волаю я. — Ти розбудив у мені таке, чого я не можу витерпіти.

— Гадаю, ти недооцінюєш власні можливості в боротьбі з болем, — заспокійливим тоном говорить Зігфрід.

— Іди ти! Що ти знаєш про людські можливості?

Зігфрід майже зітхає:

— Робе, ти знову?

— Так, чорт забирай! — Дивовижно, але я став нервувати менше; я знову підбиваю Зігфріда на суперечку і рівень небезпеки зменшується.

— Так, Робе, правда: я робот. Але мене спроектовано таким чином, щоб я розумів, як улаштовані люди, і, повір, мене спроектовано таким чином, щоб я добре виконував свою функцію.

— Спроектовано! Зігфріде, — розсудливо відказую я, — ти не людина. В тебе є знання, але немає почуттів. Ти уявлення не маєш, як це — ухвалювати людські рішення і нести тягар

людських емоцій. Ти не знаєш, що відчуває людина, коли їй доводиться зв'язувати друга, щоб той нікого не вбив; коли з твоєї провини вмирає кохана людина; коли тебе проймає смертельний жах.

— Я знаю це все, Робе, — промовив він м'яко. — Справді. Я хочу зрозуміти, чому тобі так неспокійно. Допоможеш мені в цьому?

— Ні!

— Утім, Робе, твоє збудження означає, що ми наближаємося до центрального болю...

— Припини свердлити мої нерви, хай тобі дідько!

Проте така аналогія не збиває Зігфріда з пантелику: сьогодні його мікросхеми добре налаштовані.

— Робе, я не стоматолог, а психоаналітик, тому й кажу тобі...

— Годі!

Я знаю, як відвернути його від своїх болючих місць. З того дня я більше не застосовував секретну формулу, яку мені дала Соня, але зараз знову хочу нею скористатися. Я вимовляю потрібні слова і з тигра перетворюю Зігфріда на кошеня; він перевертається й дозволяє мені лоскотати йому живіт, а я велю йому показати найцікавіші фрагменти його сеансів із привабливими та вельми специфічними пацієнтками. Підглядання триває до кінця нашого годинного сеансу, а відтак я знову залишаю його кабінет без жодних змін.

Майже.

Розділ 28

«По нірках, де гічі ховалися, по нірках погаслих зірок, у тунелях ентузіасти каталися, шукаючи їх помилок...» Чорт забирай, це був ніби табір для скаутів: ми співали і веселилися упродовж дев'ятнадцяти днів після повороту. То була найкраща мить у моєму житті. Частково це було звільнення від страху; досягши пункту розвороту, ми зітхнули з полегкістю (як і всі в таких випадках). Почасти це зумовлено тим, що перша частина мандрівки була досить напруженою. Мечніков здебільшого трахався зі своїми двома хлопцями, а Сюзі на борту проявляла до мене

набагато менше цікавості, аніж у Брамі, коли її відпускали на одну ніч. А основною причиною для радості було те, що наближався момент зустрічі з Кларою. Денні А. допомагав мені обробляти цифри — він читав курси у Брамі. Денні міг помилятися, але кращого варіанту не було, тому доводилося вірити йому на слово: він розрахував, що з моменту повороту минуло триста світлових років. Це приблизне число, але досить точне. Корабель, на якому була Клара, чимраз віддалявся від нас упродовж усього шляху до пункту повороту. Наразі ми летіли зі швидкістю, яка перевищувала десять світлових років на день (принаймні, так стверджував Денні).

Оголошення

ЗАПРОШУЄМО ВСІХ, хто грає на клавесині, на груповий секс. Шукаємо чотирьох проспекторів з однаковими інтересами для створення групи. Запитувати Джеррімена. Тел.: 78-109.

ТУНЕЛЬНИЙ РОЗПРОДАЖ. Продаю голографічні диски, одяг, секс-іграшки, книжки та ін. Рівень «Крихітка», 12-й тунель, запитати ДеВітторіо. Початок — 11:00, кінець — аж поки все не буде продано.

ШУКАЄМО десятого для міньяну¹ за Абрамом Р. Сорчуком, якого визнано мертвим. Також шукаємо дев'ятого, восьмого та сьомого. Конче треба. Тел.: 87-103.

Перший п'ятимісний корабель запущено на тридцять секунд раніше, аніж наш. Тому тут проста арифметика — на один світловий день: 3×10^8 см/с \times 60 с \times 60 хв. \times 24 год. Коли ми досягли пункту розвороту, Клара випередила нас на добрих сімнадцять із половиною мільярдів кілометрів. Це здавалося дуже далеко й насправді так і було. Однак після повороту ми ставали все ближчими й у два кораблі летіли тією дивною горою, яку гічі пробурили для нас. Я відчував, як ми наздоганяємо її корабель; іноді мені здавалося, що я чую її парфуми.

¹ Міньян — в іудаїзмі — кворум з 10 осіб для проведення богослужіння. (Прим. перекл.)

Коли я сказав щось таке Денні, він якось дивно подивився на мене.

— Ти взагалі знаєш, що таке сімнадцять із половиною мільярдів кілометрів? У цю відстань між ними й нами можна втиснути цілу Сонячну систему. Задля точного прикладу: довжина великої вісі орбіти Плутона становить тридцять дев'ять астрономічних одиниць із гаком.

Я засміявся, трохи збентежений:

— Це просто моє уявлення.

— Раджу лягти спати, — сказав він, — і нехай тобі насниться гарний сон про це.

Денні знав про мої почуття до Клари; весь екіпаж знав, навіть Мечніков і Сьюзі. Можливо, це теж був виплід моєї уяви, але я гадав, що вони бажають нам щастя. Ми усі бажали щастя одне одному, будуючи докладні плани, що робитимемо з нашими бонусами. Для нас із Кларою мільйон доларів було кругленькою сумою. Мабуть, цього не вистачить на Повну Медицину, якщо ми схочемо залишити щось на розваги. Та цього, принаймні, достатньо для Основної Медицини, що забезпечить гарне здоров'я, захист від тяжких хвороб на наступні тридцять-сорок років. Ми можемо добре жити на те, що лишиться: подорожувати, завести дітей і поселитися в гарному будинку у пристойному районі... стоп. Де жити? Точно не на харчових шахтах, як раніше. Можливо, навіть не на Землі. А раптом Клара зажадає повернутися на Венеру? Я не уявляв життя тунельного щура. Але я також не уявляв життя з Кларою в Далласі чи Нью-Йорку. Мої мрії сягали далеко за межі реального. «Звичайно, — міркував я, — якщо ми знайдемо щось цінне, то нещасний мільйон доларів кожному — це тільки початок. Ми зможемо жити будь-де, а також придбати Повну Медицину з трансплантантами, які дозволять нам залишатися молодими, здоровими, гарними, сильними в сексуальному плані й...

— Тобі дійсно треба поспати, — сказав Денні А., який сидів поруч, — ти так кидаєшся туди й сюди, що може бути лихо.

Проте я не хотів спати. Я був голодний, і на це були всі причини. Упродовж дев'ятнадцяти днів ми практикували харчову

дисципліну. Так роблять усі проспектори в першій половині мандрів до пункту призначення. Коли ви досягаєте пункту повороту, то знаєте, скільки можна їсти до кінця подорожі. Тому багато проспекторів повертаються огрядними. Я виліз із посадкового модуля, де спали Сьюзі та обидва Денні, і зрозумів, чому саме зголоднів: Мечніков готував собі рагу.

— Вистачить на двох?

Він задумливо подивився на мене:

— Гадаю, що так.

Ден відсунув герметичну кришку, заглянув всередину, вичавив іще 100 см³ суміші з парової пастки і сказав:

— Ще десять хвилин. Спочатку я збираюся випити.

Я пристав на запрошення, і ми передавали одне одному флягу з вином. Поки Ден трусив і солив рагу, я фіксував дані про зірку замість нього. Ми майже розвили максимальну швидкість, а на оглядовому екрані не було жодного сузір'я чи навіть зірки, що мали б знайомий вигляд; проте мені все почало здаватися сприятливим і гарним. І не тільки мені. Я ніколи не бачив Дена таким відпруженим і бадьорим.

— Я тут поміркував, — мовив він. — Мільйона вистачить. Після цього я повернуся до Сіракуз, здобуду ступінь доктора і влаштуюся на роботу. В будь-якому випадку поблизу буде школа, котрій потрібен поет, що мешкає поруч, або вчитель англійської, який сім разів літав у рейси. Вони мені щось платитимуть, і це буде додатковим доходом протягом усього життя.

Я нормально розчув лиш одне слово, що було вимовлене голосно.

— Поет? — здивовано запитав я.

Мечніков вишкірився:

— Хіба ти не знав? Я таким способом потрапив до Брамі; Фонд Гуггенгайма оплатив мені дорогу.

Він зняв горщик із плити, розклав рагу на дві тарілки і ми попоїли.

Два дні тому саме він люто горлав на двох Денні десь із годину, а ми зі Сьюзі лежали у посадковому модулі, сердиті та

ізолювані, слухаючи його лемент. А після повороту все змінилось. Ми зітхнули полегшено; у цьому рейсі в нас не закінчиться пальне і нам не треба турбуватися, щоб щось знайти: винагороду нам гарантовано.

Я запитав Мечнікова про його вірші. Він не зміг нічого продекламувати, але у Брамі обіцяв показати копії віршів, які надсилав до фонду.

Коли ми попоїли, вимили горщик і тарілки та прибрали їх, Ден зиркнув на годинника:

— Рано будити інших, — сказав він, — а робити загалом нічого.

ПРО П'ЄЗОЕЛЕКТРИЧНИЙ ЕФЕКТ

Професор Геграмет. *Ми виявили, що криваві діаманти незвичайно п'єзоелектричні. Хтось знає, що це означає?*

Питання. *Вони розширюються і стають провідниками під впливом електричного струму?*

Професор Геграмет. *Правильно. А ще, якщо їх стиснути, вони самі виробляють дуже швидкий струм. На ньому працює п'єзофонія та п'єзобачення. Сфера промисловості, що дає дохід у п'ятдесят мільярдів доларів.*

Питання. *Хто отримує відсотки з цього добра?*

Професор Геграмет. *Я знав, що хтось із вас таке запитає. Ніхто не отримує. Криваві діаманти знайшли багато років тому в норах гічі на Венері. Це було задовго до відкриття Брами. У лабораторіях Белла знайшли спосіб ними послугоувати. Насправді вони використовують трохи іншу штуку — продукт, який самі синтезували. У лабораторії розроблено чудові комунікаційні системи і Белл нікому не платить, а лишень одержує прибуток.*

Питання. *А гічі використовували криваві діаманти з аналогічною метою?*

Професор Геграмет. *Особисто я вважаю, що напевно, так, але не знаю, як саме їх застосовували. Можна припустити, що якщо гічі залишили після себе криваві діаманти, то вони*

залишать також інші приймачі та передатчики зв'язку. Одначе якщо вони й зробили це, то я не знаю, де шукати.

Ден подивився на мене й осміхнувся. По-справжньому, а не вишкірюючись, як завжди; підсунувшись до нього, я сидів у його теплих і привітних обіймах.

Дев'ятнадцять днів пролетіли, ніби одна хвилина. А потім годинник сповістив, що ми скоро прибудемо. Усі прокинулися, скупчилися в капсулі. Ми мали піднесений настрій, немов діти на Різдво, які чекають на нагоду відкрити подарунки з іграшками. Це була найщасливіша поїздка у моєму житті та взагалі найкраща мить.

— Знаєте, — замислено сказав Денні Р., — мені трішки шкода, що ми прибуваємо.

Сьюзі, яка вже почала розуміти англійську, відповіла:

— Sim, ja sei¹, — а потім додала: — Мені також!

Ми поручкались, але насправді я думав про Клару. Ми намагалися зв'язатися по рації, однак у космічних норах гічі не було зв'язку. Та коли ми виберемося звідси, я зможу з нею поговорити і мені буде байдуже, що інші слухають! Я знав, що хочу сказати й навіть достоту знав, що вона відповість; у її кораблі панувала та сама ейфорія, що і в нашому з тієї самої причини, тому я не сумнівався в її відповіді в атмосфері радощів та любові.

— Ми гальмуємо! — заволав Денні Р. — Відчуваєте?

— Так! — радів Мечніков, стрибаючи у слабких хвилях псевдогравітації, яка сигналізувала про вихід у реальний простір. Також ми побачили інший сигнал: золотиста спіраль посеред капсули почала світитися все яскравіше з кожною хвилиною.

— Гадаю, ми зробили це, — припустив Денні Р., сяючи від задоволення, і я був задоволений так само.

— Я запусу сферичне сканування, — сказав я, впевнений, що знаю, як чинити. Сьюзі зрозуміла мій натяк і відчинила шлюз до посадкового модуля; вона й Денні А. збиралися летіти, щоб провести спостереження за зірками.

¹ Мені також (креол.). (Прим. перекл.)

Утім, Денні А. не приєднався до неї — він утупився поглядом в екран. Коли я почав розвертати корабель, то бачив зірки. Вони мали вигляд цілком нормальний, у них не було нічого особливого, хоча вони чомусь були дуже розмиті.

Я похитнувся й ледь не впав. Корабель повернув не так плавно, як треба.

— Рація, — сказав Денні. Мечніков, насупившись, підвів голову й побачив, що лампочка засвітилася.

— Увімкни її, — закричав я: можливо, я почую голос Клари.

Додаток до навчального посібника з навігації, п. 104

Необхідно внести до посібника з навігації таку ось поправку: налаштування курсу, які містять лінії та кольори, зображені у таблиці, що додається, явно належить до кількості пального чи іншої потреби корабля в рушійній силі.

Попереджаємо всіх проспекторів, що три яскраві помаранчеві лінії (Таблиця 2) означають критичну нестачу. Жоден корабель, налаштування якого містили такі лінії, не повернувся, навіть із випробувальних рейсів.

Мечніков, усе ще насуплений, дотягнувся до вимикача. Цієї миті я помітив, що спіраль світилася таким яскравим золотавим кольором, якого я не бачив доти: вогняно-жовтий, наче вона розжарилася на максимум. Спіраль не виділяла тепло, але золотисте світло було перенизоване білими штрихами.

— Дивно, — промовив я, вказуючи пальцем.

Не впевнений, що хтось мене почув; з рації лунали завади, у капсулі стояв великий шум. Мечніков простяг руку до регулятора та підсилювача. Крізь завади долинув голос, який я спочатку не впізнав. То був Денні А.

— Відчуваєте? — волав він. — Гравітація! Ми у біді! Припиніть сканування.

Я автоматично вимкнув сканер.

Потім на екрані зорельота все перевернулось і на ньому з'явився якийсь об'єкт. То була не зірка й не галактика, а туманне скупчення блідого блакитного світла. Воно було пістряве, величезне та, на позір — страхітливе. Я розумів, що то

не сонце: воно не може бути таким величезним і туманним. На нього було боляче дивитися, бо воно сяяло занадто яскраво. Його світло проникало в очі, до зорового нерва й сягало аж у мозок.

Мечніков вимкнув рацію — і запала тиша. Я почув, як Денні А. приречено каже:

— Господи, це капець! То ж чорна діра.

Розділ 29

— З твого дозволу, Робе, — говорить Зігфрід, — Я хотів би дещо дізнатися від тебе, поки ти не наказав мені перейти у пасивний режим.

Я напружуюся: той сучий син прочитав мої думки.

— Бачу, — одразу додає Зігфрід, — що ти чимось занепокоєний. Це я й хочу дізнатись.

Дивина! Таке враження, наче я намагаюся щадити його почуття. Іноді здається, що він не просто робот.

— Не думав, що ти це розумієш, — вибачаюсь я.

— Звісно, Робе. Коли ти даєш мені певну команду, я виконую її. Утім, жодного разу ти не давав мені команду утримуватися від запису та об'єднання даних. Припускаю, що в тебе немає такої команди.

— Слушне припущення, Зігфріде.

— Немає жодних причин не допускати тебе до інформації, якою я володію. Я не хотів втручатися до цього моменту...

— А ти міг?

— Так. У мене є функція повідомляти вище керівництво про використання конструкцій команд. Однак я цього не зробив.

— Чому?

Старе відро з гайками не припиняє дивувати мене: це щось нове.

— Як я вже казав, на те немає причин. Але очевидно, що ти відтягуєш якийсь конфлікт. Я хочу описати вигляд, який, на мою думку, матиме той конфлікт, а ти сам зробиш висновок.

— Нехай тобі біс!

Я скидаю паски і встаю.

— Можна запалити?

Я знаю, що відповідь Зігфрід. Але він знову дивує мене.

— За цих умов — ні. Якщо тобі треба знизити напругу — я згоден. Навіть можу дати тобі слабке заспокійливе, якщо бажаєш.

— Господи, — примирливо говорю я, запалюючи цигарку (і ледь схаменувся, щоб не запропонувати йому!). — Добре, давай.

Зігфрід встає, розминає ноги і йде до комфортнішого крісла! Я не знав, що він і таке може.

— Я намагаюся втішити тебе, Робе, — каже Зігфрід, — і, впевнений, ти це розумієш. По-перше, якщо не заперечуєш, я розповім тобі про мої можливості — і твої, про які ти не знав. Можу надати тобі інформацію про будь-кого з моїх пацієнтів. Інакше кажучи, це не лише пацієнти, у яких є доступ до цього терміналу.

— Не зовсім розумію тебе, — говорю я під час короткої паузи.

— Гадаю, що розумієш. Або зрозумієш, коли захочеш. Однак важливішим питанням є те, які спогади не дають тобі спокою. Я відчуваю, що тобі конче треба розблокувати їх. Я хотів запропонувати тобі легкий гіпноз, заспокійливе або навіть сеанс із живим психоаналітиком, а також усе гуртом, якщо схочеш. Але я помітив, що тобі відносно комфортно під час наших суперечок про те, як ти сприймаєш як навколишню дійсність, на відміну від її інтерналізації. Тому з огляду на це я хотів би дослідити конкретний інцидент.

Я обережно струшую попіл. Зігфрід має рацію: поки ми ведемо абстрактну бесіду, я можу торочити про будь-які дурниці.

— Що за інцидент, Зігфріде?

— Твій останній політ із Брама, Робе. Відсвіжімо твою пам'ять...

— Чорт забирай, Зігфріде!

— Я знаю, ти гадаєш, ніби чудово все пам'ятаєш, — говорить він, точно інтерпретуючи мене, — тому в цьому сенсі я не думаю, що твою пам'ять треба поновити. А ось що цікаво стосовно цього епізоду: усі головні сфери твоїх внутрішніх

переживань зосередилися на ньому. Твій жах. Твої гомосексуальні нахили...

— Гей!

— ...які, поза сумнівом, не переважають у твоїй сексуальній поведінці, Робе, але ти переживаєш через них дужче, ніж це виправдано. Твої почуття до матері. Величезний тягар, який ти нависив на себе. Окрім того, жінка на ім'я Гелла-Клара Мойнлін. Усі ті образи постійно повторюються у твоїх снах, Робе, а ти часто не можеш їх визначити. У цьому епізоді вони всі присутні.

Я гашу цигарку і бачу, що в мене є ще один недокурок.

— Не розумію, до чого там моя мати, — нарешті відповідаю я.

— Невже?

Голограма, яку я називаю «Зігфрід фон Психіатр», рухається в куток кімнати.

— Я хочу показати тобі картинку.

Він підносить руку, прямо як у театрі (бо це і є театр). У кутку з'являється фігура жінки. Зображення не дуже чітке, але постать досить худа, вона прикриває рукою рот, як під час кашлю.

— Не дуже гарне відтворення образу моєї матері, — протестую я.

— Та хіба?

— Ну, — говорю я великодушно, — Гадаю, ти старався. Я маю на увазі, що в тебе немає від чого відштовхнутись, окрім мого опису.

— Зображення, — досить лагідно відповідає Зігфрід, — складено на підставі твого опису Сьюзі Херейри.

Я запалюю ще одну цигарку. Це трохи важко, бо в мене трясуться руки.

— Отакої! — говорю я з невідомим захватом. — Шапку перед тобою, Зігфріде. Це справді цікаво. Звичайно, — веду далі, раптом відчувши роздратування, — Сьюзі була дитиною, о Господи! А тут я бачу — маю на увазі зараз — що є певна подібність. Але з віком ти не вгадав.

— Робе, — говорить Зігфрід, — скільки років мала твоя матуся, коли ти був ще маленьким?

— Вона була дуже юна, — додав я через кілька хвилин, — Насправді вона здавалася молодшою від свого віку.

Зігфрід дає мені подумати, а потім знову махає рукою — і фігура зникає. Натомість несподівано з'являється зображення двох п'ятимісних кораблів, які стикувалися за допомогою посадкових модулів у проміжному просторі, а навколо них... навколо них...

— Господи, Зігфріде, — простогнав я. Зігфрід витримує паузу. Як на мене, він може чекати вічно, а я просто не знаю, що сказати. Мені не боляче, але я паралізований. Я не можу ні говорити, ані поворухнутися.

— Це реконструкція двох кораблів із твоєї експедиції не-далеко від об'єкта, — дуже м'яко починає Зігфрід, — Це чорна діра, точніше сингулярність у стані надзвичайно швидкого обертання.

— Зігфріде, я знаю, що це таке.

— Так, знаєш. Через обертання швидкість прямолінійного руху так званого горизонту події, або розриву Шварцшильда, перевищує швидкість світла, тому діра не зовсім чорна; зокрема її можна побачити внаслідок явища, відомого як «Черенковське випромінювання»¹. Завдяки даним щодо різних ознак сингулярності, зчитаних за допомогою пристроїв, ти розбагатів, бо ваша експедиція отримала бонус у розмірі десять мільйонів доларів на додачу до узгодженої суми.

— Я теж це знаю, Зігфріде.

Пауза.

— Можливо, Робе, ти скажеш, що ще про це знаєш?

Пауза.

— Не впевнений, Зігфріде.

Знову пауза.

Він навіть не заохочує мене спробувати. Він знає, що йому не треба цього робити. А я хочу спробувати і сприймаю його поведінку як натяк. У цьому є щось таке, про що я не можу

¹ Черенковське випромінювання — випромінювання електромагнітних хвиль зарядженою часткою, яка рухається в середовищі зі швидкістю, більшою за швидкість поширення світла в цьому середовищі. (Прим. перекл.)

розмовляти. Боюся навіть думки про це, але довкола основного жаху є дещо, про яке я можу говорити: навколишня дійсність.

— Зігфріде, я уявлення не маю, що ти знаєш про сингулярність.

— Можливо, ти просто розповіси те, що, на твою думку, мушу знати, Робе.

Я пригашую цигарку і запалюю наступну.

— Ну, — відповідаю я, — ми обидва знаємо, що коли є бажання дізнатися про сингулярність, дані можна відшукати у банках інформації. Там ти знайдеш більш точні та інформативні відомості, аніж дістанеш від мене. Проте... Річ у тім, що чорні діри — це пастки. Вони викривлюють світло та час. Якщо туди втрапити, то вже не повернешся. Але... Але...

ПРО ХАРЧУВАННЯ

Питання. А що їли гічі?

Професор Геграмет. *Я гадаю, те саме, що й ми: все. На мою думку, вони були всеїдними. Насправді ми нічого не знаємо про їхній раціон. Існують лише припущення на основі результатів, здобутих під час польотів до оболонки.*

Питання. Польоти до оболонки?

Професор Геграмет. *Були організовані, як мінімум, чотири польоти не просто до іншої зірки, а безпосередньо за межі Сонячної системи. Там є оболонки комет, знаєте, на відстані приблизно в один світловий рік. Вони були оголошені неуспішними, але я їх такими не вважаю і вимагав від Ради призначити екіпажам наукові премії. Три кораблі потрапили під метеоритний дощ, а четвертий виявив комету. Це все трапилося на відстані, що дорівнює сотням астрономічних одиниць. Метеоритні дощі зазвичай складаються з уламків старих мертвих комет.*

Питання. Тобто ви хочете сказати, що гічі їли комети?

Професор Геграмет. *Вони їли те, з чого складаються комети. Знаєте з чого? Вуглець, кисень, азот, водень, тобто те саме, що ви їсте на сніданок. Я гадаю, вони використовували комети як*

сировину для виробництва їжі. Думаю, що рано чи пізно такий рейс до оболонки комети дасть нагоду знайти харчову фабрику гічі й тоді, напевно, проблему голоду буде розв'язано.

За хвильку Зігфрід пропонує:

— Якщо хочеш, Робе, можеш поплакати. Тут немає нічого страшного.

Раптом я розумію, що саме це я і роблю, тобто плачу.

— Господи, — кажу я, сякаючись в одну із серветок, які постійно лежать поряд із килимком. Зігфрід чекає.

— Лише я зміг урятуватися, — веду далі я.

Потім Зігфрід вчинив таке, що вкотре здивувало мене. Він пожартував:

— Ну це очевидно, бо ти зараз тут, — говорить він.

— Зігфрیده, це виснажує, чорт забирай — відповідаю я.

— Робе, я впевнений, що тобі це піде на користь.

— Я б чогось випив.

Клац!

— У шафі позаду тебе, яка шойно відчинилася, — каже Зігфрід, — є досить непогане шері. На жаль, воно не з винограду; медична служба не схвалює розкошів. Однак не думаю, що ти знаєш, що його роблять із природного газу. А також туди додали порцію тетрагідроканабінолу ¹, щоб напій заспокоював нерви.

— Святий Боже! — коментую я, вже не знаючи, як виразити своє здивування. Шері дійсно досить непогане. Я відчуваю, як його тепло розтікається організмом.

— Добре, — кажу, поставивши склянку. — Отже, коли я повернувся до Брами, всіх членів експедиції списали. Корабель повернувся на рік пізніше, аніж очікували, тому що ми ледь не попали за горизонт подій. Ти знаєш, що таке уповільнення часу?.. Ет, не зважай, — я випереджаю Зігфріда. — Це риторичне питання. Маю на увазі, що явище, яке трапилося, називається уповільненням часу. При наближенні до сингу-

¹ Тетрагідроканабінол — синтетична речовина, яку видобувають з марихуани. (Прим. перекл.)

лярності відбувається парадокс часу, тобто те, що у нас там тривало п'ятнадцять хвилин, на Брамі, на Землі чи в будь-якій іншій точці нерелятивістського Всесвіту триватиме рік. А...

Я роблю ковток і сміливо веду далі:

— ...Якби ми полетіли далі, то рухалися б чимраз повільніше. А в ході подальшого наближення п'ятнадцять хвилин перетворилися б на десятиріччя, а потім — на століття. Ми були дуже близько, Зігфріде, і ледь не втрапили до пастки.

Утім, я вибрався.

Мені щось заходить у голову, і я позираю на годинника.

— Про час: я сиджу тут зайвих п'ять хвили, а сеанс триває годину!

— У мене сьогодні ввечері більше немає пацієнтів, Робе. Я витріщаюся на Зігфріда.

— Що?

Він ніжненько відповідає:

— Робе, я очистив свій розклад перед твоїм сеансом.

Я не кажу «Святий Боже» ще раз, але, певна річ, думаю це.

— Зігфріде, ти не залишив мені вибору! — сердито відповідаю я.

— Робе, я не змушую тебе залишатися на позаурочний час. Це якщо маєш охоту.

Я обмірковую пропозицію упродовж кількох секунд.

— Зігфріде, як на комп'ютер ти досить заплішений здирник, — говорю я. — Гаразд. Розумієш, ми не могли об'єднати наші кораблі в одне ціле. Вони міцно застрягли за точкою невороття й уже не змогли би повернутися додому. Проте Денні А. виявився моторним парубком, який добре тямив у нюансах законів фізики. І ми застрягли як одне ціле.

Але ми не являли собою одне ціле! У нас було два зорельоти, на яких ми прилетіли нарізно. Якби ми могли котримось чином перенести прискорення з однієї частини системи в іншу і, зваж, загнати корабель іще глибше в безодню й водночас виштовхнути другу частину, то одна з них звільнилася б!

Довга пауза.

— Чому б тобі не випити ще, Робе? — великодушно пропонує Зігфрід. — Я маю на увазі, щойно ти припиниш плакати.

Розділ 30

Страх! Мене пройняв такий жах до самих кісток, що я більше нічого не відчував; усі мої почуття були просякнуті страхом. Не пам'ятаю: я кричав чи белькотів, але робив лише те, що наказував Денні А. Ми розвернули кораблі задньою частиною і зчепили їх за допомогою посадкових модулів. Потім ми спробували вручну перенести знаряддя, пристрої, одяг та все, що можна було винести з першого корабля, до другого і розпихати їх по всіх вільних кутках, щоб для десяти людей залишилося місце (хоча там і п'ятьом було затісно). Ми вручну по ланцюжку передавали наші манатки. Нирки Мечнікова, напевне, були вже всі в синцях: він замінював вимикачі давачів пального у посадкових модулях, щоб за один раз звільнитися від запасів гідроксу. Чи допоможе це нам вижити? Ми не могли цього знати. Обидва п'ятимісні кораблі були броньовані й ми не думали, що корпус із металу гічі можна пошкодити. Втім, ми були начинкою цих корпусів, точніше, одного з них, який мав вирватися — принаймні, ми на це сподівались — і не було жодного способу визначити, хто врятується насамперед: ми чи лише желе з наших тіл. У нас лишилися лічені хвилини. Здається, я пройшов повз Клару двадцять разів за десять хвилин. Пригадую, якось ми навіть поцілувались, радше, спробували зустрітися губами.

Шановний «Голос Брами»!

У середу минулого тижня я йшов через парковку біля Safeway¹ (я збирався поповнити там свої продовольчі картки) в бік маршрутки, щоб поїхати додому. Раптом я побачив неземне зелене світло, а неподалік приземлився дивний космічний корабель. З нього вибігли чотири гарні, але дуже маленькі дівчини у напівпрозорих білих накидках і паралізували мене якимось променем, через що я опинився в безпорадному становищі. Вони утримували мене у кораблі протягом дев'ятнадцяти годин, упродовж цього часу вони робили зі мною непристойні речі, про

¹ Мережа супермаркетів у США. (Прим. перекл.)

які гордість не дозволяє мені розповісти. Командирка групи дівчат (її звали Мойра Глоу-Фон) сказала, що вони, як і люди, ще не навчилися боротися з тваринними інстинктами. Я прийняв їхні вибачення та згодився передати чотири послання на Землю. Я не можу оголосити послання 1 й 4 до призначеного часу. Послання 2 адресовано керівникові мого проекту багатоквартирного будинку. Послання 3 адресоване усім, хто зараз перебуває у Брамі. Воно складається з трьох частин: 1. Кидайте палити; 2. Хлопчики та дівчатка мають навчатись окремо хоча б до другого курсу коледжу; 3. Негайно припиніть досліджувати космос. За нами спостерігають.

Гаррі Геллісон, Піттсбург

У нас майже вийшло. Я пам'ятаю її запах. У якийсь момент я підвів голову, бо відчув сильний аромат мускусної олійки, хоча Клару не було видно. Потім я знову його забув. І весь час, то на одному, то на другому оглядовому екрані, мерехтіла велетенська, широка і зловісна блакитна куля; фазові ефекти на її поверхні, які нагадували розбігані тіні, створювали страхітливі картини. Ми відчували, як гравітаційні хвилі міцно захоплюють наші нутрощі. Денні А. перебував у капсулі першого корабля. Він пильнував час і викидав лантухи та вузли вниз, у шлюз посадкового модуля, щоб їх передавали далі, через шлюзи другого посадкового модуля, до капсули другого корабля, де я прибирав їх із дороги в різні боки, щоб звільнити місце для наступних речей.

— П'ять хвилин, — волає він, а відтак: «Чотири хвилини!», «Три хвилини! Відчиніть той сраний шлюз!, потім: «Усе! Гей, ви, кидайте усе й піднімайтеся!». Ми послухалися. Усі, окрім мене. Я чув, як інші кричали і кликали мене, але я відстав. Наш посадковий модуль було заблоковано; я не міг пролізти крізь шлюз! Я буцнув чийсь речовий мішок, Клара в цей час волала по рації на клемній платі:

— Робе! Робе, Бога ради, залазь!

А я знав, що вже пізно, тому з грюком зачинив і задріїв шлюз. Цієї миті я почув, як Денні А. закричав:

— Ні! Ні! Зачекай...

Зачекай ...

Дуже довго доведеться чекати...

Нас можуть розчавити і спалити,
 Нас можуть розірвати на шматки,
 Як пощастить — то вмить розбагатіти,
 І, попри все, нас пробирають дрижаки.
 Нам байдуже, чиї вони діти —
 Маленькі загублені гічі дадуть розбагатіти!

РОЗДІЛ 31

Через деякий час (не знаю, скільки це тривало), я підводжу голову і говорю:

— Зігфріде, вибач.

— За що, Робе?

— За те, що я так плакав.

Я фізично виснажений. Це як немов пробігти десять кілометрів крізь стрій божевільних чокто¹, які віддубасили мене своїми палицями.

— Робе, тобі стало краще?

— Краще?

Я ненадовго замислююся над цим дурнуватим запитанням. Потім збираю думки докупи. Дивно, але мені справді покращало.

— Так, дійсно. Не добре у твоєму розумінні, але краще.

— Робе, посидь спокійно кілька хвилин.

Як на мене, це звучить по-дурному. Я йому так і кажу. У мене сили залишилося достоту, як у маленької медузи, що померла від артрити тиждень тому. Я не маю вибору, тому й сиджу спокійно.

Утім, я дійсно почуваюся ліпше.

— Таке враження, — говорю я, — наче я нарешті відчув свою провину.

— І пережив це.

Я міркую над цим.

¹ Чокто — одне з індіанських племен. (Прим. перекл.)

— Гадаю, що так, — відповідаю.

— Робе, обговорімо аспект провини. Чому ти почуваєшся винним?

— Тому що я скинув дев'ять людей як баласт, щоб урятуватися, дурню!

КРЕДИТОВЕ АВІЗО

Для Робінетта Броудгеда:

1. *Визнано, що Ваші налаштування курсу для Брами-2 дозволяють проводити польоти туди й назад, а час подорожі становить приблизно на 100 днів менше порівняно з попереднім стандартним курсом для цього об'єкта.*
2. *Згідно з рішенням Ради Вам присуджується відсоток за відкриття у розмірі 1 % від усіх доходів, отриманих від майбутніх польотів за даними налаштуваннями курсу, та аванс у розмірі 10 000 доларів без урахування вказаних відсотків.*
3. *Відповідно до рішення Ради з Вас стягується половина вказаних відсотків та авансу як штраф за пошкодження корабля, на якому Ви літали. Таким чином, Ваш рахунок буде ПОВНЕНО в такому розмірі:*

*Відсотки авансом (Наказ Ради № А-135-7) без урахування утриманої суми (Наказ Ради № А-135-8): 5000 доларів
Ваш поточний БАЛАНС: 6192 доларів*

— Тебе хтось звинувачував? Я маю на увазі, окрім тебе самого?

— Звинувачував? — Я знову сякаюся і замислююся. — Та ні. Чого б це? Коли я повернувся, то став для них героєм.

Я згадую про Шики: він був такий добрий і дбайливий; про Френсі Херейру, який обіймав мене і дав виплакатися, незважаючи на те, що я вбив його двоюрідну сестру.

— Одначе їх там не було. Вони не бачили, як я підірвав паливні баки, щоб вирватися.

— Ти підірвав баки?

— Хай тобі біс, Зігфріде, — відповідаю я, — Не знаю. Я збирався. Тягнувся до кнопки.

— А можна було б з'єднані баки посадкових модулів підірвати за допомогою кнопки, що була на кораблі, який ти збирався покинути?

— Чому б і ні? Не знаю. Утім, — веду далі я, — немає жодних доказів, що я про це сам не думав. Можливо, Денні або Клара натиснули кнопку раніше за мене. Але я тягнувся до своєї!

— Як ти гадаєш, який корабель урятувався б?

— Їхній! Мій, — виправляюсь я. — Не знаю.

Зігфрід похмуро говорить:

— Насправді ти вчинив дуже кмітливо. Ти знав, що всі не врятуються, а часу не було. Перед тобою стояв вибір: або помруть деякі з вас, або всі. Ти зробив свій вибір, щоб перевірити, чи хтось виживе.

— Маячня! Я вбивця!

Пауза. Мікросхеми Зігфріда перетравлюють цю інформацію.

— Робе, — обережно говорить Зігфрід, — Мені здається, ти суперечиш сам собі. Ти ж сам говорив, що вона досі жива у тому розриві?

— Вони усі живі! Час для них зупинився!

— Тоді яким чином ти міг когось убити?

— Що?

Він знову питає:

— Яким чином ти міг когось убити?

— Не знаю, — відказую я, — але, чесно, Зігфріде, не хочу про це думати сьогодні.

— Робе, тебе ніхто й не змушує. Цікаво, чи розумієш, скільки ти всього досяг за ці дві з половиною години. Я пишаюся тобою!

Дивно, але я вірю йому, його чіпам, мікросхемам гічі, голограм, хоча це й безглуздо. Проте мені стає добре.

— Ти можеш залишити кімнату в будь-який час, — говорить робот, підводиться і йде назад до свого м'якого крісла. Зігфрід іде точнісінько як людина, ще й вишкіряється! — Однак, гадаю, спочатку слід тобі дещо продемонструвати.

Мої захисні ресурси на нулі, тому я лише відповідаю:

— Що саме, Зігфріде?

— Ту іншу функцію, про яку я казав, Робе, — говорить Зігфрід. — Ту, яку ми ніколи не використовували. Я хочу показати іншу пацієнтку з минулого.

— Іншу пацієнтку?

Зігфрід лагідно пропонує:

— Робе, подивись у куток.

Я зиркаю — і бачу її.

— Клара!

Щойно її побачивши, я зрозумів, звідки Зігфрід узяв її зображення: у робота, який проводив із Кларою сеанси у Брамі. Я бачу її; вона поклала одну руку на стелаж для паперів, її ноги ліниво теліпаються у повітрі. Клара щось постійно розповідає, насуплюючи свої широкі чорні брови, зітхає. Вона вишкіряється, кривляється, а потім її обличчя стає милим, приязним і лагідним.

— Робе, якщо хочеш, ти можеш послухати, про що вона говорить.

— А я хочу?

— Не обов'язково. Але можеш не турбуватися: вона щонайдужче кохала тебе, Робе. Так само, як і ти її.

Я довго спостерігаю за зображенням, а потім прошу:

— Вимкни, Зігфріде. Будь ласка.

У кімнаті відпочинку я засинаю майже одразу. Ще ніколи я не почував себе таким розслабленим.

Я вмиваюся, знову палю і виходжу в яскраве денне світло, яке розсипається під Бульбашкою. Усе навколо має вельми привітний вигляд. Я думаю про Клару з любов'ю та ніжністю і в душі прощаюся з нею. Потім я згадую Соню: сьогодні маю з нею побачення ввечері — хоч би не запізнитися! Але Соня почекає; вона дуже терпляча, майже як Клара.

Клара.

Я зупиняюся посеред алеї, і в мене вриваються пішоходи. Маленька літня жіночка в коротких штанцях шкутильгає до мене й запитує:

— Вам допомогти?

Я витріщаюся на неї, не відповідаючи. Потім обертаюсь і поспішаю назад до кабінету Зігфріда.

Там нікого немає, навіть голограми.
— Зігфріде! Де ти в біса є? — волаю я.

КРЕДИТОВЕ АВІЗО

Для Робінетта Брудгеда:

Ваш рахунок ПОПОВНЕНО в такому розмірі: гарантований бонус за рейси 88-90А і 88-90В (усім, хто вижив): 10 000 000 доларів

Наукова премія від Ради: 8 500 000 доларів

Усього: 18 500 000 доларів

Ваш поточний БАЛАНС: 18 506 036 доларів

Нікого. Ніхто не відповідає. Я вперше бачу, що кімната не підготовлена, і розумію, що було справжнім, а що — голограмою. Справжнього мало: шпеники з металевого порошку для кріплення проєкторів, килимок (теж справжній), корпус із лампою (справжній), інші меблі, що їх я, можливо, захочу побачити чи ними скористатися. Але Зігфріда не було, як і крісла, у якому той зазвичай сидів.

— Зігфріде! — Я й далі волаю, відчуваючи серцебиття аж у горлі, а в голові все крутиться. — Зігфріде!

Я й далі кричу. Нарешті з'являється серпанок, а потім спалах, і ось Зігфрід уже ввічливо дивиться на мене крізь маску Фройда.

— Так, Робе?

— Зігфріде, я вбив її! Клари більше немає!

— Бачу, ти засмучений, — відповідає робот. — Будь ласка, розкажи, що тебе непокоїть?

— Засмучений? Набагато гірше, Зігфріде! Я вбив дев'ятьох, щоб урятувати власне життя! Нехай в іншій «реальності», нехай «випадково»! Але в їхніх очах я вбивця, як і у своїх.

— Утім, Робе, — розсудливо говорить Зігфрід, — ми це вже обговорили. Вони досі живі. Геть-чисто всі. Час для них зупинився...

— Знаю, — вию я. — Зігфріде, хіба ти не розумієш? Ось у чому суть: я не просто вбив їх, а й досі вбиваю!

Робот терпляче питає:

— Робе, ти гадаєш, що так і є?

— Клара так думає! Вона думає так зараз і думатиме завжди, доки я живий. Для неї це трапилось не багато років, а кілька хвилин тому і триватиме, поки я буду жити. Я тут, старію, намагаюся забути, а Клара там, нагорі, у УУ Стрільця, плаває, як муха в бурштині!

Схлипуючи, я падаю на голий пенопластовий килимок. Потихеньку Зігфрід відновлює весь кабінет, уставляючи елементи декору. Наді мною висять пін'янти, на стіні — голограма озера Гарда у Сирміоне, повітряні та водні човни, купальники, які веселяться.

— Робе, звільнися від болю, — м'яко радить Зігфрід. — Дай йому вийти назовні.

— А що я по-твоєму роблю? — перекочуюся на пенопласті й витріщаюся у стелю. — Я міг би побороти біль та почуття провини, якби й вона змогла. А для неї все триває. Вона там, застрягла в часі.

— Говори, Робе, — наполягає Зігфрід.

— Я й кажу. У її думках свіжа кожна секунда, коли я пожертвував її життям, щоб урятувати своє. Зігфрід, я житиму, постарію і помру, а для Клари ця секунда ще триватиме.

— Розповідай, Робе. Вислов усе.

— Клара гадає, що я її зрадив! І цієї миті теж. Я не можу з тим жити.

Настає дуже тривала пауза. Нарешті Зігфрід відповідає:

— Але ж живеш.

— Що?

Я подумки перелітаю на тисячі світлових років.

— Робе, ти живеш із цим.

— Ти називаєш це життям? — уїдливо коментую я, підводячись і витираючи носа однією з його чергових серветок.

— Робе, ти дуже швидко реагуєш на все, що я кажу, — говорить Зігфрід, — тому, на мою думку, твоя реакція — це контрудар. Ти відбиваєш усі мої слова. Тепер моя черга завдати удару, Робе. Ти живеш, зрозумій.

— Ну, гадаю, що так.

Це, скоріш за все, правда, яка просто мені не подобається. Знову западає довга пауза, після якої Зігфрід додає:

— Робе, ти знаєш, що я просто робот. Також ти розумієш, що моя функція — розбиратися з людськими почуттями. Я не можу їх відчувати, але здатен відтворювати за допомогою схем, аналізувати та оцінювати. Я можу робити це як для тебе, так і для себе. Я спроможний вибудувати парадигму й оцінити пріоритетність людських емоцій. Почуття провини? Воно болюче, але саме через це покращує поведінку. Це почуття спонукає цуратися вчинків, за які ти почуватимешся винним. То дуже цінна річ для тебе й для суспільства. Але почуттям провини не можна послуговуватись, якщо його не відчуваєш.

— Я відчуваю його! Господи, Зігфріде, ти це знаєш!

— Знаю, — відповідає робот, — що зараз ти дозволяєш собі відчутти його. Воно тепер відкрите і ти можеш змусити його працювати на себе. А коли це почуття приховане, то воно лише шкодить. Моя функція, Робе, — допомагати тобі вивільняти свої почуття, щоб ти міг їх використовувати.

— Навіть негативні емоції? Провину, страх, біль, заздрощі?

— Провина, страх, біль, заздрощі — це мотиватори, спонуки, які допомагають стати кращим. Я не маю таких емоцій, Робе, хіба що гіпотетично, коли будую парадигми й оцінюю їх із метою проаналізувати.

Знову пауза, що справляє на мене дивне враження. Коли Зігфрід робить паузу, він або дає мені час щось усвідомити, або вибудовує складний ланцюжок аргументів щодо мене. Певен, цього разу Зігфрід зробив паузу з першої причини, але не через мене. Нарешті він говорить:

— Робе, ти поставив мені питання.

— Питання? Яке?

— Ти запитав: «Ти називаєш це життям?». Я відповів: «Так». Це саме те, що я називаю життям. І суто гіпотетично дуже заздрю цьому.

Нагороди:

«Премія Галактики» в номінації «Найкращий роман» 1977 р.;

Премія Г'юґо в номінації «Найкращий роман» 1978 р.;

Премія «Локус» у номінації «Найкращий роман» 1978 р.;

Премія Джона Кемпбелла 1978 р.

Літературно-художнє видання

ПОЛ Фредерік
Брама
Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Відповідальний за випуск *Н. О. Міщенко*
Редактор *Н. В. Бордукова*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *С. М. Гук*

Підписано до друку 12.07.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 13,44.
Наклад 8000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безплатний каталог**

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Пол Ф.

П49 Брама : роман / Фредерік Пол ; пер. з англ. Ю. Єфремова. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. — 256 с.

ISBN 978-617-12-3931-9 (PDF)

Земляни знайшли штучний астероїд, що обертається навколо Сонця. Його побудували представники інопланетної раси — гічі. На астероїді виявили надшвидкісні космічні кораблі. Навчившись керувати ними, люди так і не зрозуміли, як налаштувати літальні пристрої на відповідний пункт призначення. Дослідники, що наважувалися пересуватися швидше від світла, або робили неймовірні відкриття, або поверталися ні з чим. Роб Броудгед — із тих, кому шалено поталанило. Він вирушив у рейс, який принесе йому щастя. Але герой ще не знає, що попереду — подорож, страшніша за міжпланетну...